

EPISTOLARUM

AB

ERUDITIS VIRIS

AD

ALB. HALLERUM

SCRIPTARUM

PARS. IV.

L A T I N Æ.

VOL. IV.

EPISTOLÆ CXXXII.

SCRIPTÆ AB ANNO MDCCLVI.

AD ANNUM MDCCLX.

B E R N Æ

Sumptibus Societatis Typographicae.

1774.

REPTILES & AMPHIBIANS

AND

AVIAN LIFE

SCIENTIFIC

AND

ARTS

VOL. IV

REPTILES & AMPHIBIANS

AND

AVIAN LIFE

NEW YORK

Published by the

1874

T A B U L A.

- * WARNER DE LA CHENAL, *Medicus & Botanicus Basileensis*, Ep. 81. 84. 85. 86. 90. 91. 95. 99. 103. 106. 109. 113. 114. 116. 118. 120.
- * J. MARIA DE TURRE, *Neapolitanus*, Ep. 88.
- * J. FRANCISCUS CIGNA. *Taurinensis*, Ep. 89.
- * EMAN. BERDOT FIL. *Medicus Montbelgardensis*, Ep. 99. 108. 119.
- * STEPHAN BALIGHA, *Medicus Hungarus*, Ep. 87.
- * CAR. FRID. WOLF, *Professor Petropolitanus*, Ep. 100.
- * J. ANT. SCOPOLI, *Schemnizii Consiliarius* Ep. 122. 132.
- * GOTTLIEB EMAN. HALLER, *A. fil. Secretarius rei Bellicæ*, Ep. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 130. 131.

TABULA EPISTOLARUM

T O M I I I I.

HUMPHRODUS SIBTHORPE, Ep. 405. 439.

F. SCHREIBER, † Ep. 406. 407. 412. 426. 433. 443.
455. 471. 475. 486. 500. 512. 527. 549. 574.
580. 592.

J. GEORG. GMELIN, † Ep. 408. 410. 414. 417.
445. 456. 457. 462. 467. 476. 491. 497. 506.
523. 533. 561. 565.

* JOH. DE GORTER, *Archiater Russicus*, † Ep.
409. 438. 451.

CHRIST. GOTTL. LUDWIG, † Ep. 411. 418. 429.
436. 446. 458. 480. 490. 532. 589. 605. 620.
640. 654. 666.

J. FRID. MECKEL, Ep. 413. 420. 423. 427. 431.
432. 435. 444. 447. 448. 450. 452. 459. 466.
472. 474. 477. 481. 485. 487. 492. 494. 498.
499. 504. 507. 508. 511. 519. 521. 526. 529.
536. 547. 550. 551. 558. 562. 569. 572. 581.
582. 587. 588. 590. 595. 599. 614. 616. 626.
659.

B. WICHMAND, Ep. 415. 424. 585.

* D. C. SCHOBINGER, *Professor Sanct. Gallensis*,
Ep. 416. 421. 442. 602. 669.

* ERICUS ELF † *Obstetriciæ Professor Holmiensis*,
Ep. 417. 425.

T A B U L A.

FRANCISCUS BOISSIER DE SAUVAGES, † *Professor Monspeliensis*, Ep. 419. 483.

J. GFSNER, Ep. 422. 428. 441. 461. 465. 473.
482. 485. 502. 518. 546. 554. 568. 571. 596.
601. 618. 624. 630. 631. 632. 634. 636. 637.
638. 639. 642. 647. 649. 661.

NIC. ROSEN, † Ep. 430. 460. 525. 566. 597. 625.

CAR. LINNAEUS, Ep. 434.

* J. BENJAMIN BOEHMER, *Professor Lipsiensis*, †
Ep. 437.

* PETRUS WARGENTIN, *Eques Acad. Suec. a
secret.* Ep. 440. 514. 526. 555. 584.

* J. CHRISTOPH RAMSPECK, Ep. 449. 464.
505. 528. 578. 598. 629. 668.

J. B. MORGAGNUS, † Ep. 463. 524. 560. 606.
613. 621. 628. 641. 649. 657. 662. 665.

* ABRAHAM KAAUW BOERHAAVE, *Professor
Petropolitanus*, † Ep. 468.

* J. STEPHANUS BERNARD, *Medicus Amste-
lodamensis*, Ep. 478. 487. 493. 496. 544. or-
do turbatus 557. 603. 611.

ADRIANUS v. ROYEN, Ep. 479.

* SAMUEL AURIVILLIUS, *Professor Upsaliensis*,
† Ep. 459.

* GUNTHER A BUNAU, *Suprem. tribun. appel-
lationum Cellensis, deinde Camerae Imperia-
lis Wetzlariensis Assessoris*, † Ep. 497. 501.
509. 515. 522. 545.

Vir o Illustri

HIER. DAVIDI GAUBIO

ARCHIATRO & PROFESSORI

AMICO ACADEMICO

JUSTÆ VENERATIONIS ERGO

HALLERUS.

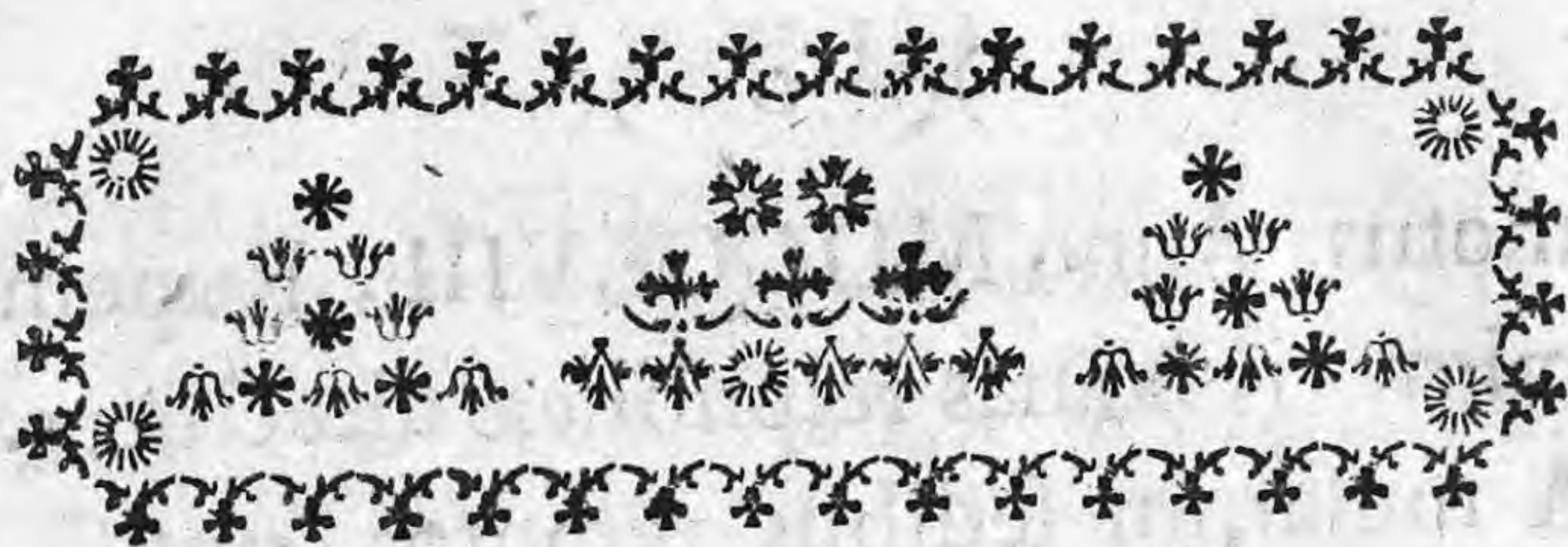
MEMORIAL DAY

AND THE PROGRESS

OF THE NATION

IN THE YEAR 1863

1863

PRÆFATIO

AD TOMUM IV.

CUM Bibliopola desideraret aliquam in edendis his Epistolis accelerationem, duo Tomi eodem tempore diversis locis prelo sunt excusi. Ea celeritas novi numeri Epistolarum necessitatem fecit, cum prævideri non posset, quousque Tomus III. esset continuandus: nihil cæterum in ordine mutatum est, qui annos mensesque sequitur. Interim anno MDCCLIII. ab adversa compulsus valetudine, Academiam reliqui, patriam repetii, alia ad officia sum ad-

motus. Anno MDCCLVIII, Rupem migravi, salinas reipublicæ directurus. A musarum sedibus remotus, potissimum commercia litteraria cum septentrionalibus regnis lentius colui, cum meridionalibus magis. Multa spectant ad nuperam illam controversiam, quæ mihi ob partitionem partium corporis animalis mota est, quam aliqui clari viri defendendam suscepunt, multi alii refutare sunt adgressi. Aliqua tamen hic intercesserunt, non invenienda alibi, ut Bernardi de vero auctore impii libelli *l'homme machine* indicium: auctoris nomen omisi; cum enim superstes sit, non putavi revelari debere. Optimi Zinnii querelas non totas suppressi, quibus omnes ejus epistolæ plenæ erant. Doctissimi D. Triller epistolas vel ideo adjeci, quod aliter posterioribus tem-

T A B U L A.

- * ABRAHAM GOTTHELF KÆSTNER, *Professor Gættingensis & Conf. Aul. Ep.* 495.
- * J. GOTTFR. ZINN, *Professor Gættingensis*, †
Ep. 503. 512. 520. 531. 548. 552. 553. 559.
563. 569. 575. 622. 633. 635. 643. 644. 650.
651.
- * FRANC. MARIA ZANOTTUS, *Acad, Bononien-
sis a Secret. Ep.* 510.
- * GEORG CHRISTIAN OEDER, *Conf. Reg. Dan. a
reditibus*, Ep. 513.
- * J. W. ALBRECHT, *Medicus Hildesensis*, Ep.
534.
- * J. GOTTFRIED DE HAHN, *Medicus Uratisla-
viensis*, † Ep. 550. 570.
- * DANIEL WILHELM TRILLER, *Professor Wit-
tebergensis*, Ep. 564. 576. 591. 610. 645. 656.
- * JOH. BOHADSCH, *Professor Pragiensis*, † Ep.
573.
- P. H. S. MOEHRING, Ep. 577.
- * MILCOLUMBUS FLEMMING, *Medicus Scotus*, †
Ep. 579. 586. 604. 605. 609. 612.
- * G. C. HOFMANN, *Chirurgus Trajecti ad Mosam*,
Ep. 583.
- * J. AUGUST ERNESTI, *Professor Lipsiensis*, Ep.
593.
- HIERONYMUS DAVID GAUBIUS, *Professor Lei-
densis*, Ep. 594.

T A B U L A.

- * F. SCHWACHEIM, Ep. 600.
- * D. CHRISTIAN LOEBER, *Professor Jenensis*, Ep. 601.
- * PETRUS HOLMIUS, *Theologus Hafniensis*, Ep. 608.
- * J. A. AHASVERUS, *Bremiensis Medicus*, Ep. 615. 617. 628.
- * J. HENRICH DI BRUNN, *Medicus Scaphusienfis*,
† Ep. 619.
- * ERICH GUSTAV LIDBEK, *Professor Lundensis*,
Ep. 623.
- * PANAJOTA CONDOIDES, *Archiatr Russicus*, †
Ep. 696.
- * J. DAVID HAHN, *Professor Ultrajectinus*, Ep. 652. 664.
- * GERARD JAC. DE WACHENDORF, *Professor Ultrajectinus*, Ep. 653.
- * PHILIBERT COMMERSON, *Celebris Botanicus*,
Ep. 655.
- * J. BAPTISTA BASSANUS, *Medicus Romanus*, †
Ep. 658. 663.
- * XAVERIUS MANETTI, *Medicus Florentinus*,
Ep. 660. 670.
- * J. F. KOELREUTER, *Professor Petropolitanus*,
Ep. 667.

TABULA EPISTOLARUM TOMI IV.

CHRISTIAN GOTTLIEB LUDWIG, † 1. Ep, 121.

* ACHILLES MIEG, Ep. 2. 20. 21. 32. 35. 37. 41.
44. 46. 47. 49. 61. 71. 111. 115. 129.

J. CHRISTOPH RAMSPECK, Ep, 3. 9.

J. BAPTISTA BASSANUS, † Ep. 4. 7. 29.

* J. BURMANN, Ep. 5.

* ANTONIUS CAP DE VILA. Ep. 6. 56. 78. 82.

* BENET, *Medicus Monspeliensis*, Ep. 8. 11. 26.

* MARC. ANT. LEOP. CALDANUS, *Professor Pavinus Primarius*, Ep. 10. 12. 15. 16. 22. 25.
30. 34. 39. 45. 48. 54. 62. 63. 74. 80. 82.
93. 98. 101. 102. 104. 110. 112. 117.

J. GOTTFR. ZINN, † Ep. 13. 24. 68. 72.

J. B. MORGAGNUS, † Ep. 14. 31. 38. 52. 66. 105.

* URBANUS TOZETTUS, *Scholar Piar. Professor*,
Ep. 17.

* LUDOVICUS PALLIANI, *Chirurgus Romanus*, Ep.
18. 36. 43. 53.

* STEPH. JOH. PETRUS HOUSSET, *Medicus Altisiodorensis*, Ep. 23. 27.

T A B U L A.

- * J. VIVENTIUS, *Archiatrorum summus Neapolitanus*, Ep. 28, 42. 55.
- * J. BERNOUILLI, I. fil. & Nep. *Orat. de inoculatione variolarum*, Ep. 33,
- * THOMAS LIGHI, † *Prof. Bononiensis*, Ep. 40.
- * JANUS PLANCUS, *nobilis Ariminensis*, Ep. 50. 57. 73. 75.
- NICOLAUS ROSEN, † Ep. 51.
- J. GESNER, Ep. 58. 83. 92. 107.
- * PHILIPP. CANESTRELLI, *Aquila in R. Neapolitano Medicus*, Ep. 59.
- J. FRIDERIC. SCHREIBER, † Ep. 60.
- * J. MATTHIAS GESNER, † *Professor Gættingensis vir Doctissimus*, Ep. 64. 70.
- * CAROLUS ALLIONE, *Botanicus & Medicus Taurinensis*, Ep. 65.
- * CAROLUS PHILIPPUS GESNER, *Archiatro Saxonicus*, Ep. 67.
- * PAULUS VALCARENGHUS, *celebris Medicus*, Ep. 69.
- * FELIX FONTANA, *Abbas, Vir summus*, Ep. 76. 96.
- * NEGRINUS, *Medicus*, Ep. 77.
- DANIEL WILLHELM TRILLER, Ep. 79.

poribus de me judicasse visus sit. Morbum Cl. Bremenſis Medici rectius forte preſſiſſem, etſi in eo malo nihil quidquam eſt, quod tegi mereatur. Wachendorffii celebris hic epiſtola excuſa datur, quæ tantas in me Albinii, ſummi Viri, iras concivit. Et tamen nihil hic mihi ipſi ſumebam, qui honore inventæ membranæ pupillaris facillime Wachendorffio ceſſi, ut omnino vitæ Albinianæ auctor hic præter rem, litis mihi a ſummo viro intentatæ cauſam, in invento aliquo quæſiverit, quod & ego mihi adrogaverim, & ſuum Albinus fecerit. Nihil ego quidquam interpoſui, niſi modeſtam certe ad Albinum ipſum exorandum petitionem, ut diſcipulorum ſuorum nollet nomina premere, unde fiat, ut ab aliis pro plagariis poſſint haberi, etſi nihil ipſis de prioribus

Albini juribus innotuisse potuerit. Morgagni Epistolas, ut ipso a nomine viri illustris suum habituras pretium, recusas dedi, etsi rarissime Vir Ill. aliqua Physiologica vel Anatomica tetigit. In T. IV. Ep. 2. iconem indicatam omisi, quæ & in commentariis Goettingensibus reperitur, & in Hist. Stirp. inch. Tomi V. & VI. quibus latina collectio absolvetur, continuo sequentur. Vale & fave. Bernæ 26. Mart. 1774.

I.

C. G. LUDWIG.

SORTEM Tuam doleo, quod adeo dubius hæreas, an Germaniam an Patriam Tuam sedem fixam eligere debeas, . ego vero vellem Te in Patria mea vivere posse, sed Amicis Tuis Te eripere nolo. Servet Te summum Numen ubique incolumem, quo Amicitia Tua diu adhuc frui possim.

De Phænomenis irritabilitatis sæpius me dubitare fecerunt ægri laborantes, tentavi ideo an contextum cellulofum, qui vaginas tendinum investit, evolvere possim sed frustra, multa phænomena certa inveni, omnia tentare & sub variis circumstantiis tentare ob laborum copiam non possum.

Nunc cadaver feminæ in Theatro Anatomico disseco: gibbosum est 43. annorum, ossa mollia & fragilia sine signo luis venereæ obtinet, ideoque plurima curiosa perlustranda affert. In hoc ipso ante horum nervum per digitum distributum disquisivi & panaritii secundi generis dolorosas tensiones ad sat copiosos nervos declarare possum, minime vero tertium genus, quod in vaginis tendinum progreditur & præcipuos cruciatus induxit, & quomodo velis explicare dolores ad tractum tendinum sæpe progredientes, forte ex perioestio ubi adhæ-

Tom. IV.

A

rent,

rent, sed & hoc in illis locis maxime callosum est. Ego quidem in praxi clinica dolores eorumque consensus adtente sæpius perlustravi, sed nondum eo deduci possum ut & nudas observationes eo scriptas, inter se conferrem.

Hartranftius post obitum mihi legavit apparatus ossium, quem per vitam suam studiose collegit, cum jam possideam collectionem Hommelii Professoris olim Argentinensis. Vix morbus ossium deest, quem non pluribus exemplis illustrare possim. Vale & me ut soles ama.

Dabam Lipsiæ d. 15. Jan. 1756.

2.

ACHILLES MIEG.

NE istæ Litteræ observatione omnino vacuæ sint, visum est hic adjungere *Frangula ora folii serrata* Enum. Helv. p. 164. descriptionem, non quidem propriam, verum a D^{no} Rudolpho Stehelino, Anat. & Botanices in nostra universitate Prof. celeberrimo, mihi amicissimo ante aliquot jam annos confectam. Is illam primo Actis Helveticis destinavit, postea vero, quum videret in Act. Goetting. a Te jam esse descriptam, consilium mutavit, mihiq; quod plantam recentem ipse nondum viderim, Observationem suam descri-

describendam commisit, quam equidem Tibi, Vir Perillustris non ingrata fore ratus sum, quod viderem, eam, quod ad fructificationis imprimis stucturam attinet, a Tua descriptione aliquatenus recedere. Plantam laudatus Stehelinus Mensis Junii initio florentem reperit ad rupes Montis Dornacensis ptoxime viam, quæ versus Hobel ducit, atque copiose etiam supra muros arcis Ramstein, rupesque quibus illa arx insistit. Frutices alii juxta Ejus observationem, non nisi masculos flores, femineos solos alii producant. Excrefcunt autem illi ad altitudinem 6. 8. 10. pedum, ramosi, & absque spinis. Folia nondum explicata sive gemmæ foliorum lento & viscido humore sunt obsitæ, uti in Alno rotundifolia glutinosa viridi C. B. observatur, unde nomen *Alni nigri* huic plantæ impositum fuisse existimat, & germanicum monticolarum nostratum Rusticorum qui *Tross-Erlen* vocant. Dum ex gemmis folia explicari incipiunt, nervi foliorum paralleli costæ applicantur, eundem fere in modum, ac in flabellis mulierum chartam convolutam conspiciamus, hinc priusquam integre expensa sunt, rugosa evudant. Integre vero evoluta folia diversæ observantur figuræ & magnitudinis: quæ nempe ad exortum ramorum sunt exigua, ovata, fere orbiculata sunt; superiora vero longe majora, ovato-oblonga, cum vel sine acumine, duas, tres, imo ad 4. uncias quandoque longa, duas cum semisse & amplius

lata, atrovirentia, splendida, nervis pluribus elegantibus sibi invicem parallelis, eodem modo ac in Frangula vulgari, oblique per totum folium discurrentibus, cujus ora ferrata est. Flosculi in utraque planta, tum circa foliorum ortum, tum etiam ex mediis ramis copiosi exoriuntur plures (ad 6. 8. 10.) ex uno eodemque loco, singularibus pedunculis oblongis insidentes, squamula corticali cito defluente antea inclusi. Floris masculi Calyx herbacei coloris, campaniformis, limbo in quatuor lacinias triangulares, coloris magis ad luteum vergentis diviso. Inter singulas Calycis lacinias squamula petalodea adest exigua, erecta, introrsum concava, ante calycis expansionem albida, mox ferruginei sive gilvi coloris. Sub 4. hisce squamulis totidem sunt staminum filamenta, lineam circiter longa, calyci inserta, quibus insident Antheræ satis crassæ, didymæ, lutei coloris. In fundo Calycis stylus apparet exiguus, filamentis staminum brevior atque tenuior, absque germine vel ovario, scilicet non nisi rudimentum pistilli. Flosculi una cum pedunculis, statim postea, quam Antheræ officio suo functæ sunt, nimis facile decidunt. Feminini floris Calyx, uti in masculis, in 4. segmenta triangularia expanditur, etiam similes interpositæ observantur squamulæ, sed paulo minores. Filamenta vero staminum antheris destituta, qualia in flore feminino *spina cervina* apparent hic, ne, microscopio quidem adhibito observari possunt.

Stylus

Scylus cæterum unicus adest, superius in 3. partes fissus (uti etiam J. Bauhinus describit) stigmatibus singulis infidente simplici. Germen subrotundum, triloculare, trispermum. Præterea segmenta Calycis, quæ in flore masculo absque calycis dilaceratione separari nequeunt, in femineo flore ab intumescente embryone finduntur & decidunt; tubus vero tunc ceu cupulam quamdam constituit, in qua Germen continetur, abiturum per maturitatem in baccam tricoccam.

Monet etiam Cl. Stehelinus, se plantam suam comparasse cum illis, quæ in Hagenbachiano & Bauhiniano Herbario sub nomine *Frangula alterius s. Alni nigra polycarpa* C. B. servantur, & vidisse, in iconibus huic plantæ in C. B. herbario apposis flosculos copiosiores depingi, quam ipsi in ulla observare licuerit, sed existimat, calore & siccitate ejus anni, quo plantas suas collegit (1753.) accidisse, quod, priusquam ipse in eas inquireret, complures flosculi jam deciderint, Dubitat tandem, an planta a Lonicero sub nomine *Creuzbeere* huc referenda sint, ob nervos foliorum minime parallelos.

In Icone adjecta designatur per Litteram

a. Flos masculus, cum squamulis petalodeis, & staminibus (confuse quidem repræsentantur stamina & squamæ illæ; at quum non ex planta recenti, sed ex icone a Stehelino mecum communicata figuram depinxerim, errores corrigere non potui.)

A 3

b. Squa-

- b.* Squamula extrorsum convexa, uno stamine anthera didyma instructo.
- c.* Flos fæmineus, intra quem conspiciuntur squamulæ petalodæ, & germen cum stylo trifido.
- d.* Germen, quale apparet, postquam & stylus & calycis lacinia delapsæ sunt.
- e.* Germen in medio horizontaliter dissectum, continens femina tria.

Notandum, omnes hæc icones, naturali magnitudine majores, sc. per lentem consideratas, exhiberi. Cæterum plantam ipsam tam masculam quam fæmineam cum reliquis mox mittam. Interim vero mihi favere perge, Vir præclarissime! uti ego Te colere non desinam. Vale.

Dabam Basileæ d. 4. Febr. 1756.

3.

J. C. RAMSPECK.

IN Curriculo suo physiologico Albinus pergit, nobisque egregia sua monstrat præparata, quæ cum summa semper contempler admiratione, ne unicam adhucdum ejus neglexi Lectionem. Collegium ejus manuscriptum admodum correctum & completum, atque paucos ante annos ab amico quodam satis exacte in Calanum exceptum nunc describo. Frater
ejus

ejus Operationes chirurgicas atque in Anatomicis Myologiam absolvit, cum de musculis intercostalibus internis egit publice laudes Tuas Vir Perillustris! prædicavit litis quondam tuæ cum Hambergero mentionem faciens, ex cujus etiam præterea privatis colloquiis, quanti Te faciat, intelligere mihi licuit. Præparationibus & dissectionibus suis ut interesse possem, pro sua humanitate copiam mihi dedit. In Cadavere, quod disseccuit, præter communes sat variationes in musculis manus & pedis extremi observavi superficiem cordis fuisse penitus suppuratam: dein novum demonstravit Musculum, cujus descriptio hæc est uti ex ore Albini in calamus excepi. Oritur principio aponeurotico quasi & duobus distinctis capitalis in latere dextro thoracis à 6ta, 5ta, 4ta costa juxta earum cartilagines, commiscetur cum digitis Pectoralis majoris atque obliqui externi e regione recti abdominis, a quo tamen a dentibus obliqui separatur, tenuis ab initio, deinde crassescit, etiam latior fit, decurrit versus superiora juxta marginem dextrum sterni super cartilagines reliquarum costarum. In summo ossis sterni ad jugulum mutatur, iterum intendinem tenuem, duosque processus aponeuroticos ad sinistram partem emittit, quorum inferior musculo pectorali sinistri lateris, superior autem parti sinistriori sterni inseritur. Tendo autem pergit in tendinem sterno mastoidei atque cum eo com-

A 4 misce-

miscetur, ita ut unus idemque esse videatur, atque sterno mastoideus, digastricus modo fiat.

Quoad variationem muscutorum asseruit Cl. Albinus, se vidisse ante 4. annos quod ambo Coraco-hyoidei in utroque latere defuerint.

Quod perhonorificam a Borussiae Rege Tibi oblatam invitationem Patriam præferens tandem prorsus recusaveris, maximo cum gaudio nuper Hagæ Cl. accepi à Kœnigio vestrate id quod postea nobilissimus mihiq̃ue Amicissimus Juvenis Franciscus Ludovicus Steigerus confirmavit. Gratulor Patriæ, quam presentia Tua cohonestare ita pergis, gratulor Amicis, qui dulcissima Tua consuetudine porro fruuntur, gratulor & mihi talem Fautorem, quem vicinum in posterum venerari continget. Cel. Gaubius, quod hoc feceris, id quam maxime probat.

Nulli libri novi hætenus, quod sciam, prodierunt, ex illis, quorum in hac regione coëmendorum mihi curam commisisti, ne unicuique adhuc, quæ certe culpa non mea est, comparare potui. Dissertationum quæ porquam difficulter & non sine magnis sumtibus hic colligi possunt, fasciculum, Weissius noster propediem ad Te mittet.

Rosæ pimpinellifoliæ semina Zinnium desiderare ex litteris Tuis intelligo, cum vero nomen specificum legere non potui, placeat id clare exprimere, lubenti animo Cl. Viro inserviam. Dabam è Musco Leydæ in Batavis d. 27 Febr. 1756.

JOAN. BAPTISTA BASSANUS.

Epistolam quandam elapso mense ob oculos habuimus, in qua Laghius Bononiensis medicus experimentorum seriem exponens tuam, Clarissime Vir, de insensibilitate sententiam frustra evertere conatur; siquidem, quæ proferuntur oppositiones, si recte expendantur in ipsa tua Dissertatione confutationem habent. Id unum animadversione dignum arbitrati sumus; quod nimirum ipse nervos a se observatos referat, qui in tendinum substantiam immittuntur. Mirum sane duximus, quod ista hæc immissio nervorum in tendinosam substantiam & summam in experimentis diligentiam tuam, & notam microscopiorum Cl. Lewenoeckii aciem eludere potuerit. Rem propriis oculis examinandam suscepimus.

Ea idcirco, qua par erat diligentia instituta, in parte cruris posteriore observatione, prope venam sciaticam nobis sese obtulit nervi ramus, qui a nervo sciatico oriens procedit intra muscolum gemellum externum & integumenta. Accurate ejus filamenta expendentes, quæ in integumenta, & supra Achillis tendinem emittuntur, optimis instructi lentibus, ne unum quidem invenire potuimus, quod tendinis substantiam penetraret, integre vero in vaginis disperdi ea vidimus. Id ipsum observavimus

vavimus in tenui ejusdem nervi ramo, qui incipiens prope malleolum externum oblique prope calcaneum in chordam magnam projicitur ita, ut primo intuitu ejus substantiam penetraturus videatur, at hic quoque ramulus iterum, atque iterum divisus in membranis tendinem vestientibus omnino expansus ultra eas non progreditur. Hoc idem fit in tendinibus musculi bicipitis, quemadmodum habita inspectione colligere nobis datum est.

Explorationes hujusmodi in aliis tendinibus adhuc prosequimur: eas accurate notat Tosettus, qui dein singulas in Epistola collectas publici juris faciet. Hæc Tibi, Vir Clarissime, nuncianda volui.

Quatuor jam fere abhinc mensibus curavi ut per Morgagnum illam reciperes, quam optabas versionem Italicam libelli Tui. Eam Cl. Viro misi, una cum Cl. Zimmermanni, & Castelli Dissertationibus, quæ simul cum Tua idem componebant volumen. Nescio an teas adhuc offenderit manus, nec ne. Cura, Vir Clarissime, ut valeas, & tua erga nos utere Benevolentia.

Dabam Romæ d. 13. Martii 1756.

5.

JOANNES BURMANNUS.

IN Tui gratiam ac favorem omnes pervolvi per triduum, quantum tempus permisit, Botanicos

tanicos meos Thesauros, quosque Tibi e re fore & utiles seposui, atque jam Tibi, Vir Doctissime, transmitto, quos tam ferena fronte accipere velis, quam ego cordato Tibi animo, tuoque usui eos obfero; ea vero lege, ut si ad Operis Tui decus iis fueris usus, omnes mihi immaculatos & integros sancte remittas.

Primo itaque invenies 25. distinctas icones ad plantas vivas in membranis delineatas, quæ horti nostri Amstelodamensis quondam sine dubio fuere incolæ, sed ante meum tempus jussu & sumptibus primorum candidorum & liberalium curatorum fuere depictæ, ad quas tamen, quod doleo, nulla nomina, nullas descriptiones, adnotationesque inveni, neque tempus huc usque mihi fuit, quum a paucis elapsis mensibus eas modo acceperim, ac vix viderim, illas investigare, quum plurimis aliis quotidie distractus fuerim, uti facile concludere poteris, occupationibus, tum itaque, qui in hoc plantarum genere eruendo jam es distractus, facile eas distinguere & denominare poteris.

Secundo quatuor adsunt Orchidum Capensium icones, quæ in ipso Capite bonæ spei ad vivum sunt delineatæ, quasque ex ipsis meis Codicibus jam sarcinatis dilacerare coactus fui, ut tibi tuoque voto inservire possem. Harum tres insuper addidi, quas jam curaveram insculpi in æs, ut ipsarum formas inspicere possis easque conserves quum has alii destinavi Operi propediem mihi edendo.

Tertio

Tertio invenies decem chartas, in quibus Orchides in patrio solo, Capite nempe bonæ spei, lectæ adglutinatæ sunt, sed quum ipsarum quasdam præterito modo anno acceperim, iusta nondum adscripsi nomina, præterquam quod plurimos in dies expectem plantas Capenses, brevique ipsum Oldenlandi Herbarium, ab eo ipso ibi olim collectum.

Dab. Amst. d. 29. Martii Anni MDCCLVI.

6.

ANTONIUS CAP DE VILA.

Quererer sane, Cl. Vir, Te tam altissimo silentio devolvi, quum Litteris ad te meis XIV. Kal. Jul. datis nondum respondisses, ni ea, qua es præditus morum facilitas, atque humanitas pene singularis suaderent occupationibus id factum tuis. Quod quum ita sit, facere non possum, quin mihi omnibusque, qui medendi artem vel a limine salutarunt, summo opere gratuler, quum jam animo cernam quantum decoris, utilitatisque huic disciplinæ ex tuis occupationibus accedendum est. Posterioribus illis Litteris meis de Catalogo Medicorum Hispanorum, qui in Bibliotheca Nic. Antonii desiderantur, a Cl. Mariano Seguerio Val. Profess. Præceptore quondam meo composito te feci certiore. Quem Catalogum ad fratres Cramer Bibliop. Genevenses curavit mittere.

mittendum Cl. Seguerius, ut una cum Mangeti operibus ederetur, Vellem tibi eum vidisse contigerit: adeoque si quæ in eo sunt, quæ tibi, acerrimi judicii Vir, minime probantur, sponsia tua utere; nam modestissimus Seguerius pollicetur, se aut expectaturum quæ tibi minus ad palatum, aut tibi, quoad ejus fieri potest, satisfactorum. Homo autem votis omnibus expetit tuis commodis pro virili inservire: neque ejus consuetudinis jurato mihi crede unquam te spero poenitere. Familiaris meus Bibliopola Mallen tuam de agnoscendis junioribus Anatomiae, Chirurgiae, Historiaeque naturalis scriptoribus Hispanis epistolam ostendit. Cæterum ut verum fatear, dicam tamen quod sentio, vix ulli sunt, qui pedem extra Hispaniam audeant proferre. Hactenus quidam obtinuit garrula illa, & inanis rixandi gloria: & adhuc rancide quidam vetuli ad Peripateticam, Arabicam potius Philosophiam tamquam ad saxum adhærescunt. Qamvis jam nunc speramus futurum, ut his nugis procul amandatis Hispania nostra in illarum Litterarum Schedis nulli genti secunda videatur. Barcinone Gadibus, Septæ, Iconii Mathematicæ scholæ institutæ sunt, quæ haud ulli totius Europæ cedunt. Et si juvenes quam plurimos nostros hac urbe videres, quo studio in hæc incumbant studia, tibi profecto essent stuporis. Magni etiam regis nostri jussu viridarium Botanicum Mantuæ Carpetanorum est constru-

constructum, omni herbarum genere, ut fertur, scatens.

Si quid ad me scripseris, ita faciam, ut te velle intellexero; sin minus de me tamen sic velim judices, quantum possem, me tibi tuisque commodis perpetuo præsto futurum. Vale litterarum columen, & me ama.

Valentiæ Hedetanorum 3. Nonas May. 1756.

7.

J. B. BASSANUS.

GRatum mihi foret quam maxime, si in edita diutius detineri adhuc possent ea opuscula, quæ Laufannæ publici juris factum iri innuis: Hanc enim imprimendam experimentorum seriem auctam optarem quatuor Tosetti nostri epistolis, quarum tres ad calcem voluminis a Te per Morgagnum recipiendi relatæ sunt; quarta vero circa medium præsentis Majini fallor e prelo prodibit. Hæc ultima reliquis amplior erit, ac diffusior. Plura in eadem referentur experimenta in brutis capta; quibus additur quoque tentamen optimo exitu pluries habitum in detectis tendinibus extensoribus digitorum pedis dextri in homine sexagenario. Interim ea, quæ contra firmissimam sententiam tuam de insensibilitate a Laghio prolata sunt, obiter refellentur adnexa tabula ænea, in qua describetur accurate integer decursus
illorum

illorum ex Ischiadico nervorum, qui supra Achillis tendinem ludentes observavimas. Si itaque antedicta Laufannæ Editio dilationem pati possit, eam quæso Vir Clarissime retarda, donec addendas Tosetti Epistolas a me recipias, quod quo potuit citius fiet.

Dabam Romæ 8, May 1756.

8.

B E N E T.

Summa ea comitas benevolentiaque, qua excipis omnes, qui oracula Tua sitienter expectant, invitat me atque impellit ut quibus circa irritabilitatem tuam dubiis æstuo, ea quam potero in verba conferam paucissima. Namque fatebor, meo quidem dedecore, me ad eam veritatem ab illustrioribus viris summo cum omnium plausu acceptam penitus non accedere: tanta est imbecillitas ingenii mei & hebetudo, ant p.æjudicata opinione obsessæ mentis excæcatio! Quamobrem ad te supplex confugio, ut ea monstra, quæ a recto me amoveant tramite, profligare, qua soles præ ceteris eruditione, doctrina, perspicuitate, non dedigneris,

Hoc igitur omnium me maxime movet, quod irritabilitatem dicas fibræ muscularis proprietatem, ipsi a Natura insitam & ab ea vi prorsus distinctam, quam musculis nervi conciliant. Videtur sub hoc aspectu considerata irritabilitas

tas musculorum Naturam ingredi, ut ea sublata muscoli ne concipi quidem possint: docent enim Metaphysici proprietates substantiæ concreatas & a natura insitas inter attributa ipsius essentialia recenferi. Corpora gravia nunquam vim suam amittunt, qua in se invicem gravitant: Cur ergo sua musculis aufertur irritabilitas? Ejusne tantum Effectus pinguedinis congelatione cohiberetur? at leni calore dilapsa pinguedine musculus irritatus ad solitas Contractiones revocaretur. Præterea cur ope nervorum ad nutum præsertim Animæ augetur aut imminuitur, quæ a nervis & a voluntatis imperio prorsus aliena est? Si conjecturalis nostris liceat assentiri, ea vis simplicius faciliusque intellecta fuerit, si inter proprietates corporum organico-
rum essentialia non referatur & Naturæ leges.

Vim quamdam agnoscis, vir præstantissime, quæ a nervis profecta in musculos transmittitur; nec eam fas est experientiis tuis tam belle suffultam vocare in dubium, etiamsi causa & ejus agendi modus densissimis adhuc tenebris obvolvatur. Ea vis perinde & æquabiliter agit, sive commercium illud compressione, ligatura, sectione, tollatur, quo tamen in safu solet haud longo temporis lapsu sufflaminari. Hæc omnia demonstravit Bellinianum experimentum, quod dum ageretur, adnotavi nervo resecto, & ad partem superiorem pluries irritato, contractiones Diaphragmatis imbecilliores paullatim fieri, ac tandem omnino perire. Tum agentem rogavi, ut partem nervi depresso-rem aggrediretur, & ad
actio-

contractiones diaphragma statim revocatum vidi, quod quidem ad nervi usque insertionem iteratum eadem semper ratione cessit. Ab ea ne vi distinguenda censetur irritabilitas? quin inter eas potius nullum dicamus interesse discrimen? Large & copiose ditantur omnes muscoli nervorum propaginibus, quæ per ipsorum substantiam disperguntur: ut vix ac ne vix quidem attingi possit musculus, quin nervosus ramusculus irritetur: qua ex irritatione vis nervorum in fibras musculares transmissa eam excitat contractionem, quæ spectantium oculis percipitur.

Simplicissima esset hæc irritabilitatis idea, ut amat natura simplicitatem, & a tuis circa nervos experimentis tanquam a fonte dimanare videtur, imo & isto confirmari phænomeno, quod mihi sæpius occurrit. Quælibet musculi portio non æque contrahitur, dum in variis partibus irritatur; sed plures nunc agunt fibræ nunc pauciores; quod quidem alia sententia vix laudabile, ista expeditius intelligitur. Nervi in ipsa musculorum substantia in quam plurimos majores minoresque disperguntur ramos: plures ex illis, ex istis vero pauciores pullulant ramuli, qui totidem fibris carneis maritantur; atque ita ramo majori minorive stimulado, in plures aut pauciores fibras musculares vis nervorum transmittitur; unde plurium pauciorumve fibrarum actio sequi necesse est. Huic sententiæ favere & quoque videtur, quod semel observavi unico tentatum experimento, por-

tionem nempe musculi, cujus nervi, cæteris iisdem manentibus, a viginti quatuor circiter horis resecti fuerant, irritabilitate sua tribus quatuorve minutis citius orbatam fuisse, quam ejusdem musculi, & altero crure paralyfi non affecto, similis resecta portio. Nova tandem ei fides ex iis astringitur, quæ de majori cordis irritabilitate differis.

Nec eo ducit hæc irritabilitatis interpretatio, ut quæ majori irritabilitate pars gaudet, eadem exquisitiori sensu sit prædita: absit ut quidquam a tuis distans experimentis propugnare unquam cogitem. Verum cum celebrioribus hujus ævi neotericis tueri non piget, nervos alios inservire sensui; quod satis indicare mihi videntur cujusdam paralyseos symptomata, quo in morbo supponi nequit motum sensui superstitem a sola irritabilitate procedere, quæ debilior est, ut tantos producat motus. Canis cujus nervi ad crus prospicientes resecti fuerant, quamvis sua musculis superest & adhucdum irritabilitas, nequaquam crus agitavit omni motu spoliatum & sensu. Qui possent præterea ii motus, ut fieri solet, ad voluntatis imperium exerceri?

His, quæ supersunt plura non addam in publica peccaturus commoda, si longioribus epistolæ sermonibus Tua morer tempora: integritati judiciorum deberis & Medicinæ progressibus, quos eo usque jam promovisti, ut stupentes mirentur, quot quot sunt ubique terrarum hujus artis antistites, Te tantum medicinam nobili-

bilitasse, quantum suæ Newtonus physicæ splendoris attulit. Immortali hacce fruire gloria, annosque feliciter imple nestoreos. Hæc præter cæteros in votis habet, qui Te summa & singulari veneratione colit.

Dabam Monspelii d. 1. Junii 1756.

9.

J. C. RAMSPECK.

VENIAM a Senatu nostro Academico impetravi ad finem usque curriculum Academici in hacce musarum manendi sede, quo vero. ut nosti, mox finito aliud iter meditor, Anglicum nempe, hacque de re ad charissimum parentem præterita scripsi septimana eumque rogavi, vellet mihi Britannos adeundi copiam dare: quum vero bellum contra Gallos in dies magis exardescat, timeo ut voti mei me reddat compotem, tunc autem oportebit me recta via patrios repetere Penates. Collegia clarissimorum hujus Academiæ Professorum omni Studio frequentare pergo. Hora septima matutina juniorem Royenum plantas in horto demonstrantem audio, hora octava Cl. Muschembrœckium Physicam docentem, hora nona D. Allamand eadem tractantem scientiam, hora decima Albinii lectiones physiologicas summa cum animi voluptate adeo, cujus magni certe viri aurea præparata obstupescens non possum quin admirer.

Doctrinam de visu nunc explicat, omnesque oculi partes mirifico artificio injectas ac præparatas demonstrat. Fibras orbiculares iridis, quas Tu, Vir Perillustris! tanquam non ens merito rejicis, statuit, sed illas nondum demonstravit. Dixit in homine pro subtilitate non posse conspici, in majoribus vero animalibus, hæc autem mihi non sufficiunt, si viderem crederem. Membranam duplicem retinæ non poteram satis contemplari, earum altera scilicet interna, quæ vitreum respicit, ex innumeris vasis & subtilissima cellulosa rete ea connectente constat; altera seu exterior quæ choro idem contingit pura putatur est medulla nervi optici. Paradoxon quidem videtur, quod radii transeuntes illam anteriorem partem retinæ ex innumeris vasis constantem antequam ad alteram medullosam verum visus organum perveniant visum non turbent; hoc sane explicari nequit. Narravit Albinus se aliquando paradoxon hoc s'Gravesandio proposuisse, atque partes præparatas simul monstrasse, iste diu eas contemplatus tandem tranquillo respondit animo: Vides hancce membranam vasculosam retinæ ante medullarem positam, per quam radii necessario transire debent, novi vero ex posteriori homines nihilominus clare & distincte videre, hinc concludo hancce membranam vasculosocellulosam visui non obesse neque radios turbare. En totam solutionem. Notissima res est aditum ad Albinum ejusque museum esse perquam difficilem, & quem admodum olim non cuilibet

cui libet licebat ire Corinthum, ita non cuique licet privatim spectare gazophylacium ejus anatomicum. Spero tamen fore, ut mihi hoc quaecunque fortunæ contingat. Cl. Gaubius qui Te Vir Perillustris! plurimum salutat, subiratus ei est, quod erga affinem suum Wachendorffum etiam cavillationes exercuerit; cum nuper de hisce cum ipso confabularetur litibus, Gaubius dicebat mihi: credo equidem Albinum jamdudum membranam istam pupillarem in homine vidisse, sed forsitan pro morbosa & præternaturali ipsam habuit parte, nunquam enim, quod certissimum, in prælectionibus suis mentionem ejus fecit, neque in tot Collegiis manuscriptis a plurimis auditorum ex ipsius ore exceptis neque quidem de hac membrana invenitur. Hora undecima idem Cl. Gaubius experimenta chemica instituit quibus sedulo intersum, idem laudatissimus Vir hora secunda pathologiam explicat. Hora tertia Allamandum audio Historiam naturalem ad ductum musei Academici, quod inde a sex retro annis jussu defuncti principis colligi inceptum fuit, explicantem. Hora quarta Cl. Winteri Collegium casuale & practicum frequento. Ex horto Academico ut plantas decerperem Cl. Royenus Vir ad miraculum humanus copiam mihi dedit, quo pacto Herbario meo haud mediocriter accedit incrementum. Liber Anglicus Dni. Ellis de plantis marinis cum figuris pulcherrimis propediem Belgica & Gallica lingua in publicum prodibit,

posteriores versionem curat Cl. Gronovius, priorem vero D. Allamand, qui solis interpretationibus operum aliorum in orbe literato inclarescere coepit, idem etiam versionem ex Italica lingua libri pulcherrimi Veneti cujusdam nomine Donati operam dat, qui de variis marinis tractat. Albinum juniorem saepius in viso, qui Te Vir Perillustris! summa colit reverentia, Tuique aliquoties in demonstrationibus suis anatomicis publice summa cum laude mentionem fecit. Nescio an jam ad Te pervenerit libellus quidam Anglicus anno demum praeterito impressus, cujus Autor Te refutare conatur.

Königius noster Hagensis, cujus lites cum D. de Maupertuis nunc inde ab aliquo tempore silent, mox Dynamicam Leibnitii in publicum edet, ejus vero discipulus Hentzius novam editionem Euclidis cum commentariis parat. Caeterum spero Te Vir perillustris! saluum ac sospitem, & thesauris botanicis ex itinere Valesiaco, de quo in ultimis Tuis mentionem fecisti, rediisse.

Dabam L. B. die 8. Junii 1756.

IO.

MARCUS ANTONIUS CALDANI.

QUanquam experimenta eaque multiplicia a Te, Vir Clarissime, ac praestantissime, circa irritabilitatem & insensitivitatem instituta,

tuta, nullum de iisdem dubitationi locum relinquant; (ita enim, & immortale Nomen Tuum & longa experimentorum series & summa in experiendo peritia atque solertia jure ac merito postulant): attamen quia a Laghio nostro publico Medicinæ Bononiæ Professore (viro quem certe in rebus Anatomicis & Medicis magni facio) repetita, diversum habuere successum, & veluti in dubium revocata fuerunt; factum hincfuit, ut ipse summo experiendi percitus desiderio, quoniam fato contigerit, ut tantum in experimentis discrimen intercederet, intimius, quoad fieri potest, perscrutari ausus sim. Multa propterea animalia ad id opus selegi, multaque in iis experimenta institui jam jam typis evulganda, & tuo magno nomini (quod ut libenter probes vehementer obtestor) inscribenda. Scias interea in omnibus experimentis a me captis præclarissimi inventi tui veritatem ubique enituisse: tamen in tentaminibus circa duram meningem factis phænomenon unum contigit, de cujus explicatione Te Virum clarissimum sciscitari opportunum esse duxi.

In canibus itaque, atque hædis, avulsa per terebram aliqua alterutrius ossis parietalis parte, dura meninx vel sectione, vel laceratione, vel causticis, vel candenti ferro, vel alio modo vexata, insensitivitatem suam eo loci fatis superque significat. Secta in orbem per totum illud spatium, quod a terebra para-

tum fuit, si qua parte cranio contegitur, inter ipsam & corticalem cerebri substantiam paulisper compressam, & pia matre obductam, vel causticum, vel ignis, & quidem diversis locis, & vel prope terebræ foramen, vel remote ab ipso, admoveantur, sensu omnino caret. Verum tamen si tenue specillum iis in locis adigatur, & determinata contra duram meningem pressione, agitur paulisper specillum, non secus ac titillando perficeretur, quatitur animal, caudam agit, caput attollit, ululat si canis, balat si hædus sit. Id fere semper contigit. Mirabar quod quæ pars, ignis vel causticorum actioni absque sensu fuerat, modo titillatione vexata sensitivitatem indicaret. Hic autem dubitare coepi, num forte, specillo agitato, aut cerebrum plus nimio compressissem, aut vascula dilacerassissem diversis locis piam matrem cum dura connectentia; atque adeo successionem in cerebro excitassissem. Quapropter idoneo instrumento chabybeo, tres ferme Parisienses lineas lato, nedum tertiam lineæ partem crasso, inter cerebrum & duram meningem introducto atque ultro adacto ad duas lineas & amplius leniter comprimebam cerebrum; qua compressionem modo quatiebatur animal, modo non; sic e vi ne cerebrum specillo comprimerem, neve vascula lacerarem, adeo ut qui postmodum effectus consequeretur, causis modo dictis minime tribui posset. Mora interposita, qua animal ad quietem deduceretur, iterum
tilli-

titillationem tentavi, intra limites tamen ab instrumento circumscriptos; & ecce signa doloris fere semper præsto fuere, tumque præsertim cum specillum eas partes tentabat, quæ erant ab orificio aperto remotiores: dixi fere semper, etenim neque in omnibus omnino punctis id contingebat; fere nunquam vero ad secti cranii oras, vel propè ipsas. In tanta, quod a me attinet rerum obscuritate, quid affirmandum, negandumve sit non video. An forte nervi accusandi, per duram matrem repentes aliis partibus destinati? An per titillationem oscillatio quædam in tota meninge dura excitatur, qua ad nervos usque, e cranio mox egredientes, propagata, dolor inde excitetur? Non obstat certe duræ matris cum cranio cohæsiō: Nam novum non est in physicis solidorum corporum, aliis licet solidioribus corporibus adhærentium, particulas oscillare, etiam cum leniter percelluntur. Hæc autem omnia hærens atque dubio propono & conjectando potius quam affirmando. Quod cum ita sit, Tuum esto, Vir præclarissime, iudicium. Hac autem de re ita enixe obsecro, ut neque enixius, neque majori studio rogare quisquam possit. Siquidem non arduum multum, ac laboriosum tibi futurum puto; eadem methodo unum vel alterum experimentum capere, ut de tanto phænomeno certior fias; Tibi vero, vel absque experimento, phænomeni rationem reddere expeditum erit. Faciet autem responsum Tuum, Vir Clarissime, ut

quæ circa irritabilitatem, & insensitivitatem tentare hactenus ausus sum, aut sub tanti Viri auspiciis in lucem prodeant, aut quasi tanto nomine indigna sepulta maneant. Vale, interim Physicorum decus, Teque universæ litteratorum reipublicæ diligenter serva.

Dabam Bononiæ III. Kalend. Jul. Anno 1756.

II.

B E N E T.

NE abuterer facilitate & humanitate Tua paverem multum, nisi Litteris Tuis certior essem factus ubique patere cumulos scientiæ Tuæ thesauros: nec sane optabilius quidquam mihi que honorificentius unquam contingere potuit, quam hancce Tuam epistolam accepisse, quæ propalam ponit illa rationum momenta, quibus potissimum innittitur tota irritabilitatis idea. At vero dicam ne? Ita prorsus dicam, & dicam absque ulla offensionis Tuæ suspicione; quæ colligis argumenta, rebellem non expugnarent animum.

Haud possum legisse quæ scripsit Albinus, cujus operibus tabernam suam ornari negant hujus urbis Bibliopolæ. Verum qua ratione nitatur, ut vim neget a nervis accedere, non satis intelligo. Plura vidi experimenta, & innumera, ut ita dicam, tuo libro colligas, quibus

quibus invincibiliter demonstratur ex irritatis nervis maximas musculorum convulsiones oriri; unde rect. IX. pag. 23. deducis, quod sane confectarium est, a nervis eam vim accedere, qua violenter muscoli contrahuntur. Ut suam tueatur sententiam; experimenta Tua, aut conclusionem istam negat Albinus, necesse est. Utramvis autem elegerit, induxit se in captiones, quas nunquam explicabit.

Fateor equidem dari quædam animalium genera, in quibus caput aut nervi a diligentioribus naturæ scrutatoribus nondum observata sunt. Nolim tamen inde absque capite & nervis ea credere: mea quidem sententia, hæc animalia iis partibus suo modo donantur & instruuntur. Id sane accurata confirmari potest analogia: Si enim perfectioribus animantibus huc usque cognitis suum caput, suosque nervos natura largita est, quare & istis imperfectioribus non concesserit? Præsertim cum minus legitime negari videantur hæc partes ex observationis defectu: non enim hoc argumentum ubique receptum iri existimo: non observatur, ergo non datur.

Interim ultro fatebor haud accuratas esse analogias omnes; verum, aut ego fallor, admitti tunc debent legitimæ, cum ex altera parte non adest sufficiens negandi ratio. Si ergo minus recte negari caput & nervos in imperfectioribus hisce animalibus ostendero; quod jam me præstiturum puto; accurata erit, quam tuli, analogia. Deinde hæc animalia vivunt, nutri-
untur

untur, quædam insectantur, sentiunt: Si sint propter polypum duo corpuscula, quorum unum cibum præbeat, alterum jaceat inutile lignum; hoc neglecto, illud polypus aggreditur, vorat. Ista autem peragi ne possunt absque objectorum animadversione, aut hæc animadversio absque sensu, sensusve absque nervis exerceretur?

Itaque nullum animal absque capite & nervis esse, ac proinde musculorum motus independentes a nervis nondum demonstratos fuisse puto. Quod ne præstitisse quidem mihi videntur pariter argumenta ex intestinorum excisorum, cordium evulsorum, musculorum quorum nervi ligati fuerant, formicatione, contractione, reptatione deducta. Si enim ex irritatione nervi compressi, ligati, aut a medulla spinali vel cerebro recisi musculus, Te docente, experientia duce, eadem vi contrahatur, quæ contrahi solet, dum nervus cum iis partibus libere communicat; cur irritatis nervorum ramusculis per substantiam musculorum dispersis, nolim horum contractionem tribuere? Haud verisimile videtur orbari ea virtute nervorum ramusculos, qua truncos gaudere adeo certum est, ut hoc theorema innumeris demonstretur experimentis, quæ circa nervos tum mentis imperio subjectos, tum etiam vitales a Te ipso instituta sunt.

Quæ sit mea mens, quis mihi sensus, perspicis procul dubio, Vir Celeberrime, veritatis amor, ut Te disquiram, impellit; cur ista rescri-

rescribam, hæc tota & unica ratio: non enim eo usque temeritatis & audaciæ elatus est animus, ut velim contentionis tentare fortunam. Quid imbecillis & inermis columba posset, in undique fulminantem Jovis alitem? Aliunde moverent me eorum exempla, qui certamen inire tecum aggressi sunt; quorum omnium hic solus triumphus Te victore cessasse. Velim itaque non ægre feras, quod mihi sumserim, ut hæc pauca reponerem; id te benigne concessurum confidenter spero comitate & benevolentia Tua fretus. Interim humillimas ago gratias, & animi memores & sincerissimos affectus in æternum voveo.

Dabam Monspelii d. 7. Julii 1756.

12.

MARCUS ANTONIUS CALDANI.

Nollem Tibi molestus esse Vir præstantissime; & quia fortassis minus clare mentem meam primum exposui, non est propterea in causa humanissimum responsum Tuum, si adhuc priori vexor dubitatione. Scias ergo me non introduxisse specillum inter cranium, ac duram meningem, sed inter hanc & piam, tuncque faciem internam duræ meningis velli-cavisse. Mihi equidem contabat nullum spatium cum inter cranium & duram meningem
tum

tum inter hanc & piam, a natura paratum fuisse: Verum quæso ut in memoriam revoces, prius me compressisse cerebrum ope instrumenti neque pungentis neque secantis, sed plani ubique, atque obtusi, ita ut inter instrumentum, & internam duræ meningis faciem, spatium relinqueretur tres lineas latum, & duas saltem lineas profundum. Tunc animali ad quietem omnino deducto, specillum in hoc spatium adigebam, & blanda pressione contra duram meningem, nihil vero contra instrumentum, adeoque neque contra cerebrum, vellicabam ipsam internam faciem duræ meningis, qua vellicatione fere semper animalibus (præsertim hædis) dolorem intuli. Remoto specillo, si iisdem locis vel candens ferrum, vel causticum admovebam, nullum tunc vel sensus vel motus indicium adspiciebam.

De hoc Phænomeno rationem, Vir præclarissime, ex Te posco, rogans etiam atque etiam, ut vel per Te ipsum vel per aliquem ex tuis Cl. discipulis experimentum istud instituat. Hoc unum est in universo atque admirabili systemate tuo, quo frustra me conor expedire: Cætera tam constanter ex voto cesserunt, ut mirer ad modum Thomam Laghium, in epistola nuperrime edita, potuisse omnia tam libenter in dubium revocare. Quæ ego de irritab. & insensitiv. partium hum. Corp. experimenta institui, jam, ut in priori mea Epistola exposui, typis emendare decrevi: ut vero iis pondus atque auctoritatem comparem,
finas

finas quæso ut simul, & alteram meam, quam ad Te feci epistolam, & Tuam, quam nunc exspecto humanissimam responsionem, cum experimentis in lucem proferam.

Dab. Bonon. d. 27. Julii 1756.

13.

JOH. GOTTFR. ZINN.

ANte octo dies iterin Sylvam Hercyniam montem Bructerum & Altenstollberg institui satis felici successu. Non solum enim plurimas & imprimis in M. Altenstollberg omnes a Te olim ibi lectas reperi, sed nonnullorum etiam loca natalia auxi, & prioribus plantis Hercynicis addere licuit Scorzoneram latifoliam sinuatam, quam maxima copia sponte nascentem reperi in pratis inter Elbingerode & Ilfeld ad semitam folis peditibus aptam, cum Laserpitio fol. cordat. aliisque plantis Hercynicis, quæ Scorzonera eo gratior fuit, cum nec Tibi nec Ruppio spontanea in his Germaniæ regionibus visa fuerit. Sed Collegia hoc semestri finienda nimis breve tempus mihi promittentia reditum nimis urgebant, ut plura loca adire aut longius illis immorari non licuerit. In reditu ex relatione de vero loco natali Betulæ nanæ, & Saxifragiæ albæ petrææ Ponæ certior factus sum, ut altero anno Sylvas Hercynicas iterum adire cupiam.

Göttingæ die 28. Julii 1756.

14.

JOH. BAPTISTA MORGAGNUS.

VIX a Cl. Pontedera, qui te officiosissime salutatur, siccas Orchides, & inter duos asserculos, ne quid in itinere detrimenti capiant, ab ipso locatas accepi, cum in fasciculum compingendas curavi, libros quosdam recens editos continentem, præter duos quos optabas, id est Intieri de perfecta frumenti conservatione & Tabarrani Anat. observationes 2^{dus} edit. quorum utrumquè inde usque ubi impressi fuerant, patere necesse fuit, cum alibi non prostant, quamobrem serius ad meas pervenerunt manus. Is fasciculus superiori mense per Cl. Pastam Bergomi Orelliis traditus fuit, ut Tigurum ad Ottios mitterent, constanter enim viam illam eandem servo, quam a principio indicasti. Mercatores vero, quibus fasciculi traduntur ad me Tui, non raro mutant, unde fit, ut tardius Bergomum perferantur: quem enim ineunte Martio a te missum scripseras, vix tandem accepi hodie, neque accepissem, nisi ad Pastam nolentem omnino recipere ob iniquam, vel si Tabellarii attulissent, petitiæ pecuniæ summam, diserte rescripsissem, daret quantumcunque peterent, In eo cum fasciculis, quorum alterum ad Bassanum, alterum ad Plancum (qui de cœrulea urina Epistolam ad te mittit, quam indicatis libris adjunxi) cito per-

perferendos curabo, novam libri Tui de irritabilitate editionem, & commentariorum Göttingensium Volumen IV. inveni, quod cum 1°. olim a te misso, jungam. Volumina autem III. & IV. Chirurgicarum Disputationum jam antea alio in fasciculo acceperam. Pro quibus omnibus magnas Tuæ humanitati gratias ago.

Porro libenter intellexi, post V. Chirurgicarum Disputationum Tomum, de Practicis te cogitare: & libentius, quæ de Tuo iconum Fasciculo VIII. & Physiologiæ Tomo I^o. significasti: ægre autem quæ de meliori fortuna dignis, . . . & Zinnio rescripsisti. Nos ereptum nobis egregium Chirurgum, optimumque virum Benevolum non secus dolemus, ac si non persenex obiisset. De Martinii in Eustachium commentariis nihil audiveram; raro enim in Italiam inde usque libri perferuntur, & rarius, si forte Anglice sunt scripti, ut illum puto.

Vale, Vir Ill. novisque inventis communia studia augere perge.

D. Patavii nonis Augusti cl^o Id^o c c lvi.

15.

MARCUS ANTON. CALDANUS.

Ignosce quæso homini, qui cum effata Tua ita veneretur, ut venerari magis quisquam non possit, ægre fert quod in maxima experimento-
Tom. IV. C rum

rum copia, quæ novam omnino scientiam Tuam, Vir præclarissime, confirmant, unum superfit, quod dubitationem ipsi non levem moveat.

Ex Litteris die 15. August. datis audiivi, Te ad experimenta circa duram meningem in fele, & cuniculo properasse, & interiorem duræ membranæ faciem vellicasse, absque ullo animalium sensu. Cum vero & constanter mihi contigerit dolorem ita movere, & nondum in felibus aut cuniculis experimenta cæperim, placuit ad opus iterum accersere. Ergo felem juniorem nactus, excisa parte cranii, & separata dura meninge, per totum illud spatium quod sectione paratum fuit, specillo in gyrum ducto interiorem duræ membranæ faciem piæ obversam vellicavi, modo antè, modo posterius, interdum ad latera. Semper tamen cum animalis dolore, præcipue dum internas cranii inæqualitates osseas attigi. Idem contigit clarissimis Viris, Algarotto, Molinello, Veratto aliisque, qui experimentis hisce interfuerunt. Admovi deinde ignem variis locis, verum frustra pro dolore movendo. Iterum vellicavi, & dolor præsto fuit.

Me non latet nullam videri causam, aut ex theoria aut ab experimento, cur sensibilis sit in facie interiore, non vero in exteriori. Scio nullos esse nervos per duram membranam dispersos. De hoc me alias monuisti, & monuerat Clarissimus Zinnius Tuus, suis experimentis circa corpus callosum, in disputatione anatomica a
Te,

Te, Vir præclarissime, edita. In hos nervos vel ipse nuper frustra inquisivi: tamen phænomenon mihi constans est, neque rationem video, cur titillatio dolorem moveat, non vero ignis, vel causticum.

Video quod, terebrando cranium, animal conquatitur tunc cum terebræ corona in os descendens stridorem edit, non secus ut dentis limando dolor movetur: an id vero ab oscillatione meningis duræ ad nervorum initium usque propagata, an a cerebri succussione pendeat, definire non audeo.

Experimenta mea lucem expectant. Ob id unum in tenebris adhuc latent, Te unum Liberatorem exposcunt.

Vale Litteratorum decus, & me, ut soles ama.

Dabam Bononiæ die 29. Augusti 1756.

16.

MARCUS ANTON. CALDANUS.

Quamvis pericula circa duram meningem facta aliter mihi evenerint, tunc solum cum interiorem ejusdem membranæ faciem vellicaverim; arbitror inde tamen nullo modo infirmari sententiam Tuam, Vir Celeberrime! atque etiamsi Te non admonuerim de exitu ex-

perimentorum, quorum methodum in litteris Tuis postremis exposuisti, scias interea velim me experimenta ista fecisse. Contigit enim iterum ac tertio, ut in terebrando cranio ossea lamina tenuissima perforanda superesset, quam, non trepano, sed acu recurva perforare placuit; detecta hinc exigua duræque membranæ portione, hanc acu pertudi, deinde leviter acum inter utramque matrem introducendo cavine cerebrum comprimerem, atque ita interiorē duæ meningis faciem vellicavi, omnino absque animalis sensu. Repetam tamen experimentum.

Audiam libenter si recte mentem Tuam sum affecutus, causam cur pulmo cum sua arteria & vena se inter venam cavam cum Aorta continuatam interponat. Nisi adsecutus sim recte mentem Tuam, id imperitiei meæ in litteris Tuis perlegendis velim tribuas. Hac de ratione fortassis frustra expectavi commentariorum de irritabilitate & sensibilitate partium, & de motu sanguinis novam editionem, quam visus es polliceri ex lit eris die 15. Aug. datis.

Tosetti epistolam ineditam accepi. Ipsa cum mea typis est mandanda. Observationes continet de nervorum progressionē in tendinem, & duram meningem, quos nervos frustra ipse Tosettus inquitivit, & icones tradit. Cæterum tam nervose Laghio respondet, ut melius respondere quisquam non possit, nisi ex Te responsio prodeat. Sex atque octuaginta experimenta
circa

circa tendines quatuordecim, circa perieranium multa, circa duram meningem, cerebrum, pleuram, peritonæum, intestina, ventriculum, vesicam & cor epistolam meam componunt. Observaciones addidi de nervorum progressionem in tendines & duram matrem, non tanti profecto faciendas, quanti illas Tosetti. Epistola hæc tamen mea triplo fere longior est altera.

Prodibit ergo Tosetti epistola cum mea, Italico pariter sermone conscripta, statim ac impressæ erunt. Nondum tamen impressio cœpta est. tum quia bibliopola tres saltem menses impendendos esse existimat pro impressionibus tum quia quinquaginta saltem nummos aureo, pro tanto, ut ipse inquit, labore requirit. Litem tamen brevi componam, quæ immo hodierna die in qua hæc scribo composui. Gratum facies si experimentorum Tuorum summam, una cum collectione Gallica aliorum experimentorum tandem mittas per mercatorem, qui primas epistolas meas Tibi reddidit. Inter cetera, magnum opus Tuum expecto, quod sub initio operis Tui de primis lineis physiologiæ pollicitus fuisti. Interim vale, Tuamque valetudinem integram serva. & me, ut soles ama.

Bonnoniæ die 19. Octobris 1756.

URBANUS TOSETTUS.

Nihil mihi unquam tam gratum accidit, tam
 que honorificum, Vir Clarissime, quam cum
 Tuum de motu sanguinis opus, mihi a Te dono
 missum, nuper accepi, Quod gratum mihi
 adeo fuerit, & honorificum, tria effecerunt,
 operis nempe pretium & præstantia, auctoris
 nomen & dignitas, accipientis tandem humili-
 tas & obscuritas. Quis enim sum ego, qui
 nullius in litteraria republica nominis, ad
 tuam mihi benevolentiam conciliandam nulla
 Tibi ostendere poteram scientiæ merita? Ni-
 hilo tamen minus ita Tuam abjicere voluisti
 dignitatem, ut ignotum Tibi hominem ac
 prorsus obscurum tanto dignareris honore.
 Scilicet ad Tosettum oculos suos humanissime
 convertit Hallerus ille, qui sui nominis cele-
 britate posteritatem jam omnem coæquavit.
 Tametsi vero ex scriptis Tuis jam diu conten-
 do cognoscere quantus sis, hoc unum cognosco,
 me ad Te penitus cognoscendum omnino im-
 parem esse. Itaque non habes in Tosetto, Vir
 Clarissime, justum Tui æstimatorem, sed ad-
 miratorem duntaxat & ineptum laudum Tua-
 rum præconem. In familiaribus meis cum
 suavissimo Bassano, aliorumque amicorum
 coetu, colloquiis, id sæpe usurpare soleo, quod
 nescio utrum Tua adæquet merita, & in lit-
 teratorum subfelliis dignitatem: te nimirum
 magno

magno Neutono ita comparo, ut quantum illi philosophi omnes & mathematici debent, tantum tibi philosophos ipsos, anatomicos & medicos debere censeam. Sicut enim ille mundanæ hujus machinæ systema concinnavit leges, quibus illud regitur, definivit uno verbo dicam, novit mundum; ita tu admirabile humanæ machinæ artificium detexisse, partium omnium compagem atque consensum designasti, paucis complector omnia, novisti hominem. Neque sane quod mundi machinæ humani corporis machinam magnitudine longe superet, laudem tuam & operis laude Neutoni & opere superari quis arbitrabitur: immo quanto magis hæc machina exigua præ illa est, tanto difficilius æstimabit opus, & laudem cumulationem. In angusta enim humani corporis provincia infinita fere sunt, eaque minima, eaque conferta & conglobata: quorum singula, dum ad perturbandam harmoniam plurimum valent, nec negligi possunt, nec satis observari. Hic nullæ certæ periodi, quibus natura eandem semper se prodit, recurrentia phænomena statim temporibus exhibent: nullus fere certarum legum usus, quarum face præeunte quid eventurum sit facile possis præfinire: nullum vel saltem satis exiguum, ex calculo & geometria, quam mirifice calles, adjumentum, quandoquidem humana magis, quam lunaria, *numerorum frena recusant*. Neutonus tandem machinam contemplari

& evolvere aggressus, ad æternitatem & ordinem, quam nulla hominum vis invertere possit, aut labefactare, a sapientissimo artifice fabrefactam: tu vero nedum contemplandam & evolvendam set etiam factam tectam servandam, si fieri potest, suscepisti machinam ad perturbationes natam & ad interitum. Hæc autem dico, non ut Neutono, cujus gloria ultra teli jactum jam posita est, vel laudis tantillum detraham, vel Tibi, Vir Maxime, fucum faciam; sed ut saltem intelligas, te dum tua in me munera contulisti, margaritas ante porcos, ut in veteri proverbio est, non projecisse. Nullum hætenus de postrema hac tua circa motum sanguinis lucubratione, quam & avidissime perlegi, & summo pere admiratus sum, feci verbum. Sed cum tertiæ jam epistolæ hujus meæ pagina processerit longius, tibi fastidium creare nolim. Hoc unum dicam, magnum Hallerum, qua observationum ubertate & diligentia, qua rerum novitate & copia, qua mentis acumine & vi, in ea ubique se prodere, atque ita micare, ut si supresso nomine ad meas forte manus pervenisset, Hallero statim eam adscripsissem auctori. præterea nemini. Physiologiæ Tuæ desiderium nos angit vehementer: faxit Deus per otium & valetudinem Tuam, ne diutius nos angat. Cura ut valeas, Vir præstantissime, & reipublicæ bono te serves incoalumem. Quarta epistola mea
ad

ad Valdambrium, jam dudum Bononiam missa,
sub prælo, si vera nuntiant, jam est. Iterum Vale.

Dabam Romæ decimo Kalend. Novemb.

A^o. 1756.

18.

LUDOVICUS PALLIANI.

CUM opus fuerit hic Romæ tuam Vir celeberrime sententiam de partibus insensibilibus ab iis vindicare, quæ contra eandem Laghius depromebat ex tentaminibus a se Bononiæ factis, libuit Cl. Viris Bassano & Tosetto mea uti opera, in observationibus anatomicis hanc ad rem spectantibus instituendis. Fateor lubentianimo me hoc onus suscepisse; cum enim experimentis anno elapso captis veritatum a te detectarum firmitudinem apertissime noverim, anxie optabam ad trutinam anatomicam ea revocare, quæ Bononiensis Auctor proferebat, ut si firmo non starent talo illico refelli possent. Id totum, quod inde colligere mihi licuit, expositum videbis in quarta epistola Rev. P. Tosetti, quæ in initio proximi Novembris e prælo prodibit. Hæc duas continet tabulas ære sculptas, quarum una designat chordam magnam cum vaginis extra naturalem situm positis; altera exhibet integram faciem posteriorem cruris a me Bononiæ paratam. Notatur hic integer decussus, magni nervi ischiadici, cujus

cujus illa præcipue filamenta, quæ ad Achillis tendonem deferuntur, qui fieri possit accuratius profecutus sum, oculo etiam acuta lente instructo; nec ea, uti vult Laghius, in tendinosam substantiam inferebantur, sed hinc inde ludebant, & membranis circumpositis non penetratis ad cutem flectebantur: prout viderunt Bassanus, Tosettus, alique. Examinandam pariter suscepi duram meningem, ad ipsam nervos delatos non vidi, si unam vel alteram excipias decimi paris tenuem productionem, quæ supra eandem membranam excurrit. At hæc omnia exacte exposita videbis in responsione a Tosetto ad Laghium facta, quæ statim ac prodeat, curabit Bassanus ut statim ad Te deferatur.

Meas, quæcumque sint anatomicas recensitas observationes sapientissimo judicio Tuo subjiciendas volui, ratus, quod Tu Vir præclarissime postquam eas expenderis, si quid erroris irrepperit, me monitum facias. Miraberis fortasse me licet nullo pacto Tibi cognitum literis hisce te adivisse; at scias velim, non alia de causa id fecisse nisi, ut summam, quæ afficior erga te venerationem, Tibi patefacerem. Hac itaque ductus Te, Vir præstantissime oro obtestorque, ut Tua utaris erga me humanitate, & diu valeas.

Dabam Romæ nn. 8. bris 1756.

JULIUS CÆSAR MORENIUS.

ANtequam dilectissimus Seguierius amicus noster Italiam defereret, Plantarum Veronensium catalagum, quem a te Viro clarissimo & illustrissimo acceperat, mihi communicavit, atque commisit ut earum exemplaria tanto citius quam fieri possem pararem, & tibi mitterem. Sed cum perpauca exemplaria tunc mihi in promptu essent, hinc factum est, ut per aliquot menses expeditionem retardaverim. Tandem Veronensium plantarum fasciculum mitto Domino Joh. Gesnero, ut eum Tibi tradat quam primum.

Attamen, Vir clarissime! non omnes quas exoptas plantas accipies, nam etsi hoc anno Baldum montem inquirendarum plantarum causa conscenderim, frustra nonnullas perquisivi, cum non omnes plantæ uno vigeant tempore. Anno futuro procul dubio quæ remanent Deo dante mittentur.

Nonnullas ut videbis adjeci mihi non esse notas, & de quibus sententiam tuam maximi faciam. Salices alpinas numeris 20. 21. & 22. signatas conspicias, quæ mihi prorsus ignotæ sunt, & cum in Baldo monte reperiantur, eas probe cognoscere mihi præcipue in votis est. Gramina quibus numeri 40. ad 45. affixi sunt, partim in agro Veronensi, partim in Hetruria colle-

collegi, nec apud Auctores quos evolvi descripta, vel effigia adhuc mihi videre contigit.

Si Plantarum Helveticarum, vel Exoticarum exemplar aliquod tibi superest, & mittere potes, rem facies mihi perquam grâtam,

Interim, Vir clarissime & illustrissime vale, & si qua in re mutua officia reddere possum, præcipias obsecro, nam operam dabo ut intelligas quanti tuam humanitatem, & benevolentiam faciam,

Dabam Veronæ die xxx. Octobris
MDCCLVI.

20.

ACHILLES MIEG.

SERius, quam par est, Vir perillustis, ultimis Tuis litteris jam D. 15. Maji ad me datis rescribo, cujus equidem moræ variæ causæ sunt. Inter alia nempe id differre visum est donec orchides desideratas vel saltem aliquas illarum simul transmittere possem, quarum vero eas, quæ circa æstatis initium florent, frustra quæsieram, licet iteratis tum vicibus locos ipsarum natales a Te & Casp. Bauhino indicatos perlustrassem, unico illo loco excepto, quo Orchis barbata foetida J. B. a Casp. Bauhino crescere indicatur, nempe ad Rhenum *bey der Baar*, quem locum suo quidem tempore adii, debito vero modo neque tunc neque alio tempore

pore absque periculo perlustrare potui, quod Rhenus ultra mediam æstatem, quod alias fieri raro solet, continuo permagnus fuerit. Quin autem Orchidem autumnalem illam odoratissimam, quæ autumnali tempore in pratis Michelfeldensibus crescere dicitur, debito tempore quærerem, negotia quædam practica non negligenda tunc prohibuerunt, quæ non permiserunt, ut tunc vel per dimidium tantum diem ab urbe abessem. Doleo itaque, Vir celeberrime, me hac in re, prout equidem voluntas mihi fuisset, inservire Tibi non potuisse, atque id Te non ægre laturum spero,

Cogor etiam in catalogi plantarum Trajectinensium missionem in aliud tempus differre, utpote quem, ut exactiorem mitterem, de-nuo integrum examini subicere nondum potui; id quod tamen hac hyeme horis successivis faciam, atque tunc, si eum transmisero, supplementum recensitionis rariorum plantarum circa Basileam nascentium adjungam, quarum præter jam indicatas, varias non adeo vulgares in diversis excursibus, qualem etiam in montem Farnsburg feci, æstati prægressa reperi. Interea vero donec hæc præstare potero, continuationem catalogi graminum Basiliensium, quorum partem jam in priori catalogo recensui, transmittere visum est, quam heri, una cum plerisque graminibus in ea recensitis, currui publico traditam crastino die accipies. Quoad ordinis autem rationem & reliqua, eadem

dem in ea scribendi observavi, quæ jam in præcedentibus meis litteris monui.

Infitio variolarum tandem etiam hoc anno apud nos inchoata est, celeberrimis quidem Bernouilliis eam primo suadentibus, me vero eam effectui dante; id quod forsan jam a Cl. Tiffoto comperisti. Hactenus autem tria tantum capere experimenta licuit, quorum Historiam Vir modo laudatus proxime forsan Mercurio inferendum curabit, si equidem eam in litteris ad ipsum datis perscriptam inpressione dignam censebit.

Experimentum electricum sat curiosum, & aliquando forsan generi humano aliquam utilitatem allaturum, a Cl. Daniele Bernouillio & Mechanico nostro Dieterich, hic ante aliquot jam menses captum est, cujus, quam tua attentione non indignum videatur, enarrationem subjungam: Laudati nempe Viri, ut Electrificationis vim in corpora recens mortua, in quibus tamen nulla pars ad vitam absolute necessarium graviter læsa, sed tantum sanguinis circulario suffocata esset, experirentur, anatis caput per quartam circiter horæ partem aquæ submerferunt, obturatis naribus, donec penitus ea sub aqua esset suffocata, nec ullum vitæ signum in illa amplius appareret. Postmodum detractis circa cordis regionem plumis, ei, magnæ tabulæ vitreæ bracteis stanneis utrinque obductæ impositæ & vi electricæ ope machinæ imbuta, loco plumis nudo, postquam per 4. aut 6. circiter horæ minuta ita super tabu-

tabulam penitus exanimis jacuisset, percussionem dederunt, quo facto caput subito in dorsum rejecit anas, dein lente idem in altum sustulit, & reliquum etiam corpus commovere sensim sensimque coepit, tandemque post dimidiam circiter horam elapsam vires jam penitus rursus recuperavit, ita ut postea æque prompte ac focii circumcurreret. Idem experimentum postea rursus cum anate itemque cum porcello captum fuisse comperi, sed non eodem cum successu, quum subitus quidem in iis motus excitaretur, vita vero postea non continuaret, quod bis repetitæ atque nimis forti percussioni tribuerunt. Vix tamen dubito, quin sæpius id experimentum etiam in aliis animalibus sit successurum, si pro ratione pertinaciæ vitæ, in variis animalibus varia percussio institueretur; atque ea quidem res repetita experimenta satis mereri videtur, quum & in hominibus submersis, exhalatione aliqua noxia suffocatis, subito terrore mortuis aliisque, tale experimentum alicujus usus esse posset, si antea, quam sanguis a stagnatione nimium coagulatus aut putredine jam resolutus esset, illud institueretur. Saltem id sententiam tuam de cordis motu a sola irritatione pendente pulchre confirmat.

Vale, Vir præclarissime, mihi que, ut hactenus fecisti, porro favere perge.

Dabam Basilæ D. 10. Nov. 1756.

ACHILLES MIEG.

AVidus post lectas litteras Tuas expectavi & magna cum voluptate evolvi plantarum alpinarum fasciculum, demum post litteras dictas Montbelgardo acceptum, pro quo gratissimo dono plurimas Tibi gratias ago. Id enim eo acceptius mihi fuit, quod vix una alterave illarum plantarum mihi hactenus cognita esset, utpote qui nondum ipse in Alpes iter fecerim, nec unquam adhuc plantas earum incolas dono acceperim, ut adeo Herbarium meum ejusmodi plantis tantum non penitus caruerit. Reperi autem inter alia in eo fasciculo plantulam quandam aquaticam mihi adhuc ignotam, quam circa Hilteliganm hac æstate etiam a me repertam, hic adjeci, ut verum nomen ejus ex Viro celeberrimo discerem, utpote cui in dicto fasciculo falsum nomen Lenticulariæ vulgaris Vaillanti, aliena quidem, non Tua, manu adscriptum erat,

Sententia Tua de plantis prima vice Tibi transmissis benevole mecum communicata, similiter plurimum me Tibi, Vir celeberrime, devinxisti, quod exinde ex una parte errores quosdam corrigere, ex altera multa dubia solvere didicerim. Pergratum ideo erit, si idem olim feceris circa Gramina nuper Tibi transmissa. Quum vero ea te ob gravia negotia hac hyeme nondum evolvere posses ex Tuis litteris intel-

intelligam, percuperem interea nomen tantum scire pulchri illius graminis, & novi forsan, quod, adjecta descriptione fere nimis prolixa, pro Phalaridis specie transmisi, ut & alterius ab initio Poarum absque nomine descripti. Id vero, si commodum Tibi erit tantum fiet.

Experimenta electrica ad suscitanda animalia facta Tibi placuisse gaudeo. Scribis, Vir Perillustris, Te similia in vacuo facturum, qualia si aliquando occasio dabitur etiam hic instituendi, Tibi memorare non omitam. Id vero isto hyemali tempore vix fieri hic poterit, quum conclave hujusmodi physicis experimentis destinatum, quod, uti nosti, super apparitorium est, non calefieri potest. Satis autem commode, uti credo, talia institui poterunt cum parvis animalibus, avibus ex. gr. ea tamen adhibita cautione percussio illis nimis fortis detur, quum talis noceat, siquidem parva animalia ejusmodi percussione etiam subito enecantur, in qua re id satis mirum mihi visum est, quod eodem etiam momento totum corpus penitus rigidum reddatur.

Basileæ D. 20. Nov. 1756.

22.

CALDANUS.

EN Haller celeberrime, quartam Tosetti epistolam. Exemplar quod per D. Somisium
Tom. IV. **D** *acci-*

accipies, rude est, quoniam primum illud est quod ex prælo prodiit; & una cum aliis epistolis in eandem rem excudi debet. Quapropter epistolæ qualiscunque neque initium invenies, quæ statim ac impressa erit per Somnium pariter habebis.

Ipso hoc tempore, in quo hæc scribo, humanissimam tuam accipio, quæ me summo-pere recreat, atque reficit; ad Ill. Palianum epistolam tuam statim mittam.

Ne mireris quæso, celeberrime Vir, eorum hominum consilium, qui veri famam oppressam volunt. Mirandum quidem sibi esset, si, ut mihi tempus est longam epistolam conficiendi, ita idem tempus in magnis negotiis Tuis Tibi superesset, pro ea patienter perlegenda. Id unum scias velim, me tum mediate tum immediate injuriis non raro vexari.

Ex alteris humanissimis Tuis audiivi, Te in ovo incubato multa detexisse, quæ non Malpighius noster; gratissimum erit, si ea potero Academiae nostræ, quæ & Tua pariter est, communicare.

In peritonæi decursu perlustrando proxime tempus impendi. Quæ peritonæi pars Diaphragma obtegit subtus renes, ut mihi videtur, propagatur. Cellulosam, seu adiposam membranam, quæ renes cingit, ex parte emulgentium vasorum cultro disseco; deinde digitis renes, & supra & infra hac membrana libero: Videtur autem in progressu dividi simul perito-

peritonæum, quod sub abdominis musculos decurrit pro sacco conficiendo.

In multis cadaveribus nuper vidi umbilicales arterias ex iliaca interna prodire ad angulum acutum, deinde paullatim incurvari, & sic, in earum progressu ad umbilicum, arcum describere.

An me sensus fefellerint, nec ne, a te ipso, Vir præstantissime audire cupio. Juvenis, cum adhuc sim, consilium ideo immaturum, viresque imbecilles mihi sunt. Addiscendi autem, non vero docendi desiderio teneor. Tu autem inter omnes docere me potes.

Libellis Laufannæ gallice versis careo. Eos tamen summa cum voluptate perlegi, quoniam avus meus Manfredius, nuper accepit. Gratissimum tamen erit si per D. Somisium mittes. Tu interim si cares duobus postremis Academiae nostræ libris, quorum unus adhuc sub prælo est, statim operam navabo ut habeas. Vale, Vir celeberrime, ac Præstantissime, Teque ipsum homini serva, qui occasionem arripere vellet non fama tantum, sed vultu ipso, Physicorum decus, & ornamentum agnoscere,

Dabam Bononiæ die 21. Decembris
1756.

STEPH. JOAN. PET.: HOUSSET
Filius.

Promissis fideliter stare festino, celeberrime Vir, observationes tuas pathologicas, tum practicas, descriptiones morborum & consilia, quæ meis a majoribus jure hereditario lætus accepi, hac & sequentibus in epistolis communicare Tibi, confidere ac offerre mihi propositum est: huicce proli, pro qua vocem nunc mitto vere paternam, hætenus dimidiori & abditissimæ, amicum, si præsidium attuleris, quanto afficiar gaudio, verbis vix exprimere poterit meus haud immemor animus; ejus etenim causam ago tanquam meam, tu felix, si tuam captans benevolentiam, eam mihi conciliare, tuumque pro ista progenie suffragium ambiens illud assequi valeam. A pathologicis Stephani Houffet avi mei observationibus exponendis juxta propositum ordinem, initium facere arbitror ad alia dein transiturus.

In morbis corporumque apertionibus selecta quædam ex observationibus Stephani Houffet D. Med. Monsp. Noscomiorum medici ordinarii Altissiod. praxim habentis A^o. Dⁿⁱ 1689. atque ætat. 20.

OBSER-

OBSERVATIO I^a.

Anno 1691. Nobilissima D. Gorget vidua N. D. Marie Reg. a sanctioribus Consiliis in curia Altissiodorensi prætoris primarii, temperamento sanguineo jam propter ætatem ad melancholicum vergente donata, habitu corporis qui crasso erat crassior & pinguior a mensibus ter repticatis (sic), quæ fiebat, incidit in febrem continuam cum paroxysmis ad vesperam solite exasperantibus, stipatum dolore renum maximo, torminibus intestinorum atque borborygmis inappetentia & imbecillitate virium ad syncopen tendente cum motu tremulo identidem musculos infestante in vanum tentata; venarum sectionibus in brachio & pede, clysteribus emollientibus, purgantibusque remediis ptisanis, syrupis, aliisque huic morbo convenientibus; obiit tandem undecima die a decubitu, & aperto cadavere, inventus est lapis magnus in pelve renum ex utroque latere, & abscessus proxime in ulcus degenerans factus in medio mesenterii, unde symptomata supra recensita derivare melicet.

OBSERVATIO II^a.

Initiante Decembri mense Anno 1698. Dom^a. Boirot uxor Domini Preaudeau in curia Altissiodorensi procuratoris, ab annis circiter octodecim tussi molesta humidaque cruciata statimque a progressu difficultate respirandi ten-

tata cum rubore faciei continuo permanente
temperamentum sanguineum redolens, incidit
in febrem continuam ferotinis horis acerbantem
periodicam, ne quidem concomitante pulsu
intermittente sed pleno & duro cum dolore
lateris levi, majori vero inter scapulas, leviori-
que pectoris oppensione & sputo frequenti,
largo nec tincto sed albo, celebratis apposite
phlebotomiis in utroque brachio ex utraque
mediana & iteratis ad plenitudinem morbi ur-
gentem statum & vires ex saphena, concessis
itaque bechicis ptisanis aperientibus refrigeran-
tibusque, clysteribus atque purgantibus;
quanquam dicta remedia pro instanti ægrotan-
tem solarentur, augmentante autem febris sine
stertore, nec aeris tractione violenta, ingruen-
te septimo die extincta est, & aperto corpore
repertæ sunt pulmonis vesiculæ ex utraque
parte sanguine crasso tumefactæ cum pauca sa-
nie, inter hæc tubercula ob deficientem san-
guinis motum a febrili calore contracta, reli-
qua vero in pectore sana, & quamvis latere in
dextro pleuræ plus esset adhærens nequidem
pleura erat inflammata, sed integra in substantia
& qualitate. Aperto dein abdomine præter
jecur obstructum auctum in magnitudine & al-
teratum in colore ex cæteris velim bene putes,
& sic est perfecta peripneumonix peculiaris re-
latio, quæ quoniam a longo contracta, consum-
matis partibus ad respirationem dicatis ægra
erat ad necem incurabiliter & necessario ducta.

OBSER-

OBSERVATIO III^a.

Domina Thierriat ex conventu unionis christianæ Altissiodorensis sodalis facta viginti per annos colico dolore maximoque laborabat, cujus causam inter Medicos quidam flatibus intestina & stomachum dilatantibus referebant, ex eo quod temperamento melancholico esset prædita, juxta illud dictum, melancholici vulgo sunt flatulenti, alii colicam reputabant nephriticam ob dolores renum, nauseas, vomitus, urinas limpidas & tenues excernere solitas, ego vero balneo propter tripudion itaque frustra usurpata remedia, doloresque acriores ægram ultra conceptum qui agitabant, febrem lentam excrementaque, ex relatu ægrotantis parulenta quæ apparuerant atque iterum animo revolutis remediis corroborativis a mandatis nocentibus præterea frigidis, ægram abscessu proxime in ulcus evadente tentari determinaveram quod ulcus putabam esse in mesenterio, cum tumor in stomacho ad tactum esset insensibilis. Apertione tamen cadaveris facta stomachus repertus ex parte posteriori ulceratus, & ob ulcus perforatus, ita ut alimenta in abdomen transmissa ultimam regionem impleverint quæ taliter repleta & redundantibus succis, brevi & successu temporis & tibiis & consibus inflatis, pectore inundato ad guttur usque transmissus est, humor, donec diluvio enecaretur die 22. Mensis Aprilis Anno Domini 1693.

OBSERVATIO IV^{ta}.

*Practico ordine ad Observ. hujusce generis
transmittenda.*

Ex Parochia S^{ti}. Peregrini adolescens Pour-
rot nuncupatus, vere jam vergente decum-
bebat feбри continua detentus, cum dolore
lateris, tensione in abdomine, tractu aeris
velociori tussi identidem humida recurren-
te ac verminosa ejectione in bilioso ventris pro-
flavio. Celebratis juxta vires & morbi exigen-
tiam venæ sectionibus iteratis clysteribus cum
lacte & saccharo, prescriptis pariter ptisanis,
emulsionibus etiam & victus regimine conve-
niente, vidit æger diem decimum quartum
morbo nequidem declinate depresso, tamen na-
ribus: itaque tam contumaciter perseverante
malo ruit in pejus, purgamentum leve cum
manna ægro proposui, quo capto remissa fe-
bre, terminato dolore lateris, ventreque mol-
li stante, nihilominus contra spem æger deli-
rabat, quod delirium suspicari minime po-
tueram, toties antea sedatis perfecte sensibus,
& ad causam symptomatis tam extraordinarii,
quum sufficienter cogitasset statutum est mihi,
symptoma illud causari a materia verminosa,
mannæ dulcedinem intra vasa circulatoria ad
cerebrum usque veluti prosequente; nam quis-
que experientia notum habet materiam hanc
dulcedinis esse amicam, vermesque amaro qui
cedunt remedio, subdulci e contra ad intus at-
trahi,

rrahi, secundum veterum mentem. Meo sic firmato iudicio, purgamentum amarum, cum senna rhabarbaro syrupoque cichorei composito confectum, propinandum ægro iussi, quo propinato melius in melius se habens ad perfectum sanitatis gratum, Deo iuvante pervenit, & hæc curatio intra diem decimum octavum perfecta est.

OBSERVATIO V^{ta}.*Pathologica quæ est.*

Initiante Novembri mense Anni 1693. DD. des Joyes uxor vidua DD. Burgede mei consanguinei in præsidiali curia senatoris, temperamento melancholico extinctione spirituum animalium seu calidi, ut ajunt innati, obit & excessis pectore & abdomine visum est pulmonem, parte thoracis sinistra fuisse penitus corruptam, sanieque redundantem; ex parte autem dextra vitium ad talem auctionis gradum nequidem pervenisse: cæterum de reliquis hac in regione corporis integritas relucebat quoad abdomen seu ventrem infimum spectat, non contaminato rene dextro sinister erat inflammatus, materiamque purulentam, licet in parva quantitate intra se recondebat, vesica urinaria ita erat restricta, ut vacua cavitas putaretur ejusque substantia erat in scirhum degener uterus induratus ad tactum persentiebatur & obstructus, ventriculum sicut & inte-

stina colore naturali penitus defraudata replebantur, tumescebantve cibis ab octo diebus sumptis ac incoctis nequidem in omni genere nec quocunque modo digestis & alteratis : reliquæ vero partes tam parerchymatosa quam aliæ alterius naturæ, sicut & cerebrum atque cerebellum, corruptionem ac morbum quanquam non admiserint, ægram tamen a morte non servarunt, Annotetur mulierculam hanc a dolore mariti emortui nequidem fuisse reversam, potumque cum ploratu & suspiriis tempore viduitatis mulsisse continuo : ante tres menses duplici tertiana laboreverat, qua curata febris non sine medici studio per menses binos convalescentem duxit vitæ statum, donec vindemiarum temporis adventu a victus regimine recederet uteretur racemis, vinoque tunc temporis mulso dicto, unde languens evaderet, evenirentque identidem irregulares febris periodi ; a febre tamen venæ brachialis sectione & purgatione liberata incidit in languorem, cum balbutie linguæ, oculorum caligine & motu eorum insolito ructuum ventorumque exclusionc, imbecillitate cordis, retenta urina gravitate totius corporis unde nec diureticis, nec cardiacis nec fortioribus ad restaurationem cibis restaurari posset, & sic non tam organorum solidorum deliquio & fluidorum quam defectu succi nervosi, ob massam ad excessum incrassatam, extremos dies in Christo finivit. Causa mortis pulmonis haud fuit exulceratio, siquidem in dextro illius latere quod erat adhuc reliqui, haud

haud integre inexulceratum. Non febris etiam mortem festinavit, remediis solitis cum sanata fuisset, nulloque symptomate stipata præter tristitiam, non ren. neque vesica, inflammatione levi corruptione incipiente restrictione, induratione massam crassam subsequente quæ afficiebantur: verum necis illius insolitæ causa in subjecto nondum ad senectam provecto & ætatem 46. sortiente fuit privatio caloris seu spirituum & succorum activitatem cruoris excitantium, organaque in certa dispositione ad fermentorum secretionem necessaria, ac digestionem retinentium, unde cruor nimium incrassatus moram habens solito majorem in sanguiferis vasis veluti pondus corpori adjiciebat, & sic tota animalis turbata œconomia, principis activis deficientibus, ventriculus succo alimenta dissolvante fraudatus, vagansque plenus huc & illuc secundum cætera ob motum corporis sensum dolorificum procreabat, distentione ligamentorum ejus, pulmo itaque fatigatus, tardiori circulatione thoracis oppressioni locum dabat tandem ab usu deficiente animal expiravit, expirare enim dicitur quod subsidentibus pulmonum partibus spiritumque vitalem æthereum non admittentibus, extremus spiritus veluti organorum omnium cessatione foras fuerit transmissus. Rara est hujus historiæ species quæ pro futuro utilitatem suam in prælectione exhibitura est. Ecce Vir celeberrime, quinque observationes quas oculis tuis & judicio millenis illustrato subjicere in
hae

Hac epistola non dubitavi, aliis vicibus sequentes non minus curiosas prosequar, te tibi sincero animo devinctus amplectar sinas, Vir humanissime qua libertate haud hercle uterer nisi te optimum, de omnibus bene merentem mihi que faventem a longo tempore cognoscerem, valeas tuaque feliciter agere pergas deum maximum deprecor.

Dabam Atiffiodori A°. 1757. die 6^a.

24.

JOH. GOTTFR. ZINN.

PEr Cel. Michaëlem fasciculum plantarum cum Targioni plant. rarior. Pedemont accepi, pro quo suavissimo dono maximas ago gratias. Centuriam autem plant. nov. Linn: data occasione statim fasciculo a van den Hœckia ad Te misso addidi,

In proximo conventu Soc. Sc. Gött. legam sermonem de motu pupillæ & de Glandula lachrymali oculi humani, semper enim video præter glandulam vulgo notam in foveola ossis frontis latentem, & a conjunctiva remotam, aliam a priori diversissimam illiusve subjectam, quæ tamen tecta ligamento tarseo Winslowi & composita ex plurimis lobulis secundum longitudinem sibi appositis ad oram pal-

palpebræ pertingit, & a facie interna tenuissima conjunctiva tegitur, ubi & nonnulli poruli apparent, qui statim ad proximam glandulæ substantiam abeunt, ut non sit, cur de ductibus lacrymalibus solliciti simus; cujus quidem glandulam nullam ullibi memoriam invenio.

Doceas me velim, annon in adversariis Tuis notaveris; sanguisorbam tetrastemonem officinalem habere stamina tubo floris æqualia; & an Pimpinella tetrastemon, spica ovata, foliis ovatis, ferratis diversa sit a Sanguisorba Canad. spicis longissimis: Duæ nempe sunt species in horto, quarum altera spica brevior saturate rubram, staminibus tubo æqualibus, altera spicam longiorem, dilute rubram staminibus tubo longioribus habet, quæ a Linnæo omiſſa videtur.

Catalogo horti addam iconem plantæ, cujus calyx cylindricus fere uncialis ex squamis rotundis dense imbricatis compositus, corolla radiata, flores in radio feminini abeunt in ligulam obverse oratam emarginatam, flavam immarcescibilem, & insistent femini longo triquetro nudo, flores in longo cono ut in Rudbeckia semen habent simile, sed longe bicornæ. Semina paleis excepta: folia integra opposita: facies Helianthi aut Rudbeckiæ; ab utroque taman genere differt floribus radii femininis & calyce. Ni omnia fallunt novi generis nomen meretur.

D.

D. Klærich in nov. litt. omnes doctos petit,
ut observationes de insomniis hominum
ab ipso inde partu cæcorum cum illo com-
municent.

Göttingæ d. 29. Jan. 1757;

25.

MARCUS ANTONIUS CALDANI.

Iconem Tosetti nostri jam, ut opinor, acce-
pisti, nunc epistolam qualemcunque meam,
Ex qua si demas, quod opportunum Tibi vi-
debitur, vel si ipsi addas, quod libuerit, gra-
tissimum mihi erit. Cum vero ex humanissi-
mis Tuis audiverim quatuor tantum acade-
miæ nostræ volumina Te possidere, hac eadem
occasione quintum volumen mitto. Sextum
sub prælo est: prodibit vero mense Majo ad-
ventante & statim ad Te perveniet.

Titulum Directoris Academ. Borussic. de-
lere nunc impossibile est, Collectio Romæ
edita me fefellit; in illius etenim præfatione
non tantum, ar vero in secunda quoque To-
setti Epistola, titulus hic occurrit.

Si nascitur invidia in hominem remotas ha-
bitantem arenas, certe mirandum minime est
si vitari nequeant concivium inimicitiae. Hæc
tamen tot sunt, ac tam magnæ, ut occasionem
aveam, aliunde ducere dies: eoque magis desi-
derium hoc meum increscat, dum considero
quod

quod nullo præmio ductus, dies noctesque medicinam, chirurgiam, atque anatomen trado.

Repetam observatiunculam de peritonæo renibus circumvoluto, transversorum musculorum tendine ut opinor, decipere non potuit; hic enim splendet, & tensus est. Præterea quæ peritonæi pars diaphragma ubique contingit, omnino subtus renes decurrit, iisque adhæret.

Quatuor abhinc annis pericula feci in arteriis coronariis cordis. Paulo post accepi aureum opusculum Tuum, Vir Clarissime, cui titulus: *Lineæ primæ Physiologiæ*: valdeque sum lætatus sententiam meam ubique cum Tua consentire. Annus jam excurrit, quod manuscriptum hoc Viennam misi, ut in lucem prodiret: de hoc etenim Roboretani academici me pluries sciscitati sunt. Nondum tamen, quod sciam, impressum est. Nisi permolestum Tibi foret, libenter, ut legeres, curarem per Ill. Somisium ut haberes, atque ita de eo iudicium Tuum proferres.

Prodiit in lucem epistola Dominici Vandellii Professoris Chirurgiæ Patavini filii, qua conatur pulcherrima inventa Tua de sensitivitate partium reprobare. Dixi, *conatur* quia dum id præstare studet, ut mihi videtur, non præstat. Quicumque ipsum, & illos, qui cum eo pericula fecuerunt, ut mihi, duobus abhinc Annis datum fuit cognoscat, certe vel non respondebit; vel si respondebit, ut Maupertusius in sexta edit. Ven. Physic. de censuris contra hunc

hunc libellum editis Bibliopolæ respondit ; omnino respondebit.

Qui Bononienſes ſententiam Tuam Vir clariffime , conantur evertere , invenerunt , in vitulis , duræque matris nervos , a quinto pari prodeuntes non minores optico nervo humano. Idem præſtiterunt , in Achillis tendine. Felix Fontana Roboretanus (qui mecum innumera Tua merita veneratur , Tibique ſalutem plurimam dicit) amicus meus & ſocius in periculis huc uſque factis , ad illos nervos obſervandos vocatus fuit : Verum icones tantum vidit , non vero præparationem : de hoc judicium Tuum eſto : vellem tamen , dum poteris ut in vitulis obſervationem eandem eandem inſtitueres , meque de eventu admoneres.

Exemplar alterum epistolæ meæ ad Te mitto , ut Zinnio tradas illuſtri , cumque hoc pacto de mea erga illum æſtimatione , atque Benevolentia ſumma certum facias.

Franciſcus Zanottus Academiae noſtræ a Secretis , cum audiverit Te carere volumine quinto Comment. Acad. Bonon. Volumen ipſum mihi dono dedit , hacque occasione ſalutem Tibi plurimam dicit.

Vale Phyſicorum decus ; ves Tuas age feliciter , & me ut ſoles , ama.

Dabam Bononiæ d. 29. Februar. 1757.

P. S. Scias velim , quod in fronte Opusculi mei conſcribetur Horatianum illud

Nobilium ſcriptorum auditor , & auctor.

26. B E

B E N E T.

NOVem circiter abhinc mensibus ad me scribere de vi musculorum irritabili, dignatus es: si prius, ut decebat, ad Te scripserim, quo urbanitatis & benevolentiae Tuae memorem me præberem, veniam, obsecro, dabis; haud licuit per morbum diuturnissimum, & summo periculo plenum.

Quanta sit Physiologiae tuae majoris hic omnium expectatio, vix potest verbis attingi: opera quibus eruditum ditasti orbem, cum omnibus suis numeris expleta sint, summa horum admiratione omnes moti ardentissimo illius desiderio flagrant: concupiscunt Candidati, Doctores, Professores, Practici; nova & ante hunc diem inaudita sperant; & jam uno ore gloriose prædicant. Quantum ego interea ardentiori hac omnium affectione delector, nosti, si meum in Te summum studium, summamque venerationem intelligas.

Cæterum, stat Tibi sententia, Vir Illustrissime, contrahi posse fibram muscularem absque ullo influxu nerveo. Hoc in litteris mihi perquam honorificis, gratissimisque duplici argumento confirmas. 1°. Quod nervo in artu ligato motus, qui tamen superest, deberet destrui, eum sensus minus certe postulans roboris nervosi pereat. 2°. Arguis ex analogia polyporum, quibus licet nihil sit

capiti & nervis simile, exquisitiorem irritabilem vim possident, cum brachiis suis lucem percipiant,

De iis, quid sentiam, pro tua in me singulari benevolentia, filere me nolles; dicam ergo lubenter paucis; & si quid erravero, in viam ut me reducas, obtestor.

Nervo igitur ligato partem pro voluntatis imperio non moveri, certum est; vis tamen nervosa, quantum observatione attingitur, integra remanet: irritetur infra ligaturam nervus, tuæ ipsius experientiæ docent; in tantos tunc partem cieri motus, ac si liberum esset cum cerebro commercium. Ligatura igitur imperium quidem voluntatis in partem tollit; vim autem nervosam non destruit. Hoc tamen temporis diuturnitate præstare non inficior: nonne vero simul vis musculorum irritabilis perit? Hoc sane verissimum; experientia hoc me semel docuisse videtur, pluribus adhuc pro data occasione tentandum. Si res ita procedat, demonstratam, quam rueor, sententiam existimo.

Quod autem impedit quominus voluntas agat in partem, id idem obstat, ne facta in parte oppressio ad sensorium commune deferatur. In hoc autem omnes consentiunt, nullum dari sensum, ubi nulla in sensorio communi agit impressio. Cum igitur liberum cum cerebro commercium semper requiratur ad sensum, vis vero nervosa, quæ ad musculorum motum impeditur, hoc sublato superfit, li-
gatura

gatura perire sensum necesse est, etsi ideo vis nervosæ destructio non sequatur. Hæc qui advertit, ei mirum non erit, vi a nervis transmissa moveri stimulum musculum, cujus sensus omnino periit.

Quod deinde dicis tantam inesse polypis vim irritabilem, ut suis brachiis lucem percipiant, hoc sane plura probare videtur, quam intendas: hinc enim lucis perceptionem in iis a vi irritabili pendere sequitur: hinc in iis idem est sensus & motus principium: cur igitur idem non dicam de homine? Cum vero in homine sensus omnis principium sint nervi, motum omnem à nervis pendere consequens est. Vel e contra. Si in iis animalibus sensus a vi irritabili pendeat, quare non in homine? Contrarium tu ipse asseris, possetque facile demonstrari, neque rejici posse videntur ex analogiæ, quin statim corruat, argumentum motus ex iis animalibus pari analogia deductum.

Præterea mihi persuasum est, ad sensum quemlibet, lucis perceptionem puta, suum esse dicatum organum, quo deficiente, sua non sequitur sensatio. Lumen intra nares admittitur? Irritatur quidem membrana pituitaria, sternutatio sæpius excitatur, lux vero nunquam percipitur. Si oculum fubeat nicotianæ pulvis; validissime irritatur oculus, subortis lacrymis convellitur, agitur, concutitur, nec ideo pulverem odoratur. Itaque quantacumque fiat irritatio, quantacumque si

vis irritabilis, si pars sensationi cuidam non sit destinata, hæc nunquam exurget. Non ergo ob majorem vim suam irritabilem polypi brachiis suis lucem percipere videntur, sed ob organismum quemdam luci percipiendæ accommodatum, adhuc incognitum, quem tamen absque nervis esse, aut organis horum vicem gerentibus, vix credam, quæ ut ad sensum necessaria, ita & ad motum inserviunt.

His supersedeo, quæ, nisi fallor, mentem meam satis aperiunt. Interim, qua cœpisti benevolentia, eadem erga me in posterum agere nusquam Te pigeat; laudi semper ego ducam, & inter officia mea censebo summum Tibi semper honorem, observantiamque deferre.

Dabam Monspelii die 2^a. mensis Aprilis 1757.

27.

H O U S S E T F I L I U S.

O B S E R V A T I O V I^{ta}.

DOmciella Boullard, avuncula mea in sodalitate sororum unionis christianæ Altissiodorensis, temperamento partim sanguineo melancholico conficta, certo organorum situ & dispositione partium corporis ad motum muscularem localem, loco motivumque inconstans, cum esset à primordiis vitæ, usque ad annum quadragesimum tertium, in quo ætatis anno
noctu

noctu correpta est catarrho ferino, seu suffo-
 cante, nec mirum, cum esset pectore ex cunc-
 tis lateribus angusto, taliaque individua an-
 num quadragesimum quintum difficulter tranf-
 grediantur; ego compulsus tandem ad ægræ
 solatium, enemata irritantia fortioraque solitis
 ac purgantia comprobavi. Adventante matutina
 die, facta est venæ sectio in brachiali vase;
 iterumque post aliquas horas, in eodem die,
 remedium confectum est propter plethoram,
 vires robustas & oppressionem thoracis ur-
 gentissimam; his turbatis nullum solatium, &
 frustra allatus est clyster ex decoctione com-
 muni, & unc. ij. vin. emet. immisso illo ene-
 mate, supervenientibus motibus convulsivis,
 imminente suffocatione, in vanum etiam ab-
 sorpto per os vino emetico puro, dum vi-
 gerent vires, sursum vinum emeticum ad
 unc. ij. in unc. iv. decoct. fen. orient. unc. ij. per
 os dedi; quo dato, effectus sequutus est bo-
 nus, & propter tanti mali auctorem minime
 expectatus, imminuta itaque, finitaque febre,
 motibusve convulsivis atque oppressionem, ægra
 conspiciebatur veluti ad sanitatem penitus
 reversura; attamen ad stupidum imbecillem-
 que tum corporis, tum spiritus statum con-
 versa est; audito denique & continuo dum
 tussiret certo quodam sono illius consimili,
 qui intra vesicam aquæ repletam & commo-
 tam excitari libet: hac in imbecillitate cor-
 poris mansit per mensem unicum; quo tem-
 pore elapso sine febre, & cum usu remedio-
 rum

O HOUSET FILIUS.

rum aperientium, restauratumque ciborum ex omni genere, accidente ad vespertas: circiter unica febris periodo, cui sudor interveniret, cum sudore renovatis convulsionibus, postrema amandavit in coelum suspiria circa finem mensis Februarii, anno Domini 1692.

Nequidem singularis ac rara est morbi hujus species; verum imbecillitas effectum ex remedio subsequens, rarissima est; & profecto ad sanum statum ægra omnino fuisset conversa, si membrorum exercitio usa fuisset: etenim ex concussione corporis vino emetico causata, propria cruoris activa spirituosave una cum excrementis per anum in successu avolarant, unde circulatio ejus retardata incrassataque, nec secretionem succi nervosi permittens; e contra vero ob crassitiem humorum nervorumque principiis in cerebro compressis, sensim ac sine sensu dissolutio propriorum accederetque una cum prærecensitis.

OBSERVATIO VI I^{ma}.

Multis pro passionibus inter se disparatis, oppositos animæ perferunt motus; aer equidem, cibus vitæ qui dicitur occultus, heterogeneis tamen si alteretur particulis, venenum potius quam vitam importat; verum enim totius compositi contraria cum sint principia, non idem status, dolenda si quæ est tantorum hæc malorum altercatio, in humano corpore doleat potius, si quis amet; corpus, inquam,

inquam, hominis tot est aggregatum partibus, quot motibus agitatum; unde permirum videre est, quod per momentulum in uno statu quiescere queat, merito itaque novercæ nomen natura sibi vindicat; genus tale ex labili materia struere quæ non designavit, fracturis in dies crescentis ruinæ continuo refarciri quæ non potest, exemplum patebit in morbo sequenti.

Nobilis D^a. de Marigny Nivernensis quinquagenaria, nequidem temperamento simplici, sed & sanguineo, pro ætate partim etiam melancholico donata, deficiente Majo mense an. 1695. febris duplici 3^{ana}. continua laborabat, stipata siti magna, irregulari quodam horrore initiante febris periodo, dolore in tota abdominis regione, præcipue circa lienem cum tensione in imis illius regionis partibus ac pectoris oppressione; ex his symptomatibus febrem comitantibus, recte suspicari decebat in toto infimi ventris concavo non solum phlogosim, sed & inflammationem puram latitare, febremque supra enuntiatam inflammationi accessisse, non conjecturæ, sed & demonstrationis erat taliter opinari, cum de calore summo, dolore ac duritie abdomini conquesta esset ægra tam subitæ inflammationis causam referre nusquam potui, nisi succo pancreatico, bili etiam, aliisque alterius indolis succis coctioni destinatis, sed vitiatas, & fervorem maximum in partibus inflammatis procreantibus, cui incendio ac fer-

fermentationi conferre quidquam aeris malignitatem cruorem ægræ coagulationi aptum & viscera ejus obstructionibus dicata non denegaverim. De hoc affectu primo visui, licet pessime, judicaveram; attamen, ut artis est, venæ sectionibus in supernis infernisque vasis secundum vires, febrem sive putredinem; affectus enarrati curationem tentare præscripsi, clysteribus equidem non neglectis refrigerantibus, emollientibus bilem etiam purgantibus, ptisanis appropriatis, similiterque confectis sirupis & victus regimine; sed in vanum labor iste, quum febre symptomatibus exaratis supra adauctis, intra quartum diem ad cœlum ægra extremos amandaverit spiritus, & obdormierit in Domino.

Medicus ad curationem evenire dum desperavit, quidquam ad solatium dare, ut paracletus dictus est, merito sperat; consolationis modus aptissimus, indicare est adstantibus causam insanabilis affectus: corpus igitur modo emortuum aperire jussum dedi; quo aperto, primum indolentibus abdominis partibus, vidimus jecur obstructionibus plane farcitum, & ita quantitate auctum, ut ad lumbos sinistros, insolitum quod est, perveniret; verum amotandum est, ægram lienem clamitantem ob doloris situm, insciam attamen jecur clamitasse; quoad reliquas partes, nec sanæ profecto essent, cum dicta inflammatio illas delituisse sic in abscessum universalem proxime degeneres. Prævisio sic ventre infimo,
me-

medium seu thoracem fecuimus , præter phlogosim in parte tam laterali quam suprema & infima nullum erat intra hujus concavi partem vitium , & sic profecta est hujus anatomes relatio , morbique peste pejoris consolatio.

O B S E R V A T I O N V I I I^{me}.

M^r. Martineau de la Villote, Conseiller-Honoraire du Présidiat & Bailliage d'Auxerre, à la suite d'une fièvre continue avec redoublement, sans aucun déroutement d'imagination, ni vapeurs, ni convulsions, mourut environ dans le treizième jour de maladie d'une inflammation de l'abdomen, qui avoit été précédée & indiquée par une tension dans cette capacité, sans douleur ni délire. On l'ouvrit, on trouva l'épiploon gangréné & très-noir, & les intestins enflammés; il n'y eut que quelques jactations de nerfs après le onzième jour, ce qui est dit de sa fièvre: ce qui donna lieu à craindre ladite inflammation, que j'avois annoncée dès le sept, & à laquelle M^r. Jodon qui le traitoit, ne vouloit trouver aucune apparence, prétendant qu'elle ne pouvoit être sans délire: ce qui ne quadre pas avec l'expérience, puisqu'on en trouve plusieurs qui conduisent les malades au tombeau, sans que le genre nerveux en ait paru souffrir par l'altération des fonctions spirituelles.

OB-

OBSERVATION IXme.

J'ai fait ouvrir l'épouse de M^r. Martineau Subdélégué de M^r. l'Intendant de Bourgogne, laquelle mourut le onzième jour, à la suite de sa couche, d'une fièvre continue avec redoublemens accompagnés de quelques vapeurs convulsives, qui l'avoient prise avant le septième jour de la fièvre, dans lequel je fus appelé; lesdites vapeurs avoient obligé la sage-femme de la retoucher, qui lui tira plusieurs grumeaux de sang; quelques lavemens hystrériques & laxatifs la soulagerent: depuis le sept jusqu'au neuvième elle n'avoit ni délire, ni tension de ventre, ni irrégularité de pouls, ni oppression; mais sur la fin du neuf tirant au dix, sur le soir la fièvre redoubla, le ventre se gonfla, la tension succéda; puis après quelques agitations & inquiétudes accompagnées d'altération de l'imagination, elle finit dans son onze. On l'ouvrit, & on trouva la matrice gangrénée, avec un trou dans lequel auroit entré le pouce, approchant la corne droite de cet organe: ce qui étoit preuve qu'elle avoit été violentée dans son accouchement, & ensuite lorsque dans la vapeur susdite la sage-femme la toucha de nouveau.

J'ai l'honneur d'être avec la plus parfaite considération.

JOHANNES VIVENTIUS.

CUM tanta in rem medicam Tua sint merita, ut ob nova quotidie inventa ingentes Tibi medicus orbis gratias referat, majores etiam habere profiteatur, tum egregia illa Tua in rimandis naturæ arcanis solertia, & singularis humanitas, quæ me præter cætera impulerunt, ut ad Te hanc darem epistolam; cum enim doctissimam tuam de irritabilitate dissertationem legissem, in qua opium intestinorum irritabilitatem destruere statuis, non modo mihi pergrata contigit sententia, sed & periculum facere libuit. Rem sic institui: Catulis ad diem, quo hæc scripta sunt, octo, drachmas opii duas singulis hauriendas dedi, quibus mox alto, stertoroso gravatis somno, eos abdomen anatomico dissecai cultro, uti peristaltico intestina destituta motu observavi, quamvis illa cultri apice irritarentur; vasaque per illorum tunicas, & mesenterium sparsa, turgida apparebant. Observabam, antequam in apoplexiam incideret canis, pedes contremuisse; & quo magis invalescebat somnus, eo gradatim minui doloris sensum; statim enim temporum intervallis, cutem stilo irritabam. Calvaria referata, duræ, piæque matris canales valde distenti oculis sese offerebant; quæ
omnia

omnia mirum in modum sententiam tuam confirmant, atque hinc in aliam deferri videri opinionem, non in fluidis nempe, sed in solidis ponendam esse pharmaci hujus operationem: qua in re gravissimum judicium tuum expecto; jam diu enim in ejusmodi per-
vestigatione defudo. Experimenta super irritabilitate & sensibilitate in theatro heic anatomico instituta, feliciter cessere. Quando demum Physiologia tua, & Practicæ Disputationes in lucem prodeant, significa, quæ votis omnibus expeto atque expecto.

D. O. M. fospitem Te diu, incolumemque Reip. Medicæ conservet. Vale.

Dabam Neapoli iij. Kalendas Majas anno
MDCCLVII.

JOAN-

JOANNES BAPTISTA BASSANUS.

NE mireris, Vir Celeberrime, si ego, Te quamvis sciam, non observationum Physiologicarum tantummodo, sed gravissimis etiam Senatoriæ Dignitatis oneribus assiduo occupatum; audeam tamen hiscè meis Litteris, Te advertente, aliquantisper ab iisdem muneribus remove; Tua enim mihi spectatissima fretus humanitate ad hoc ideo impulsus sum, ut fatis amicorum desiderio facturum in iis, quæ exponenda mox suscipio, sapientem mentem tuam consularem. Cum paucis jam ab hinc diebus medicorum hic Romæ degentium nonnulli domi meæ collecti forent, tulit occasio, mentio fieret cujusdam textus Hippocratici, cujus verba erant quæ sequuntur:

„ Quales futuri sunt anni temporis morbi,
 „ tales etiam ex iis constitutiones ducentur.
 „ Si anni tempora tempestivam, & ordine
 „ præcedentem temperiem habuerint, judicatu
 „ faciles morbos pariunt. „ Hippocrates, ex-
 positore Fœsio, sectione 2^a. Pag. 50^a. lin.
 15^a.

Non omnes eodem modo de eo sentierunt; putarunt siquidem nonnulli Hippocratem eo verbo -- constitutiones intellexeris -- se constitutiones temporum; alii vero plerique non temporum, sed morborum constitutiones præ-
 fatum

fatum autorem exponere voluisse. Non fortasse immerito arbitrati sunt asserentes, nullo pacto concipi posse, quomodo tempora suas a morbis constitutiones trahant; concipi vero facillime, quomodo morbi easdem a temporibus ducant. Verum, quicquid hi, vel illi, in medium protulerint, sub iudice adhuc lis est; & hac de causa quæstionem totam Tibi enuntiandam duxi, ut summa qua posses hisce in rebus, præstantia sententiam feras mihi, quo citius poteris, indicans, cui ex recensitis partibus veritas per Te faveat.

Ea hæc sunt, quæ tibi referenda volui; parce, quæso, Vir præclarissime, tædio si tibi fuerim; & tua uti pergens erga me benevolentia, diu vale.

Dabam Romæ 14. Maij 1757.

30.

MARCUS ANTON. CALDANUS.

QUID est, Vir celeberrime, quam jamdiu humanissimis tuis, quæ me summopere recreare solent, atque reficere; nescio plane quo fato omnino careo? Aut summa profecto negotia Tibi expedienda incumbant, aut quam Epistolam ad D. Somisium misi, nondum ad Te pervenit. Adjunxeram volumen quintum Academiae nostræ, tum exemplaria duo Epistolæ

tolæ illius meæ, qua sententiam Tuam de irritabilitate, atque sensibilitate partium omnibus absolutam esse numeris ostendere conatus sum. In hanc rem iudicium Tuum, quod magnopere faciendum esse censeo, enixe efflagitabam, non quod existimem, pericula illa non minimi habenda esse, sed ut ex Te audirem quid addendum vel quid auferendum foret, opportunum duceres; præsertim cum Venetiis recudenda sint, tum commentariis Aca-
demix nostræ aliqua ratione sint adjungenda.

Deditne illius Zinnius dissertationem aliquam in hanc eandem rem, præter illam, quæ inter disputationes anatomicas a Te, Vir celeberrime, Gœttingæ impressas occurrit? Deditne alteram Cl. Walstorffius præter illam, quæ legitur in disputationum chirurgicarum collectione? Si alteram dederunt, enixe obsecro, ut ad D. Somisium mittas una cum experimentis Emetti, Rungii, Muhlmanni, Sprœgellii, aliorum Clariss. Virorum.

Quamprimum Laghius mecum experimenta omnia renovabit; quoniam ille ad me reversus petit, ut ipse inquit, rei veritatem viribus omnibus attingere. Pollicitus est imposterum, si id ego experimentis meis præstabo, quod præstare sententiam suam revocare. Verum (ex postrema ejus epistola, quæ sub prælo est) conjicio, valde timeo ne lateat anguis in herba.

Interim ergo una cum amicissimo Fontana alia experimenta instituiam, quæ ad irritabilitatem

tatem pertinent. Hæc, nisi permolestum sit, Tecum lubens communicavero. Vale, Vir celeberrime, & me, ut soles, ama,

Dabam Bonon, die 16. Maij 1757.

31.

JOH. BAPTISTA MORGAGNUS.

Fasciculum cum Orchidibus ad te missum, Hallere Illustrissime, tandem esse tibi redditum, perlibenter ex Tuis ad me novissime daris Litteris, intellexi: Epistolam autem iis inclusam Cl. Pontederæ statim dedi. Deo gratias ago, quod in Germaniam non redieris, domique substiteris: ubi tamen, nisi Tuæ valetudinis majorem curam habeas, sub tot oneribus sanus vivere non poteris: quod bonis omnibus, mihiq̃ue imprimis esset gravissimum. Nunc convaluisse Te, magnopere lætot; longe magis lætaturus, si novos morbos diligentissime caveris: quo mihi nihil gratius facere potes.

Quod de primo Physiologiæ Tuæ volumine significasti, pergratum fuit. Illud, & cætera quæ perfecturus es, libentissime, ut tua soleo, perlegam. Interea autem disputationes, quas mittis, practicas avide expecto: etsi enim quamplurimas habeo, semper aliquas in Tuis collectionibus invenio, non antea visas. Illud
unum

unum me anxium habet, quâ ratione possim tantæ erga me Tuæ liberalitati respondere. Vix enim aliquid nunc in Italia prodit Te dignum. Sed qualiacunque, & quantulacunque sint quæ partim habeo, partim expecto, in fasciculum compingam, in quem parvulum quoque conjiciam, jam diu a me asservatum, a Cl. Planco missum: quem ego fasciculum perferendum ad Te tradidissem, de quo in extrema epistola mentionem faciam, si aut mihi notus fuisset, aut si Planci, cui notum se esse dixit, mandatum ad me scriptum habuisset.

Nihil autem in fasciculo ex iis ponam, quæ ad insensibilitatem & irritabilitatem spectant; non modo, quod sciam, universa in unum collecta quamprimum exitura e quadam Bononiæ Typographia; unde non dubito, quin statim ab industrio ingeniosoque Caldano ad Te mittantur: verum etiam, idque potissimum, quod intelligam, esse ex iis etiam quæ ad amicum ab amico mitti non deceat, Intelligam, dixi; neque enim pleraque lego. Inter hujusmodi opuscula, illud fortasse erit, cui meum sic intermixtum esse nomen, ad Te scriptum est; quasi ego quoque, si superis placet, Tibi, quem imprimis amari a me, & coli, omnes sciunt, adversarer. Illum a quo id scriptum ad Te fuit, acres cum Patruo hujus adolescentis controversias agitasse, Tibi non ignotum esse, credebam. Certe autem hic nihil notius est, quam me hujus

fectionibus, & experimentis nunquam interfuisse, neque ulla hujus generis habuisse me; itaque meum nomen, tanquam cum ipso facientis, ejus scriptis immisceri non potuisse.

Contra, quidquid Tibi gratum esse, novero, id libentissimo animo faciam semper, velut quod merito pro Cl. Zinnio jubes; omnem enim operam per amicos dabo, ut cum Academia Bononien. cœtus ad novos socios cooprandos habebuntur, sui ille justissimi voti compos fiat.

Fortasse jam te allocutus fuerit Doctor Italus Ughi, qui a Cl. Planco, mihi dixit, ad Te commendatitias litteras perferendas accepisse: itaque etsi fatis ab eo commendatum fuisse, censeam; tamen quoniam meam quoque apud Tuam erga me spectatissimam humanitatem petiit commendationem, hanc ad Planci commendationem, ut velis adjungere, oratum Te volo. Deum autem veneror, ut Te mihi, & communibus studiis quæ tantopere illustrasti, & illustras, quam diutissime incolumem fervet.

D. Patav. XII. Kalend. Jun. 1757.

ACHILLES MIEG.

Satis negligens Tibi videbor, Vir per-
 illustris, in litteris scribendis, qui jam a
 pluribus mensibus tales ad Te dare omise-
 rim. Id vero eam præcipue ob rationem
 feci, quod jam diu in Botanica vix quicquam
 novi observaverim; cui elapso vere ob varia
 negotia, & practica imprimis, quæ in dies
 augentur, adeo parum temporis impendere
 potui, ut vix unum alterumve breviorē ex-
 cursum facere licuerit. Hinc etiam fit, ut
 transmissionem promissi catalogi Trajectinensis,
 & supplementi ad recensionem plantarum Ba-
 fileensium adhuc differre cogar. Interim vero
 judicium tuum de graminibus transmissis,
 quæ post hyemem Te examinaturum scripsisti,
 avidus expecto; & scire imprimis cupio, quale
 sit rarius illud gramen, quod pro Phalaridis
 specie transmissi; quum, si novum esset,
 animus foret, denuo in illud hac æstate in-
 quirendi, ejusque iconem parandi. Cel. Stæ-
 helinus consilium de instituendo itinere Alpino
 mutavit, & ejus loco hac æstate montem Bøl-
 chern adibit: quo eum, si modo negotia id
 patientur, comitabor.

Donec itaque rursus aliquid novi ex re
 herbaria Tibi transcribere liceat, visum est
 de aliis quædam commemorare, ne commer-

cium litterarium, quod Tecum mihi est tam honorificum, penitus abrumpatur. Nosti, Vir perillustis, ex prioribus meis litteris, me superiori anno variolarum insitionem hic incepisse. Eandem vere proxime elapso rursus in sex infantibus felici cum successu institui; quorum unus ipsas quidem variolas inde non contraxit, sed eo copiosior in eo fuit puris ex vulneribus effluxus, quæ ultra 30. dies aperta manebant; unde vix dubito, quin æque certe in posterum ab hoc morbo liber sit mansurus, quam si corpus ipsis pustulis fuisset obseffum; idque eo magis, quod a sorore sua, quæ eodem tempore, eodemque pure, ac illi, fuit inoculata, haud fuerit infectus, licet per totum morbi decursum ei adfuerit. Inter hosce inoculatos, etiam fuit celeberrimi Mathematici nostri Johannis Bernoullii, filius natus maximus, cujus duobus fratribus jam præcedenti autumnno variolas inserui. Juvenis iste philosophus, tredecim modo annos natus, sed eximio præditus ingenio, postea, quum prima Philosophiæ laurea ipsi conferretur, hanc methodum publica oratiuncula commendavit, cujus exemplum, quod Tibi non displiciturum esse existimavi, hic adjunxi. Audi, Te hoc vere propriam filiam huic operationi subjecisse, cujus successum, si equidem vera sparsa fuit fama, scire percupio.

Experimenta electrica ad suscitanda animalia, de quibus alia vice quædam scripsi, aliquoties a mechanico nostro Dieterico, & Abele Socino

Socino, Med. Lic. fuere repetita, & tribus anātibus hoc modo vita fuit reddita, quarum una jam antea, quam percussione pateretur, oculos movere coepit; ut itaque simplex materiei influxus in illam jam aliquem effectum ederet. In vacuo vero nullum adhucdum, quod novi, ejusmodi experimentum coeperunt.

Alius Mechanicus autodidactus, Emanuel Weiffius, qui observationem aliquam secundo Actorum Helveticorum volumini (cujusmodi tertium mox praelum relinquet) inseruit; varia experimenta cum microscopiis, qualia ipse conficit, instituit; eorumque ope, inter alia, globulos sanguinis in variis animalibus figura non penitus convenire vidit. In quadrupedibus nempe, uti in homine, globulos eos esse observavit; ut tamen eorum magnitudo ei corporis non semper proportionalis sit: ita ut ex gr. in bove minores se reperisse, dicat, ac in homine. In piscibus vero, uti Leeuwenhoeckius, tum & in avibus, ovali figura esse animadvertit; quæ tamen omnia nondum fat numerosis experimentis se conficere potuisse, ipse fatetur. Guttulam autem sanguinis pauxillo, aquæ dilutam, vitro bene pellucido applicat, & demum exsiccata per microscopium contemplatur.

Ramspeckius jam toties expectatus, nondum Parisiis advenit, & regentiam nostram longa sua absentia.

Vale

Vale, Vir perillustris! meque Tuo studiofissimum porro Tibi commendatum habe.

Dabam Basileæ d. 8. Jun. 1757.

33.

ORATIUNCULA DE VARIOLARUM INSITIONE,

HABITA D. 31. Maij 1757. a JOHANNE BERNOULLIO, Joh. Professoris Filio, quum post superatas Variolas insititias, prima Philosophiæ laurea ipsi conferretur.

MAGNIFICE DOMINE RECTOR, &c. &c.

*N*Avita de ventis, de tauris narrat arator: Ego vero de variolarum inoculatione breviter differam; neque fane cuiquam, pustularum recens mihi ipsi insitarum vestigia inspicienti, mirum videri potest, quum jussu Ex. Dn. Promotoris nostri de oratiuncula conscribenda esset cogitandum; hocce dicendi argumentum animo meo observans, præ aliis, sese obtulisse, Vos autem, A. O. O. H., si aliquam mihi concedere velitis attentionem, ea me non abufurum polliceor.

Primus

Primus quidem quis fuerit insitionis variolarum inventor, atque utrum casui an ratiocinio debeatur hæcce inventio, non constat. Circa annum 1673. methodus iste ex Asia, vel secundum alios, ex Græcia ad Constantinopolitanos est translata. In reliqua Europa ignorabatur ante annum 1613; quo tempore, Emanuel Timonius, Medicus Constantinopolitanus, eandem per litteras communicavit cum societate Anglica, & Regis Sueciæ Medico primario: adoptata vero demum fuit Londini anno 1721., quo uxor Eduardi Wortley Montaigni, antea Legati Britannici ad aulam Turcicam, fructum ejus methodi, dum Byzantii esset, in proprio filio experta, eandem post reditum in Anglia per chirurgum suum Carolum Maitlandum, etiam in filia adhibendam curavit; mox tamen ita invaluit, ut hodiernus Magnæ Britanniae Rex, tum adhuc Walliæ Princeps, inoculationem in propriis Infantibus experiri non dubitaverit; quod illustre exemplum, tam impense, & tanto quidem cum successu, imitati sunt Angli; ut, licet hæc methodus, quod fere fieri solet, ab initio hand raros habuerit antagonistas, hodie tamen vix reperiatur quisquam in universa Britannia, qui ei contradicere ausit. Quin, ad sublevandos pauperes, ante XI. circiter annos, Londini nosocomium exstructum est, in quod inoculandi recipiuntur omnes, qui ob paupertatem operationis hujus sumptus sustinere non valent.

Ex

Ex Anglia quidem tardius, pedetentim tamen, in alias quoque irrepsit Europæ regiones; ut nunc in universo fere orbe christiano ejus utilitas innumeris experimentis sit comprobata; nimirum in Germania, Belgio, Dania, Suecia, Italia, tardius, quod mireris, Galli, rerum novarum alias studiosi, eandem reseperunt; ab aliquo tempore vero victi rationibus solidissimis, singulari, qua pollet, suada propositis a celeberrimo academico Condamine, præ cæteris insitionis defensoribus claro, necnon illustri exemplo Ducis Aurelianiensis, qui primus fere glaciem frangere, ac infantes suos huic operationi, quam d. 25. Martii superioris anni per famosum popularem nostrum D. Tronchinum instituendam curavit, subjicere ausus est: his, inquam, immerito tarditatis suæ ipsos poeniteat.

Sed & Helvetii in eadem recipienda non ultimi fuerunt; & Genevenses quidem inter eos primi eam usurpare coeperunt anno 1750., Lausannenses vero anno 1753.: quas civitates mox secutæ sunt vicinæ pleræque, ut Morgii, Etrodunum, Neocomum, aliæque.

In nostra urbe patria insitio, Facultatis tam Medicæ quam Theologicæ assensu approbata, demum coepit anno elapso 1756., quo tria ejus experimenta feliciter fuere capta, primum quidem d. 29. Maij in Christophoro Meyero, Carpentarii filio; reliqua duo d. 30. Augusti in fratrum meorum duobus majoribus, quorum experimentorum felix successus hoc vere
fex

sex alia non minus prospera, & unum quidem in me omnium primo post se traxit.

Habetis, A. A., succinctam inoculationis historiam. Ad ejusdem methodum quod attinet, insitio plurimis modis fieri potest; quos inter hodie cæteris præferri solet ille, qui in me est adhibitus; quo sc. postquam inoculandi corpus diæta & medicamentis convenientibus rite fuit præparatum, fila pure bonæ notæ imbuta insinuantur vulnusculis mediæ & externæ utriusque brachii parti inflictis; quæ vulnuscula, postquam dicta fila per 40., plus minusve, horas inde rursus sublata sunt, idoneorum remedium ope aperta servatur, quamdiu fanies, magnam sæpe, imo interdum omnem, variolosi contagii copiam secum auferens, effluere per ea pergit.

Variolarum autem quovis modo insitarum, tot sunt, & tantæ, tamque manifestæ præ spontaneis variolis prærogativæ, ut insitio merito commendetur omnibus, quibus vel suæ, vel liberorum suorum salus curæ, cordique est. Harum prærogativarum præcipua sine dubio est felicissimus, qui insitionem sequi solet, successus. Deinde eandem commendant levitas symptomatum in ipso morbo, qui rarius aliquod Medici auxilium exposcit, & sæpe, neglectum quidem ægrum servare cogit; paucitas pustularum; cita convalescentia à morbo, qui etiam vix unquam aliquod incommodum post se relinquit: quum contra variolas naturales haud raro, præter foedissimam faciei deformitatem,

tatem, tristissima mala sequantur, ut visus, vel auditus depravatio, imo, nonnunquam totalis perditio; maligna ulcera, quæ & ipsa ossa aliquando erodunt; varique alii morbi caput præcipue & pectus afficientes, qui interdum homines post superatas jamdiu variolas, si non e medio tollunt, saltem miserriam vitam agere cogunt.

Sed & alias insitæ variolæ, præ naturalibus, habent prærogativas: Posteriorum nempe periculum a pluribus circumstantiis augeri potest, quæ dum variolæ inferuntur, vel præcaveri, vel corrigi possunt; quales sunt: ætas provectior, adversa valetudo, anni tempus minus favorabile, prava aëris constitutio, singularis vivendi ratio in quibusdam regionibus; complicatio variolarum cum aliis incommodis, iis præsertim, quibus feminæ sunt obnoxia; defectus debiti auxilii, quando morbus in itinere, vel inter peregrinos aliquem invadit; incertitudo Medici de natura morbi adhuc incipientis, & remediis hinc præscribendis; infecto a particulis contagii subtilissimis adeoque acerrimis, a naribus, loco nempe cerebro proximo, pulmonibus, ventriculo, partibus sc. nobilioribus magna copia receptis, quum in insitione pus selectum, minus agile atque acre, exigua quantitate, corpore prius rite præparato, applicetur parti a cerebro remota, minusque nobili.

His omnibus annumerandus est metus variolarum, quo, cum omni, tum eo potissimum

num tempore, quando morbus iste est epidemicus, anguntur illi, qui eodem nondum sunt defuncti, adulti imprimis, eorumque parentes.

Impedit A. A. temporis ratio, quo minus varias hic recenscamus ex variis locis petitas objectiones a malevolis novorum inventorum, quantumvis salutarium, quorum non ipsi autores sunt, osoribus enim insitioni oppositas; imo, quod pudendum, quas nonnulli, ut crambem bis-coctam, contra eam etiamnum proponere non erubescunt; præterquam quod a methodi hujus defensoribus tam abunde, tamque solide ad eas fuerit responsum, ut actum ageremus, si iisdem refutandis immoraremur; quin potius rationes inoculationem suadentes, atque ex modo dictis sponte fluentes paucis adhuc colligamus.

Docet experientia variolas esse morbum generi humano pene inevitabilem; & si inter centum homines unus est, vel alter, qui eo eximitur; is certe, utpote in continuo, in diebusque crescente versans discrimine, vitam agit infestam, anxiam, miseram. Rapit autem morbus iste, eadem experientia teste, fere septimam partem eorum, quos sponte invadit; reliquorum denique non pauci tristes ejus per totam vitam experiuntur effectus; & quo proVectior ætas, eo periculosior plerumque est morbus. Incomparabiliter autem tutiorem, levio-remque esse, neque ullum funestum effectum post se relinquere observatur, si afficiat cæteroquin sanum, debite præparatum in juniori

niori ætate, & tempestate anni favente. Id vero obtinet per^o insitionem, quæ vix in quadringentesimo quoque funesta est, quæ in perpetuum arcet spontaneum morbum; nec nisi eos afficit, quorum corpus ad contagium etiam naturale suscipiendum dispositum est.

Hoc cum ita sit, ecquis præclarum insitionis inventum donum esse Dei non gratus agnoscat! Quis non avide illud arripiat, nisi prudentia, humanitate, pietate paterna, vitæ, formæque conservandæ studio omnino destitutus!

Imprimis autem insitio, ad conservandum genus humanum adeo utilis, sese commendat civitati nostræ a multis jam annis ad sui destructionem ruenti; siquidem horum triginta novissimorum annorum spatio modicus civium nostrorum numerus septingentis circiter est minutus; quod certe decrementum, vel folius insitionis ope, si ante triginta annos apud nos introducta fuisset, præcaveri potuisse, fidenter affirmari potest.

O! quam optandum itaque est, ut faustæ inoculationis progressus non solum non remorentur, sed omnibus viribus potius promoveant politici, theologi, medici, parentes, omnes denique, quibus patriæ & suæ cujusque familiæ salus cordi est, quique ad eos promovendos aliqua valent auctoritate.

Ego quidem, quoad vivam, grata mente agnoscam providum optimorum parentum beneficium, qui respuentes, nescio quod, pavidum,

dum, muliebre, homine prudente indignum, amorisque paterni nomen falso usurpans præjudicium, auscultantes contra intimo, sed maculo, veroque amoris affectui, re probe sollicitæque ponderata, obsequentes & rationi, & experientiæ, & religioni, proprio denique annuentes, quo ipse flagrabam, inoculationis desiderio; levi hac operatione, semel & in perpetuum, me subtraxerunt tot & tantis, quæ mihi a variolis imminebant periculis, continuis animi curis.

Avidus quoque occasionem hanc amplector, gratum meum animum publice testandi Medico clarissimo, qui in hoc negotio suam mihi præstitit operam; meretur sane insignis, quam exhibuit in præparatione prudentia, in operatione dexteritas, in ipsius morbi tractatione experientia, assiduitas & sollicitudo, ut cum omnibus patentibus, qui liberis suis inoculandis optime prospicere cupiunt, de meliori nota commendem.

Quandoquidem vero inane est, quidquid suscipimus, nisi propitium aspiret numen, ita præcipue Deo T. O. M. qui optimo parentum consilio, assiduæ, sollicitæque medici curæ tam clementer benedicere voluit; sit laus, honor & gloria in sempiterna sæcula.

Dixi.

C A L D A N U S.

Dolendum valde mihi fuit, quod humanissimæ Tuæ sero ad me pervenerint, ex eo quod erysipelacea febre ægrotaveris. Par vero dolori meo lætitia fuit, cum ex tam pertinaci morbo convalueris. Utinam amicis & litteratorum reipublicæ valeas! Utinam Nestoreos annos in Te, Vir celeberrime, renovatos unusquisque videat!

Commentariolum de motu arteriarum coronariarum nunc transcribi jubeo; una cum eo ad Te mittam per amicum Somisium, quæ evenerunt in experimentis institutis cum Laghio. Is nondum typis secundam ejus epistolam mandavit: attamen sub prælo est; & statim Laghius ipse, ut ex amicis audio, curabit ut habeas. Impulit ut ad Te scribat, epistola tua ad Bassanum, in qua laudas quæ ille scripsit, quamvis contra sententiam tuam. Cum vero audiverit me iterum experimenta capturum esse, exoravit ne scriberem, quousque experimenta ejus non viderim. Pollicitus sum id me facturum; verum nolle, quod arbitratur, respublica me ipsius rationibus acquiescere. Sed de his alibi plura.

Vigesies & amplius peritonæum evolvi, & semper constantissime subtus renes etiam decurrere, observare contigit. Aperto ventre,
&

& in dextro latere aut sinistro superius diducto digitis peritonæo prope lineam albam semper subtus renes, id decurrere vidi. Neque profecto me fefellit tendo transversorum musculorum, neque cellularis, quæ musculos in lumbis positos obvolvitur.

Observationes modo instituit de corde amicus meus Fontana, quarum nonnullis interfui. Exorat ipse ut ad Te scribam, gravissimumque judicium tuum exposcam. Hæ autem, ut ex ipso habui, hujusmodi sunt:

„ Non ex eo quod dubitarem de observa-
 „ tionibus D. Queye, sed studii amor & de-
 „ siderium effecerunt, ut propriis usurparem
 „ oculis, quæ leguntur gravissimos apud au-
 „ tores. Testudines itaque quamplures aperui,
 „ tum terrestres, tum aquatiles, quæ apud
 „ Bononienfes inveniuntur frequenter; sem-
 „ per autem vidi, quod earum cor, dum
 „ contrahitur, brevius fit, accedente apice ad
 „ basin: contra vero in diastole, quo tempore
 „ elongatur, & ampliatur, Sæpissime id vidi,
 „ atque omni diligenria adhibita confirmavi,
 „ metiendo contractionis diversitatem idoneis
 „ instrumentis, qua de re nullum dubitationi
 „ locum relinqui asserere modo non dubito;
 „ & rationem non invenio, quæ prælaudatus
 „ Queye contrarium asseruerit in ipsius dis-
 „ sertatione *de Syncope*. Testudinum cor figu-
 „ ram habet ab ista diversam, quæ in aliis
 „ animantium generibus observatur; quin-
 „ immo differt non parum ab anguillarum
 corde.

„ corde. Illarum dimensio major est ad latam,
„ cum latitudo longitudine duplo major sit.
„ Basis superiora respicit, ut in aliis anima-
„ libus; hæc vero basis paulatim, progredien-
„ do, minuitur quousque in apicem terminatur.
„ Dominus Humauld (M. A. R. Scient.) in
„ descriptione testudinis terrestris perquam
„ magnæ ad ora Coromandel repertæ, cujus
„ longitudo quatuor pedes Parisienses cum di-
„ midio, digitos vero 14. crassities æquabat,
„ aperte nos monet, quod dum sanguis in
„ cordis systole projiciebatur in arterias;
„ tunc cordis apex ad basim accedebat. Quia
„ vero testudinis hujus cor simile omnino de-
„ scribitur illarum cordi, quas ego dissecai, ita
„ arbitror idem intelligendum esse de testudi-
„ nibus quibuscunque. Silendum tamen non
„ est, quod cordis hujus auriculæ propriis api-
„ cibus secedunt a basi propria, dum con-
„ trahuntur: accedunt vero, dum sanguine re-
„ plentur. Id clarius patebat, tunc cum animal
„ multum sanguinis amiserat. Dignum adno-
„ tione est phænomenon unum, cujus causa
„ adhuc me latet: nempe quod dexter ventri-
„ culus, ejusque auricula, ab introeunte san-
„ guine, atro colore inficiebantur, florido ve-
„ ro, ac rutilo ventriculus alter, atque ejus
„ auricula: quæ res omnibus innotescere po-
„ test, tenues enim sunt in his animalibus,
„ tum ventriculi, tum auriculæ, atque ita
„ ut ingressus, atque egressus sanguinis oculis
„ usurpari perbelle possit; quod magis patet,
„ si

„ si aperiantur tum auriculæ , tum ventriculi ,
„ quando sanguine turgent ; rubet enim in si-
„ nistra cordis parte , livet & nigricat in de-
„ xtra, An pulmo huic phænomeno occasio-
„ nem præbet ? Hoc certe viscus in testudi-
„ nibus , multo majus esse relate ad homi-
„ nem , atque alia animalia , quæ calido fan-
„ guine pollient. Denique si me lateret quid
„ Tu , Vir celeberrime , post multa facta pe-
„ ricula , omni , ut soles , diligentia , in Tuis
„ pulcherrimis commentariis in partium insens.
„ & irritab. & in mem. de sanguinis missio-
„ ne , ejusque effectis pronunciaveris , audi-
„ rem asserere multoties me vidisse anguilla-
„ rum cor in systola brevius fieri , dum in
„ diastole apex à basi recedit. Quæso igitur
„ ut moneas , quid sefellerit in observationi-
„ bus circa anguillarum cor institutis. Me
„ semper felicem , si dubia evenerint , quibus
„ non parum torqueor ! Quod nisi a Te , Vir
„ præstantissime , expectare possim , quo me
„ vertam , nescio profecto. Interim gratias
„ ago quamplurimas , pro eo , quod amico
„ meo Caldano scribens , honore maximo me
„ afficis , dum salutem dicis. „

Hæc amicus Fontana.

Fraus ideo fuit in quinto Academiæ nostræ
volumine , quod apud Semisium adhuc est ;
quia me alias monuisti , quod tomos IV. ejus-
dem Academiæ possidebas. Cum vero notum

Tom. IV.

G

esse

esset nondum quartum tomum prodiisse, arbitratus sum inde pro tomis intelligenda esse volumina, quæ sunt quinque. Quartus tomus sub prælo est, & statim curabo eum ad communem amicum Somisium.

Descripsit ne anatomicus aliquis structuram, atque usum illorum corpusculorum plano-ovalium, vel subrotundorum, glandulas externo habitu referentium, quæ ubique, infra, supra & circum arterias, venasque majores in corpore occurrunt? Quæso ut de hoc me moneas; nisi enim aliquis hucusque descripserit, describenda impofterum esse judico, & revera describam, si Deus vires dederit. Interim incolumem te ferva, Vir præstantissime, quod vehementer adprecor, & me, ut soles, ama

Dabam Bononiæ die 12. Junii 1757.

ACHILLES MIEG.

INtellexi ex ultimis Tuis litteris, Vir perillustis, continuo te occupatum esse in experimentis, instituendis ad Physiologiam tuam augendam, illustrandamque; cui operi adeo desiderato perficiendo, ut Deus fortunet, Tibique continuam sanitatem concedat, ex animo foveo, atque etiam ut iter in Valefiam felix fortunatumque sit, sincere opto. Plantas autem, quibus Te ex hoc itinere me remuneraturum promittis, gratissimo animo accipiam.

Quam desiderasti *Erucam sylvestrem maj. luteam caule aspero* C. B. aliquando cum aliis plantis mittam, quum integra epistola includi non possit. Florem vero, quem in partes suas dissectum, atque etiam depictum hic adjungo; de novo, post acceptas Tuas examinatum sequenti modo constructum reperio: *Calyx* patulus, foliolis longitudine æqualibus, lineari-lanceolatis, leviter concavis, hirsutis, ex viridi lutescentibus, deciduis, quorum duo brevioribus apposita staminibus, reliquis duobus paulo latiora sunt, & ad basin aliquantum gibbosa. *Petala* ochroleuca, calyce duplo longiore, unguibus erectis calycis longitudine, bracteolis rotundis, patulis. *Nectaria*, viridia quatuor, quorum duo (utrinque nempe unum) conica, inter stamina longiora & calycem,

reliqua vero duo breviora, sed latiora, obtusa, tribusque ut plurimum obtusis eminentiis per microscopium tantum observabilibus prædita, inter stamen brevius & pistillum locantur, prioribusque duobus diutius viridia persistunt. *Stamina* quatuor longiora petalis paulo breviora, & pistillo linea una circiter longiora, duo vero breviora longitudine calycis; filamentis subulatis, antheris subsagittatis, erectis in flore recens aperto, mox vero singulis apicibus recurvato extrorsum flexis. *Pistillum* longitudine staminum breviorum (in flore nempe recens aperto.) *Germen* lineare, tetragonum; stylus crassus, brevissimus; stigma obtusum. *Siliqua* cani non parallelæ, sed ab eo recedentes, vixque ullum angulum cum pedunculis facientes, lineares, ad unciam unam semis longæ, a turgentibus seminibus torosulæ, subtetragonæ, angulis intermediis fere acutioribus (præsertim in inferiori siliquæ parte) quam ii, qui ad conjunctionem valvarum sunt, in binis loculis continent numerosa semina, oblonga, subfusca; stylus crassus, in siliqua matura ultra lineam longus, stigmate obtuso, subbifido.

Ut eo melius pateat plantæ hujus differentia a *Sisymbrio*, pinnis glaucis, pinnatis, pinnis longis variis serratis. Helv. p. 551^a. n. xj. Descriptionem etiam istius, licet eam non desiderasti, hic adjungere visum est, qualem jam ante aliquot quidem annos, Trajecti ad Mosam, ubi copiosissime ad vias, & supra muros crescit,

crefeit, feci: *Calycis* foliola elliptica, obtufa, deorfum non gibba, patula, ex viridi lutea, apice plerumque hirsuta, decidua. *Petala* calyce plusquam duplo longiora, unguibus sub-erectis calyce dimidio brevioribus, bracteis majusculis flavis, rotundis, patentibus. *Nectaria* viridia quatuor, unum nempe simplex majusculum utrinque inter stamina longiora & calycem, & minus, quod quasi ex duobus connatum, ut utrinque inter stamen breve & pistillum. *Staminum* duo minora calycis longitudine, filamenta crassiuscula, antheræ sagittatæ, quarum illæ, quæ filamentis longioribus infident, versus pistillum, minoribus vero infidentes filamentis, versus petala incurvatæ sunt. Stamina majora longitudinem *Pistilli* adæquantia. Germen lineare, in ipso flore breviter pedunculatum; stylus ejusdem fere cum germine crassitudinis lineam circiter longus; stigma capitatum, persistens. *Siliquæ* ad 15 lineas longæ, lineam in medio latæ, compressæ, bivalves, biloculares, lineis per medium valvarum decurrentibus parum elevatis. *Semina* copiosa, subrotunda, duplici ordine in singulo loculo disposita. Ceterum siliquæ ita locantur, ut cum pedunculis, longitudine ipsis æqualibus, quibus insistent, angulum versus superiora acutum faciant, & sic cauli parallelæ sæpe etiam convergentes, evadant, licet pedunculi ad angulum fere semirectum ex caule egrediantur.

Dubiis tuis de animalium resuscitatione

con-

contradicere non ausim, quum experimenta Dietericiana nondum ipse viderim. Curabo vero, ut ipse iis intersim, quando nova instituendi occasio feret, & verum rerum eventum exacte Tibi indicabo.

Cum Weiffio vero varia experimenta microscopica reiteravi. Animus primo erat, sanguinem aliosve humores in tubulos capillares attractos per microscopium contemplandi, sed ob particulas nimis dense aggregatas, & plures retro se invicem positas nihil distincti animadvertere potuimus. Multo distinctius vero omnia observavimus, dum exiguam guttulam sanguinis, aliusve liquoris, pauxillo aquæ dilutam, ut particulae magis separatae & distinctae apparerent, vitro plano, claroque applicaremus, sicque microscopii ope contemplaremus. En igitur, Vir perillustris, quæ hætenus conjunctim cum laudato Weiffio observavi:

1°. In *sanguine humano recenti*, globuli apparebant satis exacte rotundi.

2°. In *sanguine bovino recenti*, globuli figura similes, sed minores,

3°. Nec aliter figuratos reperiēbamus globulos *sanguineos felis domesticæ*.

4°. Sic etiam in *sanguine lumbrici terrestris* rotundi apparebant globuli, inter quos varia filamenta conspiciebantur.

5°. In *sanguine vero gallinae*, cum recenti, tum sicco, globuli evidenter apparebant ovales, vel ad ellipticam figuram accedentes. In
me-

medio autem singulorum globulorum siccorum alius exiguus globulus, vel nucleus ejusdem figuræ locatus erat, uti vitellus in ovo, qualem nucleum in recenti sanguine gallinæ conspiciere non potuimus. Quoad circumferentiam tamen ipsam globulorum, nulla differentia erat siccum inter & recentem sanguinem.

6°. In sanguine recenti exigui pisciculi (*Schneider fischlein*) globuli etiam ad ovalem figuram accedebant, ut tamen diametrorum differentia satis exigua fuerit. In singulorum recentis hujus sanguinis globulorum medio similes nuclei apparebant, ac in sicco sanguine gallinaceo me conspexisse dixi, ut tamen illi in piscino sanguine minus distincte conspicerentur.

Cæterum. in singulis antea recensitis sanguinis speciebus globulorum figura distinctior erat, ubi satis positi erant singulares: ubi vero plures aggregati erant, figura subinde paulum mutata, & varie angulosa apparebat; unde molles & compressiles eos esse, patet; aliquando etiam unus alterve quasi confluentes conspiciebantur. Singulæ tamen sanguinis species globulos propemodum sibi invicem æquales monstrabant; ita nempe, ut nulli apparent, qui ad humorem heterogeneum, serum ex. gr. referri potuissent. Non autem rubri per microscopium apparebant, sed pellucidi, margine obscuro distincti.

7°. In humore rubro ex capite muscæ super vitrum expresso, & post exsiccationem demum con-

contemplato, nulli distincti globuli conspiciebantur, sed quas mucus varie distractas, coloris pulchre carmesini, fibris variis ramosis intertextis.

8°. In lacte vaccino recenti, globuli distincti conspiciebantur rotundi, minores quam in sanguine humano.

9°. In humore nigro uvae ex oculo vitulino, copiosi globuli nigri, æquales, rotundi apparebant.

10°. In felle autem taurino recenti, nihil distincti conspici potuit, nisi hinc inde una, alterave particula splendens figuræ globosæ, & ad marginem guttulæ striæ, quales in gummi post liquefactionem exsiccato super planum extenso, rursusque exsiccato apparebat.

11°. Neque quicquam distincti globuli conspicere potuimus in sero sanguinis humani quiete in vase a cruore separato; & postquam super vitrum siccatum esset, demum contemplato, utique neque in urina, narium muco, humore ex glandulis sebaceis retro glandem collato, simili modo contemplatis.

Hæc sunt, quæ hæcenus cum Weissio observavi, qui ulteriora officia lubenti animo una mecum offert, si qua in ejusmodi re porro utiles Tibi esse possumus.

Quod de filia Tua scribis, Vir perillustis, eam, bis licet novo pure applicato, varicellas non contraxisse, vix equidem, juxta Anglorum observationem, dubium superesse potest,

test, quin, si vulnera suppurarunt, inposterum a variolis libera sit mansura. Aliquid tamen metuendum esse videtur, si vulnera nullum pus dederunt; nam ex Cl. Hoffmanni, nosocomii militaris, quod Trajecti ad Mosam est, chirurgi primarii litteris comperi, ex quinque infantibus Dni. de Zæglen, in quibus Trajecti ad Rhenum vere anni elapsi hæc operatio fuit instituta; tres quidem statim a prima insitione variolas benignas & discretas habuisse; quartum vero, quæ filia erat, demum post quinquies repetitam insitionem variolas contraxisse, illasque anomalas, & satis periculosas: unde parentes pati noluerint, ut in quinto infante eadem repeteretur. Sed spero & opto, ut in filia Tua eventus Tuis respondeat votis. (Libera mansit.)

Vale, Vir celeberrime, mihi que porro fave.

Dabam Basileæ D. 22. Junii 1757.

LUDOVICUS PALLIANI.

Perlegi opus, quod contra tuam, de partibus insensibilibus, opinionem in lucem edidit Vandellius Patavii. Plura quidem experimenta in medium adducuntur; verum talia non sunt, ut in iisdem refellendis occupari mens tua debeat; quandoquidem alia eorum male, ut opinor, instituta sunt: alia per se refutantur. Vidi chordam magnam satis crasse ibi pictam, & nervos indicatos præsertim considerans in eam veni opinionem, ut crederem, illos partim pro pictoris lubitu effectos fuisse, partim omnino incongrue delineatos.

Pluries, Vir celeberrime, prout optabas, observationes institui circa nervos ossi dicatos; & quamvis non semper, aliquando tamen, datum mihi fuit eos reperire in maxilla inferiori; eam enim aperiens, ob oculos interdum habui tenuia aliqua nervorum quinti paris filamenta, quæ in internam substantiam osseam immittebantur, atque in ea desinebant ad instar tenuissimæ membranulæ. In ossa digitorum phalangis constituentia, nullos hætenus insertos inveni.

Experimenta quoque a Te, Vir doctissime, in fistula pulmonali instituta, ter elapso mense Maij repetenda suscepi, & optimo cum exitu. Tracheam canis apte paravi, eam acu & lanceola

nceola punxi, nedum in externis, sed in internis etiam parietibus; imo unum, vel alterum anulum stimulans, acum ita per eum immisi, ut ejusdem veluti diametrum repræsentaret, nec unquam tussis indicium apparuit. Eandem omnino quietem in subiecto experimentis canis deprehendi, cum asperam arteriam juxta longitudinem cultro aperui, atque inspirationis tempore in ejus intimam superficiem sulphur flagrans injeci. In alio cane spiritu vini rectificatissimo utens, ipsoque tum externe, tum interne tracheam stimulans, tentamen pro voto cessasse observavi; unica tantum excepta vice, in qua, cum in fistulæ pulmonalis interiorem faciem copiose spiritum eundem affuserim, tussi canis correptus fuit. Id autem inde arbitror contigisse, quod liquor affusus in vesiculas usque fortasse descenderit; easque irritando, in repetitam contractionem pulmones impulerit. Pergam in hujusmodi indaginibus, quoties congruum mihi suppetat tempus.

Benedictus Boninus Ophtalmiater, & Lithotomus perexcellens Tui raptus fama in itinere, quod suscipit, istuc se transferet, ut te alloquatur, ac videat, quod si idoneus mihi foret locus, & ego efficerem, quemadmodum in animo est.

Reliquum est, quam Tibi Cl. Bassanus, & Tosettus per me dicunt plurimam, nunciem Teque obtester, ut nos amare pergas, & diutinx tuæ consulas valetudini.

Dabam Romæ 3°. kalend. Julij 1757.

ACHILLES

ACHILLES MIEG.

Misi hodie per Rhedam meritoriam *Erucae* *sylv. caule aspero* aliquot specimina recentia musco humido in scatula involuta, quam frater meus (apud Dn. de Villete) cui eam cum aliis rebus transmissi, Tibi tradet. Reperi eam non solum, uti antea jam scripsi, ad Birsam, sed nunc etiam ad Wiefam, & juxta Rhenum in agris inter Cliben & parvam Hüningam. Attamen vero speciem *foliis pinna-tis rariter serratis*, de qua antea jam scripsi, hactenus neque a me, neque ab ullo alio, circa Basileam fuisse repertam; etiam nunc frustra rursus, & ad Rhenum, & ad Wiefam quæfivi. Haud equidem ignoro, eam Rheni ripas amare, & ipse olim, quum trajectum ad Mosam iter facerem, eam infra Oppenheim ad Rhenum etiam legi; sed in nostra certe vicinia non crescit: atque etiam in horto nostro medico, in quem præter alia etiam hujus plantæ semina mecum asportavi, ea ex hortulani incuria periit. Sed partem, ni fallor, eorum seminum Stæhelinus noster ad Cel. Gesnerum, Tigurum transmisit; ubi forsan hæc planta adhuc reperietur. Quum itaque ipsam plantam recentem, uti lubenter quidem vellem, transmittere non detur, adjungam reliqua, quæ olim Trajecti ad Mosam de ea adnotavi.

Ra-

Radix ejus alba est, perlonga, fere cylindrica, obliqua, lateralis, vix fibrosa. Caules suberecti, modo glabri, modo, præcipue versus radicem, subhirsuti, non tamen asperi, virides aut ex viridi-purpurei, inferne, præcipue ex radice, ramosi, diffusi, & valde foliosi; superne vero, dum florent, subnudi. Folia, præsertim infima, longe petiolata, glabra, stricta, pinnata, nervo foliaceo, pinnis plerumque alternis, remotis, linearibus, inæqualiter & sæpius quidem satis profunde, & obtuse dentatis, raro integris, obtusiusculis, lobis extremis itidem gracilibus, dentatis, obtusiusculis. Flores laxè locati, pedunculisque longiusculis innexi, quorum structuram jam in ultimis litteris notavi. Sapor plantæ acerrimus est, & odor singularis. Floret per totam æstatem.

Cel. D. Allionii litteras Zwingero nostro tradidi, qui, ut suo nomine, debitas Tibi gratias agam, Teque perhumaniter salutem, mandavit. Ipse autem Allionio recta Taurinum rescribet.

Experimenta microscopica Viro illustri placuisse lætor. Hactenus alios humores præter jam memoratos, & sanguinem nondum contemplatus sum; sed, quoties occasio dabitur, id faciam. De lacte quidem jam dixi, me in vaccino rotundos reperisse globulos, uti in sanguine. Semen autem humanum cælebi homini licito modo, contemplandi occasio vix dabitur: at vero, quamprimum occasio feret, cum Weissio in animalibus id examinabo.

In-

Interim sanguis varias adhuc species microscopio subjeci; & in *columbæ* quidem & *curruce* sanguine globulos ex ovali ellipticos esse vidi cum nucleo in ipforum medio, uti idem de gallinaceo sanguine scripsi. In *trutta* etiam & *naso*, piscibus, ad ovalem figuram eos accedere, & nucleum in medio habere, observavi; quantum tamen hactenus vidi, in piscibus minus a globosa figura recedunt, quam in avibus. In exigua ea *ranarum* specie, quæ copiose & in paludosis reperitur, & subinde in ficcis, globulorum figura similis est illi in avibus, ut tamen nucleum in medio non satis distincte conspicere potuerim. Sed maxime omnium, quoad hactenus vidi, a globosa figura recedunt globuli sanguinis ex *Cecilia*, qui sc. oblongam & angustam ellipsem vel fere cylindrum referunt, ita ut in medio vix latiores sint, quam prope finem, proxime videbo, an & in aliis reptilibus similis ipforum figura sit.

Iter nostrum in montem Bölchern instituetur d. 11. Julij. Eum montem simul adibunt, Basilea præter Dn. Profess. Stæhelinum & me, Dn. Cand. de la Chenal, & quidam alii studiosi. Argentorato Dn. Prof. Spielmann, D. Pfeffinger, D. Berdot, & aliquot studiosi; Mülhusio vero Doctores Hofer & Risler, & Gagnebin quidam, de quo nescio, an forsan Ille sit, quem ita frequenter in opere Tuo Helvetico citas. Aliquot autem dies super montem manebimus, & spes est, fructuosum fore tale

tale iter ; itaque post reditum , rariorum catalogum mittam.

Vera causa diuturnæ absentiæ D. Ramspækii etiam hic ignoratur ;

Vale , Vir perillustis , mihiq̃ue porro , ut soles , fave.

Dabam Basileæ d. 29. Jun. 1757.

38.

M O R G A G N U S.

ECce Tibi , Ill. Hallere , epistolam ad Præcl. Zinnium Tuum , atque adeo nostrum , ex qua intelligat , se compotem esse factum justissimi voti sui. Qualem ad me misit is , cui potissimum id commendaveram Cel. Zanettus , talem ad Te statim mitto , ut ad illum tuto perferendam cures , iis exterius inscriptis quæ , incertus ubi ille nunc degat , omisit Zanottus. Idem me docuit , quantis difficultatibus ab aliquo jam tempore obnoxia facta sit novorum Academicorum electio. Quas cum lecturus sis in Bonon. Comment. Volumine IV. hic prætereo. Spero enim , propediem exitura ea Commentaria , quæ jam diu expecto , ut quodantenus respondere possim eximie liberalitati erga me Tuæ. Iisque alia addam nonnulla , quæ apud me sunt ; & si cito nancisci poterō , illa quoque duo quorum notitiam Te
ex

ex Planci scriptis hausisse, significas. Ad eundem Cl. Virum Tuam cras epistolam mittam.

Duo illa Berolinensia opuscula mihi erunt grata; sed longe gratiora, quæ ad Physiologiam attinent Tuam; & observata in ovo incubato, dignissima certe quæ prodeant. Gratulorque interim, præter ea, disputationum practicarum volumina, quæ Bergomum versus jam mittenda curasti, tria alia intra hunc annum fore absoluta.

Quod erga Mathematicum istum (FELIE) Te ita gesseris, & geras, ut sentiat, quemadmodum ad me gratissimis verbis scribit, meam & Planci commendationem non esse frustra additam, agnosco humanitatem Tuam, quam satis ipse prædicare non potest. Rogo, ut meis verbis salutem dicas; occupationibus enim magis quam vellem distento rescribendi tempus deesse; cum vix illud suppetat calamo adjiciendi id, quod animo semper voveo, ut Tu, Vir Illustris, mihi, & bonis omnibus qui Te meritissimo amamus, & colimus, sospes semper, vegetusque ferveris.

D. Patavii Pridie kalend. Jul. c10ccclvii.

Antequam epistolam hanc obsignarem, ad me pervenit hodie fasciculus Tuus; recte constitutus. Pro quo gratias ago maximas: plura autem continet, quæ necdum videram.

CALDANUS.

EPistolas Tuas humanissimas accepi ea voluptate, qua reliquas accipere consuevi: nempe maxima.

Quæ Laghius contra sententiam Tuam protulit, ad Te jam per Cl. Somisium pervenisse, mihi persuadeor. Videbis, quod eo tandem deductus est, ut tactus sensum tendinibus non denegandum esse veit (quasi sensus hic in sensu non mutetur) quamvis quæstio semper fuerit de nervis, qui ab ischiadico descendunt immediate in tendinem; modo præter hanc, aliam quæstionem ingreditur: de nervis nempe, qui a musculo in tendinem veniunt. Dum vero id facit, silet experimentum, quod pluries fecit: ligavit nempe tendinem denu datum, omnino absque animalium sensu. Quid inde inferendum? Certe vel nervi denegandi, vel tales admittendi, qui doloris sensum movere nequaquam possint. Hoc pariter confirmatur experimentis a me institutis; candentes enim subulæ, acus infixæ, & alia pericula in tendinibus facta nunquam nos docuerunt de nervorum immissione in tendines, vel de eorum dispositione ad dolorem movendum. Neque me terrent Laghiana experimenta; neque terrere debent alium quempiam. Nam quamvis Hallerianos Anatomicos esse dubitet, non

considerat, quod ipse nunquam cultro usus est: & tantum nomine talis dicitur, quatenus publice anatomicam historiam, ut mos Bononiæ est, ter quaterque tradidit; &, quod magis est, anatomico Vineæferro præcipue utitur, qui non semel in experimento Stenonis, & Diegi ligaverit oesophagum pro aorta. Ceterum, quamvis ex me quæsierit, ut repeterem cum ipso experimenta: tres tamen præteriere menses, & nondum, vocatus quamvis, accedere potuit; aliis, ut ipse agebat, occupationibus distractus. Rogavit tamen de novo elapsis diebus, ne scriberem, donec Septembri mense proximo pericula simul non fecerimus: addidit tamen: *Videbis tendines per infixam acum, aut candentem subulam plerumque dolere; repones tamen, quod involucra distrabo, & semper erit eadem questio.* Reposui vero, quod acus easdem vel subulas in eosdem omnino tendines ego immittam; & si doloris signa non præbuerint animalia, certe coactus ero id asserere: neque enim animalibus imperare quisquam potest, ut dolorem præsentem cohibeant, vel abscondant.

Sed hæc minus ad rem faciunt. De pleura, peritonæo, & pericranio silet. Sensum cerebri amplificat; nam quem sensum in prima ejus epistola soli corpori calloso, & medullæ oblongatæ assignabat, modo ad corpora striata, & ad thalamos nervorum opticorum extendit. Exceptionem tamen aliquam in experimentis cerebri intelligendam esse contendit: quod ut
pre-

probet, Te ipsum Hallerum præstantissimum in testimonium vocat, quod dum facit, gallicum sermonem omnino non intelligere palam facit: neque enim, citato a Laghio loco, de cerebri sensu dubitas; sed de explicando theoremate quodam practico, de quo etiam me mones in postremis epistolis Tuis, dum sedem in cerebro quærendam jubes, qua læsa convulsiones oriuntur.

Ignorantiam pariter gallici sermonis publicam facit, cum sensum arteriis tribuit, Te pariter in testimonium vocans; neque enim, si recte memini (cægo enim iibellis Tuis postremis, cum non adhuc a Somisio acceperim) neque, inquam, id doces, quamvis alias disputationem edideris *de imperio nervorum*.

Præterea, quod ad irritabilitatem attinet, modo non negat Laghius, quod probe evacuato ventriculo cordis dextro, sileat motus omnis: superstes tamen in sinistro: tantum a sanguine excitante spiritus in fibris cordis latentes, repetendum esse motum illum contendit. Is tamen non considerat, quod nihil assertum hoc contra Hallerianos facit. Discrepat in hoc tantum ab Hallerianis, quod hi non assignant causam efficientem irritabilitatis, ut ille facit, qui in spiritibus eam ponit. Id clarius ostendat, & grati erimus. Cæterum, si a sanguinis stimulo repetit, & ipse superstitem sinistri ventriculi motum, habemus totum, cum explicare facile possimus alternos cordis motus.

Hæc & multa alia, atque ea quidem ma-

joris momenti, ad secundam Laghii epistolam reponam: cæterum exoro nunc, ut illustri Zinnio, recenti sodali nostro, vel alio viro clariss. (nisi per te fieri possit) progressionem nervorum in duram matrem, ac tendinem committas. Frustra enim persæpe ego in eos inquisivi.

Non dubito quin doleant animalia, cum dura mater ab interiori facie irritatur. Sæpissime id vidi. Modo autem excogitavi instrumentum compositissimo Laghiano multo simplicius, quo premere possim cerebrum, & usque ut animal non doleat; deinde irritatam stylo faciem internam duræ matris, absque eo, quod vel integumenta, vel cerebrum specillo ipso vel irriterem, vel alio modo premam. Hac ipsa occasione mandatis Tuis satisfaciam, & quidem certissime; quo fiet, ut statim Te de experimentorum ordine, atque eventu admoneam.

Volumen quintum Academiæ nostræ potes Zinnio tradere clariss. si ipso careat, quod tanto magis placebit, quod spero opusculum suum de oculis apud Somisium esse, sicuti alia epistola me monuisti: ceterum liberum Tibi erit tradere cuicunque libuerit. Hesternæ die ex prelo prodiit volumen sextum, sive Tomus IV. In hoc præstantissimus Zanottus retulit, me infcio, quæ molitus sum in epistola ad Te data. Volumen hoc ad Somisium nunc mitto, ut, data occasione ad Te perveniat.

Gratissima fuerunt observata Tua clarissima circa vitelli ovorum fabricam, & circa progressio-

gressionem retinæ. Quæso tantum. ut moneas an pro parte vitelli angustiore intelligas cicatriculam in medio vitelli locatam, quod non credo; quid intelligas pro villosis & valvulis, & utrum visionis systemati nova retinæ progressio obsit. Si quæ ex Te peto nihili facienda sunt, ignorantiaæ meæ velim, tribuas, quæso.

Tandem quod ad peritonæum attinet, obsecro,, atque obtestor, ut semel tantum id observes hoc modo. Separa integumenta, & musculos abdominis ad peritonæum usque; idque antè, vel ad latera. Deinde manu separa peritonæum ipsum a carne transversorum musculorum, sensim progrediendo ad renes usque, & ultra. Videbis tunc renes peritonæo tectos, ideoque unam peritonæi laminam, nempe externam, inter musculos in lumbis positos, & renes ipsos. Nisi id videbis, videbis saltem quid me fefellerit.

Sed jam epistolam minus longam exposui. Ideo contigit, quod raro scribere possum. Vale interim, Haller præstantissime, & me porro amare pergas.

Dabam Bonon. die 19. Julij 1757.

THOMAS LAGHI.

UT legi apud Tosettum, epistolam, quam ad Cesareum Putium scripsi, Te perhumaniter, Vir celeberrime, excepisse, statim dolui, eandem per alios potius, quam per me ipsum ad Te pervenisse; fecit autem nominis mei obscuritas, ut id non auderem.

Nunc autem humanissimis Tuis significacionibus, in spem erectus sum, sermonem hunc alterum, te non esse despecturum Rogavi ideo Cl. Ignatium Somium, ut eundem ad Te mitteret; quod si faciet, ut spero, non dubito, quin ejus saltem causa, hoc obsequii mei argumentum sis probaturus: neque enim quidquid in eo sermone a præclarissimis inventis Tuis videtur dissentire, eo animo dicitur, ut summæ auctoritati neque fides derogetur; sed dubitanter potius, & ut agitata magis, magisque celebri hac quæstione, veritas systematis Tui nitidius fulgeat.

Nihil autem mihi optabilius, atque honorificentius accidere unquam poterit, quam Te Virum eximium semper colere, Tuaque scripta avidissime legere; aliisque, quod abunde obtineri potest, quam maxime erudiri.

Valetudinem Tuam cura universæ litterariæ reipublicæ commendatissimam. Obsequen-
tissimi vero hominis, qualem me esse, erga Te profiteor, quæso ne obliviscaris.

ACHILLES MIEG.

Distuli huc usque, Vir per perillustris, responsionem ad ultimas Tuas die 2. Julii ad me datas; quoniam ex ante penultimis intellexi, Te septimo die ejusdem mensis iter Valesiacum ingressurum, indeque post aliquot demum septimanas rediturum; adeoque cogitavi, litteras meas, si citius scriberem, Te Bernæ non esse reperturas. Quum vero saluum Te ex eo itinere jam rediisse sperem, paucis, uti promisi, nunc commemorare visum est, quæ in itinere nostro in montem *Bölchen* vel *Ballon* nuper facto, nobis observare contigit. Mülhusium nempe adivimus die 11. Jul. ubi eodem die convenerunt Comites nostri Argentinenses, & Dn. Gagnebin. Matutino tempore sequentis diei perlustravimus hortum Dn. Josuæ Risleri, Pharmacopæi, insigni sane numero rariorum plantarum instructum, quum tantum non omnes contineat in catal. horti Carlsruhani recensitas, pluresque etiam ibi omissas. Post meridiem autem junctim vehabamus usque ad pagum Jungholz, ad basin montis situm, cujus partem eadem adhuc vespere conscendimus, ut in prima casa pernoctaremur, in dimidia propemodum montis altitudine locata. Inde summo mane tertii diei divisis

divisis cohortibus, alteram casam, quæ medio fere loco inter primam & verticem montis sita est, & ipsum demum verticem adivimus; unde circa meridiem reversi, montem rursus reliquimus a latere orientali tantum, & meridionali, nec iis fatis pro meritis fane a nobis perlustratum, præcipue quoad partem ejus prima casa inferiorem; quum in ascensu accedens nox, in descensu latitudo, impedirent, quominus fere ex via discederemus: negotia autem fere nulli permetterent, quo diutius a domo abesset, ut adeo facile crederem, in vallibus imprimis, quæ in inferiori illa parte sunt, non paucas adhuc latere plantas a nobis prætermissas. Earum itaque, quæ nobis obtigerunt, catalogum mittendo, postquam de natura montis prius monuerim, eum adeo asperum, petrisque obsitum non esse, ac Basileensium plerique, sed ab omni latere pedibus fatis commode conscendi posse. A basi usque ad primam casam fere ascenditur per sylvam maximam, partim abietibus obsitam, quam viam a dextro latere longe comitatur saxosa & rivulo irrigua vallis. Circa utramque casam ampla, sed acclivia, pascua sunt; inter illa vero, tum & inter superiorem earum & montis jugum partim loca graminea, partim sylvæ umbrosæ, & udæ occurrunt; ipse tandem vertex late nudus est, solo saxoso, tenuique gramine obsito; atque ibi præcipue plantæ quædam occurrunt folis alpibus alias familiares. Montis altitudo, ut

ex

ex descensu barometri nostri nobis aliquatenus pateat, Dn. D. Rislerus, Pharmacopæi filius curiosus sane, ut in transitu eum laudem, historiæ naturalis scrutator, & medicinam non tantum, quam physicam, mechanicam, picturam, sculpturamque amans, tale supra montem portandum curavit, quod vero, dum ab inferiori vel prima casa versus versus verticem montis portaretur, a rudiori concussu penitus inutile reddebatur, ut adeo tantum eam mutationem quam a basi ad primam illam casam passum est accurat notare, licuerit, Mühlhufii nempe (quod cum basi montis in eodem propemodum plano est) Mercurius eo tempore, quo in monte observatio instituebatur. ascendebat ad 27. poll. 6. lin. In casa vero illa, quæ, uti dixi, fere in dimidia montis altitudine sita est, descendebat usque ad 25. poll. & 8. lineas, unde juxta Tab. Scheuchzerianas altitudo perpendicularis a basi montis usque ad illam Casam judicatur 267. org. 4. ped. 6. poll. vel 1606. ped. & 6. pollicum.

Ex plantis montis Ballon solam Aretiam præ reliquis a Te desideratam nunc mitto, quæ nempe commode Epistolæ includi potuit. Quas vero ex reliquis desiderabis quam primum ad Te curabo; plerarumque enim plura siccavi specimina. Ea quidem Aretia jam defloruit, quum eam reperiremus, sed Dn. D. Willius eandem plantulam aliquot septimanis ante nos

in

in M. Ballon lectam Mühlhusium secum appor-
tavit sub nomine *Statice montanæ minimæ*,
eaque florem rubellum habuisse dicitur. Capsula
in nostra Aretia oblongo ovalis calycem pau-
lum excedens, basi angustior, superne retusa
cum brevi simplici stylo; cæterum unilo-
cularis & 5. dentibus superne dehiscit, in cavit-
ate sua continens modo duo, modo tria, modo qua-
tuor, sex, & quando posterior numerus, qui natu-
ralis esse videtur, obtinet, semina oblonga sunt
& trigona latere exteriori convexo. Videtur
potius esse species quinta quam tertia En. Helv.

Quæ de globuli sanguinei figura in ultimis lit-
teris monuisti, Vir Perillustris, ad ea in proximis
litteris respondebo, quum tempus id jam non
concedat; atque ideo etiam excusabis ordinem,
quo plantas recenseo, quum aliter eas dispo-
nere nondum licuerit.

Fratrem meum Erucam, quam recentem
misi, non illico Tibi tradidisse doleo; eam ta-
men satis bene constitutam Te adhuc accepisse,
eodem postea comperui.

Vale, Vir Perillustris, festinationem excusa,
& Tui Studiosissimo porro ut soles fave.

Dabam Basileæ D. 3. Aug. 1757.

PLAN-

 PLANTÆ

M. Jul. in M. Ballon, alias Belchen dicto, lecta

NB. Nimis vulgares studio omiffæ sunt.

Barba Capræ floribus oblongis C. B. P. 163.
In ascensu versus primam casam juxta viam.

Castanea folio multifido C. B. P. 419. Hippocastanum vulgare. T. In Sylva ad dextram viæ supra pagum *Jungholz* abundat, & absque ordine posita est, quasi sponte ibi crevisset.

Montia Enum Helv. supra casam superiorem ad fontis scaturiginem florebat simul & semina matura ferebat.

Aretia. foliis ciliatis linearibus, floribus umbellatis. Enum. Helv. p. 436, n. 5. ? In summo vertice montis, sed jam defloruit.

Cyperoides. n. 13. En Helv. p. 237. Cyp. spicis parvis longe longe distantibus. T.

Gramen nemorosum, paniculis albis, capillaceo folio. C. B. P. 7. *Aira* n. 9. Linn. Spec. p. 65. In ascensu versus primam casam, & alibi passim in monte.

Gramen capillaceum, minoribus glumis C. B. P. 10. *Aira* n. 10. Linn. l. c. cum priore.

Gramen paniculatum angustifolium, alpinum, locustis rarioribus & angustioribus non aristatis. *Scheuchz.* agrost. 164. Tab. agrost. 2. similibus

similibus locis. Variabat locustis, 2floris, 3floris & 4floris.

Cyperoides n. 15. Enum. Helv. p. 237.
In sylvosis.

Vitis Idea foliis oblongis crenatis, fructu nigricante. C. B. P. 470. Ubique in sylvosis.

Tanacetum minus album, odore camphoreo C. B. P. 138. In ascensu montis a pageo Jungholz.

Gramen caninum paniculatum molle, Scheuchz. Agrost. 235. T. IV. f. 25. Ibidem. Est varietas Gram. prat. paniculati mollis C. B. calycum glumis magis acuminatis, & arista superioris folliculi non hamata, sed uti in reliquis avenaceis graminibus, articulata, & ad lineam usque ultra calycem protensa.

Genista ramosa, foliis Hyperici. C. B. P. 395. In summo dorso montis.

Hieracium Alp. fol. dentatis, flore magno C. B. Prodr. p. 65. n. 15. Enum. Helv. Tab. XXIV. In supremo pascuo montis, rarius.

Hieracium alp. non laciniatum fl. fusco C. B. Prodr. p. 65. In superioribus pascuis abunde.

Gramen spartenm juncifolium C. B. P. 5. In omnibus totius montis pascuis abundat.

Acetosa montana maxima, C. B. P. 114. (Variet. Acetosæ vulgaris) In sylvosis humidis.

Myrrhis palastris latifolia alba C. B. P. 161. Myrrhidis n. 4. En. Helv. p. 493. varietas glabra. Locis udis supra primam casam.

Gera-

Geranium batrachioides maximum : minus laciniatum, folio aconiti J. B. An varietas Geranii n. 9. Enum. Helv. In sylvaticis ascendo a superiori casa versus montis verticem.

Meum, foliis Anethi C. B. P. 148. In supremo pascuo, quod montis dorsum facit, copiose.

Chamemespilus Cordi C. B. P. 452. In sylvaticis.

Veronica n. 1. Enum. Helv. Anagallis aquatica scutellata. C. B. In fossis juxta viam ad radicem montis.

Mollugo, mont. latif. ramosa C. B. ad radicem montis. Foliis variat acutis.

Galium n. 5. Enum. Helv. Rubia mont angustifol. C. B. In pascuis.

Galium Priori affine, sed foliis versus finem latefcentibus, versus radicem tantum quaternis, obverse ovatis, panicula densiori &c. similibus.

Epilobium n. 6. Enum. Helv. Lysimachia filiq. glabra angustifolia. C. B.

Chamaenerion alpinum foliis splendentibus denticulatis T. Just. 305. In umbrosis sylvaticis.

Rosa. n. 2. Enum. Helv. Rosa sylv. odoratissima rubro flore C. B. P. 483. In supremo pascuo.

Rosa. Sylv. pomifera minor? C. B. 484.

Rosa n. 1.? Enum. Helv. ibid.

Sonchus levis laciniatus vel *Sonchus* alp. caeruleus. C. B. In sylvosis.

Lilium

Lilium n. 1. En Helv. *Lilium* fl. reflexis montanum. C. B. P. 77. In supremo pascuo.

Arnica n. 2. Enum. Helv. p. 737. Varietas uniflora in superioribus pascuis abundat, unicum ejusdem specimen legi caule trifloro.

Valeriana alp. J. C. B. Prodr. 86. Inter saxa in supremo montis dorso.

Gentiana major lutea C. B. In pascuis superioribus abunde.

Ranunculus mont. Aconiti folio, albo flore minore C. B. P. 182. *Ranunculus* n. 9. Enum. Helv. In sylvaticis editioribus & in supremo pascuo.

Pulsatilla fol. albo C. B. P. 177. *Anemonæ* n. 5. Enum. Helv. 331. In supremo pascuo, sed jam defloruit.

Cardamine n. 2. Enum. Helv. 558. Loco udo sylvatico.

Campanula alp. linifolia cærulea C. B. In pascuis; vix credo, eam a vulgari differre, uti etiam *rotundifolia alpina*, quæ in ipsa nostra urbe ad moenium Rheni retro suburbium D. Albani abunde crescit.

Circea n. 2. Enum. Helv. 456. In sylvaticis editioribus.

Taraxacum n. 7. Enum. Helv. 741. Loco sylvatico infra supremum pascuum.

Orobis. sylv. angustif. *Asphodeli* radicæ. C. B. P. 351. In supremo Pascuo.

Gnaphalium sexubus tota planta distinctis. Enum. Helv. 698. n. 1. Ibid.

Lina-

Linagrostis panicula ampliore T. In udis inter utramque casam.

Polypodium an varietas Polyp. 6. ? Enum. Helv. 139. Accedit Filix mollis vulgari accedens, non ramosa H. Ox. III. S. XIV. T. 3. fol. 7.

Polypodium n. 7. ? Enum. Helv. 140. Filix &c. H. Ox. III. S. XIV. T. III. f. 7. Utrumque in sylvaticis & ad aliquod horum pertinebit *Filix tenuissime secta ex M. Ballon.* J. B.

Vitis Idæa fol. subrotundis non crenatis, bacis rubris C. B. P. 470. In supremo vertice.

Alsine alp. glabra. C. B. Prodr. 118. *Saponaria* n. 4. Helv. 379. In supremo pascuo.

Viola montana, lutea, grandiflora C. B. P. 200. Locis udis gramineis inter utramque casam abundat; rarius ibid. occurrit varietas, *Viola mont. tricolor odoratissima.*

Unifolium Enum. Helv. 288. In summo pascuo.

Saxifraga n. 3. Helv. 400. *Geum palustre* minus fol. oblongis crenatis T. Inst. 252. Abundat cum Montia ad scaturiginem inter casam^a superiorem & cacumen montis, ubi etiam J. B. legit.

Polygonatum fol. verticillatis. Enum. Helv. 288. n. 5. In sylvaticis editioribus, sed nondum florebat.

Orchis n. 21. Helv. 270. Pseudo Orchis alp. fl. herbaceo. Mich. In supremo pascuo.

Orchis n. 22. Helv. 270. *Orchis palmata* fl. viridi C. B. simili loco.

Orchis

Orchis n. 9. Helv. 265. *Orchis* fl. globoso C. B. Ibid.

Orchis n. 12. Helv. 266. *Orchis* alba bifolia, calcare oblongo C. B. In pascuo inter utramque casam.

Orchis palmata mont. maculata, C. B. Ibid. cum priore loco udo. Variat floribus carneis & albis.

Loti n. 3. Helv. 572. sive vulgaris varietas fl. purpurascens. In summo dorso montis.

Peryclimenum non perfoliatum Germanicum. C. B. In sylvaticis.

Chrysosplenium fol. alternis. Linn. Spec. 398. n. 1. In udis sylvaticis.

Chrysosplenium fol. oppositis. Linn. Spec. 398. n. 2. Similibus locis; sed hoc nondum florebat.

Digitalis purpurea fol. aspero. C. B. in ascensu montis juxta viam.

Digitalis lutea magno flore. C. B. Similibus locis, rarior priore.

Digitalis major lutea, vel pallida parvo flore C. B. Ibid. frequentior prioribus.

Pyrola floribus racemosis dispersis, staminibus pistillisque rectis. Linn. Spec. 396. n. 2.

Pedicularis n. 5. Enum. Helv. In sylvaticis.

Gramen Cyperoides ex M. Ballon spica divisa.

J. B. II. 497. *Carex* n. 7. Enum. Helv. 244. In udis.

An *Carex* n. 11. Linn. p. 974. An *Ca-*
rex &c. Michel. p. 70. n. 5. Tab. 33. f. 18.
 (non vero *Synon.*)

Juncus n. 20. Helv. 258. Gramen
hirsutum angustifolium majus C. B. Prodr. 16.
Passim.

oo.

JOHANNES VIVENTIUS.

Viginti fere abhinc diebus litteras Tuas plenissimas humanitatis accepi, ex quibus quantum Tibi me debere intellexi, memoriae potius, quam epistolaris vocis testimonio conservandum existimavi. Quod ad me attinet, in opii dissertatione, Tua praeunte, atque hortante solertia, jamdiu, ut a Te datis epistolis significasse memini, desudantem in ea nunc disputatione versari moneo, num scilicet Hippocrates opium noverit; & an illud voce *υπνικον* denotare voluerit? Licet enim non ignorem, Vallesium, Foesium, aliosque hujusmodi vocabulo somniferum, ac soporiferum reddidisse, rem tamen attentius consideranti mihi, attentiusque repetenti spes affulget, fore ut ea quaestio majorem capiat lucem, clariusque definiatur.

Antequam epistolam Tuam accepissem, practicarum disputationum tomos tres a Johanne Gravierio jam acceperam, in quibus miram ingenii Tui vim, ac felicitatem sum admiratus.

Tom. IV.

I

Nunc

Nunc oro, atque amabo Te (bona cum venia ac pace fiat Tua) ut doctissimæ dissertationes Tuæ ex Tom. I. Acad. Götting. a me exceptæ heic Neapoli, me curante, edantur, quibus & anteloquium addam. Confluentium variorum vehementissima vi, ac constitutione grassante, quæ affectos octavæ Nolæ, quo pater meus medicinam facit, nono heic Neapoli ab invasione diè infantes ac retro labentibus convulsos pustulis non sine sommolentia interimebat. Summam medicamentorum Tuorum, camphoræ potissimum, facultatem ex Opusculis Tuis pathologicis collectam experi sumus, quæ fere omnes feliciter evaserunt. Illud cures oro, ut quamprimum Bousquetius monumenta super motu sanguinis, ac dissectæ venæ effectis, siquidem latine sunt a Te scripta, Boerhaavii de morbis oculorum prælectiones, Boerhaavianorum Opusculorum collectionem; de nervorum in arterias imperio disputationem, omnia a Te edita, & si quas ad me habeat literas Gravierio transmittat. Vale Vir Cl. rei medicæ nate.

Dabam Neap. IX. Kal. Septembres
C17CCLVII.

LUDO.

LUDOVICUS PALLIANI.

JUbebas ut observationes circa nervos ossi dicatos instituerem, quin peculiare ossiculum indicares, quod hisce inspectionibus subjiciendum esset; ideo unum vel alterum ad id pro lubitu assumens, maxillam quoque inferiorem scalpello aperiendam volui non sane, ut viderem utrum aliquis eam ingrederetur nervus: ipsis quandoquidem de trivio sumptis anatomicis notum est, per duo foramina in ejus interna facie sita nervos simul cum vasis penetrare; non hoc itaque inquirendum fucepi, sed totus fui, ut deprehenderem, an præterea, quæ dentium radicibus adnectuntur dictorum nervorum filamenta, alia conspici insuper possent, quæ maxillæ ipsius substantiæ ossæ forent immixta, atque hæc est ea, quam in pultrema mea epistola Tibi retuli, observatio.

Isthæc tentamina in posterum habita a me fuerunt in ossibus femoris, & tibiæ. In hujus posteriori parte, quatuor aut quinque digitis infra ligamentum orbiculare ob oculos habui nervulum per foramen quoddam transeuntem una cum vena & arteria, quæ vasa eo facilius a me distingui potuerunt, quod in incisione paranda ramos ampliores ipsis junctos seroaveram. Prosequar in hujusmodi indaginibus. Indicatus autem nervus postquam juxta tibiæ longitudinem, interius per pollicem, & ultra fereba-

ferebatur inter spongiosas ejusdem lamellas, & substantiam reticularem iterum iterumque divisus omnino evanescebat.

Operis Tui Physiologici editio utinam cito expediatur; eo enim uti vellem in lectionibus anatomicis, quas quinque abhinc mensibus Tyrones mei ut moris est, publice habituri sunt. Parum una agit de sanguinis natura & de effectibus phlebotomiæ juxta ea, quæ a Te Vir excellentissime in opusculo super hac re in lucem edito doctissime ostendis.

Spondidit Tosettus se circa Kal. Octobris epistolam editurum, qua promotas a Laghio difficultates refellet.

Perge Vir optime consueta in me uti humanitate, & dudum vale.

Dabam Romæ quarto Idus sept. 1757.

44.

A CHILLES MIEG.

IN animo equidem habui ad Te non rescribendi, Vir Perillustris, donec commemorare simul possem successum experimenti, quod in animalis cerebro instituendum proposuisti, ut nempe locus detegatur, quo læso oriantur convulsiones. Quum vero animal ad id experimentum idoneum, & in quo secure id fieri posset, hætenus nondum impetrare potuerim, nolui litteras diutius differre, aliis interim observa-

observationibus experimenti dicti compensaturus, donec de eo scribere possim, quod omnino faciam, ejusque socium & testem Stæhelinum nostrum habebo.

Antequam vero novam materiam proferam, pauca de iis repetam, quorum in prioribus literis jam facta fuit mentio. In penultima nempe epistola petiisti, Vir celeberrime, ut globulos sanguinis in vivis animalibus examinarem, Te enim suspicari scribis, a siccitate eorum figuram mutari; quod, si sentis sanguinem adhuc in propriis vasis fluentem considerari debere, fane non potest, nam & cursus celeritas & nimia globulorum retro se invicem positorum copia impediunt, quo minus eo modo figura globulorum exacte determinari queat. Experimentum tale ante aliquot jam menses cum Dieterico institui ope microscopii solaris cum rana: vidi quidem in corrente sanguine globulosi aliquid, sed nihil quod satis esset distinctum. Itaque semper, nisi expressis verbis contrarium monui, experimentum sic institui: Applicui vel vitro bene pellucido vel lapidis lunaris tenui lamellæ microscopio adaptatæ ope exigui styli minimam sanguinis guttulam, vel ex læso aliquo animali vivo, vel, si humanum sanguinem considerandi animus erat, ex puncto apice digiti, filo prius constricti, desuntam, atque, ne globulorum nimis densa copia figuram exacte determinare impediret, pauxillo aquæ dilutam hancque statim per microscopium contemplatus sum. Aliam fane
viam,

viam, qua experimentum melius institui posset non novi. Haud equidem negaverim, exiguum talem guttulam super vitro vel lapide lunari dispersam jam ex parte exsiccari, antequam ejus particulæ per microscopium exacte conspici queant; quantacunque demum adhibeatur festinatio, sed id cum sanguine humano æque contingit atque cum alio, ut itaque etiam prioris particulæ figuram suam hoc modo mutare deberent. At vero semper humani sanguinis globulos globosos, piscium vero & avium tales conspexi, quales descripsi. Id solummodo in sanguinis genere contingit, ut, si alicubi globuli nimis dense positi sint, eorum figura ob pressionem lateralem paulum a regulari recedat, iique subinde varie angulosi redantur, ita tamen ut semper figura ipsis propria præemineat. Cur autem expresse monueris, Vir Perillustris, Te sanguinis particulas nunquam *planas* reperire potuisse, id ego non perspicio, neque enim me tales, in ulla mearum epistolarum descripsisse reperiesset, sed omnino semper crassas vidi, quales etiam Te vidisse mones, Forsan errasse potui in citando Leeuwenhoeckio, id quod ex memoria aliquando me fecisse memini; credidi nempe, illum piscium globulos *ovales* observasse, neque ad manus sunt ejus opera, ut ipse nunc inspicere possim. Si *planos* eos describit, minime cum eo consentio. Experimentum modo antea descripto ante aliquod tempus, uti petiisti, cum sanguine ex rana majori viva deprompto cum
Weissio

Weissio & Dieterico institui, in quo similiter tam simplicis quam solaris microscopii ope globulos ex ovali ellipticos conspexi cum nucleo distinctissimo in ipsorum medio, qualem in sanguine humano nondum videre potui; atque id simul quam maxime miratus sum globulos sanguineos ranæ humanis eodem tempore examinatis plus quam triplo majores fuisse; an vero globuli sanguinis in variis hominibus ejusdem magnitudinis sint, nondum examinaui. Illud non minus forsan heterodoxum Tibi videbitur, Vir celeberrime! Sed noli tamen credere, me pro veris Tibi obtrusurum, quæ falsa tantum imaginatione concepi; nam bene memini, me Hallero scribere, Viro nempe, qui vanas cerebri fictiones non amat, qui que ex veritatis amore ipsa experimentare, & hinc, si quis subsit dolus aut error, facile detegere potest. Memini, Cel. nostrum Daniele Bernoullium, Virum nempe, ut equidem decet, etiam non nimis credulum iisdem observationibus, utpote hactenus traditæ theoriæ contrariis, diu nullam omnino fidem adhibere voluisse, donec tandem a Cl. Weissio pluribus observationibus ab ipso factis plane fuisset de rei veritate convictus.

Non eodem modo defendere possum experimentum Dietericianum, quo ille animalia mortua resuscitare annisus est. Quum enim comperissem experimenta Tua simili successu caruisse, Dietericum rogavi, ut me præsentem illud cum Gallo Gallinaceo juniore institueret, qui,

qui, postquam per tria circiter horæ minuta sub aqua esset retentus, atque sic vere suffocatus ad singulas quidem percussiones electricas subito fuit aliquantum commotus, resuscitari vero nullo modo potuit.

Quum ante aliquot septimanas cruris amputationi interesssem, a chirurgo Pagano ob diuturnam inferioris articuli exulcerationem ossium vicinorum profundam cariem in paupere femina pagi Burg Episcopatus Basileensis institutæ, ei imprimis sensui animum adverti, quem in variarum partium dissectione monstraret ægrota. Vix ullos quidem gemitus edidit patientissima femina; videbatur tamen majorem dolorem pati in sectione cutis, quam in ea reliquarum partium; nec gemitus edidit, cum periostrum abraderetur, licet id rudi valde modo a chirurgo perficeretur.

Sed ad amœniora me converto, quæ nempe Botanicam spectant. Et quidem Valesiacas plantas aliæque a te benigne oblatae gratissimus accipiam. Plantis montis Ballon addi potest *Brassica perfoliata*, a me oblita, sed ab aliis juxta viam ad radicem montis reperta. *Alsine* quam pro *Altissima nemorum* C. B. falso habui. est *Alsine montana latifolia flore laciniato* ejusd. P. 257. bene depicta a Columna in Ecphr. I. p. 290 sub titulo *Alsines hederace montana maxima*, & a Linnæo in Spec. Plant. p. 421. recensita cum nomine *Stellariæ foliis cordatis petiolatis, pedunculis ramosis*, male adjuncto C. B. nomine, quod primo loco dixi. Inter plantas ejusdem mon-

montis non satis etiam accurate recensui duo *Polypodia*, quorum unum nunc video esse *Polypodium septimum* Enum. Helv. etiam in sylvis vicinis, præcipue circa Friedlingen, non adeo rarum, at aliquando ita divisum, ut inter *Polypodia* ramosa locari possit. Alterum habeo pro *Filice tenuissime secta ex monte Ballon* J. B. III. 739. Ista quidem species affinis est *Polypodio* 13°. Enum. Helv, cui foliorum divisura & dentibus spinulosis aliquo modo accedit; sed pinnae ramorum usque ad supremum fere caulem in alias denuo pinnulas ad nervum prope modum sectæ sunt, id quod in *Polyp.* 13°. in infimis tantum ramis observatur; Planta etiam montis Ballon tenerior est; habitus multo laxior; rami, horum pinnae istarumquæ pinnulae remotius a se invicem sitæ & angustiores; maculae tandem seminales rarius dispositæ. Hujus plantæ unicum specimen legi, sed mixtam primarium ejus ramum, simulque specimen *Polypodii* 13ⁱⁱ. nuper in herbatione publica in dumetis infra Friedlingen satis copiose a nobis reverti; quamprimum nempe ex reliquis meis plantis, quibus in ordinem redigendi horas succisas omnes impendo, selectæ erunt illæ, quas supplemento recensionis plantarum rariorum Basileensium tibi transmittendo adjungere mecum constitui.

Aliam plantam dubiam initio præcedentis mensis in lapidosis humidis ad Birsecam reperi; nempe *Chenopodii* parvam quandam speciem, quam hætenus alibi non vidi, quæque eo ipso loco

loco ita rara est, ut paucis diebus postea eandem adiens plantam non amplius reverire potuerim. Ex omnium quidem partium, colore, foliorum figura, flosculorumque structura convenit cum *Blito polyspermo* C. B. quod est *Che-nopodium septimum* En. Helv. sed ab eo præcipue differt caulibus super terram prostratis, & floribus ex singulis foliorum ramorumque summitate, non in racemos nudos ramososque, sed in spicas densiusculas atque foliolis intermissas digestis; stamina non ultra tria numerare potui. Varios auctores hanc plantam cum *Blito polyspermo* C. B. confudisse animadverto, a quo tamen, ob rationes modo dictas omnino diversa esse videtur; suspicor nempe eam esse *Blitam album minus* C. B. Bas. p. 34. P. 118. Enim vero satis commode plantam meam expriment synonyma ab ipso ad hoc nomen citata, ad quæ pertinere etiam videtur *Polyspermum Cassiani Bassi Anguillare* Lob. Jc. 256 & *Blitum erectius s. tertium Tragi* J. B. II. p. 967. tam ob iconem quam synonyma, licet in descriptione plantam erectam cum plerisque reliquorum dicat. In finetis vero, in quibus suam plantam crescere refert C. B. meam nondum videre licuit; in quibus equidem copiose apud nos provenit *Amaranthus foliis ovatis emarginatis* En. Helv. egregie a Camerario in Epit. p. 236. sub titulo *Bliti albi* delineatus, ad quem ideo *Blitum rubrum minus* C. B. pertinere vix dubito.

Cl. Ramspeckium ex tuo jussu statim post literas acceptas adii, illumque jam transmississe audio ea, quæ ab ipso petisti. In

In prioribus litteris quædam scripsisti de variolarum insitione in propria filia instituta, quam tamen nullum inde morbum contraxisse retulisti, *bis licet de aliis hominibus renovato pure*. Iste casus aliquam similitudinem habere videtur cum illo, quem in uno eorum subjectorum, quæ ego inoculavi, animadverti; alio nempe tempore scripsi, insitionem in puero quodam a me institutam nullas secutas esse variolas, vulnera tamen per plures septimanas suppurasse. Cuperem vero accuratius scire, quantum casus filiae tuæ isti sit analogus, & idem desiderant illius pueri parentes, semper adhuc uti videtur, de infante suo meticulosi, quorum animum analogo, eodemque recenti exemplo confirmare hoc modo possem, qua propter velim, Vir perillustis, certiore me facias, 1°. an etiam suppurarint vulnera in filia? quonam modo profuerit renovatum, utrum nempe singulis vicibus nova fuerit facta incisio, an vero nondum sanatis vulneribus plumaceolo novo pure imbuta fuerint applicata?

Hicce vale, vir celeberrime, Tuique nominis studiosissimo cultori porro, ut soles fave.

Dabam Basileæ d. 18. Octobr. 1757.

45.

CALDANUS.

ALteram Laghii epistolam altera responsio mea, jamjam confecta sequetur. Prodibit vero una
cum

cum quinta Tosetti epistola & fortassis etiam cum prima Felicis Fontanæ, inter amicos meos dilectissimi.

Quamvis Laghium ad experimenta revocaverim bis ac tertio, nondum tamen accessit; aliis semper, ut ipse ait, occupationibus distractus. Hac ipsa tamen hebdomade experimenta institutam de cerebro, ut mandatis tuis satisfaciam. Instituire adhuc non potui, tum quia animalibus ad id opportunis carebam tum ob alias rationes easque graves.

Audio Te, virum celeberrimum ad Laghium aperte dixisse, persuasum esse, quod nervi tendines subeant. Hæc monet publice Laghius; vellem autem ex te rescire.

Libellis Laufannæ editis, & Zinniano opere de oculis, quæ omnia impatienter expecto, nescio quo fato, adhuc careo. Hac de ratione ferius fortasse prodibit epistola mea, non enim recte recordor quid de sensu arteriarum dicas, ubi de sanguinis motu, & de phlebotomia differis. Quia tamen videtur mihi dixisse te observare non potuisse quod nervi arteriarum focii arterias has ipsas subeant, & quod possunt arteriæ tum hominibus, tum brutis animalibus ligari absque dolore, iccirco Laghium redarguo, tum quia experimenta contrarium suadent, tum quia non intellexit mentem Tuam, id an recte an injuria fiat ex te scire vero. Qua de re vides, quam impatienter responsionem tuam expectem.

Duobus abhinc mensibus, & ultro, ad Somnium curavi quartum Academiæ nostræ to-
mum,

mum, ut ad te mitteret. Hac de re librum hunc te jam accepisse persuadeor.

Monuisti olim Cl. Brocklesby experimenta cepisse de sensitivitate & irritabilitate, atque ex voto rem totam cessisse. Postremis Philos. Transact. Bononienses omnino carent, quare vellem prolixius rem hanc exponeres, tomum & locum admoneres, ita ut experimentis meis auctoritatem & pondus addere possim.

Vale interim vir præstantissime, qui tanto litteratorum commodo vales, & me, ut soles, ama.

Dabam Bononiæ die 17. Oct. 1757.

P. S. Extra ingratißimam patriam vel medicinam facere, vel anatomen tradere desidero; qua de re, si quando occasio ferat, patrocinium tuum vehementer exposcio.

46.

ACHILLES MIEG.

Plantarum Alpinarum fasciculum bene accepi, & pro gratißimo hoc dono grates viro per illustri summas ago, qui ejusmodi plantis herbarium meum locupletare voluisti, quibus forsan absque tua liberalitate omni tempore carere debuisssem. Polypodia aliasque varias plantas jam pro te seposui sed differam earum missionem, donec tandem reliquarum plantarum hoc anno collectarum examen finiverim, ut supplementum promissum & Catal. Plant. Trajectinensium

sium simul addere possim, id quod vix ante vernum tempus futuri anni fieri poterit, quum præter practica negotia etiam anatomicæ sectiones in theatro nostro communiter tempus hyemale fere omne auferant.

Asilnes hederaceæ mont. maxima Column. characterem in recenti planta fere neglexi; in sicca vero planta, quanta potui præcisione examinata, florem sequenti modo constructum reperio: Calyx pentaphyllos, foliolis lanceolatis, obtusiusculis, leviter hirsutis, viridisplendentibus, nervo medio conspicuo notatis, & margini albo tenuissimo cinctis. Petala quinque, candida, calyce plusquam duplo longiora, ad tres quartas circiter partes in duas angustas lacinias divisa. Stamina decem, petalis dimidio breviora, alterna paulum longiora. Tubæ tres, longiusculæ, stigmatibus obtusio. Pericarpium ovatum, uniloculare, polyspermum, seminibus ad placentam columnalem flavis, rotundis compressis.

Chenopodium in priori mea epistola descriptum, diversissimum est ab Amarantho foliis emarginatis, etiam apud nos communi, & nisi distincta plane sit species, potius ad Blitum polyspermum C. B. referendum, a quo, si decubitus caulium nihil ad distinctionem facit, vix alia re differt, quam florum dispositione in spicas foliolis intermixtas, cum Blito polyspermo flores sint in racemisdivaricatis nudisque, quemadmodum Tabernæ montani & Camerarii Jeones exhibent.

Per-

Percussio electrica Gallum Gallinaceum emovit, meo quidem iudicio, vere emortuum, quamdiu adhuc aliqua membrorum flexilitas adfuit. Penitus vero rigido reddito animali nullus amplius motus etiam ad fortissimam percussionem fuit observatus. An etiam sola scintilla absque adhibita percussione idem efficiat, non probavi.

Cuniculos ad experimentum a te propositum non idoneos esse antea credidi, quod vita eorum nimis debilis esset. Nunc vero ex tuo consilio illud in his animalibus primis diebus institutam, & successum transcribam. Quod vero sanguinis globulos attinet, in eos, quoties occasio dabitur, de novo inquiram, & sedulo animum advertam, ne aliquis error irrepat, ut sic prioribus meis experimentis vel novum pondus addam, vel eorum falsitatem ipse detegam.

Pergrata fuerunt, Vir perillustis, quæ de Filia Tua significasti: Video enim casum esse similem ei, qui obvenit in puero a me inoculato, nisi quod ego repetitam novi puris applicationem, utpote a Medico domi ordinario prohibitam, invitus omittere debuissim. Sed eadem illa puris repetita absque effectu applicatio, quod verisimiliter etiam in meo subjecto contigisset, de hujus securitate non minus certum me reddit, puerique illius parentibus plenam reddidit animi tranquillitatem. Vale, Vir celeberrime, Tuoque favore porro me camplectere.

Dabam Basileæ d. 26. Oct. 1757.

ACHILLES MIEG.

HAud dubitans, Vir perillustris, quin ultimam meam epistolam justo tempore acceperis, nunc tandem, prout jam diu desiderasti, ea transcribo, quæ de loco Cerebri maxime sensibili ex Cuniculis discere potui, satis licet imperfecta, quum experimentum bis repetitum non penitus ex voto successerit, ob diversas causas non adeo facile, quidem variam difficultatem pariunt, uti angustum spatium pro trepani applicatione, Cinnabaris, quando scalpellum infigitur, nimis facilis remansio, difficilis ablatio satis magnæ portionis cranii, ut Cerebri sufficienter deñudati lamellæ ad debitam profunditatem commode auferri possint, & ipsa denique partium cerebri in eo animali exiguitas; quæ difficultates in minoribus animalibus pleræque augentur; uti in majoribus vel mordacibus a læsionis periculo. Interim tamen, donec accuratiora discere liceat, ea perscribere visum est, quæ duo experimenta, præsentem & adjuvante Cel. Stæhelino, Anat. & Bot. apud nos Professore instituta; me docuerunt, ne promissum me penitus neglexisse existimes: Firmato nempe cuniculo cruciata sectione abstulimus primo in uno capitis latere cranii tegumenta, eatenus ut modiolus commode applicari posset; & cutis quidem tum & vicini musculi temporalis sectionem ægre sustinuit animal,

mal, quod in pericranii abrasione nullum doloris signum edidit; dein ablato ope modioli in dextro osse bregmatis, cujus magnitudo capiendo eidem vix suffecit, cranii circulo, dura mater puncta, secta, dilacerata fuit, & tamen animal in perfecta quiete mansit, idemque contigit, dum acutum scalpellum, cui terebinthina prius illinita cinnabaris subtiliter pulverisata fuit aspersa, binis locis duabus circiter tribusve lineis a linea medium cerebrum dividente (nullum enim sinum longitudinalem venosum distinguere potuimus) perpendiculariter ad basin cranii usque infigeretur; at vero scalpello retracto, denuo per idem foramen versus cerebri posteriora oblique deorsum lente immisso vehementer convelli coepit animal, antequam scalpelli apex basin cranii rursum attingeret, itaque constricto collo illico illud penitus suffocabamus, & ablata superiori atque posteriori calvariae parte, quod partim ferra partim forcipe fieri debuit, cerebrum, quantum fieri potuit, ab ossibus & dura meninge denudatum per lamellam, uti vulgo fieri solet, scalpello sensim auferendo, in puncturarum decursum inquisivimus: sed non absque molestia vidimus, cinnabarin maximam partem remansisse, & vix per unam alteramve lineam cum scalpello penetrasse, licet ad singulas puncturas nova aspersa fuerit cinnabaris. Id quidem videre licuit, duas priores puncturas per anteriorem ventriculum, & unam quidem juxta internum latus striati penetrasse;

scalpelli autem juxta sellam turcicam in basin cranii imegisse videbatur ; tertia vero punctura , quam convulsiones excitasse dixi , decursum & terminum detegere oculis plane nequivimus ; id solummodo , tam ex obliquitate & profunditate demissi scalpelli , quam ex situ partium cerebri cum se invicem comparatis , conjecturare licuit , scalpelli apicem , quo tempore animal convellebatur , medullæ oblongatæ principium mox retro processus petrosi apicem attigisse. Hæc ex secundo experimento didici , nam illud , quod primo loco institui , minus bene fuit paratum ; nempe , nondum satis bene tum nossem oblongam cranii in hoc animali figuram , trepanum , cujus etiam corona nimis magna tum ad manus fuit , nimis antrorsum & mox supra orbitam dextram applicui , unde factum , ut difficulter ob ossis inæqualitatem procederet orbiculi excisio ; atque etiam institutis puncturis ob defectum forficis cerebrum folius ferræ ope tunc non satis denudari potuit , quamobrem tum & propter difficilem cinnabaris introitum nihil detegi potuerat de puncturarum decursu , quarum etiam tres fiebant uti in altero animali , duæ nempe perpendiculares ad basin usque cranii , tertia scalpelli oblique retrorsum dirigendo ; & quidem duæ priores puncturæ prope exitum nervi optici in basin cranii imegisse potuerant , eæ etiam absque animalis motu fiebant , tertia vero , quæ propemodum oblongatæ medullæ principium attigisse videbatur , convulsiones excitabat , minus

nus tamen vehementes, quam tertia punctura in altero animali. Cæterum, quæ de periostei & duræ matris insensibilitate prius dixi, ea etiam in hoc experimento animadverti.

Et iste quidem fuit, Vir periliustris, tentaminum meorum successus, quem ideo imprimis feliciorē optassem, ut accuratiori locorum cerebri sensilium descriptione diuturnam experimenti dilationem compensare potuissem. Itaque rogo, velis bonam voluntatem facto annumerare, neque ideo de favore in me Tuo, quem maximi habeo, semperque habebo, quicquam detrahare. Cæterum cura ut valeas:

Dabam Basileæ d. 7. Dec. 1757.

48.

C A L D A N U S.

Nondum accepi, Haller præstantissime, quæ mihi destinata sunt. Monet autem amicus Somisius, omnia apud ipsum exstare, excepto opere Zinniano, quod vehementer desidero, & quam primum ad me esse perventura. Is ipse Somisius reddet Tibi collectionem Bononiensem & reddet, ut spero, quam citissime. Quartum Academiæ nostræ tomum, id est volumen sextum, Te jam accepisse persuadeor.

Completa jam est responsio mea ad Laghium. Tosettus vero nondum sibi satisfecit, pariter & Fontana. Id unum mihi superest, difficultatem nempe evulgandi quæ molitus sum: In Ita-

lia enim propter collectionem integram Bononiensem, quæ ex ordine sequetur, evulgari non possunt; cum bibliopolæ opuscula imprimere recusent, quæ certo certius collectioni addi debent. Quare si manuscripto contentus sit impressor Laufannensis, curabo statim ut habeat, Tuoque clarissimo nomini inscribam. Moneas ergo an id faciendum mihi sit, nec ne. Si faciendum, epistolam redde responforiam Morgagno clarissimo, quam primum enim Patavium peto, ut ipsum Morgagnum alloquar.

Interim Fontana plurima pericula instituit de iridis irritabilitate. Cono chartaceo larga basi, apice vix aperto radios lucis determinavit in fundo oculi, absque eo quod conus lucidus iridem adtingeret, tuncque pupilla quam maxime arctata est. Eundem lucidum conum supra iridem determinavit, cavens ne radii pupillam introirent, & Iris immobilis perstitit. Lux ergo non agit immediate in Iridem (quod ego semper arbitratus sum) ergo iris non est immediate irritabilis; sed tantum moratur commoto visus organo primario. Tandem post multa capta pericula didicit pupillam arctari in somno tam in brutis, quam in hominibus, eoque magis arctari quo plus dormitur, didicit quod si intentis oculis in objectum quamvis lucidum inspiciamus, pupillam sensim dilatamus. Excusso animali derepente pupillam dilatatam observat, contra quam fit si dormienti oculos blande aperiat. Arbitratur inde naturalem pupillæ statum constrictionem esse. Explicat Phænomena; sed
inter

inter hoc unum solummodo negotium ipsi fa-
cessit; quare nempe in amaurosi pupilla dilatata
fit. Pericula hæc edere vellet, prius vero acerri-
mum iudicium Tuum exposcit.

Plurimum Tibi debeo, Vir præstantissime
pro beneficiis in me collatis, & pro iis quæ de-
sideras conferenda. Ita se res habet. Laboribus
meis continuis nullum in patria præmium est.
Ubi deest præmium, desunt nummi, & doleo
illustrum hominum opera, inter quæ certe
Tua sunt numeranda, me non possidere. Vix Ars
medica, atque Chirurgica tantum emolumentum
affert, quantum sufficit pro sustinenda familia
mea, quæ nullam aliam spem quam meam im-
plorat. Interim longam vitam, atque incolu-
mem Tibi, Haller præstantissime, a Deo ad-
precor, ut litterarum, & amicorum Tuorum
bono valeas.

Vale itaque, & me, ut soles, plurimum
ama.

Bonon. d. 22. Dec. 1757.

49.

ACHILLES MIEG.

Licet vix ulla nova litteraria Tibi hac vice
transcribenda habeam, nolui tamen responsio-
nem ad ultimas Tuas d. 7. hujus mensis ad me
perhumaniter scripta differre, quod inde cogno-
verim, Te de statu Urbis nostræ esse sollicitum.
Si-

Similia etiam alii Berna huc scripserunt, & frater quidem meus totus terrore impletus retulit, apud vos duorum generum sermones fuisse disseminatos; alios nempe de seditione ideo orta, quod novos cives recipere voluerit Magistratus, alios de Urbis incendio quatuor simul locis per incendiarios instituta. At minus adhuc verus est rumor iste, quam Tigurinus olim ille, siquidem per Dei gratiam tranquilla hic omnia sunt. Priori autem illi rumori ansam dedisse videtur deliberatio nuper, inita nec adhucdum finita, de optimo modo augendi civium numerum à pluribus jam annis per crebras mortes decrefcentem; in quam rem varia quidem pro & contra aliquo cum zelo fuere dicta, attamen non tanto, ut inde seditio metuatur. Alter rumor sequentem habere potuit causam: Auctor novorum publicorum per litteras ab inferiori Rheno ab anonymo quodam initio hujus anni acceptas amice admonitus de infortunio quodam, quod vel domui vel ipsius vitæ circa sextum Januarii diem a malevolis aliquot Basileam idcirco profectis, instante, consulibus id indicavit, qui ab eo tempore militum numerum in prima statione noctubus augeri, hospitia diligenter explorari, atque plateas plures circuitoribus perlustrari jusserunt, unde factum, ut, quum ab initio auctæ hujus vigilantiae ratio ignoraretur, varii varia fingerent infortunia toti urbi metuenda; idque eo magis verisimile ipsis videbatur quod paucis antea diebus fama per urbem fuisset sparsa, aliquot cen-

centenos incolas sylvæ nigræ proxime pagos Riehen & Bettigen Ditionis Basileensis, armatos advenisse, ut dictos locos spoliarent, inde tamen a vicini alicujus pagi præfecto adhuc arceri potuisse; huic nempe rumori, quantum comperui, ansam dedit publica quædam venatio (*eine Treibjagd*) ibi locorum tunc instituta. Sed sufficiant ista de terrificis ejusmodi mendaciis, faxitque Deus, ne quando vera infortunia sequantur.

Siccas, quas Viro perillustri promisi, plantas, quibus etiam dubiam illam Chenopodii speciem vel varietatem addam, vere demum mittere possum, quum, uti jam scripsi, hyemali tempore ad eas de novo examinandas occasio & tempus desit. Si gramina transmissa examinasti, percuperem scire, inter alia nomen rarioris illius Graminis Friedlingensis, quod pro dubia Phalaridis specie misi; nam, si novum esset, Stæhelinus vel ego id pro Actis Helveticis depingendum curaremus.

Weissius, quem aliquoties jam laudavi, de globulis sanguineis dissertationem componit, quam Actorum Helveticorum quarto volumini olim inferendam curabit. Horum Actorum tertium volumen proxime prodibit, cui ipse duas observationes inferui, jam ante 20. fere menses curatorum traditas, unam de sectione Cæsarea in Fele instituta, quæ, exemptis per incisionem tribus catulis, undecimo postea die fetum adhuc vivum per viam naturalem edidit, & ab eo etiam tempore sæpius peperit, alteram de

ossis frontis fractura lethali cum insigni fissura inde per futuram squamosam, partem cognominem ossis temporum, & ipsum os petrosum penetrante. Sequentibus voluminibus destinavi, si Deus vitam & sanitatem concedet, Historiam hydrophobiae a morfu canis non rabidi (quantum equidem comperire potui) ortae. Observationem de vera luxatione femoris a violentia externa orta citoque & feliciter restituta: Dissertationem de variolis insititiis, variaque ad Botanicam spectantia.

Dabam Basileæ d. 11. Jan. 1758.

50.

JANUS PLANCUS.

Litteras Tuas humanissimas ipsis Kalendis Decembris datas non accepi, nisi circa nonas hujus mensis, causam huius morae tabellariorum Mediolanensium negligentiae, & avaritiae tribuas velim, ut ex Ughio nostro cognosces. Lætor ad Te pervenisse varia scripta mea una cum Hippiatricis Bonsii; miseram quoque pro Te ad Morgagnum nostrum una cum epistola mea, quæ de conjecturantium Academia optaveras, quæ ad Te adhuc pervenisse non audio. Ita ad me adhuc non pervenerunt, quæ ad me misisse dicis, & maxime, quæ valde opto, Felicii nostri,

Sc-

Sequenti vere curabo ut Orchides nostræ diligentius colligantur, & depingantur. Sunt enim Ordhides Plantæ, quæ in exsiccatione plerumque corrumpuntur.

Pergratum mihi erit, si emendaveris ea, quæ monui emendanda esse. Historia Medicinæ Italiæ vix speranda est, propter socordiam Medicorum nostrorum, qui tantum perfunctorie plerumque operam dant arti isti nobilissimæ, & generi humano salutari. Mazzuchellius Vir non admodum perspicax opus immensum parat de scriptoribus omnibus Italiæ nostræ ordine alphabetico digerendum, & jam edidit duos tomos in folio scriptorum littera A. contentos, modo in eo est, ut edat auctores littera B. contentos, inter quos ego propter nomen meum Italicum pars exigua non ero. Verum Mazzuchellii labor vita unius hominis perfici nequit, nec ab unico Viro rebus aliis intento, & certis subsidiis destituito. Attamen Mazzuchellii conatus non omnino sunt spernendi.

Audio quid ad me scribas de nova editione commentarii Gallica lingua exarati circa formationem Pulli, & circa formationem Ossium, quæ a me avide legentur, præsertim si novi quid contineant.

De natura sentiente & irritabili secundum sententiam Tuam & contra eandem duo Tomi in 4°. Bononiæ circa finem anni proxime elapsi prodierunt, ut Tu ex Caldanio nostro facile noveris. Curaveram ego, ut autor Diarii Florentini in referendo libro isto partes tuas teneret, sed

sed revisor librorum edendorum , qui Florentiæ modo Proquæstor est , homo Ligur & pene Allobrox , quædam in relatione admiscuit de suo , quæ favent Taurinensi homini & contradictionem involvunt rebus ab initio dictis. Quid contra te effutiat Dominicus Vandellius , alterius Dominici Vandellii dignus Nepos, seu fratris filius , qui contra me inepta quam plurima effutiit , plane non legi , & fortasse nunquam legam. Litteras tuas exiguas statim Romam ad Ludovicum Palianum misi , ut ex ipso audies.

Vale, Datis Arimino a, d. 3. Kal. Februarius
anno CIOCCCLVIII.

§ I.

NICOLAUS ROSEN.

EX litteris Tuis intelligo meas ad Te Göttingam missas recte non pervenisse. Prolixi interim Tui in me animi solitique favores plura indicia agnosco, Volumina dissertationum Chirurgicarum , Medicarum partes tres & partem VIII. Tabularum Anatomicarum , quæ huc perferenda curasti recte accepi , suntque mihi hæc omnia instar muneris gratissimi. Iter in Palæstinam Hasselquistianum & Osbeckianum in Sinam , nec non Miscellanea , typis publicis , in lucem edita , transmisi: Museum Regium a Barone Knorring ad Te missum , brevi , in manus

nus tuas traditum iri confido. Fluctus cheu ! in comitiis proximis motos, jam auspiciatos confedisse, est quod nobis Patriæque universæ congratulemur.

Annonæ caritate summa premuntur colonorum nostrorum plurimi. Meliora num speraveram. Honorificum & novum munus, quod mihi designarunt Ordines Regni, declinavi & declino, usque dum tranquillæ fuerint res nostræ. Gratiam Augustissimi Regis, qui mihi nobilitatis jura concessit, & equitem de stella Boreali renuntiare dignatus est, veneror, ejusque honoris, pro amicitiae nostræ jure, Te certiore facere omnino debui. Inter Medicos & Chirurgos nostros haud levis oborta est controversia, cum vero a partibus medicorum esset ordo nobilium & Clerus Regni, Chirurgos vero defenderet ordo civium & rusticorum, ad Regem Regiumque Senatum illam examinandam & dijudicandam detulere ordines Regni: Qualem vero lis hæc fortitura sit eventum, nondum liquet.. Secretarius Wargentini cum conjugē sua, beati Baronis Harleman ex sorore filia, recte se habet. Quemadmodum Dalinus, qui historiographi Regni munere nunc fungitur, in historia Suecana absolvenda est occupatissimus. Quartana febris, uti anno 1719. 1732 & 33. ita & nunc morbus est Epidemicus. Inoculatio variolarum feliciter semper apud nos cedit, utque prævenire omnes objectiones effeci, ut simul typis evulgarentur mea methodi commendatio in calendariis, versio

ſio opuſculi Dni. Chaiſs in linguam ſuecanam,
& libellus Dni. de Schulz, quem una cum aliis
ad Te jam mitto. Opuſculum Dni. Bar. Brau-
ner, Dni. Boye, novam editionem ſyſtematis
naturæ Linæi, Lexicon œconomicum Dni.
Carleſſon una transmittam.

In hoc ultimo & epitome vides omnia, quæ
heic prodierunt & Oeconomiam ſpectant. Spi-
geliam Anthelmiam veram adhuc experiri non
liquit. Quid ſit *Fava Pecurey* mecum ignorat
Linnæus, ſupremum tamen vidi eſſe remedium
in Diarrhæa, etiam colliquativa Phthiſicorum.
E Portugallia Fabas aliquot accepi. Odorem
habent ligni Saffaſras. Oleum Dni. Langhanſen
phthiſicis noſtris ſolatio non fuiſſe doleo. Scillæ
connubium cum camphora vii doses tentabo.
Dolorem ſtomachi & vomitum cochlearibus aquæ
cinnamomi. ſ. v. præcaveo. Tæniam expello ex-
hibendo hora e. gr. quarta matutina purgans
quoddam v. gr. Rad. Jalappæ & hora 7^a. ma-
tutina ſuadeo ut ſuperbibant cong. j. aquæ cujuſ-
dam mineralis ferratæ. Ad fontem ſoterium
Sätra dictum (in Weſtmannia) pluries ſac-
ceſſiſſe vidi. Dum vivus expellitur vermis, ceſſat
omnis ejus motus aqua frigida affuſa, ſuperfuſa
vero calida ſe de novo movere incipit ideoque
epota frigida aqua minerali ceſſat vis qua reniti
ſolet actioni remedii purgantis, quæ vero ipſa
eadem nec tollitur nec minuitur. Belladonna 4.
hydropicos ſanaſſe Dnum. Gataker narrant.
Remedio antivenerico Dni. van Swieten ſemel
uſus ſum miro cum ſucceſſu. Forte idem efficax
erit

erit in scabie, herpete & in variolis. Chinchina plurimos sanavi odontalgia vexatos periodica. Vale amicorum integerrime. De cætero existimes velim me vivere.

Upsal. Die 20. Febr. 1758.

52.

MORGAGNUS.

TAndem unis & alteris litteris Tuis, illustris amice, respondeo. Datæ erant primæ die 29. Sept. alteræ d. 28. Jan. sed illæ ut has expectarem, fecerunt: hæ dum publice anatomen doccerem, allatæ sunt. Verum hæ dilati responsi causæ non prohibuere commendatas a Te epistolas statim ad Varum mittere & Caldano dare: qui experientissimus Vir summa qua est comitate voluit omnia, quæ dixi hoc anno, audire, ex quibus cum alia fortasse; tum illud certe ipsi placuit, quod, ut semper facere consuevi, Te non modo sæpissime, sed ita laudavi, ut simul inter anatomicos eximium, inter amicos charissimum Te mihi esse, omnes intelligerent, Tuo utrumque merito. Quod si fasciculus, pro quo gratias ago singulares, continens Tomum primum Physiologiæ Tuæ, non eodem tempore ad me pervenisset, quo anatomen aggressus sum; alia certe, atque alia quæ libenter dilaudarem, haurire inde potuissem, quan-

quantum his primis post anatonem absolutam diebus, librum avide hic illic versando, cognovi. Si facere, vel antequam perlegam, mihi satis est, ut ex animo gratuler, hortorque maxime, ut; quod tamen sine valetudinis Tuæ incommodo facies, strenue pergas, & universum opus sane utilissimum perficias. Quæ in fasciculo addidisti, grata fuerunt, Meckelii imprimis, & Mathematici pro quo Tuæ humanitati iterum gratias ago. Utriusque scripti exemplar alterum, Planco a Te destinatum, eidem per bibliopolam Pasquali mittendum curavi. Ipse vero in obsignata grandiori ad Te epistola duo illa a Te optata misit opuscula, paulo postquam meus ad Te fasciculus in via erat; erat autem vel tunc in via, cum Tuæ illæ primæ litteræ ad me pervenerunt. Nunc Caldano, mox discessuro, statui commendatas una cum [Pujati novo libro, & novo item Pastæ, quorum utrumque meum olim auditorem tanto magis diligo, quanto uterque magis suis scriptis meretur. Pujatus qui meus in Gymnasio Collega nunc est, a me petiit ut suo nomine ad Te mitterem, Pasta autem ut mea saltem. Hæc igitur noster Caldanus in parvum fasciculum omnia compinget, ac mittet, quando necdum mihi, quærenti alioquin, & quæsituro, novos alios ex Italia libros nancisci licuit, quos in majorem fasciculum concluderem, & ad te mitterem, ut qualicunque ratione Tuæ erga me tantæ liberalitatis responderem. Ecce enim tres alios Tuæ Practicar. Dispp. collectionis Tomos mihi desti-

destinas, & quæ ex ovis incubatis solertissime reperisti. Noli credere & me quidquam libentius legere, quam tua & a Te missa. Quæ ut certiores perveniant, sicut monet Pasta, a Te peto, ut Tiguri tradenda cures Henrico Meyer qui ad Felicem Weber, quocum habet mercatorium commercium Bergomum mittet, Pastæ ibi commendata. Mirificum fane spectaculum est quod narras, & quod ab alio narratum non facile crederem. Consultus quidem sum pro magnis prolapsibus, sed non tantis. Quam vellem post obitum corpora ejusmodi, quod nunc haud memini quenquam fecisse, perlustrasse.

Gravissima profecto sunt quæ studia nostra quoque in Germania patiuntur. Sed in bellis talia accidant, necesse est. Quo magis Deus orandus est, ut pax redeat, quam nemo postea rursus turbet.

Sed & mihi hic grave accidit, novellis, quod seniore inter alumnos meos amiserim Doctissimum Pontederam. Qui mortui locum tenet, non sine spe fore sumus communem auditorem Vitalianum Donati.

Mihi nihil ejusmodi cogitanti, imo post annum quadragesimum sextum, ex quo hic sum, missionem roganti, serenissima hæc respublica annum illud honorarium munificentissime decrevit; quod non nisi semel, idque anno 1670. alteri dederat, id est ducatos argenteos bis milenos. Parabo si potero, quippe qui annum hoc ipso die compleam septuagesimum sextum
spis.

spissum meum opus, quantum per occupationes alias licet, urgeo; & ut spero absolvam. Crebra in eo mentio de Te est, illustris Hallere, ut posteri olim non minus ex meis, si mea tamen tamdiu durabunt, quam ex Tuis scriptis. ut vel ex hoc ultimo, cognoscant, quanta inter nos fuerit benevolentia. Quam Morgagno Tuo servabis, & ad ejus solatium bonumque publicum valebis.

D. Patavii dio 25. Februarii 1758.

53.

LUDOVICUS PALLIANI.

Silentium, quod nos per plures menses detinuit, fas est, ut hic rumpam quæsiturus ex Te notitias, utrum quemadmodum vehementer opto, bene valeas; utrum tua, prout arbitror, pergant experimenta, utrum tua Physiologia hætenus prodierit e prælo, plures docti Viri mihi, Tibique amicissimi me frequenter adeunt, ac rogant, ut statim ac tanti, tantæque expectationis, operis mihi innotescat editio, hanc eis illico significem.

Unus ex nostris hisce Professoribus publicam habuit Anatomicam dissertationem circa Thymi structuram, atque usum; arbitrabatur vero ei prædictam glandulam muneri inservire, ut ex integra sanguinis massa substantiam quandam
lac-

lacteam nutriendo fœtui necessariam fecerneret. Isthæc autem opinio, quocumque modo spectari debeat, licet prorsus nova per se non sit, tanquam novissima proponebatur.

Nunc tyrones mei versantur ut moris hic Romæ est, in publicis agendis anatomicis demonstrationibus, in quibus solertissimæ, quæ polles in observando, diligentia per sæpe mentio fit: earum una, quæ die octava Februarii fuit exposita, egit de partium irritabilitate, Alia quæ erit die nona Martii differet de textura, & motu musculorum, ac de tendinum insensibilitate. Ultima, quæ varias ob causas usque ad Aprilis initium erit protrahenda, indicabit cordis motum, sanguinis naturam, & effectus phlebotomiæ juxta ea, quæ sapientissime profers in opusculo super hac re edito.

Tu interim; Vir clarissime, cura, ut valeas, & consueta in me utens humanitate fac sæpius ea fruar lætitia, qua in implendis mandatis Tuis optatissimis affici soleo.

Dabam Romæ quarto nonas Martii 1758.

54.

C A L D A N U S.

PER Morgagnum Ill. accepi humanissimas Tuas quo tempore Patavini commorabar. Doleat te nondum accepisse IV. Acad. nostr. Tom.

Tom. IV.

L

Is

Is apud Somisium est, & miror valde qui fiat, quod liber, qui sub finem mensis Junii anni proxime elapsi Taurinum concessit, nondum ad Te pervenerit. Adhuc expecto & ipse specimen physiologiæ Tuæ cum Zinniano opere aliisque libellis, quos per humanitatem Tuam pollicitus es: Spero tamen quam primum omnia ad me esse perventura, sicut & ipse Somisius monet. Sed ad Patavium redeamus.

Ego nondum in Patriam ingratham remigravi; remigrabo autem quam primum. Morgagnum Anatomen tradentem audivi. Anatomicam tradit historiam. Tradit vero satis in epitomen, cum unius horæ spatio, brevi viginti dierum curriculo, perfecta tradi nequeant historica. Sæpe de Te loquitur Vir præstantissime. Ingenium summum laudat, laudat doctrinam summam, amicum illustrem vocat. Verum de nota lite ne verbum quidem fecit. Observata commemoravit, quæ tum pro tua, tum pro aliorum sententia faciunt, sed utris assentiendum potiori, sit jure, certe non asseruit. Miratus vero valde sum (quod minime palam faciendum est) asseruisse Morgagnum, aerem esse inter pulmones, & pleuram, fretus unico tantum experimento suo in alium finem olim instituto, & iis, quæ de La Mure proposuit. Non ignorat ille certe, quæ Tū docuisti, & quoniam, ut nosti, ego quoque Tua ipsa experimenta confirmavi, mihi fere proposueram, nisi ætas, & nomen contrarium suasissent, experimenta apud ipsam renovare. Proh nefas! Potius quam

quam veritati proprio studere nomini! observationes non repetere, ne fortassis ea oculis usurpentur, quæ errorem detegere possent! Vale Vir præstantissime. Ama ut soles hominem Tui obsequentissimum.

Dabam Venetiis 18. Martii 1758.

55.

JOHANNES VIVENTIUS.

SERius fortasse, quam oportuit, epistolis Tuis, Vir Cl. respondi; quæ mihi extremam amoris Tui, atque humanitatis significationem attulerant, cum Cl. nomine Tuo dissertationem ornari non recusares; morbus me a rescribendo abstinuit, quod ad Grassetium datis litteris exposui, ut per eum certior fieres me tuis accepisse: ac si nihil hominibus importunius, quam morbi, numquam fui minus morbo tentandus, quam cum Tibi essent gratiæ agendæ. Quum primum a morbo me recepi, nihil mihi fuit antiquius, quam ut physiologiam Tuam, quam ad me Gravierius Nolæ dederat, diligentissime legerem, cujus lectio, ut ne plura dicam, una animum meum statim a morbo potuit recreare; tantam ex immortalis doctrina Tua cepi voluptatem. Quod scribis p. 117. inflammationem a stimulo, non ab obstructione fieri, id ego proximo mense sum expertus, cum Nolæ essem. Cum

enim ex proximis Vesuvii nostri eruptionibus gravissime bitumina respirarent, quam varii bituminis respirationem, spirantes a meridie venti Nolam versus deflecterent, diræ illic loci grassatæ sunt peripneumonix in vicinia præcipue: ab Oriente autem cum Venti ad Mare se convertissent, mitescere statim videbatur morbus. Ex non satis laudati operis Tui lectione intelligebam, aerem per fumum supra scriptæ exhatationis plenum, particulisque armoniaci, nitri, neutriusque salis affectum (uti nuper Joh. Maria Torre in pereximia diss. demonstravit) & continuo inspiratum internam palmonis membranam irritando morbum efficere; quod tussis convulsiva initio appareret: & si cita, & larga sanguinis missione hujusmodi morbum tractasses, exasperabatur tussis: si epispasticis ad crura, & supra pectus impositis, citius necabat: si virginianæ polygale decoctione, oxymelite simplici. nihil infestius, pulsus enim initio magnus & mollis erat urinæque aquæ; tertio vero die pulsus exilis, urinæque paucae, etiam albæ; expectoratio nulla, clausus omnino venter, quartum extremum diem claudabantur. Cum Tuam Physiologiam legissem, sit tim succurrit, ex stimulo hujusmodi morbum effici, quamobrem statim atque morbus invadebat, solis tenuis aquæ partibus utebar, tepidisque ex malva, aluhea & supra pectus fotibus, eorumque fumum, ut ægri per infundibulum ore reciperent, præcipiebam, itaque morbus diei unius spatio cedebat; qui aliter tractatus ad quartum ab invasione diem mortem afferebat.

Dissertationem meam, ne progrediretur, tenuit morbus: eam tamen duobus, tribus mensibus, ut spero, editam, ad Te mittam: multos habeo, quos ad te mittam libros; amabo Te, ut ubinam, quave ratione sim ad Te missurus indices, omnesque ad medicinam, atque historiam naturalem facientes, qui hic eduntur, ut ad Te deferantur curabo. Rogo Te, ut mittas diss. de nervorum in art. impe. & de ver. nervi intercost. orig. & (si quidem haberi possit) Meckelii quinti paris historiam (septimam in Actis Berol. ann. 1752. habeo) Plura essent ad Te scribenda de nostratis Polygalae in peripneumonia usu, sed de hoc alias; longius enim, quam par est, processit epistola. Vale Rei Medicæ augendat nate.

Dabam Neap. 4. Kal. April. CIOIOCCCLVIII.

56.

ANTONIUS CAP DE VILA.

Vir eruditissime, mense Martii 1757. cura J. Ant Mallen Bibliopolæ ad te misi libros nostrates hac in schedula notatos, quos posterioribus litteris Tibi promisi, ipseque misit ad Massiliam. Quererer Vir Celeb. te tam alto silentio devolvi, quum libros nostrates, & Aragoniæ, & Valentiaë plantas teneras cum flore deceptas, nondum me certiolem fecisses, an eos accepis-

L 3

ses.

ses. Quod si fratres Cramer Bibliopolæ Genevenses Tibi manuscriptum doctissimi Segueri præbuerint, rogo Vir nobilissime, ut de iis certiores me facias, etenim familiaris meus Bibliopola Mallen quatuor epistolas ad me misit, nullamque tui, nostratiumque librorum notitiam habet, si fides ei danda. Anno vero 17²⁴/₅ 57. ad Gaditanam civitatem perveniam audiendi causa methodum, qua utuntur Regii Professores decem peritissimi Matheseos Regiæ Acad. Marinorum nobilium custodiarum, & Professores decem Chirurgiæ Regii Collegii Divi Ferdinandi, deinde iter facere vellem Londinum, Lutetiam, Lugdunum Batavorum, in Hispaniam remigraturus per Bernam Helv. ad Te illustrem Virum videndum. Verum ob præliam mortemque mei potentissimi defensoris inceptum iter omisi, quod ægre fero. Habito in oppido Baetico Benamexi abhinc quatuor leucis boream versus ab Anticaria, ut res a D. D. Francisco Solano de Luque Regiæ Hispaniæ familiæ Medico apud nostrates celeberrimo gestas memoriæ prodant. Hoc in tempore finem imposui dissertationi de utilitate Matheseos in Medicina. Hac in æstate scribam aliquas observationes Med. practicas, cum quibusdam scholiis. Ad me ut cæpisti litteras mitte ad Valentiam, ut ipsas Bibliopola Mallen ad me mittat ubi adfuero. Vale Vir illustr. & me diu ama. Beramexi in Baetica. 17¹⁸/₄ 58.

JANUS PLANCUS.

Post dimidium elapsi mensis redditæ sunt mihi per Morgagnum nostrum litteræ Tuæ humanissimæ 6. idus Martias datæ, ex quibus cognovi Te ad ipsum pro me misisse tres novos Tomos de Ossium formatione, de Corde, ac de respiratione: quos nondum a Morgagno accepi. Ex iisdem litteris Tuis cognosco, Te mihi quam primum missurum quoque esse volumen novum experimentorum Tuorum de natura irritabili, & sensibili, pro quibus gratias maximas Tibi profiteor. Fabri collectio super hac re imperfecta mihi etiam visa est, quod in ea ipse ediderit, non quæ Tu anno 1757. copiose protuleras sed quæ anno 1755. manca edideras; idque curavi, ut notaret Diarii Florentini auctor. A Morgagno accepi ante litteras Tuas librum illum Ughianum de Attractione Newtoniana, & Meckelii epistolam de vasis lymphaticis, pro quibus ago Tibi gratias. Circa idus Februarii misi ad Morgagnum fasciculum opusculorum quorundam pro Te, a quo Caldanus, qui Patavii tum morabatur, abstulit, asserens se occasiones promptiores habere hujusmodi fasciculos ad Te mittendi; quare eidemet Caldano alium fasciculum misi Bononiam, ad Te mittendum: sed Caldanus Bononiam adhuc non est reversus, quare, ut opinor,

apud ipsum, & apud suos fasciculi mei immoti quiescunt.

Curabo ut Orchides nostrates colligantur, & per Battarram nostrum designentur. Utinam Orchis illa Italica montana linguam referens reperiat; pro ea tamen reperienda scripsi ad aliquos amicos de re botanica gnaros, & valde cupio, ut eam ad me mittant. Si me audis, Haller doctissime, parvi pende Taurinensis hominis, Arrigonii, Vandellii, & aliorum pene ignotorum audaciam, sciolii enim sunt, & obscuri homines, qui clarorum virorum inimicitis inclarescere tentant: melius ipsos confutabis, si omnino eos negligas, ut despecti jaceant. Datis Rimino pridie nonas Majas 1758.

58.

JOHANNES GESNERUS.

Heri adlatus est fasciculus librorum Tuorum præstantissimorum, dissertationes practicas & pulcherrimas observationes de ossium cordis, oculi formatione, itemque commentarias Bonon. & Alionum mihi servavi, reliquos ad destinata ad Te loca mittam. Allionius proxime redibit cum reliquis a Te benevole communicatis libris & plantis. Ex novis vero Tuis operibus mihi plurimum fructum promitto, & gratias Tibi plurimas habeo. Sed quæso pretium eorum meis adscribe rationibus. Ad Meyerum
misi

miſi quæ inſcripta fuerunt Cl. Morgagno, & puto hac ſeptimana Bergomum mittentur. Ad Trewium abibit craſtina die faſc. quem ſumtibus liberum ad D. Ammannum mittam. Faſciculum ad D. Ludwig Mercatoribus noſtris tradam; eſt inter hos Thommannus, apud eum primum requiram. Non enim bene memini, qualem Thommannum in Tuiſ litteris velis.

Seligmannus Norimberga curavit Milleri Diction. T. III. Act. Acad. Nat. Cur. Germanica, Bibliothecæ Trewianæ Mſc. continuationem & varia à Roefelio, Seligmanno & Blackwellio; hæc heri currui publico tradidi, addita a me eſt Albiniana Ductus Thoracici tabula levidenſe muſculum. In auctores phyſiologiæ Belgicæ inquiram. Benivenius Lucca libros Bolzanum miſit, unde proxime ad me deferentur.

In quæſtionibus phyſiologico - hydraulicis vix inveni auctores, qui ex voto mihi ſatisfeciſſent. Jurinus & Michelottus, & Butini præ cæteris hoc argumentum pertractarunt; ad quæſtiones a Te propoſitas vix directe reſpondent. Primum problema ex natura impetus facile reſolvitur, ſi enim leviores particulæ inter graviores fluant impetus ab eadem vi incurrente communicatus, erit factum ex quantitate materiæ in quadratum celeritatis, hinc in corpore ſpecificè graviori poſitis, maſſis æqualibus, factum erit in ratione denſitatis majus, ergo majori vi juxta datam directionem movebitur, cedent itaque leviores utique gravioribus; ſi ergo fluidum juxta longitudinem canalis impel-

pellatur graviora juxta directionem axeos, reliqua ad latera oblique secedent. Ad hæc accedit vis, qua leviora & qua minori impetu gaudent, ad latera facilius cohærent, quam graviora & majori impetu mota. Sed nemo Te melius hæc ad naturæ & mechanicæ regulas expedire valet.

Pergratum erit intelligere tempus, quo Te Badæ amplecti, & Tuo dulcissimo alloquio frui & si benevole annuas Tigurum comitari liceat. Vale & me ut soles perge amare. Carissima Uxor plurimam salutem dicit, & Te perhumaniter invitat.

Tiguri d. 10. Maij 1758.

59.

PHILIPPUS CANESTRELLI.

QUum universa medica respublica multum Tibi debeat, Teque jure quidem merito exactissimum, doctissimumque in rebus anatomicis, physiologicis, atque practicis, Virum cognoscat, ut ex operibus Tuis abunde patet (præsertim in irritabilitate, ac partium sensibilitate, auctorem primum proclament omnes optimi medici, ut revera, & nos de hac re admoniti, experimentis in hominibus, & brutis adhibitis, cognovimus) audacia quædam me impulit, ut has Tibi litteras mitterem, quarum

rum responsum humiliter exoro, quod eadem via illmi. & prudmi. Lucernæ pontificii nuntii mihi transmittas.

Scias enim importunis contradictionibus me vexatum fuisse in curatione unius supremi judicis hujus aulæ Dni. Dni. Caroli Pipini. Contradictiones a quodam juvene sex abhinc annis auditore meo oriuntur. Hic, ut sibi viam faciat ad ægrotos curandos, & ut suæ clinicæ directioni relinquantur, morborum, causarumque ideas, ac curationes censoria virgula vexat. Nonnullis salivam movet, ab aliis, ut patronis, ad sidera extollitur. Omnia sua asserta mathesi substat, etsi super falsa basi superstructa sint. Quæstio ventilata construitur ex his, scilicet an ægritudo prædicti judicis fuerit apoplexia, vel hemiplegia; an fonticulus usum habeat; & an epicraticæ purgationes ac decoctiones ex lignis, præsertim guajaco competant. Ego, ut curans, apoplexiam levem fuisse pronunciavi, & si integre sensus omnes interni aboliti non fuerint, ille hemiplegiam tantum, quia punctus vel inclamatus æger, aculos, & labia aperiret. Ego fonticulum in nucha præscripsi, & ille algebraico calculo probavit, nil ab hoc evacuari cerebrum, posthabitis auctorum observationibus, negando anastomoses inter externa internaque vasa capitis, pro nihilo pendens anatomicorum, Winslowi, Tuique claram auctoritatem. Ego solutivas pilulas de succino cum extracto catholico præscripsi, ut epicratice solveretur alvus, ille ir-

ri-

ritabilitatis in paralyfi argumentum timens illas inhibuit, etsi clysteribus acribus nullo modo exoneraretur venter. Ego decoctiones dictas exhibui, & ille vituperavit, ac amovere fecit: ut stimulantibus, a sanguine non attrahendas, & tantam sanguinis missionum prosecutionem, usque dum paralyfis evanuerit, & nitrum exhibendum proposuit.

Historia hæc est; quinquagesimo anno constitutus prædictus Dominus plethorico-terreo temperamento ditatus, hinc phlebotomiæ bis in anno assuetus, statura, colloque brevis, venisque frontalibus, ac temporalibus turgidis; natus & educatus calidissima in urbe *Lecce*, in Salentinis Apuliæ; huc Aquilam frigidissimam urbem Aprutii, translatus; etsi sanguinis missionem non post haberet die 21. Novembris 1757. nihilominus die 26. ejusdem mensis repente universalis tremore correptus fuit, qui ad sinistrum latus conversus, deinde ad crus, tandem in ejusdem cruris tetano, & in paralyfin motus brachii finem habuit. Sanum apparuit caput semper toto hoc primo morbo. Evacuantiæ universalis, attenuantiæ, & febres in hisce affectionibus inconstantiam prodidere, nam modo tetanon in brachio, & paralyfin in crure & vice versa; modoque dolores circa femur, & tibiam, atque pruritus insurrexere. Ut fibrarum rigiditas mulceretur, balnea tepida usu venire, quorum utilitas sensim ab ægro cognita fuit, nam a decima immersione brachium perfectæ actioni redditum fuit. Quiete quorundam

dam dierum a balneo, detracto iterum sanguine & repurgata alvo in balneum iterum immersus fuit, & ab octava immersione motus & vis in crure aliquantulum insurrexit: quievit iterum a balneo, quam frigus ad ultimum pervenerit gradum. Otiosam vitam ducebat in lecto modo, modoque in sella, quamvis cibis nutritiis indulgeret, tamen epicratice aloeticis pillulis exonerabat alvum; sitiebat, & aquis saturabatur, quæ incocta per urinæ organa eliminabantur.

Dolorosa duritie in musculosa femoris mole vexabatur; & austro spirante die 12. Februarii iterum in balneum descendit horis meridianis, declinante die animi passione percussus tensionem in colli musculis, torporemque in brachio dextro persensit, quæ cito evanuerunt, totaque nocte incoenatus somno naturali indulsit. Subsequente die iterum immersionem in balneo lætus sustinuit, & in lecto calido positus, naturali somno correptus fuit; transacta hora, morbo de cuius nomine & curatione disceptatur, aggressus fuit.

Inquietus, expergefactus balbutiebat cynico ore, resolutum erat totum dextrum latus, quod vivido sensu pollebat. Pulsus erant tremuli, parvuli, duri & frequentissimi; vigilabat, & interrogabat, oculis ac labiis auditum habere demonstrabat; verba tamen nullomodo pronuntiabat, sinistram manum tremulo voluntario motu aliquantulum movebat. Detracta semisse sanguinis atrii & crassi libra, pulsus

fus molles, alti, & placidi apparuere. Somno tamen, quamvis placido sensim correptus in eo persistebat, & si a stimulis vellicationum, frictionum, vociferationum, & sinapismorum oculos aperiret, & labia in motu essent, in somnum iterum labens, nitratas tamen aquas, ac cephalicas, quamvis non perfecte, deglutiebat. Accessit interim mitissima febris cum profundiori *Somno*, *Stertore*, & singultu. Sorbillatim exhibitæ fuere mannæ uncia IV. & acriclystere exonerata abundanter fuit alvus. Augmentum nihilominus sensim sumsit *somnus*, *stertor*, & singultus, pulsus iterum duri, & parvuli facti cum sudoribus syncopticis, sanguis ex pede missus fuit, & a semisse libra pulsus inæquales, & deficientes evasere. Aucto tamen *somno* laxitate modo maxillæ inferioris, modo dentium stridore, & minorem cognitionem ostendens clamantibus, vesicatorium in nucha appositam fuit. *Somno* vero tertia die ad lethargi naturam accedente, cum tussi fortius stertente, ac singultiente, suffocationem his minantibus syncoptice sudavit, ac variis tincta coloribus facie, nauseabundum, putridum odorem exhalante morti proximum vidi, acri nihilominus clystere evacuata alvo ac remittente aliquatenus *stertore*, cucurbitulas scarificatas apposui, ex quibus libra detracta fuit sanguinis. *Somnus*, cæteraque, symptomata imminuta apparuere, quæ omnia circa quintam diem evanuerunt; *Paralysi* tantum linguæ, & dextri lateris relicta. A prima ad hunc usque diem victus tenuissimus exhibitus fuit, aquæ

nitratæ; & potiones refrigerantes ac corroborantes usuvenere. Sexta die evanuit febris, exili superstitite pulsu; vox erat submissa, & verbum aliquod paucarum syllabarum summo labore, & aliquando pronunciabat. Tussis interim increbuit cum anacartharsi, hinc octava die febris rheumatica insurrexit, quæ ad undecimum usque protracta fuit. Octava die, me inscio, & inurbane ab adversario, cucurbitulis quinque extractæ fuere sanguinis uncia ex dorso. Undecima die molesti dolores undique in articulis paralyticæ partis insurrexere, qui per mensem ægrum torserunt, & frictiones mitissimas sustinere non potuit. Decima quarta die, nova adveniente febre, pulsibus altis, ac plenis; sanguis iterum ex pede ad libram semissem extractus fuit. Augmentum nihilominus febris & dolores assumpsere, & silente alvo, clysteribusque acribus inaudiente, solutivæ pillulæ de succino Cratonis cum extracto catholico exhibitæ fuere, decoctioneque ex lignis superius dictis præscriptæ fuere; at mihi importunus omnia contradicens, pillulas, & decoctionem vituperans, eorum assumptionem inhibuit, & sanguinem alternis diebus detrahendum, ac nitrum tantum cum simplici aqua præscribi debere, Videns quod hæc parum, imo nihil proficerent, ad cauterium, ac attenuantes decoctiones, & ventrem stimulandum epicraticis saltem, mathematicum hostem conducere quæsi: & si rationibus, atque experientia vinctum viderem, renuit. At quum æger gesticulationibus, ac quibusdam semiver-

bis huic potius indulgeret, a tantis contradictionibus nauseatus vale dixi.

Jam Medici hujus urbis, quam primarii Neapolitani & Romani de hac re admoniti in meam descendere sententiam, tam circa morbi ideam, quam curationem, at impuber exaltatus medicus alumnus adversus omnes tam auctores, quam viventes medicos, ut mechanicæ inscios condemnat. Magni Boerhaavii, tui, & van Swieten auctoritates, & si unisonas hac in re attulerim, quamvis magni vos faciat, ut judicio orbatum in eas intelligendas me spernit, ex quo fanatici gradus ascendisse plerique judicant.

Ut respiceret, litteris exposui sententiam meam, rationibus, & auctoritatibus fulcitam, at cynicus satyrica differtatione, ut hallucinatum, ut in logicalibus, mathematicis, ac physicis inscium exhibilat.

Die 26. Aprilis ab epilepticis insultibus ter aggressus fuit probus Vir ægrotans, & quamvis cæteri etiam occurrerent medici, & cauterium, ac decoctiones proponerent, litigiosus ille renuit. Jacet jam paralyticus dextri lateris, & linguæ, etsi verbum aliquod aliquando profert, & digitos manus, ac pedis aliquantulum moveat, sensim vero emaciatur pars paralytica.

Teque igitur humiliter exoro, summum in re medica Virum, ut Tuam mihi communices sententiam, non ut hæc in æmuli dedecus cadat, sed ut verum cognoscam, & sapientia Tua meæ mentis errores corrigantur. Vale Medici-

dicinæ sydus , & Nestoreos Tibi concedat annos in humani generis bonum Altissimus.

Aquileæ die 10. Maij. 1758.

60.

J. F. SCHREIBER.

QUod sit causæ cur ego a te tamdiu litteras adcepi nullas , nec Tu vicissim a me aliquas ; ipse ignoro. Nihilominus Alchium senioremem excitavi , ut præsentem ad Te deferri curaret. Quamdiu Bernæ degis , a Te , quantum recorder , saltim unicam recepi epistolam. Quum Te , Vir optumè , per tot annos dilexerim ; valde curiosus sum novisse . quid Tecum egerit per illos mutui nostri silentii annos divina providentia , atque cum Tuis. Chirurgus peritus nostras , cui nomen Kaelchen , in Comitatu illustrissimi comitis de Schuwalow Filii , Bernam adivit anno 1756. tuncque flagravat cupidine Te conveniendi. Verum quin voto suo potiretur , anceps tunc valetudo Tua obstitit : audivit enim in domo Tua , Te acute laborare. Grates Deo , qui Te conservavit in bonum Tibi proprium , atque tot aliorum. Hoc est unum & ultimum , & tum satis triste , quod a Te audivi. Anno elapso , Augusta me declarari fecit consiliarium aulicum. Primum Volumen Medicinæ , quam conscribere in animum induxi,

Tom. IV. M duxi,

duxi, & quod ad Physiologiam pertinet, prodiit Lipsiæ A. 1756. Forte id in manus pervenit. Lætabor, si non displicuerit: nam placere illud Tibi si putem, mihi adulabor. Scripseram Breitkopffio, ut exemplar ejus ad Te mitteret, meo nomine: sed jam bene novi, quod ad Te non miserit. Iratus in me est ille homo, cui Deus præcordia de durissimo luto finxisse videtur: nec solvit promissa: nec respondet: sic, ut de editione Voluminis Ildi, quod ad prælum paratum est, certi noverim nihil, Putavi, me in illo Volumine edito Almagesti Medici offendisse neminem, attamen nuper audiui, Abr. Kaan Boerhaave, (qui in eo nunc dicitur occupari, ut editionem manuscriptorum avunculi procuret) in me valdopere irasci, ac adversus me publice scripturum; cui iræ occasionem dedisse dicuntur hæc verba in præfatione: in magno *Boerhaavio connexionem veritatum Medicarum cum primis principiis desideravi*. Ille Vir doctissimus erga me per tot annos invidiosus fuit: quotiesque mihi amicus fuit, toties simulavit amicitiam, semper nixus auctoritate fratris, tunc juvenis. De illo edito meo libro legi recensionem, & judicium valde favens in novis litterariis Göttingensibus; Tibi vero doctissimo Viro illud an debeatur, ignoro. Interim calcar mihi addidit, adhuc meliore diligentia cœptum sequendi. Est enim valde laudabile, a laudatissimis Viris laudari. Haud adeo diu nobiliss. Sanchès Parisiis ad me litteras dedit, sed quovis novo litterario vacuas. Scribit, se
medi-

medica aspernari quævis : se ad fallenda ingrata tempora , non legere , nisi historica , & quæ ad elegantiores litteras pertinent. Denique gratissimum mihi erit , si aliquando significaveris Te recte valere , atque mei memoriam , ut olim , adhuc retinuisse , meque a Te adhuc amari.

Petropoli 17²⁹ 58.

61.

ACHILLES MIEG.

TArde respondeo , Vir perillustis ad Tuas litteras d. 8. Martii ad me datas , quia tempus & occasio vix permisit , ut citius ejusmodi experimentum caperem , quale in illis mihi demandasti. Maluissem equidem id jam in cane instituere , sed quum talem , qui ad id idoneus esset , acquirere non possem , cuniculum denuo trepano subjeci , præsentè rursus & opem ferente Cel. Profess. Stæhelino ; meliora tamen ex hoc ultimo experimento haud didici , quam ex prioribus illis , quorum successum jam perscripsi. Enim vero difficultates eædem fuere , imprimis quoad cinnabaris penetrationem , licet hac vice , ut puncturæ distinctiores evaderent , loco scalpelli adhibuissem acutum stylum , qui mox retro mucronem crassescit , existimans , me hoc modo in cerebri dissectione facilius

M 2

punc-

puncturæ decursum & finem detecturum. Sed fefellit me ista opinio, quum nihil satis distincti conspici posset; atque adeo sequentia, priora mea experimenta satis quidem confirmantia, nonnisi ex comparatione situs partium cerebri cum styli, quando infigebatur, directione didici: ablato nempe parvi modioli ope, uti in prioribus experimentis, circulo osseo in dextro sincipite proxime futuram sagittalem, atque discissa dura meninge, primo bis in distantia duarum vel trium linearum a dicta futura stylum recta defiximus, usque ad cranii basin, unde in animali vix doloris alicujus signum animadvertimus. Et ambæ puncturæ videbantur per lateralem ventriculum transiisse, una nempe per corpus striatum, altera per anteriorem partem thalami optici. Stylo vero paulum retrorsum & versus oppositum cerebri latus directo, necdum valde profunde adacto, qua directione posterior corporis callosi pars læsa fuisse videbatur, lenes motus convulsivi excitabantur, mox rursus cessantes; tandem eodem retrorsum simulque magis deorsum satis profunde demisso, qua punctura medulla oblongata, eo fere in loco ubi cerebelli pedunculi anteriores ei junguntur, tacta fuisse videbatur, qua in regione etiam cinnabaris aliquod vestigium in dissecto cerebro conspiciebatur, convulsiones fortiores excitatæ fuere, ut tamen inde non penitus emoveretur innocens martyr; discissa mox dextra carotide, post multum sanguinem effusum, vehementibus convulsionibus

nibus demum necatus. Cæterum quoad peritorium & ducam matrem familia observavimus iis, quæ prius jam transcripsi.

Tractatus duo Viri perillustres de motu sanguinis &c. postea demum in manus meas venerunt, quam Weissianas & meas observationes de globulorum sanguineorum figura perscripsi, atque nuper eisdem cum Weissio communicavi. quod hic indicare visum est, quum verear, ne forsam existimes, me a quodam contradicendi amore incitatum dicta experimenta tuis aliquatenus contrariis expresse opponere voluisse. Ab eo autem tempore aliis rebus distractus, ejusmodi experimentis haud amplius incubui, & id solummodo a Weissio hætenus comperi, ipsum globulos, qui sanguineis minores essent; etiam microscopio suo vidisse.

Judicium, quod promittis; de graminibus meis pergratus accepero. Ipse mox etiam ad botanicas occupationes redibo, quibus jam fere per dimidium annum vix pauculos dies impendere potui. Initio hujus veris rursus in monte Crenzacensi reperimus Cyperoidem I. Enum. & quidem duobus locis diversis, nempe juxta latiore viam (*Fahrweg*) quæ versus cornu ducit, & supra ipsum cornu proxime eum locum, qui copiosam pulsatillam alit, ut mirer, illud gramen in dictis locis non pridem fuisse detectum. Specimen ejus addam novo fasciculo, quem sensim rursus pro Te colligo. Hæc vero mitto Caricis speciem, forsitan novam; & affi-

nem quintæ in Enum. Helv. quam posteriorem jam pluribus in locis, & nuper demum juxta rivulum molendinarium extra portam Riehanam supra pontem *Schorenbruck* dictam, & in sylvulis ei rivulo adjacentibus satis copiosam legi. Prior illa species, quam huic epistolæ inclusi, utpote ejus volumen non aucturam, copiose nascitur supra vallum Petrinum, quo loco descenditur versus suburbium quod novum dicitur, ibique initio hujus mensis primum detecta fuit a perspicaci Botanico Dno de la Chenal, qui idem *Petasitides* nostras curiosius perlustrans observavit *Petas.* 3am Enum ad *Wiesam* & *Birsam* æque vulgarem crescere ac primam; & qui ipsam secundam speciem albo flore, a nemine alio, quod novi, circa *Basilæam* hactenus visam, hoc vere etiam reperit in umbroso loco montis alicujus inter villam *Grut* & *Balneum Schauenburg*. De his autem & aliis ipse aget in sua dissertatione inaugurali, quam ex miscellaneis observationibus botanicis componit, & futura æstate editurus est.

Duos tantum infantes hoc vere inoculavi, qui perpauca & in facie quidem vix 12. pustulas habuere, egregie suos periodos percurrentes; sed in ambobus levem morbum aliud incommodum secutum est, diversum in utroque: enimvero in uno eorum maturationis tempore sinistrum brachium, cujus vulnus ingenti pustularum copia obvallatum fuit, corripiebatur erysipelate, non quidem valde dolorifico, sed cum magno labore demum feliciter

citer resolutio. In altero eodem morbi tempore sub axilla dextra abscessus ortus est, minus quidem priore symptomate molestus, & satis cito sanatus. Gratum rem faceres, si de numero inoculatorum apud vos & de operationis successu nunc & subinde in pristinum me certiores redderes, ut semper sciam, quæ in Helvetia circa hanc rem agantur, quum subinde falsos rumores apud nos de illo spargi animadvertam.

Lætus audiivi, Virum perillustrem præfecturam acquisivisse, de qua ex animo gratulor. Quodsi forsan ideo litterarum inscriptio mutari debeat velim id mihi indices. Interim vale Tibique deditissimum porro, uti soles, Tua benevolentia complectere.

D. Basileæ d. 19. Maij 1758.

62.

CALDANUS.

Qui fiat, ut litteris, quamvis ter quaterque repetitis, nullo modo Cl. Somisius respondeat nequaquam scio. Illud tantum scio, Hal- lere celeberrime, curasse me ut per eundem Somisium tum quartum Academiae nostræ Tomum, qui a Junio mense proxime elapso apud eum est, tum librum Cl. Andreae Pastæ, & dissertationem Cl. Josephi Pujati, cujus episto-

M 4

lam

lam Tibi inscriptam modo habes ; & tum denique involucrum illustrissimi Planci Ariminensis haberes. Forſan habuiſti, cum hæc omnia miſerim jam diu ; ferme enim duo menſes excurrunt. Exoravi Somiſium, ut munus Tuum egregium cum Zinhiano quacunq; de ratione mitteret : exoravi autem fruſtra. Qua de re ægre fero egregia opera Tua nimis lente ad me pervenire. Sed cum iterum exorare conſtituerim, ſpero tandem aliquando eſſe perventura.

Illuſtres notæ Tuæ in methodum ſtudii medici Boerhaavianam carent indice. Doluerunt ſemper tyrones noſtri. Fecit hinc ſumma induſtria, atque diligentia typographi Veneti Remondini, ut Florentinus Medicus, ni fallor, indicem pararet. Paravit ille ; ſed ita paravit, ut diremptus index in partes duas ; una alphabetico ordine auctores citati numerantur, altera materiæ, de quibus agitur. Quærebat ex me typographus an id ſatis eſſet ? reſpoſui, ſatis eſſe poſſe plurimis, non vero omnibus ; cum tyrones ſcire etiam aveant an auctor, qui in indice citatur anatomica, medica, chirurgica, phyſica tractaverit, aut quæ. Neceſſe ergo eſſe, ſi recte judico, indicem dirimere in partes plures, quarum ſingulæ alphabetico ordine contineat auctores vel anatomicos, vel medicos, vel chirurgos, vel phyſicos an id ſatis erit, an vero ſuperfluum, ex Te ſcire aveo, Vir præſtantiffime, Adhuc Venetiis ſum ; ſtudia autem mea me citiffime vocant ad patriam, præſertim ſi ex prælo ſtatim,

tim, ut spero, prodierit epistola mea contra Laghium, Taurinensem Blancum, aliosque.

Utinam Germaniæ ardor finem habeat. Non ignorabis, qua de re hoc vehementer desiderem. Vale Vir præstantissime, amicorum Tuorum, & litteratum bono, neque, quod rogo, me amare sinas.

Dabam Venetiis d. 19. Maij 1758.

63.

C A L D A N U S.

DUm adhuc Venetiis sum, discessurus tamen quam certissime sub finem hujus mensis, nescio quo fato contigerit, ut physiologiæ Tuæ specimen & duos (tertius enim deest. & Zinnianum opus) commentariorum Tuorum libellos, Vir præstantissime, quæ omnia ab initio usque Aprilis mensis amicus Somisius, ut fatetur, ad me misit, nondum ad me pervenerint. Pervenient tamen aliquando. Eadem fuit fors litterarum, quas tamen solas nunc tantum accipio, unde factum est ut, hodie tantum Palliano epistolam Tuam mittam, & Tibi respondeam.

Utinam quidem prodiisset epistola mea secunda, non quod auctoritatem & pondus præclarissimis inventis Tuis addere possit, sed quod acerbiter, quam jare ac merito miratus

tus es, prudenter ut potui contemperet. De Taurinensi Lottero nihil dicam in ea epistola, tum quod plerique fatis eum agnoscunt, tum quod annis abhinc duobus, cum Bononiæ esset, familiariter mecum agere constitueret, quamvis incassum, cum extra urbem essem. Est tamen locus in ea epistola, qui, ni fallor, de Lottero implicate loquitur. Spectat is ad experimentum, quod primus tentavit Molinellus; de titillatione nempe in ea duræ meningis lamina, quæ piam respicit, qua fit ut animalia sensus indicia præbeant, non ea tamen, neque semper, quæ Lotterus asserit. Hæc ipsa experimenta ea fortasse sunt, in quibus absolvendis versaris.

De respiratione res tam clara est, ut superfluum sit experimentis Tuis majus robur adungere, quinimmo impossibile: nostis, Vir celeberrime! ea me repetiisse, remque totam exposuisse in prima epistola. De hac lite fileo omnino in secunda; neque enim Morgagno vim inferre volo. Dum enim ex cathedra asferat, persæpe accidere, in vulneribus pectoris, quod illæsus sit pulmo, quamvis vulnus sit penetrans, nimis facile foret ab ipso postulare, num aer, an ferrum citius in vacuum irrum-pant. Si aer, ut est certissimum, facile, ut vides, corrui argumentum. Accedit, quod Pujattus, Morgagni amicus, & meus, cum Bononiæ esset, me exoraverit ut respirationis experimenta ostenderem, commotus nimis rationibus & unico experimento Morgagni. Feci experi-

perimenta, cumque videret rem totam ad mentem Tuam cessisse, magis exoravit, ne ipsum in testimonium vocarem, ne cum Morgagno litem haberet.

De lite Hunteri facile Tibi erit ea proponere, quæ justissima sunt, quæ satis evincunt, Te primum differuisse de natura insensibili tendinum, & duræ matris. Miror autem valde, humanitatem, urbanitatemque Tuam, qua pro Huntero ipso usus es. De Albino nil dicere audeo. Jure an injuria admittat nervos tendinum Tu ipse videris. Nonnulli ejus discipuli Hispani tribus abhinc annis me certum fecerunt, Albinum demonstrasse ipsis apertissime circulares iridis fibras musculares. Si ergo potuit id, quod nemo anatomicorum satis certo potuit. poterit & nervos tendinis invenire. Meckelium illustrem exorare constitui in hanc rem, quoniam vidi summam ejus peritiam in aliis nervis describendis.

Grassetto epistolam dedi Tuo clarissimo nomini inscriptam. Adjunxi alteram Pujatti, qui opus suum de victu febricitantium Tibi dono dat. Hoc opus cum altero illustrissimæ Pastæ apud Somisium est. Tu interim vale longe etiam a patria, adeoque magis a me ipso; qui sincere & ex animo pro incolumitate Tua facio vota. Veritatis amor nos conjunxit, quo fit ut ex Te id sperem, quod ab amicis aliis nunquam sperare possum. Utinam Germaniæ ardor tandem extinguatur. Operæ Tuæ confido me vel medicinam apud principem aliquem facturum

turum esse, vel artem viribus meis parem traditurum. Iterum Vale, Tuique amantissimum Vir celeberr. diligas quæso.

Dab. Venetiis die 17. Junii 1758.

64.

J. MATHIAS GESNERUS.

Illustri Hallero nostro novam provinciam ex animo gratulor, licet ea omnem nobis spem ipsius aliquando recuperandi abstulerir. Sed amicitiae est, ut consulere amico, non sibi; ita gratulari rebus ipsius secundis; si quid etiam illæ ingratum sibi habeant; vel adducant. Quæ Vir illustris leviter designat in litteris, ea & mihi videntur balneorum rudera, aut reliquiae potius: in quibus balneis Romani extra Italiam quoque moliebantur non hypocausta modo, pavimenta quædam pilis aut columellis imposita, inter quas repens vel ignis, vel vapor certe, pavementum vel tegulas quadratas impositas columellis, calefaceret: sed per muros etiam laterum canales structi, vel formaces accipiebant vaporem, quo calefierent balnea. Non dubito, quin lucem allatura fuit illis Helveticis balneis, ab illustrissimo Hallero detectis, observata Illustrissimis Schoepflini, & picturae reliquiarum Buxovillæ, Biponti, Lichtenbergæ, quæ habentur Alfaciæ illustratae T. I. p. 539.

539. sq. Spero futurum, dum perreptat ὁ πόντος
 noster montes & valles suarum voluptatum
 vel publicæ etiam rei causa, ut etiam obiter,
 Tulli instar sepulchrum Archimedis aperientis,
 detegat, quibus vel Tigurinos amicos, vel
 Göttingenses etiam suos & juvare possit & ex-
 ercere. Faveat Viro Deus, & Peirescium ac
 Pinellum, quem admodum studio ac propo-
 sitione animi magnifica, sic opibus etiam & felici-
 tate illum præstet. Ita optat ex animi sui sen-
 tentia & ita ut sibi suisque contingere bona
 cupit.

65.

CAR. ALLIONIUS.

ORchidis Italicæ folia glabra vix striata; labia in-
 teriora cuculli utrinque dentata. Labium inferius
 antequam in triangularem productionem abeat
 pallescit & pilis obsitum in medio est. Staminum
 locula inferius dirimuntur quodam dissepi-
 mento albo cartilaginoso, ex receptaculo seu
 machinula orto. Hoc dissepimentum abit in
 duo cornicula instar lunæ crescentis, & infra
 alterum inferius eorum altera adest parvula pro-
 ductio, quæ ingreditur cupulam quamdam pur-
 puream: huic cupulæ insident stamina in suo
 initio coalita. Cupula hæc decidit vel reflexa
 facit, ut stamina cum apicibus decidant in patens
 ovarium. Antheræ ex minimis dense positis
 annu-

annulis interdum veluti in duas partes resectæ,
& cinereo - obscuræ.

Turin ce 12. Août 1758.

66.

MORGAGNUS.

Vix tandem quæ tanto antea ad me perliberaliter miseras, illustris Hallere, ad meas pervenerunt manus. Moræ causa præcipua illa fuit, quod omnia transmittenda fuerunt ClavennaMediolanum, & rursus Mediolano Clavennam. Mediolani autem dum singula sollicitè perscrutarentur, ne forte aliquis liber inesset, qui religioni adversaretur, non diuturnam solum moram, sed & sigillorum omnium discup-tionem ægerrime tuli, & de duobus qui intus erant, fasciculis alterius inscriptionem dilaceratam, qui ad Plancum, opinor attinebat; nam alterius salva erat ad Pujatum inscriptio. Ad illum igitur per bibliopolam Pasquali suum, ut censui, statim mittendum curavi; Pujato autem suum tradidi, qui a me, ut suis verbis Tibi officiosissime salutem dicerem, simul petiit, simulque ut gratias agerem, & litteras nuper Tuas se accepisse, significarem. At præter fasciculos istos duos, exemplum superest singulorum trium commentariorum, & scripti Cignæ. Hoc, & illa cui dem, aut mittam, nisi
Tu

Tu indices, nescio. Pro horum autem exemplo, & pro tribus ultimis voluminibus Tuarum practicarum disputationum, quæ omnia mihi destinasti, non minores humanitati Tux gratias ago, quam grata mihi fuerunt; fuerant autem cuncta, sed tria commentaria præsertim, quam gratissima. Quo magis me pudet nihil nancisci potuisse dignum quod ad Te mitterem, sed parvos tantummodo, & paucos libellos quosdam, nullam habituros gratiam, nisi novitatis. Utinam ex antiquis saltem si qui Tibi forte defunt, scirem; summa certe diligentia perquirendos curarem. Nihil enim magis cupio, quam Tibi infervire, siqua in re possim, dum vivam. Valeo autem, & spissum hoc opus urgeo. Tu quoque da operam, Vir illustrissime ut egregie, & diutissime valeas. qui communia studia tantopere auges, & magis magisque, Tuam persequendo elaboratissimam, utilissimamque physiologiam, es aucturus.

D. Patavii penultimo Augusti die 1758.

67.

CAR. PH. GESNER.

EQuidem gloriior nomine Tui discipuli. Utinam Tu me censeas illo dignum, qui per duodecim annos, quibus me tenuit Polonia, soli fere clinicæ operam dedi, ab Academicis studiis remon-

remotissimus. Quatuor demum anni sunt, quod serenissimo Poloniarum Regi addictus, plura relegi, quæ illius mei exilii tempore in lucem prodierunt. Inveni in illis maxime memorabile Tuum, Vir illustris, de sensu & irritabilitate partium corporis humani assertum: vidi illud a pluribus, Italis inprimis, impugnatum esse. Ea res me attentum reddidit, & non prætermitterem ullam occasionum, quæ frequenter in numero hominum de quorum valetudine munus me meum scire jubebat, sunt oblatae, quin ipse verum deprehendere conarer. Silentio prætereo alia, quæ quidem omnia, pro Tua, Vir illustris, sententia faciunt. Unicum allego, cum peculiare aliquid habere visum sit. Agasoni tribus abhinc annis, equi indomiti ferrata calx, os frontis confregerat. Ut fragmenta possent eximi necesse fuerat, terebra bis perforare vicina. Nuda dura mater, tunc irritata varie, nihil indicii sensus aut contractionis exhibuit. Potuit autem hoc stupori a gravi commotione cerebri inducto, non improbabili ratione tribui. Intra octo aut novem hebdomadas cute obductum vulnus est, per quam pulchre sentiebantur synchronæ arteriis pulsationes; ut opus fuerit munire cicatricem lamina ænea, quæ ossis vices suppleret, ceterum sanus homo, ad antiquam equorum curam rediit; quin nobiscum iter septuaginta & amplius milliarium ante hos duos annos, tempestate horrida, sine magno incommodo perfecit. Nondum sunt quatuor menses exacti, cum

eum dolor, tumor, inflammatio frontis, quatuor dierum intervallo in suppurationem versa, jussit cicatricem post liminio incidere, & tribus minimum unciiis collecti puris viam patefacere. Vidi nunc secundum, nudos periosteo; candidos, ossis frontis fines, terebræ impressiones adhuc exhibentes, nudam duram matrem; nudam arteriolam, quæ pulsatione rupturam minabatur. Tetigi sæpius stylo nudum os; detigi duram matrem; tetigi arteriam. Jussi apponi vulneri penitiori succini & Myrrhæ liquamen satis spirituosum, sine ullo ægri, ceterum optime valentis, & sibi plane præsentis sensu, sine ullo irritationis qualiscunque indicio. Metuebam autem, ne pars ossis emortua ulceris hujus causa fuerit, multo demum tempore separanda. Eo lætior inveni, extrema ossis quæ nuda fuerant periosteo tegi, & industriam chirurgi vulnus fallere, quod lintei carpti mollißimas & medicatas turundas extruderet. Ita intra quatuor hebdomadas cutis postliminio conferruminata est, & quamvis dum hæc scribo iterum aliquantum recruderit cicatrix, tamen pene perfanata jam est. Scio me noctuam Athenas ferre. Accipe tamen, Vir illustris, exiguum meæ gratitudinis erga Præceptorem documentum, & habe persuasum me non interrupto studio semper fore.

Dabam Varfav. d. 11. Decembr. 1758.

JOH. GOTTFR. ZINN.

Nomen illius Botanici, qui Rudbeckiæ ad-
 finem a me pictam Crassini nomine in genus
 constituit, in litteris legere non possum. Quis
 est Crassius ille, cujus nomine insignita est?
 Poeniter nunc, me non ipsum, uti animo con-
 stitueram, hujus plantæ genus constituisse, tui
 nomen Munchhusiæ destinaveram, tum ob al-
 terius merita in omnem rem litterariam, &
 hortum nostrum, tum ob alterius, nempe
 Ottonis de M. summam in re herbaria scientiam,
 ut inter principes Botanicos referri possit.
 Semper autem expectavi, ut liber ille de gene-
 ribus plantarum, quem suis impensis se editu-
 rum esse, pacto litteris conscripto Luzac spo-
 ndit, prodiret. Sed homo ille versipellis,
 postquam ultra annum allaboravi, ut respon-
 sianem extorquerem, nunc pactum rumpit,
 hoc sub prætextu, turbas belli obstare, quo-
 minus libri editionem suscipere possit, secu-
 rus, litem sibi inferri non posse. Characteres
 tamen multos variarum plantarum hujus libri
 causa pingendos curavi, omnesque possideo,
 Luzaci quidem sumptibus factos, ut laboris
 frustra suscepti fructu non plane caream. Uti-
 nam editor vir honestus, mihi obtingat; ut
 librum, cui plurimum jam insudavi edere pos-
 sim. Characteres plantarum sunt nonnisi novi
 aut

aut emendati, nec pauci plantarum rariorum. Sic v. gr. inter illos est character plantæ Melissæ similis, quæ in omnibus floribus, quotquot aperui, semper binos habet stylos, ad primam originem divisos, nullibi cohærentes, interdum tamen tales tres & quatuor, unico ex hac classe exemplo. Præter hæc characterum figuras, icones characteris specierum Salviæ, quotquot videre potui, ad 26. usque, aliarumque plantarum rariorum penes me sunt, v. gr. Pteleæ illius humillimæ, cujus quidem plantam, sed non florem vidisse videtur Dillenius Hort. Elth. p. 148. cujus autem præter Dillenium nullus mentionem fecit. Ante mensem paravi iconem viscerum fetus uncix longitudine. Præter pulcherrimam placentæ fabricam imprimis memoria digna videtur, vesicula oblonga inter amnion & chorion sita, quæ educit filum, qui inter tunicas illas progressum funiculum adit umbilicalem, & in illo in duo fila tenuiora divisum in abdomen venit, & duplici filo, cuiusnam parte? mesenterio se inserit. Fila sunt satis robusta, ut, vario licet modo tractata non ruperint. Insertio dicta certissima est. Quid sit tale filum, ne divinare quidem ausim. Albinus in Annot. Acad. similem pinxit vesicalam & filum inde oriundum, sed ad finem hoc non perduxit, ne fetum destrueret. (A. omphalo mesenterica). Si nossem, scripta ad Academiam Bononiensem missa nonnimis diu inedita jace-re, mitterem illuc symbolam quandam.

Avide videre cupio commentarios Tuos de sanguine & incubato pullo. • Annon importunus videbor, si a Te petam, ut utrumque libellum ad me mittat.

Vale meque ut soles ama.

69.

PAULUS VALCARENGHIUS.

EX quo medicinam addiscere, proprioque marte penes ægrotos exercere, nec non ex cathedra docere a pluribus annis cœpi, artis ipsius difficultatem maximam ob oculos habui semper. In eo itaque totus fui, ut ex observationibus meis aliquod ad hoc presidii quærerem, quo minus in errores proclivis essem. Ast mea maxime interesse cognovi, quod aliorum opiniones plurimi faciens, clariorum auctorum scripta persæpe evolverem, & consulerem sedulo. Verum tamen quæ aliis, quotquot abs Te, sano revera criterio, conscriptæ, & vulgatæ usque in hanc diem sunt elucubrationes, in iis quotiescunque omnem mentis aciem intendi, id non voluisse tantum, verum etiam utile maxime mihi, discipulisque meis esse deprehendi. Ex illis enim (præterquam quod aliorum sententias, easque congruo a Te ratio-cinio perpensas, repetere mihi facile fuit) ea, quæ Tua penitus sunt, solidissima artis nostræ

ooo.

dogmata plurima obtinui, quibus, ceu firmo inhærens fulcro, non edocere modo, sed & facere tutius medicinam, pro instituto meo, possem. Illudque etiam atque etiam optavi, ut litterarium aliquando Tecum inire commercium mihi concessum esset. Idque per litteras abs Te petiissem pluries, nisi hoc Tibi molestum nimis evadere posse putassem. Verebar enim, ne Te unquam a gravioribus illis removerem studiis, quibus de litteraria universa republica bene mereri, & communi saluti prospicere mirum in modum quotidie satagis. Nunc vero cum mihi evenerit occasio, commentaria in tractatum Ebn. Beitaris de malis limoniis vulgandi; eorum exemplar ad Te mittere decrevi, ut aliquod mei erga Te obsequii testimonium exhiberem. Tenue, fateor, donum hoc est, sed non omnino a Te spernendum, præcipue si animum meum Tu attendens, illud æqui bonique facere, ac ita novum ipsi decus addere minime renuas; quod porro, pro summa humanitate Tua, præstiturum Te confido.

Vale, Vir præclarissime! ut pro communi bono diutissime vivas incolumis, meque Tibi addictissimum futurum semper pro certo habere.

Dabam Mediolani IV. Kal. Januarii
MDCCCLIX.

JO. MATTHIAS GESNERUS.

Quidni enim hoc nomine compellem Virum, qui ut sæpe alias, ita nuper insigni quadam ratione, se favere honori meo, ostenderit, nomine meo in illis ponendo, qui suam quisque classem ducere videantur, in quibus gloriari patria merito suo possit.

Aliorum in me meosque meritorum Tuorum admonet me epistola filii mei, quam ille apertam ad me misit, qui probe noverit, se per mihi gratum facere, si quacunque oblata occasione gratum se memoremque Præceptori magno gloriandi argumento, & si fieri possit, cum aliqua ipsius jucunditate præstet.

Novi, si novi filium meum, per ipsi jucundum fore, si quid sit, in quo Tuis studiis commodare queat, aut aliquid facere denique ex quo gratum animum in Virum adeo præclare de genere humano merentem ac de se meritum demonstrare queat.

Eandem mihi mentem esse, cum conscientiam testem habeam, velim incidere tempus, in quo salvis tuis rebus ostendere possim, quanti interesse virtutis & litterarum omnium putem, Te Vir summe, & quam diutissime rebus humanis interesse, & omnibus rei bene gerendæ, agendique quod libenter agis, præsidium instructissimum.

Deus

Deus Tibi hunc annum novæ longæque felicitatis epocham, e qua procedat faustum aureumque seculum, esse jubeat.

Prid. Kal. Jan. MDCCLIX.

71.

ACHILLES MIEG.

Diuturnæ meæ in scribendo moræ omnino me pudet, quando considero, Te non solum eum non male interpretari, sed in super donum, quod præ aliis gratum mihi esse scis, pulcherrimarum nempe stirpium fasciculum, adeo benigne offerre. Hunc ante paucos hosce dies Dn. Imhoff, bibliopola, mihi tradidit, quem à Te venire facile perspexi, licet nullas in eo litteras reperirem. Itaque Viro illustri gratias pro eo maximas interea ago, donec tales aliquando referre possim. Mittam nempe, quam primum id fieri potest, plantarum Basileensium novum fasciculum, qualem jam diu promisi; hætenus vero tantum ex plantis meis seligere ob varia negotia nondum potui, quæ tempus Botanices studio alias a me destinatum pene omne coegerunt. Atque hæc ipsa fuit causa, ob quam litteras meas tam diu distuli, cum scribere prius nollem, quam promisso simul stare possem. Ad-
dam illi fasciculo recensitionis plantarum Basileensium supplementum, in quo annotatiunculas

culas quasdam, sed imprimis varia rariorum plantarum nova loca reperies, partim a me, partim a Dno De la Chenal detecta, qui percrebros excursus facit, & ipsum beatum Stæhelinum industria facile æquat, plantarumque adeo Basileensium numerum bene multis, iisque non vulgaribus stirpibus auxit. Disputationis, quam de quibusdam earum conscripsit, editionem adversa valetudo hactenus impedivit; quam primum autem prodierit cum fasciculo meo eam mittam.

Novum etiam eumque diligentem stirpium Helveticarum indagatorem esse video Dominum Chatelain Med. Cand. nunc in patria urbe *Neuveville* degentem, postquam per aliquot annos apud nos, & priori etiam æstate Monspeli, medicinæ discendæ gratia commoratus esset. Iste nuper cum aliis plantis Allii quandam speciem in vineis circa patriam urbem lectam, misit, raram certe vel forte novam, cujus ideo descriptionem (ex planta sicca factam) hic adjungo. Bulbus ei simplex est, ovalis, ex basi fibrosa caulis bipedalis, subsolidus, ultra medium foliosus. Vaginæ foliorum glabræ, striatæ. Folia ad $\frac{3}{4}$ partes pedis longa, plano-carinata, non fistulosa, lineam lata. Vagina sub floribus bicornis, cornubus inæqualibus, uno unciali, altero vero triunciali, utroque ex lata, striata & purpurascente basi in tenuem apicem sensim coarctato. Umbella florum laxa, absque bulbis, pedunculis subpurpureis, quorum maximi unciales sunt, lateralibus pendulis.

lis. Flores amœne purpurei ; duas lineas longi. Petala elliptica, basi leviter cohærentia . omnia linea media saturatiori picta , apice obtusiusculo & integro. Stamina simplicia , petalis longiora , filamentis setaceis , basi vix latefcentibus , petalorum basi adnatis. Tuba petalis fere duplo longior. Ovarium obtusum, diffiliens in tres valvas latiusculas, emarginatas, & ipsas linea media divisas; femina nigra. Valde simile est, Allio 25. in Lib. de Allio §. XXXVI. Opusc. bot. p. 386. T. I. Sed diversum tamen videtur foliis planis, petalis non emarginatis neque retusis, staminibus nec latis nec inter se connatis.

Gramen illud *Hiltelingense* , quod aliquando cum proluxa descriptione misi, est omnino *Oryza glumis carina hispidis Gronovii* vel *Phalaris Oryzoides* Linn. spec. p. 55. n. 5. uti litteræ Gronovii (cui *Gramen* dictum misi) & ipsum specimen Virginicum a laudato auctore mihi transmissum, me docuerunt. An huc forsan pertinet *Gramen paniculatum latifol.* Bartel. Jc. 1307. & *angustifolium* ejusd. Jc. 1308. Sed malæ sunt figuræ siquidem hoc *gsamen* intelligitur.

Panici characterem, qualem in specimine meo Anat. & Botan. atque in catalogo transmissio descripsi, reperi eundem in *milio semine luteo* & *albo* C. B. seu *Panico* n. 16. Linn. spec. 58. Sed in *Panico Italico* Linn. spec. p. 56. n. 4. & *Germanico* s. *paniculo minore* C. B. interior vel membranacea folliculi, quem sterilem

rilem duxi, gluma desideratur, adeoque horum character convenit cum Tuo & Linnæano.

Anno priori infantes rursus quinque inoculavi; & licet hæc methodus sat tardos apud nos progressus faciat, varii tamen ad illam proximo vere subeundam dispositi videntur; neque dubito, quin aliquando plures fautores sit nactura, si epidemia, quadam cives nostros minetur, qualem ab eo tempore, quo insitio hic introducta fuit, nullam habuimus; ex quo ipso argumentum de metuendo ex variolis insititiis contagio evertitur, nuper a Cel de Haen denuo prolato, cui ante duos hosce menses proximam ad quæstiones propositas responsionem transmisi.

D. Basileæ d. 23. Januar. 1759.

72.

JOH. GOTTFR. ZINN.

PAUCA hæc litteris Hambergerianis adungere volui, cum interim litteras Tuas avidissime expectem.

Per duos jam fere menses miseram vitam traxi, febricula lenta ex hypochondriis egregie vexatus, quæ sub initio hujus anni accedente febre rheumatica, cum sanissimus jam viderer, summa cum prostratione virium & appetitus lecto me affixit. Nunc tamen ex auxilio

lio divino iterum ita convalui, ut caro & calor sensim redeant, vires in dies confirmantur, & alia munia sine majori incommodo facere possim. Febricula quidem nondum plane evanuit, sed in dies imminui videtur. Huic incommodo accedit tussis versus vespere accedens, qua ad duos jam annos sub loquendo multum turbor. Gaudeo, omnia signa in eo consentire, pulmones adhucdum esse integros & sanos. Debeo hanc febriculam vitæ per hyemen nimis sedentariæ, & ex parte forte mœrori. Æquo enim animo ferre non possum, me videri aliis inutile pondus, & hominem vix salario & beneficio, paucissimo licet, dignum, meque talem videri, quod cuidam Hanoveram transeunti visum fuerit, de meritis meis detrahere. Vale, meque, ut soles, ama.

Göttingæ d. 28. Jan. 1759,

NB. Paulo post obiit Vir optimus.

73.

JANUS PLANCUS.

PErgratum mihi est ex Te audire, sub prelo esse commentarios Tuos & amicorum de partibus sentientibus & irritabilibus, qui una in tres Tomos distincti prodibunt, postquam libellum Fontanæ acceperis. Caldanao nostro epistolam meam latinam contra Vandellium scripsi, quæ Tuis partibus in fine favet, quem
eodem

codem sermone latino editam velim in fine dissertationis Caldanii, ut Tu fortasse ex ipsomet Caldanio nosti, cujus epistolæ exemplar misi quoque Ughio nostro. Valde aveo accipere tres istos Tomos per Morgagnum nostrum, præsertim si iis adjiciatur epistola mea anti Vandelliana, & dabo operam, ut in diario Florentino recenseantur.

Ægre tuli Te a Podagra laborasse, ex qua languebat physiologia Tua, quæ sane valetudinem integram desiderat, & Tibi gratulor ex Podagra convaluisse, ut inde Tomus secundus sub prelo sit.

Morgagnus noster hoc tempore intentus erit lectionibus exercitationibusque suis anatomicis. De spe illa edendi, quam fecerat, distinctas sectiones corporum morbosorum, ignotum penitus id mihi erat, ut hoc tamen mihi confirmavit modo Caldanus noster a me interrogatus, dixitque jam ab ineunte anno elapso Morgagnum in eo esse, ut editionem hanc sectionum corporum morbosorum paret. Ego vero nescius de hac Morgagni intentione miseram Venetias ad Calogeram octo vel decem sectiones corporum morbosorum, quas anno elapso hic celebravi, ut in opuscula sua referret, & simul essent, quasi dissertatio quædam, seu appendix ad dissertationes conjecturantium adjicienda. Unam aut alteram ex istis sectionibus, quæ a me celebratæ fuerant, circa finem anni elapsi, & circa initia præsentis misi Ughio nostro, ut eas si vult, in diarium rerum Italianarum,

carum, & Helveticarum referat, ita modo ad ipsum eodem pacto mitto epistolam meam latinam contra variolarum infitionem.

Vale. Datis Arimino a. d. XIII. Kal. Martias anno O. R. CIOCCCLIX.

74.

CALDANUS.

Nunc ad perlustranda testudinum interiora tempus impendo. Earum pulmo satis ostendit vesicularum Malpighii structuram. Inflatus pulmo & exsiccatus ostendit vesiculas quadrangulas, quarum parietes cellulosa componuntur; sed in uno quoque pariete foramen est, quod communicat cum proximis vesiculis.

Dixi hoc satis ostendere vesicularem pulmonum structuram; nunc vero ex Te peto, an hoc satis ostendat, & si recte ab his animalibus concludere possumus ad hominem.

Vale interim Vir celeberrime. Vive felix ut exopto. Litteras Tuas expecto, quod si frequens contigerit ero felix ut auspiciis. Vale.

Bonon. die 13. Martii 1759.

75.

JANUS PLANCUS,

ACcepi a litteris Tuis III. nonas Martias datis, quæ VII. Kal. April. ad me pervenerunt, Te ab Agnellis fasciculum meum expectare, ad Ughium mittent, qua de re gaudeo; signum enim est, fasciculum illum non periisse.

Audio epistolam meam ad Caldanium in linguam Gallicam fuisse conversam, ut idem, ut ais, sit totius operis color. Si me amas, cura ut aliquot exemplaria latino sermone edantur ipsius epistolæ seorsim, & ad me deferantur. Ego enim respondere soleo meis obtrectionibus eadem lingua, qua me obtrectarunt, dummodo sit latina, vel Italica, reliquas linguas insuper habeo, præter Græcam, sed nemo invidus græce scribit.

Gaudeo meis opusculis magno beneficio Ughium adfecisse, ut modo fatis feliciter vivat apud nobilem & egregium Virum Bernardum Tscharnerium.

Milleri Angli labores ad rem herbariam ornandam, qui prodeunt pulcherrime, ut ais, mihi prorsus ignoti sunt.

Nil mirum si Gallia fatis sterilis plerumque sit. In magno Imperio litteræ plerumque silent, quæ in liberis civitatibus, & parvis dynastiis florent. Romanum imperium, & Græcia antiqua,

qua, de hac re præclarum nobis suppeditant argumentum.

Datis Arimino pridie Kal. April. anno U.
R. CIOCCCLIX.

76.

FELICE FONTANA.

Nollem igitur si fieri posset (idque a Te, Vir ornatissime, postulo ex corde) epistolam meam refecari, sed integram prodire exoptarem, dummodo Tu manum Tuam ad illam admoveas, & a mendis omnibus, quæ & magna erunt, & plurima benigne, & perhumaniter expurges, in hoc enim Te summum arbitrum constituo, meque felicem & perbeatum existimo, cui tantus magister contigerit. Corrige itaque: strue, destrue, dirue, ædifica ad arbitrium, quod a Te summa efflagitatione exopto sed integrum (nisi alii Tibi videatur) in publicam lucem exire sine. Habeo in adversariis plurima alia nescio an dicam inventa, novas certe observationes, de pupilla, iridecto oculo, &c. Hallerianum magis magisque illustrant systema, & nisi fallor in nova luce constituunt. Hæc omnia iudicio Tuo acutissimo subjiciam, & si tempus suppetit, ad Te propediem mittam, ut Te iisdem, quid Tibi libitum fuerit, disponas. Interim dum Pisis moror, vellem me
occa-

occasionem aliquam accipere posse, qua tibi devinctissimum animum meum & obsequium patefacere valerem. Proxima æstate Florentiam revisam si arriserit Deus; ubique parites, si qua in re Tibi, Vir humanissime, famulatum meum ostendere potero, meaque opera mihi ad Tua negotia curanda, uti volueris, habebis me paratissimum ad omnia strenuoque animo quidlibet suscipiam & aggrediar, quid mihi e Te imperatum fuerit, quin immò gloriabor quam maxime tali viro cujus nomen jam per omnes Europæ partes tuis magniloquis celebratur, posse me animo obsequentissimo parere. Vale, Vis strenuissime, & ad litterarum rempublicam semper novis inventis ditandam, artem medicam in summo fastigio collocandam, & physiologiam e tenebris erutam in publica luce constituendam salutem Tuam cura diligenter. Iterum vale.

Quando ella mi credesse degno d'una qualche sua riposta, che avrei per carissima, potra inchiederla in una sua indirizzata al Sign. Dr. Manetti di Firenze mio grand'amico, del quale riceverà codesta mia. Se mai gli experimenti, che si leggon nella mia lettera in suo l. del moto del cuore delle testuggini, e delle anguille, a Lei non piaceffero, potra farne quell uso, che le piu desidera, e levarle ancora, che son contentissimo. Le feci del 57. in Maggio nella Città di Bologna, avec allora mi ritrovava, alla presenza del Ch. Sign. Dr. Verrati, e d'altri Professori. Non sono molte volte, che il Sign.
Dr.

Dr. Caldani le ha replicate parimente in Bologna, e ebbero un esito simile alle mie. Per quelle poi riguarda all'iride, e alla pupilla, ho ritrovato con esperimenti diretti; e che non lasciano che replicare, che la pupilla non si ristringe da quella luce, la quale immediatamente percute e inverte l'iride, ma bensì da quella, che atraversando la pupilla e gli umori dell'occhio arriva al sensorio della vista. Il che dimostra la niuna irritabilità fatta dell'iride, e la debolezza della obbiezione ne fatta dal Dr. Laghi contra il sistema della fibra irritabile, la quale si legge nella sua seconda lettera stampata in Bologna. Ho parimente veduto, che la pupilla si ritrova ristrettissima nel sonno si negli uomini, come degli animali; da questa osservazione ho creduto di poter inferire, che lo stato naturale della pupilla sia la costrizione, e lo stato violento sia la dilatazione. Molte altre esperienze mi hanno fatto veder, che l'animale ha una forza, che può in moltissime circostanze restringere, e dilatare la pupilla; che può dilatarla a maggiore copia di luce, e restringerla a minor copia: cosa che ben dimostra un dominio della volontà in sui moti dell'iride, e della pupilla. Spiego delle cose fin qui dette in tutta facilità li restringimenti della pupilla senza ch'ia amar in soccorso le fibre circolari dell'iride immaginate dagli anatomici, re negate a ragione da V. S. Illustm. Rendo ancora ragione di più fenomeni dell'occhio, i quali non si son potuti spiegare colle teorie, che si

hanno lasciato far a qui gli anatomici, come farebbe, onde avenga che l'impressione della luce fatta in su la retina, arriva a far contrarre la pupilla, quando l'iride non comunica con filamento alcuno della retina: così spiego, perchè i moti delle pupille in un animale sian sincroni, e si corrispondino appuntino, e come la luce, la quale cade in su d'un occhio solo, possa far restringere la pupilla dell'altero occhio, e in cui luce alcuna non cada: benchè le due retine non abbiano fra di loro comunicazione. Il solo Winslowio si è inpegnato per quelle io sappia di spiegare la convessità dell'iride nell'animale, la quale si mantiene ancora ne maggiori restringimenti della pupilla. Questi fenomeni, che mi determinono alle nuove osservazioni, e che s'opponne dirittamente al stato naturale della pupilla creduto fin a qui, non è che una semplice conseguenza del mio qual che sistema, e ritrovato. Il Sign. Winslowio in una memoria recitata all'Accademia di Parigi nel 1721. ne ha dato una ragione assolutamente falsa, e che viene smentita da tutta l'anatomia. A capi principali de' obbiezioni, che mi posse esser fatta, che son, la pupilla dilatata nella morte degli animali e degli uomini, la pupilla dilatata nella amaurose, ne glaucomi, e nelle offese del nervo ottico, e finalmente li restringimenti della pupilla da una maggior copia di luce. Quanta difficoltà, che una volta mi sembravano insolubile, e difficilissime, mi sembrano di niune forza, e ne le svento con tutta facilità, come
fme

sme Ella potra giudicare da Ms. , che ordino di
pedirlei quanto prima. Arò carò di sentire il su
parere in su di tutto , e d'intenderne il suo ora-
culo. Perdoni se senza avedermi ho cominciato
in latin, e ho finito in Italiano; ma a V. S.
Illma. e piu che famigliare ancora la lingua Ita-
liana , unde mi avra facilmente per escusato.

Pisa 2. April. 1759.

77.

NEGRINUS.

Puer sextum ætatis agens circiter annum tem-
peramento sanguineo-biliofo præditus , optime
constitutus , semper bene valens , mense Au-
gusto 1757. dum ruri cum parentibus com-
morabatur, in parte laterali mandibulæ inferioris
ad dentium radices , nulla manifesta causa ma-
gnitudinis avellanæ tumor apparuit.

Cum illa fere remedia, quæ ex fonte chirur-
gico hauriri possunt , a parentibus amantissimis
consultentibus viris doctissimis, adhibita fuerunt,
sed frustra , imo magis , ac magis ad diem hanc
adauctus est tumor, ut ad magnitudinem me-
dietatis aurantii comparari possit.

Puerum hunc sub finem mensis Novembris in-
visi , tumorem sedulo examinando , latum in
radice , mandibulæ adhærentem , & , ita dicam ,
substantiæ ossæ inveni , nullis doloribus con-
comitatum , nullo mutato cutis colore.

Tres curationes sunt, quæ a doctissimis chirurgiæ Professoribus ad tantum morbum eradicandum propositæ fuerunt, alia ex ferro, alia ex caustico, alia tumorem excitando.

Has litteras sapientioribus in facultate chirurgica mandamus, ut si qua, & dulciori methodo hunc puerum mihi amantissimum a tanto morbo sanitati pristinæ restituendum nobis proponant: & faxit Deus bonorum omnium largitor, ut puero optimo suis parentibus caro solatium salutemque sint allaturi.

78.

ANTONIUS CAP DE VILA.

P. JOHANNI WEMDLINGEN.

EGO vero, tabellario dedi 17²⁸/₁₁ 52. Cl. Joannes litteras; matheosque theses, ob magnam meam erga te benevolentiam, hæc igni mandasti. Cum a MDLIX. legerem tuorum Math. elementa, tanta fui lætitia affectus, ut avide expectassem, te fore Germano-Hispanorum decus, & ornamentum; sed Germanorum votis haud satis facere, vestratum multi ad me scribere; pro magno meo erga Hispanorum gentem officio & amore, quæso ergo Amp. Pater (quamquam suffusus rubore) ut discas fecundissimum Hispanorum idioma. Quo in studio animo molior, & lectites Eruditiss. P. Vestratum Matheos Cl. Christiani Wolfii elementa, & Joann. Christophori Heilbronner Math. Historia-

storiolam, præterea legas nostratum Math. scripta, convertes in substantiam & sanguinem (mi crede) & non te poenitebit laboris, atque nostratibus, & advenis satis facies. Haud tantam esse Hispanorum barbariem, ut Germano-Hispano, Galli, Itali, Germani, Angli, Scoti, Sueci, Dani, &c. cogitent, certo scio. Correctionibus his, ut in nova tuorum elementorum editione utaris, ad te mitto, ob magnum meum erga litteratorum rempublicam studium, & humanitatem. Si aliquid studiis licet tuis idoneum, possum præstare jube quæso Vir illustrissime Vale & ut me ames rogo. 20. April. MDCCLIX.

79.

DANIEL WILH. TRILLERUS.

MEdios inter horroni belli tumultus circumstrepentes, periculaque imminencia atrocissima, hæc raptim quasi ad Te potius effundo; quam cum cura & diligentia, scribo. Quare ignosces, spero, pro summa tua erga me humanitate, hisce litteris meis, omni quidem lepore ac venustate, pro temporum nempe calamitate, destitutis; Malas enim malui ad Te dare, quam prorsus nullas, ne diutius, ac jam, me quidem invivissimo, factum. deesse viderer officio ac pietati meæ, quæ erga Te, ut dudum nosti, merito summa est, & nullis

limitibus circumscripta. Quis enim quæso, haud colat ac veneretur Hallerum, per omnem cultiorem orbem longe celeberrimum? Licet igitur ob causas, nec Tibi, nec universo mundo, incognitas, omnis prope modum facultas ac voluptas scribendi nobis hætenus fuerit erepta; nondum tamen, crede mihi, hoc fido meo candidoque pectore excidit Halleri mei, Fautoris & amici religiose colendi, memoria, nec excidet unquam, dum spiritus hos reget artus. Ne vero vacuæ prorsus & sine aliquo munusculo, quantumvis levissimo; & vix oculis Tuis tam perspicacibus, digno, ad Te irent hæ ipsæ litteræ incomte & temere effusæ; en! pace quidem, ut spero, Tua, illis adjeci binas dissertationes academ. nec arte nec facundia, nec alio ullo pretio, commendabiles. Prior enim de Cortice Peruv. sub rectorata meo, tum quidem molestissimo & laboriosissimo, inter mille impedimenta & avocamenta ingratiissima, per intervalla quasi, subito conscripta, immo rectius, præcipitata fuit: altera vero, licet paulo majore cura ac studio elaborata sit, parum tamen etiam habet, quo sese commendet, nisi forsan solam argumenti hætenus neglecti & intractati, novitatem & utilitatem: quare, si non insignem laudem, forsan tamen facilior veniam, coram Te, ceu æquissimo & humanissimo judice, uti interea spero, merebitur. Quod equidem vehementer opto; si enim Tibi potissimum mediocria mea scripta haud penitus displicuerint; tum sane illa ab omnibus eruditis,

ditis, fat scio, probabuntur: tantum enim ubique valet iudicium Tuum, rectum, iustum, & ab omni partium studio alienum. Verum ista omnia splendido Tuo arbitrio unice relinquo. Jam autem vale Vir illustrissime atque otio corporis animique tranquillitate in beata vestra republica, quam diutissime fructuere, mihi hique, qui per iniqua eheu! fata, his bonis summis & nullo unquam pretio satis æstimandis maximo animi saucii dolore, jam ægerime careo, cum universa nostra patria afflictissima, meliorem fortunam ex animo apprecare! scribebam mœstus, inter mala præsentia, & utinam! vanos, majorum futurorum metus. Wittebergæ die 27. Septembris MDCCCLIX.

80.

CALDANUS.

RAnæ certe vesiculas habent pulmonales, ut mones: verum non ita elegantes ut in testudinibus, quas secui. In homine certe sunt æquales ubique; sed peto an possint eas distingui reuera a cellulari. Mihi si licet, aliquid conjectari argumentem instituere ab animalibus ad hominem, absolum non videtur.

Anatomicus Gallus Flurant in demonstratione de Hepate docet hepar sectum in tæniolas & maceratum punctula nigra oculis objicere, &

cava, adeoque ea esse folliculos Malpighianos. Maceravi diu hepar dissectum. Microscopio solari aliisque vitris acutissimis objeci; punctula hæc non vidi: vidi tamen vasa, & cellulositatem quandam spongiosam flavescentem, quas cellulas pro folliculis habere non possum. Interim pericula alia instituam, quoniam Ferrenius Gallus quid detexit inter vasa sanguifera, & ductum excretorium. Iterum rogo pro exemplaribus Fontanæ, & pro meis, tum pro dissertationibus expetitis. Tertius Tomus collectionis Bononiensis hoc ipso die in lucem venit. Male agunt adversarii. Tum mitto ad Somisium, ut Tibi curet, adeoque necdum legi. Curabo autem mihi exemplar alterum, ut Mutinensi auctori, nempe Cajetano Rossi statim respondeam. Responsum cito habebis per Somisium, quam si placet edere liberum erit, dummodo digna Tibi videatur. Statim ac de anatome publice disputavero, operam dabo, ut alterum opusculum componam: cui titulus erit: *Logica irritata*: in hoc opusculo juxta Præcepta logica Te Virum clarissimum & Tuos obsequentissimos sectatores a falso suppositis contradictionibus immunes reddam. Vale physicorum decus & me, ut soles, ama. Bonon. d. 28. Maij 1759.

W. DE LA CHENAL.

Quod, uti ex ultimis Tuis litteris edoceor, Curatori Academiae Goetting. & Cl. Werlhofio me commendaveris, benevolentiae erga me Tuæ novum est indicium atque tale, ut maximas gratiarum actiones mereatur.

Utcunque hoc negotium finietur, maximo mihi semper honori ducam ternario additum fuisse, proque hoc humanitatis tuæ eximio specimine nunquam non tibi ero devinctissimus.

Circa Alysson Allionii sequentia adhuc notanda habes: in ultimis Tuis litteris, Vir Illustrissime! illud Sisymbrio palustri potius adfines dicis, qui Raphanus aquaticus foliis rectilineis imprimis diversus. An Sisymbrium 4^{tum}. Enum. Helv. intelligis an 3^{tium}? Totus nunc sum in examinandis Sisymbriis 1. 2. 3. & 4^{tae}. Tuæ Enum. ut affinitatem, quam nostrum Alysson cum iis habet, eo accuratius determinare possim. Omnino nunc persuasum habeo, plantam nostram a dictis Sisymbrii speciebus genere separari non posse. Cum, uti jam alibi memini, illa passim in pratis circa Basileam sit frequentissima, inde conjeci, veteribus botanicis, qui stirpes Basileenses collegerunt, illam non potuisse esse prorsus ignotam. Idcirco hortum sicum Hagenbachianum evolvi, plantamque hanc haud absque gaudio reperi, cum scheda, cui sequentia inscripta erant:

erant: *Hanc Erucam foliis superioribus tenuissimis, ni fallor, in Turania collegi ad sepes; Dominus Spærlinus etiam Parisiis misit.* In Collectione Stirpium Dn. Prof. J. R. Zwingeri etiam aderat: sed absque nomine. Superest ut Herbarium Bauhinianum evolvam. Non possum non in transitu hic notare, quod *Sisymbrium* 3um. Tuæ Enum. a 1°. & 2°. diversissimum mihi videatur, cum petala valde exigua habeat, calyceque minora, quæ illis majora calycem multum excedentia sunt.

Historiæ Alyssi nostri, quam Actor. Helv. Tom. IV^{to}. inferam, iconen addam pulchre & fideliter delineatam, cum icon Allionii haud valde arrideat.

Amiciss. Chatelain desiderio Tuo jam satisfecisse spero.

Reperi nuper in M. Crenzach cornu loco umbroso Orchidem militarem majorem C. B. sed exigua copia.

Accuratiorem Salicis staminibus bifidis characterem alia vice communicabo.

Catalogum brevem rariorum stirpium Montbelgardensium litteris nostris addere haud injucundum Tibi fore credimus. Specimina sicca harum plantarum, quas frequentes instituti excursus suppeditarunt. & adhuc instituendi suppeditabunt, propediem Tibi transmittemus, quibus alteram partem addam, catalogi plantar. rarior. Basil. cujus jam unam misi.

Vale Vir illustrissime & favere perge.

Dabam Montbelgardi d. 15. Junii 1759.

Planta

*Plantæ in agro Montbelgardensi ineunte
anno 1759. repertæ.*

1. *Orchis barbata fætida*. In M. la Chaux & sur les ruines de la Citadelle.
2. *Veronica procumbens* Riv. Passim in sylvis umbrosis humidis cum *Anagall. lut. nemor. copiose*.
3. *Lunaria græca* filiquis oblongis. In montoso & umbroso loco haud longe a pago Vandoncourt.
4. *Osmunda foliis lunatis* Tourn. Dans les prés des bois pres du dit endroit.
5. *Orchis palmata batrachites* C. B. ibidem cum *Monorchide*.
6. *Thesium*. Ibidem copiose & passim alibi.
7. *Petasites minor* C. B. flore albo. In umbroso sylvofo & humido loco, au bas des fonds dicto, prope dictum pagum copiose cum *Chrysosplenio foliis alternis*, *Balsamina lutea*, *Lingue cervina*, *Filice aculeata majori*, *Christophoriana* &c. &c.
8. *Asperula cærulea arvensis* C. B. In agris versus dictum pagum passim copiose, & passim alibi in agris.
9. *Bunium* Linn. copiose inter segetes versus Bechamp; circa Seloncourt rarius.
10. *Cardamine impatiens* Linn. près la forge d'Audincourt sur un tas de crasse unicum specimen reperi.
11. *Alyssum* &c. *Allionii*. Juxta oram sylvulæ Charmontanæ aliquot specimina.

12. *Peplis* Linn. in pratis udis inter hanc sylvulam & Broynard.
13. *Pseudostachys alpina* C. B. au parc, & passim alibi in sylvosis montosis.
14. *Ribes vulgare acidum*. Au dit parc & dans le Bois de St. Thomas.
15. *Spina solstitialis* f. *calcitrapa*. Ad Viam prope urbem.
16. *Ornithogalum angustifol. majus* floribus ex albo virescentibus C. B. Passim in collibus sylvosis locisque montosis magna copia.
17. *Cynosorchis militaris montana*, spica rubente conglomerata. B. passim circa pagum Vandoncouth, & sur le Champ de St. Michel propre Urbem, cum *Orchidibus muscam & fucum* referentibus.
18. *Equisetum caule subnudo lævi*. Linn. spec. in pratis paludosis inter Charmontium & la grange la Vare copiose.

82.

ANT. A CAP DE VILA.

Aestimatifsimi mei Præceptoris Mariani Segueri fatum, familiaris meus Bibliopola J. A. Mallen mihi significavit 17¹⁷/₂ 59. Postquam est morte raptus celsi animi Vir probus, sobrius, eruditissimus, med. hujus ævi apud nostrates nulli secundus, utriusque Hispaniæ sapientissimus, nullus Valentiniæ, Hispanorumque Tarraconen-

conensium fuit, quin lacrymaretur, nec sicci sunt oculi mei; amisso præceptore carissimo, non ob mutuam tantum benevolentiam sed suum erga me amorem. Hæc scripsi 17²³ 59. ad ill. eruditiss. Gregorium Mayanensem nostratum decus, & ornamentum.

Pergratum mihi feceris erud. Vir, si ad me, quæ a meo æstimatissimo Magistro & D. Mariano Seguerio res gestas ad memoriæ prodendas requiruntur, quod Tibi facile erit, notitias Tabellaria dederis. Illustris M. Seguetius, ut ex litteris ad Doctissimum Hallerum missis, quarum exemplum Tibi mitto, constat, in Hispanorum Medicorum notitiis colligendis plurimum elaboravit, & Fratribus Cramer & Philibert Bibliop. Genevensibus, ab ipso dono missis, ut in supplemento ad Mangeti Bibliothecam scriptorum med. lucem viderunt, scito quæso penes quem est apographum, quia esset Clariss. Hallero facillimum typis eum mandare, eoque summo cum nostratum honore uti ad emendandam studii Med. Methodum Mag. Il. Bœrhaave emaculatam, & accessoribus locupletatam ab Illustrissimo A. Hallero, in qua triginta A. A. mille notitiæ continentur, hujusque methodi Alphabeticum indicem elaboravi, lucemque eum darem, si nostrates totis viribus hunc studium incumberent, Cl. G. Mayanensis 17³ 59. rescripsit.

May Sr. mio. me alegrare deque Umd. Naga su perigrinacion, que no dejarà de ver en ella algu-

algunas inscripciones. Aviendo escrito a Valencia sobre los Manuscritos de mio Amigo, i Maestro de Um. el Dre. Seguer, me han respondido, que parar el poder dela viuda su muger, i assi mismo la libreria, la qual he instado yo, a que se anime a comprarla el Sr. Arzobischo, porque quiere hacer una libreria, publica, i asimismo justo que en ella aya algunos libros de Medicina, de los quales carecian las dos librerias, que ha aquerido una del D. Cabrera, que era la mas escogida de Valencia, i otra del Pat. Albiniana, que era buena. El 20. de Marzo de 1757. me escrivió el Dr. Seguer, que David Clemente, residente en Hannover, de quien yo le envie una Carta, le pedia los notitios de los Medicos Espagnoles, que avia embiado a Ginebra. Despuy en Carta de 28. de Decmbr. de 1758. me escrivió assi el Sr. David Clemente. Bolvió a escrivirme sobre mis escritos Medicorum Hispanorum, que no puedo lograr. Yo le satisfice diciendo; que Cramer, a qui en habia en esta ciudad el dia de S. Jaime empenaria a imprimir, por todo esto anno que viene, el quinto tomo dela gran Bibliotheca de Manget y primero del *Supplemento*. Yo no he sabido mas. Umd. me crea, que despuy dela muerte de Dr. Seguer yo no ay en Valencia quien cuide de este genere de literatura; porque el ha sido el unico que la ha preferado a mis instancias, i si huviera tenido una tintura de buenas Letras, su fama

fama huviera resonado mucho. Hara mucha falta en Valencia, donde ahora ai gran contenda sobre fucederle en la Cathedra. Estima la noticia que Umd. me da dela nueva mencion, que ha visto del librito det Dr. Gasola, que ya se ha hecho raro en Valencia. Veo con gusto que Umd. se escrita en la lingua latina, y que de cada se va ensonnoreando de-la pareza. Ds. de a Umd. mucha salud, i felices adelantamientos, i me le guarde m. a. como deceo. Oliva a 30. de Junio de 1759.

Correctiones & accessiones litterarum, quas ad Te misi 17²59. p. Genevam, Roche. Dn. Jorje Juan traducidos, en el Anno 1752. Dn. Franc. Solano de Luque, nacio en la ciudad de Montilla en 1685. acabo el estudio de Gramatica en 1701. La Philosophia Peripatetica en el Colegio de PP. dela Compa. de Jesus de la misma ciudad en 1704. Se gradus de Bachiller de Med. en la ciudad de Granada en 1707. Somo la practica dos annos con el Dr. Jph. Pablo N. dela misma ciudad. En 1709. le examinaron los Med. del Rl. Protomedicato de Madrid. En 1712. se caso con Da. Josepha Navaros, y Vilorio, natural dela Villa de Mute. tuvo 15. hyos 8. varones, y 7. hembras, Murio 17³ $\frac{1}{3}$ 38. Dn. Pedro de Luque hyo de Dn. Francisco Med. actual de la ciudad de Antequera, quien me deo ver las obras impresas que son raras en Espanna,

y los manuscritos, que estan en su poder, recien muerto Dn. Francisco. Los Med. dela Corte le quieseron mercar los Manuscritos, a bueno precio, y no los quiso vender la viuda su muger, esto, y lo que le escrivi a V. S. es, ut Solano de Luque operum notitiam addas p. 684. Methodi Studii Med. de pulsu intermittenti ante crisis diarrhoeam significanti. Duas observationes a me factas habeo, una Valentiae Bonamexi Turditanorum de dicroto, & inciduo, praeterea nihil observavi, nec meis in aegrotis vidi. His in litteris a Tepetii Diploma honorarium Regiae Academiae Goettingensis, ejusquæ leges; si mihi hoc beneficium tribuis, in ejus gratiam scribam tractatum de bonarum artium praesenti statu apud Hispanos, ad hoc elaborandum, percurri fere omnes universitates nostratum regias, militares Academias, Studia, & Collegia. Omnia bonarum artium opera, quæ apud nostrates parcis, committentur, dono mittam. Avide expecto Opera, quæ mihi curas. Cordubam 17²⁶/₈ 59. iter faciam ad Medicinam faciendam Per Bibliop. J. A. Mallen litteras ad me mittas, & ad me, ipse ubi adfuero, finem imposui 17⁵/₇ 59. Correctiones delos elementos Mathematicos del P. Juan Wendlingen de la Compania de Jesus, cosmographo major del R. y supremo Consejo de Indias, y Maestro di Mathematicos en el collegio Imperial de Madrid. Has correctiones in æternum grati, devotique animi

animi monumentum Tibi dicavi, & prelio
committentur 17⁸59. Vale Cl. Vir, me ut
soles diu ama.

Bonamexi Turdetanorum 17⁸59.

83.

JOHANNES GESNERUS.

EQuidem, ut scribis, magnus est inter thermometra dissensus, si autores consentientia se construxisse afferant. Pendent hæc 1. quod non omnia eadem accuratatione construantur, dum adhibentur fluida diversa gradu rarefcentia, nec ad mercurii in barometro altitudinem, nec ad æquabilitatem tubi semper attendatur: 2. quod male scalæ partium æqualium ex Thermometris mercurialibus ad spirituosas, & vicissim a spirituosas ad mercurialia transferantur. Vitri inflatores nimia festinatione suos terminos pro aqua glaciali & pro ebulliente assumere solent; plerique etiam aliorum non semper optime constructorum novorum suas scalas assignant. Ii etiam, qui Nolletiana thermometra viderunt, ea non admodum laudant. Equidem puto, neminem majori & scrupulosa magis sollicitudine sua Thermometra construxisse, & cum aliorum observationibus comparasse, quam Michelium. Quotquot non habui a Farenheidio vel Prinzio constructa thermometra mercurialia, ea optime

inter se consentiebant. Ad ea itaque si Micheliana referantur, puto certiore mensuram obtineri, quam in Reaumurianis. Respondent vero thermometri Fahrenheitiani gradus cum Micheliano in hunc modum in terminis caloris aut frigoris definitis.

	Farenh.	Michel.
Frigus c. sal. ammon. & nive	0	$25\frac{1}{4}$ infra Temp.
Initium congelationis	32	11 —————
NB. Michelium aquam intra glaciem pro termino primo frigoris assumere		
cui respondet in Fahr.	33	$10\frac{1}{4}$ vel $10\frac{2}{5}$
Temperies	54	0
Calor Sanguinis	96	22 supra Temp.
Calor aquæ ebull.	204	100 Hos gradus
ipse observavi accuratissime consentire.		

Mitto scalam a Michelio mihi communicatam, in qua Fahrenheitii thermometerum cum mercuriali & spirituofo, quorum scala continet 100 partes æquales a temperie ad calorem aquæ ebullientis: Et $10\frac{1}{4}$ a temperie ad terminum aquæ glacialis,

Cæterum generales formulas pro comparatione thermometrorum mercurialium & spirituosorum elicere licebit ex tabula & observ. quæ extant dans le Recueil de M. Micheli p. 39. vel in actis Helveticis. Sunt enim differentiæ secundæ inter quosvis 10 gradus 32 minutorum. Si ergo assumantur gradus æquales thermometri spirituosii ut partes abscissæ x, & y applicatæ respondentes partes ther-

thermometri mercurialis indicent, obtinetur æquatio $y. = 7600x - 16xx$. v. gr. si quæ-
ratur gradus thermometri mercurialis (cujus
scala 6000 in temperie in 100 partes æqua-
les divisa est) respondens Thermometri spi-
rituosi gradui 20, erit $x = 20$. hinc $y. =$

$$\begin{array}{r} 7600. \quad 20 \quad - \quad 16 \quad 20 \quad 20. \quad 152000 \quad - \quad 6400 \\ \hline 6000 \qquad \qquad \qquad 6000 \\ \hline = 145600 = 24^{\circ} 16^i. \\ \hline 6000 \end{array}$$

Si gradus convertendi sint in Farenheitia-
nos observandum 8um. Farenheitianos respon-
dere 5. Michelianis; & eos incipere 54° infra
temperiem. Ergo rationem sumo ut $1\frac{3}{5}$ unde re-
gula 1^a. multiplica inventos gradus 24°. 16ⁱ.
per $1\frac{3}{5} = 38\frac{3}{5}$. 2° producto adde 54° & pro-
dibunt 92 $\frac{3}{5}$ thermometri Farenheitiani respon-
dentes 20° Thermometri Reaumuriani:

vel Formula pro convertendis gradibus Ther-
mometri Micheliani in Fahrenheitianos,

$$\begin{aligned} \text{erit } F &= \frac{1520 - 3\frac{1}{5}x \cdot x}{750} + 54 \\ &= \frac{1520 \cdot 20 - 35\frac{1}{5} \cdot 20 \cdot 20}{750} + 54 \\ &= \frac{30400 - 1280}{750} + 54. \\ &= \frac{2912}{750} + 54 = 92\frac{62}{75} \end{aligned}$$

Circa comparationem thermometrorum Michelianorum cum Reaumurianis aut Nolletianis, observo, terminos aquæ ebullientis in prioribus quæ R. construxit Thermometris minorem gradum caloris indicare, quam observatio docet in Michelianis. Sed omnino hic terminus aquæ ebullientis per thermometrum spirituosum mensuratus arbitrarius est, & nonnisi sub certis conditionibus verus, cum spiritus vini multo citius ebulliat quam aqua; ebulliente vero spiritu vini subsultus nascantur, qui incertis terminis definiuntur. Cum ergo spiritus vini aquæ ebullientis calorem non sustineat, nisi thermometrum in aëre densiori claudatur, ut densitas aeris ebullitioni resistere possit; & cum in descriptione a Cl. Reaumurio in Act. Gallicis A. 1730. data neque describatur, quo gradu caloris thermometrum obsignatum fuerit, & quodnam aëri spatium fuerit relictum, & in quo gradu barometrum eo tempore constitutum fuerit, de caloris gradu, quem Reaumurius aquæ ebullienti tribuat, nil certi nisi ex observationibus cum ejus thermometris factis judicare licet. Sed hæc inter se non consentiunt juxta Michel. l. c. p. 34 A. 1740. in primo respondebant 10° . Reaum. $21\frac{1}{4}$ Michel. A. 1742. $12\frac{1}{8} = 23\frac{1}{4}$. Temperies cavæ in Observatorio in hoc thermometro est $10\frac{1}{4}$ quibus respondent 0 in Micheliano. Et juxta Reaumurium l. c. p. 489 & 503, volumina inter aquam congelantem & ebullientem a se observata

servata sunt ut 1000. 1080. inter aquam congelantem & temperiem 1000. $1010\frac{1}{4}$; atque juxta hæc primi Thermometri Reaumuriani data video Michelum scalam correspondentis Reaumuriani thermometri suis thermometris adscripsisse. In his calor aquæ ebullientis, in Reaumuriano ad 105° . ascendit: Et 80° . calorem multo inferiorem indicat, qui $73\frac{1}{8}$ in Micheliano respondent, qui accedit ad gradum caloris, in quo spiritus vini ebullit.

Nolletiana thermometra, quæ fere hodie vulgatissima sunt, Reaumurianam scalam adscriptam habent, in qua 80° . calorem aquæ ebullientis indicant, sed is multo major est quam in veteri Reaumuriano cum respondeat 212 gradibus Farenheitianis, & 100 Michelianis, solent enim a Michelio edocti thermometra claudere in aeris temperie, in altitudine mercurii in barometro $27''$. $9'''$. vel si is minor fuerit, pro singulis pollicibus barometri deficientibus addunt 2° . ut si thermometrum construeretur in elevatione Mercurii $26''$. $9'''$. scala inter congelationem aquæ ebullientem dividitur in 88° . & additis duobus obtinetur scala 80° , ad quos liquor adscendit dum aqua ebullit, & mercurii altitudo est $27''$. $9'''$.

W. DE LA CHENAL.

CUM nuperrime excursus nonnullos botanicos facerem, in plantulas aliquot incidi minime vulgares, quarumque duas hactenus circa Basileam nondum repereram, Genistam nempe 2. Tuæ Enum. Helv. & Ornithopodium. Ambæ hæ plantæ jam florentes collem ornabant agros Wylenfes a nemore Wylenfi separantem.

Ibidem etiam aderat Alyssum Allionii, ut & in pratis inter pontem Wicfæ & Wyl. In pratis vero inter Neuhaus & Haltingen tantam ejus passim reperi copiam, ut etiam Ranunculo frequentia haud cederet. Circa hanc plantam, præter ea, quæ in dissertatione mea de illa dixi, sequentia annotavi: Radix albicans transversa, gustus acris, nasturcini, odoris post recentem effossionem similis, validi. Caulis pedales & semipedales. Rami florales ante florum aperturam nutantes. Calycis foliola elliptico-linearibus, basi non gibba, patentia. Ungues petalorum breves, erecti, bractea ovata, patente. Germen ovato-acutum. Stylus $\frac{1}{3}$ lineæ partem longus. Stigma capitatum integrum. Glandulas etiam armato oculo nullas reperi. Nondum mihi persuadere possum, stirpem apud nos adeo vulgarem Bauhinorum recentiorumque botanicorum oculis se subduxisse,
nec

nec tamen vel iconem vel descriptionem in iis reperio plantæ nostræ convenientem. Æque dubius hæreo, cuinam generi sit inferenda. Symbrii Alyssique, quotquot poterō, examinabo, ut scire possim, ad quodnam horum generum referri debeat. Tuam Vir illustrissime de hac re sententiam scire valdopere cupio.

In omnibus agris lapidosis circa Wyl & versus Haltingen incredibili copia crescit Nasturtium petræum foliis bursæ pastoris C. B. In hujus plantulæ flore singulare quid observavi, nemini adhuc dictum. Intra quodvis nempe stamen majus squamula aderat parva, utcunque triangularis, alba, petalum referens, stamine dimidio brevior. Intra stamina breviora simile quid aderat, longe tamen minimum, & oculis nudis vix conspicuum.

Dabam Basileæ d, 9. Maij 1759.

85.

W. DE LA CHENAL.

COrallorrhizam nunquam ipse reperi; quam enim plantam olim a me in M. Muteto lectam pro ea habueram, omnino, sicuti optime jam in Judiciis Götting. monuisti, nihil aliud est ac nidus avis. Specimina tamen Corallorrhizæ sicca perpulchra possideo ab amicissimo Chatelain entre la Combe de la Racine & la Brevine & à

Brazel Mairie de la Brevine, ad radices abietum copiose lecta. Si quando contigerit hanc stirpem nostris in montibus alicubi detegere, ejus stamina diligentius intuebor.

Ut desiderio quorundam virorum satisfaciam, observationes meas circa Frag. sterilem Trifol. ochroleucum, Alyssum Allionii & Salicem staminibus connatis repetam, Actisque Helveticis inferam. Accuratus etiam inquiram in characterem Arabis foliis ovatis scabris, filiquis recurvis Enum. Götting. quæ magna copia provenit in muro antiquo ptope Collegium Erasmianum.

Dum hæc scribo in Eruca inodora J. B. sæpissime 5. rarius 6. & 7. petala invenio. Annon hæc planta, ut & Eruca fativa Fuchs. (quam copiose in area arcis Montbelgardenfis reperi) Brassicis potius erit annumeranda? Toto certe characterem quam proxime ad eas accedere videtur, imprimis glandulis illis, in quarum tamen differentia non optime Cl. Linnæus essentialem characterem plantarum 4. petalarum filiquosarum mihi videtur posuisse, cum in una eademque planta magnitudine & figura haud raro variare viderim.

Cathedra Botanica, de qua in litteris Tuis mentionem facis, & fortunis quidem meis & summo, quo in stirpium notitiam feror, ardori quam maxime esset conveniens accommodaque, dummodo humeris meis tale onus haud foret impar. Ex specimine enim meo facile perspicere potuisti, Vir Illustrissime, quod vesti-

vestibula demum scientiæ botanicæ sim ingressus. Tui vero dijudicationi relinquo, an procedente tempore, laboreque indefesso bono cum Deo aliquando talis conditionis valde mihi acceptæ, aliquatenus dignus sim evasurus. Hoc negotium ad Tuum arbitrium confero & ut illud pro lubitu dirigere velis enixe rogo petoque. Officii mei erit, quavis data occasione re ipsa potius quam nudis verbis Tibi ostendere, memoriam singularis Tuæ humanitatis tantorumque in me collatorum beneficiorum nunquam ex animo meo fore discessuram.

Vale Vir Illustrissime & favere perge.

Dabam Basileæ 28. Aprilis 1759.

86.

W. DE LA CHENAL.

PRæterito die Mercurii fasciculum plantarum ad Zeerlederum misi, quem brevi obtenturum Te esse spero. Montbelgardicæ stirpes sunt rariores, quas ut Tibi mittam, discessuro mihi tradidit amicissimus Berdot. Excursus botanicos, quos post ultimas meas ad Te datas litteras in agrum Montbelgard. institui, fere solus feci ob valetudinem Berdoti minus bonam. Juræ varios tractus adii in Burgundiam usque, imprimis rupes salutavi, quæ oppidulum à D. Hippolyto dictum circumdant longa serie, variat-

riaeque rariores ibi plantas legi, eas nimirum, quæ prope Montcherou indicantur, qui pagus dicto Hipolito vicinus est. Videntur mihi plantæ dictorum locorum jure Helveticis stirpibus posse annumerari, cum hæ regiones a jura M. undique circumdatae, & Episcopatu Basileensi conterminæ sint. Circa Phalarin Oryzoiden Linn. olim jam a Cl. Viris J. R. Stæhelino & Miegio Fridlingæ repertam noto, quod nonnisi calyx biglumis adsit, gluma altera majori compressa, carinata, ciliata. Stamina tria. In Pepli frustraneo labore petala quæsi.

Montbelgardo Basileam rediens, medio fere itinere inter pagos Florimont & Seppois ad viam juxta dumeta Trifolii speciem legi, nondum antea mihi visam, Trifolio vulgari albo cognatam, a quo tamen differt, caule assurgente a $\frac{1}{2}$ pede ad cubitum alto, foliorum petiolis brevioribus, capitulis minoribus, densioribus, floribus minoribus, elegantissime purpureis striis notatis; calyces, fructibus ad maturitatem accedentibus, reflectuntur. Legumina calycibus paulo majora trisperma. An Trifolium capitulis fructiferis reflexis, leguminibus trispermis Linn. sp. plant? Nomen & synonyma apprime conveniunt, neque tamen satis certus sum a Trifolio vulgari albo vere differre.

In agro inter stipulas ante portam Johanneam Lychnidem reperi, quam cum aliquo tamen adhuc dubio pro Lychnide noctiflora C. B. habeo. Pauca saltem exemplaria ibi aderant. Petala,

tala, quantum quidem in floribus jam emar-
cidis videre potui, unguibus gaudebant angustis,
longitudine calycis. Bractea extus flava intus ob-
solete purpurascens, semibifida. Calyx 10. stria-
tus, striis alterne venosis, viridibus, valde
viscosus. Fructus conicus, pedunculo increas-
cato insidens, glaber, calyce arcte cinctus, uni-
locularis. Semina plurima, reniformia, aspe-
ra, compressa. Hanc & præcedentem plantam
stirpibus Berdotianis addidi.

In agris humidis inter stipulas circa Roth-
haus passim copiosum legi heri Centunculum
Dill. novum, ni fallor, Helvetiæ Civem. Ca-
lyx sæpissime quinquefidus, licet corollæ limbus
constanter quadripartitus sit. Stamina semper
quatuor.

In sylva montosa inter Muttenez & Mœn-
chenstein reliquias me reperiisse credo Vero-
nicæ procumbentis Riv. Cum vero neque
fructus amplius adfuerint, de ea certi quid
non pronuncio. Nullus tamen dubito, quin &
in Helvetiæ sylvis reperiatur, cum Montbelgardi
tam vulgaris sit.

Ad Birsecum in graminosis humidis copiose
etiam legi Trifolium fragiferum friscum. C. B.

Quæ in ultima Tua epistola, Vir illustrissi-
me, de rebus Göttingensibus scribis,
ea novum sunt benevolentiae Tuæ erga
me specimen, mihi certe dum vita aderit be-
neficia Tua a mente mea gratissima non erunt
abfutura. Amore stirpium qui in dies auge-
tur ductus, hancce conditionem valde deside-
rare

rare incipio, licet alio respectu eam haud parum reformidem. Utcunque fors cadet, semper tibi ero obstrictissimus.

Vale Vir Illustrissime & favere perge.

Dabam Basileæ die 19. Augusti 1759.

Aliquot Centunculi specimina hisce litteris adjicere haud incongruum visum est.

87.

CALDANUS.

Accipies per Somisium tertiam epistolam meam, quæ Rossio inscribitur. Aspera mihi non videtur, & si, aspere in adversarios meos secunda conscripta est, quod certe miror, gratias ago quam plurimas, quod minus asperam vertendo feceris.

Vascula quidem alba, ut monui, detexi & ego in hepate; neque intelligebam, neque videre potui tertium illud quasi receptaculum a Ferrenio detectum, quod tamquam Malpighii folliculus haberi potest. Sumus nos Itali in eadem navi cum Gallis. Artem replendorum vasorum non tenemus, quam ego texere tamen vehementer aveo.

Iterum doleo, de Zinnii præmatura morte; quæ eum Zinnio magnum anatomes incrementum sustulit. Erat ille, ut credo, anatomicus Göttingensis. Erat ne etiam cum mortuus est? an cathedram amiserat aliquorum injuria?

Fab-

Fabbrius, ut monent amici, neque enim eo familiariter utor, Fabbrius inquam Lausannensem collectionem non edet.

Evenerunt in Croatia protomedicum. Vim fecerunt plures ut oblatam dignitatem non recusarem. Recusavi tamen tum ratione loci, tum stipendii, quod ducentos nummos aureos, id est sequinos, pro quolibet anno non excedit. Vale præstantissime Haller, & me amare non deficias vehementer rogo.

Bononiæ die 21. Augusti 1759.

88.

JO. MARIA DE TURRE.

Tanta voluptate perlegi binas tuas de sanguinis circuitu & phlebotomia elucubrationes, quas mihi perlegendas dedit Jo. Viventius egregius Medicinæ Doctor, olim auditor meus in physicis & mathematicis disciplinis, ut me continere non potuerim, quin, licet ignotus Tibi communicarem, quæ decem ab hinc annis circa naturam globorum sanguinis detexi microscopiis exquisitissimis. Hæc eadém ante triennium leviter attigi in epistola data ad doctissimum Professore D. Jallabert, qui ad me rescripsit, se civilibus negotiis distentum, tantum otii non habuisse, ut accuratissime potuerit certas comperire observationes eas, quas
ad

ad ipsum miseram. Quoniam celebris es præclaris in physiologia nova inventis, in systemate, aliisque operibus immortalitate dignis, & tanta uteris diligentia in observationibus naturalibus peragendis, ut meliorem natura ipsa optare non possit, non gravabor, quæ plusquam millies distincte observavi circa globulos sanguinis, candide tamen communicare, ut si quem usum habere possunt in ejus circuitu per arterias & venas, & præcipue in secretionibus fluidorum, facile ipsum consueta solertia Tua eruas, postquam quæ indicavero iterum omnia accuratissimo examini Tuo subjeceris.

Sanguineos globulos sæpissime cum Jo. Vientio observavi, microscopiis lenticularibus simplicibus, & compositis, & microscopio solari D. Lieberkuhn, quod mihi paravi ita accuratum, ut fere ab omni iride immune sit, & quidem globulos hos contemplavi in sanguine humano, ranarum, aliorumque animalium vel in eorum artelumine reris venisque vel excepto tubis capillaribus, tam flexo, quam refracto, nunquam tamen mihi adeo satisfecerunt observationes, quas habui, ut nullum dubium de vera globulorum figura relinquerent. Tandem observationibus his incassum habitis, quæ in dies dubiam mentemangebant, totum me converti ad globulos minimos conficiendos ex pura crytallo, ut iis, si perquam minimos igne parare possem, rem totam absolverem. Post diuturnos labores eo perveni, ut parare facile potuerim globulos, quorum diametri essent æquales dimidiæ, tertiæ, & quartæ parti
Lineæ

Lineæ Parisiensis, imo quandoque adeo exiles, ut lente tantum eos detegere potuerim, & vix inter duo cola orichalcea detinere potuerim, quin sæpe a foramine interiori facile exiverint. Modum microscopium hæc simplicia parandi, quibus patent, quæ aliis, licet affabre elaboratis Londini, Parisiis, in Hollandia, aliisque locis, quæ omnia vidi, certe patere non possunt, libenter, si Tibi arriserit, communicabo; omnia enim, meo quidem judicio, inter cultores historiæ naturalis communia esse debent, ut in dies scientia hæc divina majus capiat incrementum.

Paratis ita globulis per quam minimis & perfecte rotundis, observationes cum Jo. Viventio instituere cœpi, adhibendo exiguam sanguinis guttam, probe compressam inter duas laminas rotundas, ex pellucido talco confectas, & foraminibus ussulæ eburneæ applicatas, ope circulo-
rum ex filo orichalceo. Res ex voto successit; cum enim laminas ex talco in omnibus suis latetibus cohærere impossibile sit, præbuerunt mihi occasionem contemplandi in aliquibus locis globulos immobiles & solitarios, in aliis globulos per talcorum angustias, veluti per canales diversarum diametrorum decurrentes; in aliis globos conglomeratos & quietos, aut in vorticem actos, aut sese æquilibrantes. Easdem observationes cum diversis laminis ex talco tentaveram, probe semper ad invicem apprimendo, circulo ex filo orichalceo rotundo foramini
ussulæ

assulæ eburnæ, quod vix tertiam pollicis partem æquabat.

Observationes novæ institutæ fuerunt globulo, qui augebat diametrum objecti ut 1. 780. Modum quo de hoc augmento certior factus sum, alias describam. Globulo hoc jam dubitare cœpi de rotunda partium sanguinis figura. Hæ enim in locis innumeris, hujus formæ, & magnitudinis apparuerunt In nonnullis locis inter laminae erant hujus formæ, & voluminis ; in aliis vero hujus Ubi erant plures simul conjunctæ ita videbantur.

Quoniam tamen adhuc minimæ mihi videbantur partes sanguinis, ut tutum de his judicium proferre possem, statim adhibere cœpi globulos multo minores, & quam minimos, quos parare potuerim, ut objectorum diameter bis mille, & amplius augetetur. Tunc autem ita clare, & distincte cum Viventio, aliisque perpaucis, vidi figuram particularum sanguinis, earum motum, & mutationes figuræ, ut nulum amplius de his dubium supersit; hinc modo nihil ulterius opto, quam ut alii diligentissimi observatores, e quorum numero merito emines, id plenius confirment. Non enim is sum, ut mihi unice standum esse a viris doctis putem. *Observationes* autem sequentes sunt;

1°. Partes sanguinis apparent sacculi mem-

branosi hujus formæ cum per angustias minores propria diametro moveri cogantur.

2°. Statim ac majorem locum inter laminas nanciscuntur hanc formam acquirunt magis, aut minus rotundam juxta angustiam minorem, aut majorem. Semper tamen distincta detur linea obscura, ut in a, qua sacculi extremitates junguntur. Citissime incurvantur cum in latiori loco sunt.

3°. Sacculi hi, cum post dimidiam horam sanguis inter laminas exsiccat, vix in aliquibus locis apparent, sed alicubi inter laminas videntur aquæ guttulæ dispersæ, alibi color pellucidus, alibi color tenuiter flavus, alibi color dilute ruber; sed hi colores suntque uniformes, absque ulla distinctione globulorum, aut ramulorum, si laminæ bene cohæreant, ut vix superficiem exilissimam globulorum admittant. Si vero latior inter laminas campus fuerit, tunc ibi sanguis coagulatus magis rubet, & plures ramuli nigri observantur.

4°. Sacculi hi solitarii lumine refracto observati pellucidi sunt, si plures contigui fuerint, tum videtur ibi color aliquis dilute flavus, si plures superficies globulorum superimpositæ fuerint, tunc rubere incipiunt globuli, & maximo rubore inficiuntur, ubi est inter laminas maxima copia sanguinis.

Ex observ. 1. consequitur, partes sanguinis non globos esse, sed sacculos membranaceos, qui maximo elaterio gaudent ex obs. 2. & in annulos conformantur, ut imitentur globulos, si microscopiis mediocribus observentur, vel plures globulos simul conjunctos, ut Leewen-

oeckio visi sunt, vel ex obs. 3. ramos implexos, ut vidit D. Adams in Transf. Anglicanis. Sacculi hi pleni sunt parte puriori lymphæ, quam imbibunt per exilissimos poros membranæ ex qua componuntur, ut innuere videntur ea quæ notantur in observ. 3. Sacculi hi nullum colorem exhibent si lumine refracto observantur, pallidum, aut rubrum juxta densitatem membranæ: si lumine reflexo eos intueamur, Membrana itaque eorum omnes radios coloratos transmittit, excepta portione radiorum rubrorum quos regerit. Is applicari posse videntur, quæ de coloribus ampullarum saponacearum animadvertit Newtonus. Cum hæc jam epistola modum excefferit, te amplius non morabor in explicandis diversis iis formis, & coloribus, quibus sanguis pluribus apparuit observatoribus; hæc enim facile ex vera partium sanguinis forma erui possunt. His interim frui & vale.

Dabam Neapoli in æde Demetrii quinto Kalendas Septembris anno ab incarnatione 1759.

89.

JOH. FRANC. CIGNAS.

CUM societas nostra Taurinensis Miscellaneorum tomum primum evulgaret per societatem ipsam

ipsam mihi mandatum est ut exemplar unum ad te mitterem, teque vehementer rogarem, ut si quæ horula a gravissimis studiis tuis, atque a gerenda republica vacares eam specimini- bus nostris percurrendis insumere velles, tumque de iisdem judicium nobis significare, quo tamquam norma in studiis nostris impo- sterum uteremur. Itaque libri exemplar unum cum litteris dedi Baroni Croufaz ut Tibi red- dendas curaret. Librum ad Te pervenisse per Professore nostrum Somis jam diu certior fac- tus sum; de litteris nihil amplius accepi, ut easdem intercidiſſe non immerito verear, quas tamen tibi reddi eo magis mihi curæ fuerat, quod gratum animum tibi testarentur, propter singularem humanitatem, qua elapſo anno diſ- putatiunculam illam meam nomine tuo ornari permifisti, & typis committi curasti, pro quo honorificentissimo indulgentiæ erga me tuæ testimonio perpetuo me tibi devinctum habe- bis: judicium quoque tuum, de quo per eas- dem litteras te rogaveram, avidissime exspecta- bamus, & non tam librum ipsum, quam con- silium, voluntatemque nostram tibi probari vehementer optabamus: qua enim es doctrina, ingenio, candore, tantam in judiciis tuis aucto- ritatem es consecutus, ut qui suffragium tuum promeruerit omnium eruditorum suffragia sibi pollicere possit, quod nobis si unquam in præ- sentiarum esset optandum, non quidem quod desiderio laudis tantopere moveamur, sed quod primordia hæc societatis aliquod grave, & lu-

culentum testimonium expostulent, quo Rex, & Magnates ad bene sperandum excitentur, ut nascentem societatem tueri, & augere constituent; quod si aliquando contingat, plura nos & meliora edituros esse speramus. Neque ullum profecto gravius, aut luculentius testimonium nobis optare liceret, quam schedulas aliquas tuas, quæ forte in majoribus operibus tuis locum non inveniant, & sequenti miscellaneorum nostrorum tomo inferere velles: tale enim tanti Viri testimonium apud externos, & posteros ad celebritatem, apud nostros ad incrementum societatis summopere conducere. Id porro desiderium nostrum ne significare quidem tibi ausus fuisssem, ut juvenilibus nostris speciminibus divina scripta tua permisceres, nisi viri alii summi, & tota Europa celeberrimi de lucubrationibus suis transmittendis spem nobis fecissent, quæ tuarum dignitati magis consentaneæ esse possint. Quod si itaque votis nostris indulgeas, & tanto beneficio societatem cumulare velis, quæ inde egregia commoda in ipsam emergent, tanti Viri humanitati accepta referentes perpetua animi grati recordatione recalemus. Te interim enixe rogo, ut me societatemque nostram sub clientelam Tuam excipere velis.

Vale Vir celeberrime & fave.

Scribebam Taurini die 1. Septembris 1759.

DE LA CHENAL.

NON sine voluptate ex ultimis Tuis litteris cognovi, quam pulchras rarasque ex Alpibus retuleris stirpes; earumque fasciculus, quem promissisti, erit gratissimus. Si quæ etiam aliarum rariorum plantarum specimina possideas, quibus carere facile possis, eas ut mecum communicare velis, enixe rogo, meas qualescunque vicissim afferens.

De Lychnide, quam in ultima mea epistola dixi, certum est esse Lychnidem noctifloram, cum floris structura talis omnino sit, qualem in Enum. Götting. describis, nisi quod petalorum limbus in speciminibus meis semibifidus sit. Sed & summitates viscosæ meam plantam a Lychnide dioicæ satis superque distinguunt.

Trifolium fragiferum nunc ubique reperio.

Quod Göttingæ in alium potius, quam in me inclinent, non miror neque ægre fero. Licet commendatio Tua sperato effectû caruerit, sola tamen voluntate in perpetuum me Vir illustrissime devinxisti, ita ut verba non inveniam, quibus gratissimæ mentis testimonium exhibeam. Non parum tamen doleo, domesticis rationibus, suaserique parentum brevi me fore coactum, praxi medicæ operam navare, cum in hanc medicinæ partem minime inclinem facileque prævideam, multum illam temporis

mihi esse sumpturam , quod multo majori voluptate , stirpium cognitioni vel Chemiæ impenderem.

De honorifica Tua invitatione grates maximas ago. Talia itinera botanica majora lubentissime jam instituisssem , adhucque instituerem , nisi patre jam dudum essem orbatus , qui necessarios pro iis sumtus suppeditare queat.

Ex nonnullis , quos nuperrime institui excursibus , pulcherrimas retuli stirpes , quarum tres in Enum. Tuæ Helv. non reperiuntur. En earum catalogum.

1°. *Scirpus acicularis* Linn. abunde in superiori piscina prope Kleinrieden in fundo aquæ & in sabulo humido , quod aqua recessa nudum reliquit.

2°. *Carduus Tataricus* Linn. in demetis trans Birsam inter pontem majorem & D. Jacobum. Pulchra planta , floribus magnis albis ; calycis squamis in brevissimam spinam mollem & inermem terminatis , caule non alato , foliis radicalibus pinnatifidis , caulinis dentatis amplexicaulibus. Pappoplumoso, omnibus vero foliis margine ciliato-spinosis &c. Animus est integram ejus descriptionem adjecta icone tradere in 4to tomo Actor. Helv. Licet Linnæus nulla synonyma addat , certissime tamen est *Cirsium Alpinum* , foliis ad costam integris &c. Ponted. dissert. p. 133. n. XIII. cum nomen & descriptio eximie conveniant.

3°. *Pseudocyperus maritimus* Michel f. *Scirpus acutus* Linn. copiose in aquosis ad Rhenum infra Neudorf.

4°. *Rhamnoides*. Ad ripam Rheni inque ejus insulis frequens infra Neudorf.

5°. *Eruca fativa* Fuchs. Incredibili copia una cum *Eruca inodora* J. B. circa & infra Neudorf in agris, ad vias, fossas, inque humidis ad Rhenum.

6°. *Orobanche ramosa*, Diu frustra quaesitam tamen reperi infra Neudorf inter canna-bim copiose.

7°. *Gramen paniculis elegantissimis* minimum Scheuchz. In arenosis ad Wiesam & ad ripam Rheni extra portam Johanneam, ubi dudum jam invenerat Cl. Miegius.

Priorem catalogi plantarum rariorum Basil. partem, cujus posteriorem dudum misi, propediem Tibi adjectis nonnullis graminibus, muscis, aliisque plantis dubiis mittam.

Vale Vir Illustrissime & favere perge.

Dabam Basileæ die 12. Septembris 1759.

91.

DE LA CHENAL.

ALteram epistolarum Tuarum ultimarum ad Am. Berdot. conscriptam, mihi vero nescio quam ob causam inscriptam, ipsi dudum misi.

Fasciculum plantarum, quem promittis, lætus accipiam.

Q 4

Iter,

Iter, cuius sumptus largiri offers; lubentissime susciperem, nisi ob affectus hypochondriaco-vertiginosos, quibus satis sum obnoxius, vias illas angustas & abruptas locaque horrida præcipitiis imminetia, quæ in alpibus vulgaria esse dicuntur, timerem. Ea igitur, si placeret, loca adire possem, quæ tali periculo carent, utut ceterum transitu permolesta sint, hoc enim nihil curo, ita v. gr. solas præfecturas transalpinas perlustrare possem, vel Valesiam vel alia quæcunque loca, ubi supra indicata pericula haud offenduntur. Cum idem iter mihi proposueris, quod Cl. Gagnebin hac æstate instituere promisit, ejus iter locum non habuisse videtur.

Nuper instituto excursu botanico circa pagos Alschweyler, Hægenheim &c. inter cannabim ubique copiosam offendi Orobanchen ramosam. Inter Alschweyler & Neuweyler juxta pinastretulum ad dextram semitæ, loco macilento & ut apparebat, sicco, aprico, præter Parnassiam, Orchidem spiralem, Gentianam cæruleam oris pilosis, Millefol. nobile &c. magnam copiam legi Pseudoasphodeli alpini C. B. Fossam illam, quæ a piscina Alschweyleni ad piscinam prope Schuzenmatten decurrit & per ipsum pratum sclopetariorum transit, totam plenam reperi Phalaride oryzoide Linn. sed & heri saltem idem gramen ad marginem piscinæ mediæ prope Kleinrieden magna copia legi. Singulare in hac planta est. quod panicula, semine ad maturitatem accedente, totam sese in
Va.

vagina supremi folii abscondat, sine dubio ne folliculi, una cum tenuissimis suis petiolis valde decidui, iusto citius delabantur. Talia specimina nonnulla plantis a Te desideratis & propediem mittendis, adjiciam.

Cl. Miegius praxi medica, ob dysenterias & variolas epidemice heic grassantes, obrutus hactenus impeditus fuit, quominus plantas, quas Tibi Vir illustrissime! promisit, mitteret; eas stirpibus adjiciet.

Chondrillam viscosam humilem C. B. in agro prope Neuweyler non copiosam legi absque flore.

Centunculum etiam præter locum olim Tibi indicatum, in pratis udis prope Bottmingam valde frequentem reperii.

Vale Vir Illustrissime & favere perge.

Dabam Basileæ die 17. Octobris 1759.

92.

JOHANNES GESNERUS.

EQuidem insolitum silentium tuum aliquam apud me sollicitudinem excitavit, Vir amicissime. Gaudeo vero Te ex dolorifico tumore reconvaluisse & firmissimam sanitatem opto. Cara conjux post incisionem tumoris intra biduum restituta fuit per Dei gratiam.

Ad Bergerum Tubingensem scribam proxime, desideratum librum petiturus.

In

In pretium transmissorum inquiram.

Libri D. Benevenuti nondum advenerunt.

Stokarus nuper per nobiliss. de Fagel & Tavel dissertationes quasdam medicas misit absque litteris, unicum singulae exemplar.

Manet de morbis infantum lactantium. 1724.

Am. Guill. *Marcus* de fabrica & actione Ventriculi, 758.

Abrah. *Ledeboer* de respiratione 1757.

Alb. *Guex* de humoribus cordis in statu sano consideratis 1758.

P. *Luchtmanns* de saporibus & gustu 1758. Significabis quas ad Te mitti velis.

Clariss. Gaubius nostro Stokaro optime cupit, sed quid in vacante cathedra Göttingensi efficere possit non video. Meretur sane ob optimos mores & egregia studia bonorum favorem; & eum in Te patronum habere gaudeo. Forte Nob. de Brunn favorem in eum derivabit, quem pro defuncto nepoti destinaverat.

Vitoduri puer ex calculosa affectione defunctus cultro anatomico subjectus est, praeter vesicam urinariam, in qua calculus delitescibat secundaria & inferior deprehendebatur, in quam ex superiori duae distinctae urethrae calami crassitie ducebant; insolitum sane phaenomenon.

Vicus Embaracensis Praefecto Kyburgensi paret, ad eum itaque litterae mittendae erunt, Huic h. t. ad initium Februarii 1760. praest D. Joh, Escherus. Ille ipse qui convivio tuo
Docto-

Doctorali Leidæ intererat, & ejus filius Göttingæ per aliquod tempus commoratus est.

Gaudeo Te Historiam plantarum Helvetiæ tot eximiis accessionibus locupletare, & inventa cum publico communicare.

Physiologiam avidissime exspecto, sed quæso pretium ejus addas, ut gratus persolvam.

Vale Vir amicissime & Illustris ac me ut soles perge amare.

Tigur. ad d. 20. Oct. 1759.

93.

CALDANUS.

ME non latet quam lenti sint bibliopolæ in rebus gerendis. Dolet quod Januario mense proximo, de anatome publice disputaturus, Tua Vir præstantissime, legere prius non poterō. Nunc musculos omnes suis locis positos scholaribus ostendo, cum superioribus diebus ossa demonstraverim; deinde transitum faciam ad viscera tum in sua sede, tum extra hanc demonstranda: quæ omnia ideo facio, ut clarius intelligant disputationes, quæ postea circa usum præsertim partium omnium versantur. Vellem, si tempus erit ut spero, viscera quædam colorato liquore replere: sed peto ut ad hæc respondeas. Aqua ebulliens in intervallo duorum cylindrorum debetne ebullire tunc cum tubum replere volo,

volo, aut solum ut sperma ceti, sebum, & ceta liquefiant? Necessene est, ut sæpius feci, injicere aquam calidam per arteriam, ut si forte sanguinis grumi in replendo viscere delitescant, solvantur? Cum in *arteriam grandem* dicis, intelligis ne in *Aortam*, aut potius in grandiore illius visceris, quod replere volumus? Ad colorem quid aptius est? cinnabaris, aut terra viridis, aut quid aliud? Sunt ne hæc adhibenda in pollinem tenuissimum redacta aut alia ratione? Peto veniam si multa ex te quæro. Desiderium quod habeo, ut res bene cedat, importunum me facit.

Dabam Bononiæ die 23. Octobris 1759.

24.

B E R D O T Fil.

OMnia quæ Tibi arrident plantarum plura mittere non possum specimina, cum pluribus ipse non sim instructus, efficiam tamen ut quarum mihi est angustia, eas ex Lachenalis herbario accipias. Nescio sane qui factum fuerit, ut tam parca manu rariores aliquot plantas legerim, cum multo frequentioribus vix sat chartæ fuerit recondendis. Rosæ fol. pimpinellæ duo specimina absque flore habeo, unum mitto. Orobanchen, cujus jam iconem accepisti, plantis addo, hanc, si vacat, reddas quæso. Cor-
nus

nus mas, nobis in sylvis Manduodurensibus frequens est. Aster luteus foliis succisæ Rupp. sub rupe Bavaniensi ad Dubim inter salices, Herniaria hirsuta, in agris lapidosis prope Arbonans, Argemone capitulis longis glabris, est ad agrorum margines prope urbem & in ruderosis arcis.

Orizam nostram pro varietate 3ⁱⁱ. milii Hoff. Act. Helv. Erucam sativam Fuchf. pro Sisymbrio vimineo Linn. & Carduum heterophyllum pro tuberoso habet D^{nus}. Spielmannus.

Rosam mitto mihi minus notam in pascuo Epais prope Montecheroux rarius occurrentem; hujus nomen si dare velles, pergratum foret. Cum porro tuis de partibus sensilibus & irritab. observationibus operam des, en observatiunculam quæ si aliquid facere visa fuerit, gaudebo.

Obs. oculis captæ, annorumque 86, anus Hericuriensis, inferiorem tibiæ partem depascebatur ulcus cacoerhes, denudatum magnam partem extensorem proprii pollicis: tendinem linteis fricui, digitisque tetigi; sciscitanti num sentiret? utique dixit, num doleret? nequaquam. Inter loquendam, fusi, qui ad manus erat, acutiori extremo, non commonita anu, tendinem denuo tetigi, irritavi, nullum inde vel sensus vel doloris dedit indicium. Octiduo post exsuccæ & miserrimæ vitæ mors finem fecit.

Vale, Vir Excellentissime & favere perge Tui Cultori.

Scribebam Montbelgardi d. 27. Octobris 1759.

DE LA CHENAL.

Mitto Tibi Plantas a Te desideratas Berdotianas & meas, quibus Cl. Miegius fasciculum jungendum misit.

Iter eo, quo scripsisti, modo lubentissime suscipiam, eoque majori cum voluptate, quod loca illa Helvetiæ transalpina stirpium gratia, nondum, ni fallor, sint perlustrata.

Inter plantas, quas ut proximo vere Tibi mittam, cupis, etiam Alfine est verna glabra: an sub hoc nomine eam Vir illustrissime! intelligis plantam, quam Vaillantius ita denominavit? sed hanc circa Basileam neminem adhuc reperiisse puto. An vero Alsinen vernam glabram floribus umbellatis albis Tourn? quæ nostrorum agrorum frequens est incola. Lathyrum Narbonensem, quem ex horto habeo, nunquam spontaneum apud nos vidi, neque ejus varietatem angustifoliam, ut fere crediderim ex incuria quadam vel nimia festinatione C. Bauhino has plantas in Catal. suum irrepsisse.

Valde miratus sum de eo, quod de Hippomarathro Riv. scripsisti, a quo plantam umbelliferam Montbelgardensem parum vel nihil differre credidi, licet in icone Riv. utique figura involucris non valde arriserit. Videntur nihilominus plura synonyma, quæ ad Sefeli Enum. Helv. refers, ad nostram plantam esse referenda,

da, quod imprimis de J. B. plantis certissimum esse novi.

De Trifolio reflexo Linn. quod dudum Tibi, Vir Illustrissime! misi cum aliis stirpibus, nihil rescripsisti; annon fig. 1. Tabulæ XXII. in Vailantii Botan. ad illud referri debet? Omnino mihi ita videtur, & doleo, quod in textu hunc Melilotum omiserit.

Proximo vere Raphanistri segetum (quod in litteris Tuis sub Erucæ asperæ nomine Te intelligere puto) varietatem flore flavo eam albo conferam. In speciminibus meis siccis, præter colorem & glabritiem flavo majorem nullam differentiam reperi.

Plantas, quas promittis, lætus accipiam. Eo gratiores erunt, quod, uti scribis alpinæ sint, Helvetiæque indigenæ.

Muscos nunc, quorum haud exiguum jam copiam habeo, hac hyeme undique colligam, Tibique si placet, rariores ex iis proximo vere communicabo. Magnus enim eorum apud nos est proventus, cum idonea loca, ubi nasci amant, ubique præsto sint. Minus felix hactenus fuit labor meus in minimis illis Bryi speciebus, quas nudo oculo vix ac ne vix quidem a se invicem distinguere possum. Difficilior tamen adhuc mihi videtur classis Lichenum & Lichenoidum.

Vale Vir illustris & favere perge.

Dabam Basil. d. 22. Nov, 1759.

FELIX FONTANA.

Litteras Tuas Junio datas per Manettum accipi pridie Kal. Nov. cum eo essem ut Florentiæ proficiscerer. Dabis itaque veniam, si nunc solum grati animi ejus respondeo, officiique erga Te mei declarandi occasionem arripio. Lætatus valde sum, magnamque percepi voluptatem, intelligens communem amicum, quem semper magni æstimavi, & cujus familiaritatem frui semper & colui, omnimoda se gessisse sinceritate in illo negotio, de quo alias ad te.

Exemplaria illa, quæ mihi humanitas Tua benignissime pollicetur, si ad amicum Caldanum Bononiam transmiseris rem mihi gratissimam facies; ita enim ad me quam citissime per ipsum Caldanum de condicto Romam pervenient. Dissertationem illam meam *de motu pupilla, ejusque statu*, quem Laufannæ typis edere in animo habes, sicut mihi significas ad Te mittere non non prætermittam hac conditione ut tu omnium nasutissimus emendes, & corrigas ea omnia, quæ tibi minus accurata, minus ad mentem elaborata videbuntur, uno verbo, ut omnia ad libitum deleas, mutes, refundas. Ceterum non despero, fore ut ea tibi non omnino displiceant; continet enim (absit verbo invidia) nova multa, & ab aliis, quod sciam non adhuc observata, quæ ad oculi mecha-

mechanismum, & theoriam physiologicam melius intelligendam, & longe clarius, quam hactenus præstitum sit, pertractandam possunt manuducere.

Quæstio mihi dudum proposita fuit discutienda per Medicum Veronensem, num oscillationes continuæ & sibi mutuo succedentes, in musculo semel tantum irritato, pendeant ab ejusdem musculi *irritabilitate*, eo modo quo continuatio vibrationum in elastris semel compressis manet ab eorum elasticitate, vel an potius oscillationes singulæ novam semper causam requirant, a qua excitentur. Ut hanc quæstionem dirimerem, & omnibus occurrerem difficultatibus plura tentavi pericula ad determinandam vim, quæ requiritur, ut nervo compresso musculus resolvatur, & paralyfim contrahat, quorum experimentorum nonnulla ad quæstiones alias definiendas & feliciter enucleandas aditum mihi latum aperuerunt; hacque præterea occasione novum mihi, nec opinanti occurrit argumentum, quo, aut ego omnino fallor, a motu musculorum quælibet efficiens causa externa excluditur.

Præter hæc alia multa experimenta cepi rescando nervos in animalibus adhuc juvenibus, musculosque multis post diebus irritando, quæ mihi luculenter demonstrare videntur, & extra omnem teli jactum constituere, irritabilitatem esse peculiarem fibræ proprietatem, a spiritibus quibuscunque hospitantibus independentem. Vale interim Vir Cl. & ornatissime, meque

tunc tibi maxime devinctum scias, cum libere operam meam adhibebis, & me occupatum in tui famulatum servabis. Jube itaque, meque uti addictissimo utere; augebitur obsequium erga Te meum, officium (si capere incrementum potest) & fides. Me ama & vale.

Romæ Kal. Dec. 1759.

97.

CASUS MEDICUS.

Illustrissima S. R. F. nata Comes Esthera Teleki conjunx Ill. D. Comitis Sigismundi Torezkai annum agens ætatis 19^{num}. vitæ conjugalis alterum, habitu paulo laxiore, debiliore & humidior, facie ex albo subpallida, forma ceterum elegante, animo miti, tranquillo, prudenti prædita, vitæ sedentariæ, & ad morem magnatum delicatiori, somnoque justo longiori, id est ad horas 9 10. protenso, atque eduliis farinaceis, infermentatis & pinguibus liberalius, vino autem & potione coffe parcius semper utens; quinque abhinc annis febre acuta correpta altero morbi die supervenit symptoma catalepsi proxime accedens: quod tamen ex medicorum adstantium consilio secta in dextro brachio vena, sensim disparuit: quarto die variolæ in planta pedis paucæ, sed in facie & brachiis mox plures conspici ceperunt, reliquum

quum vero corpus his exanthematibus mansit fere immune. Id in eruptione observabatur, ut variolæ primo quasi confertim prodire volentes mox retrocesserint, adeo ut una vix ex quinquaginta in vesiculas tandem emerferit. Ex his tamen ad tempus consuetum, id est diem 14um convaluit, sed ab eo tempore debiliore se semper sanitate usam affirmat. Oculi quoque ad aliquod tempus manebant caliginosi; verum brevi post, claritas visus iterum rediit.

Alvum naturaliter semper habuit paulo segnior; appetitum, imprimis carniū, paucum; catamenia 17°. ætatis anno primum eruperant, paucis licet tentata remediis emmenagogis: ab eo tempore, ut plurimum, regulariter fluunt sed nimis parce, nec satis colorata. Ante aliquot menses salinis pharmacis utens, sub debito temporis intervallo, ter, quaterve prodisse tantillum observavit. Pulsus naturaliter se habet, nisi quod pro reliqua corporis temperie sit paulo debilior.

Mense Octobri anni præterlapsi, hinc ex Transylvania Hungariam, inde mense Januario anni præsentis Viennam profecta cum II. parentibus atque III. Marito, sensit, maxime Mense Februario, vires sibi decrescere, appetitum magis ac magis inminui: cepitque nauseas, crebras vomitiones (dum strias quoque sanguinis nonnullas ejecit) vertigines, capitis dolores, cum primis in sincipitio, frigidos pati; ad hypochondrium sinistrum, sine ullo tamen præsentē vel præcedente tumore aut

duritie, sæpius dolere. Et hæc omnia dum curru veheretur, aut pedibus celerius iter faceret invalescere solent. Ventriculus post pastum una atque altera hora frequenter dolet. Pedes sunt debiles & cito defatigantur, maxime ad poplitem & furas. Cor sæpius palpitat & dolet. De pectoris adgravatione, (quæ nonnunquam cum obtuso dolore est) sæpe conqueritur. Fauces quoque interdum constringuntur. Raro tussit; nec multum aut morbosum quidpiam excreat. Saliva tenuis mane cum nausea copiose profluit; calorem aeris rarissime sentit: nec facile sudat. Extrema pedum manuumque, ut plurimum frigent. Somnus est turbulentus. Mane post somnum torpidior est quam circa vespere. Hieme & primo vere ex his omnibus magis laborat, quam æstate adulta, item tempestate frigida & humida quam sicca & calida. Ab acidis, cepa & aliis flatulentis pejus se habet. Dum semel in thermas Budenses, quæ multum sunt calidæ, descendisset, in ipso statim balneo & postea, ingenti languore, vertigine, nausea & pectoris obpressionem corripiebatur, unde ab iis tandem abstinuit. Sed quod maxime angit, observat palpebras superiores, ac si sommo premeretur, ut plurimum graves. Oculi sunt humidi, lacrymas tamen rarius fundentes. Iris, ad maiorem minoremve lucis adfluxum satis sensibilis. Oculi sunt clari, sine ullo rubore vel dolore: præterquam quod ad fundum oculi obtusum aliquem dolorem interdum sentiat. Maculam quoque nigricantem nunc propius nunc remo-

remotius oculis nonnunquam obversari con-
queritur. Hæc a quatuor circiter mensibus ali-
quale augmentum ceperunt. Verum & antea &
modo pro varia æris temperie & dispositione
corporis, prout scilicet perspiratio cuticularis
melius vel pejus procedit, nunc majori nunc
minori mensura adsunt. Legere tamen vel mi-
natos characteres semper potest; sed cito obnu-
bilantur oculi, objecta quoque majora ad 400
& 500 passus percipere, sæpe etiam distin-
guere valet. Sæpe vero & propinqua obscu-
rius videt.

Collatis, ut decet, inter se enumeratis
symptomatibus omnium horum malorum causa
in præternaturali fibrarum in ipsis visceribus
chylopoieticis atque universo corpore laxitate,
& hinc sensim nato glutinoso & acido spon-
taneo, atque inordinato spirituum motu hæ-
rere extra dubium esse videtur, visceribus
(de quorum nescio quali obstructione & cor-
ruptione multi multa loquebantur) omnino in-
tegris existentibus.

Visus vero vitium ab humorum crudorum
& viscidorum, consequenter & impurorum in
universo corpore redundantium sua quoque
sponte, proxime vero in nuperis illis cephalalgis
vomitionibus ad caput, ibique etiam oculos de-
cubitu arque accumulatione, & facta hinc nervi
optici aut tunicæ retinæ aliquali compressione
enatum esse vero est valde simillimum.

Remedia vero, quibus usa est, Pharmaceu-
tica ordinata sunt per Doctorem Mattyus hunc

in modum : Rec. extract, panchym. dr. ij. resin. Jalap. Mercurii dulc. āā dr. f. Elix. propr. rh. qf. M. F. Pillulæ gr. iij. auro obducantur. D. S. Pillulæ alvum ducentes quarta quavis vespera ad N°. VII. sumendæ. Sumfus, & mane alvus blande sine ulla molestia aut virium decremento ter, quaterve cum propulsione fordium serofarum fat copiosa, mota est.

Rec. Rad. Valerian. sylv. Pimpin. alb. Sarsaparill. Scorzoner. Fœnic. Bardanæ āā unc. f. Herb. Meliss. Scord. Heder. terr. Millef. c. summit. āā Mj. Fol. Rorism. unc. j. f. Flor. Lavend. p. ij. Cort. citri & Sem. Anisi āā unc. f. c. c. M. D. S. species pro infuso quovis mane & post meridiem hora quinta ad vascula tria quatuorve, forbillando. Radices seorsim dentur; & semper ante infusionem herbarum parum coquantur.

Rec. Eff. Absinth. comp. unc. j. Træ. antim Tart. Sp. sal. amm. anisat. āā unc. f. M. D. S. Sumat mane cum infuso guttas 50; post prandium cum vino aut saccharo guttas 60.

Rec. Rad. Irid. Florent dr. iij. sem. Anisi Succin. alb. pp. Lapp. cancr. pp. Bezoard miner. āā dr. ij. Salis. fix. absinth. dr. j. M. F. pulv. ad dr. f. quavis vespera ante cubitum sumendus. Hunc primis quinque diebus sumpsit. Verum postea, ut febris & sanguini majus robur ope hujus quoque conciliaretur, adjecta sunt sequentia. Rad. Zedoar. salis polychrest. āā dr. ij. Limat. mart. subtiliss. parum rubiginosæ dr. iv. f. M. f. pulv.

Ad

Ad cibos condiendos. Rec. sem. Foenic. Anisi. Cubebar. āā dr. j. Fol. Euphras. Majoran āā dr. f. Macis, Cinam. āā dr. j. salis amm. unc. j. f. M. F. Tragea. Si quando sanguis aliquam ebullitionum facit, tunc aut hac aut præcedente mixtura abstineat.

Denique ut humores superflui & vitiosi per salivam quoque atque pituitam narium (quod parcissime excernitur) a capite aliquatenus revellerentur, hunc in finem intimavit, ut radicem Pyrethri jejune sæpius masticaret, & pulvere, aut saltem Tabaci generosi sternutatorio uteretur. Interim, ut Aq. Regin. Hung. tempora & palpebras frequenter ablueret, ita ut ex hac oculis quoque tantillum influeret: præterea, ut aut hanc aut sal. volat. oleos. naribus identidem admoveret) quo sic organa lacrymas & pituitam plorantia verum nunc officio parum strenue fungentia magis excitarentur) consuluit.

Dum Illustrissima patiens specificatis his remediis, præter frictiones & balnea pedum, trageam ad cibos condiendos, pulverem sternutatorium, per 4. aut 5. hebdomadas diligenter uteretur, intra paucos dies cepit menti & corpori major vigor infundi; somnus factus est placidus; appetitus bonus, nausæ & vomitus cessarunt, spasmodica gulæ constrictio non amplius rediit; ventriculus & hypochondria, prout & caput, rarius & minus dolere, respiratio evasit levior; corpus cepit carne repleri, & cutis rubore suffundi neque oculi

tam frequenter obnubilabantur. Ut oculi ad repellendos humores plus roboris acquirerent facculus seq. pro nocte aliquoties imponebatur. Rec. Herb. Euphras. & flor. ros. rubr. p. 2. sem. foenic. p. 1. M. verum semel aqua Euphrasie per errorem facculus justo magis humefactus oculo dextro impositus visum in eo effecerat hebetiorem. Ceterum visus paulo quidem est auctior, quam fuerat olim; sed adhuc mansit adeo obtusus & debilis, ut de eo Illustrissima multum conqueratur.

Cogitatum quoque erat de vesicatorio & empl. de melil. unc. j. & pulv. cantharid dr. j. nuchæ applicando & per aliquod tempus gestando. Non secus de sternutatorio ad mentem H. Boerhaavii & sacchari albi gr. x. merc. dulc. gr. i. exacte mixtis & in x. doses divisis, parato, ut unum quovis mane naribus hauriret: aut alio aliquo idoneo: Verum, reformidante, imprimis vesicatorium (quoniam unus ex medicis certo futuram cœcitatem ex hoc ei prædixerat) Illustrissima Domina, hætenus utrumque dilatum est.

Postquam præscriptæ curæ 4, & 5. hebdomadas dicto modo insumpsisset, novilunium accessit, & catamenia parcius quam antea consueverant, fluxere: sine ulla ceterum sanitatis mutatione. Tum a mense integro medicina cavuit omni, propter quartanam febrem, cujus octa-

octavum paroxysmum præstolatur. Sub æstu illius pulv. Halensi rubro & bezoardico utitur.

Samuel Baligha, Med. Doct.

Stephanus Margus, Med. Doct.

D. Jacobus Hutter, Senat. Civ. Cibir.

98.

C A L D A N U S.

LEgebam Zinnium de oculo, & observationes tuas postremas. Vide quæso an partium nomina confundo. Juxta Zinnium, corpus ciliare est illa pars choroidis, quæ incipit in strias contrahi, & deducitur ad lentem usque, cui non affigitur, sed accumbit in formam zonulæ. Choroides arcte adhæret ad confinia scleroticæ & corneæ. Ubi vero adhæSIONem facit annulum describit, qui dicitur orbiculus ciliaris, seu zona ciliaris, nisi ego fallor. Plicæ albæ, quas creat choroides cum contrahitur, dicuntur processus ciliares. Corona vero ciliaris est peculiaris membranula orta a vitrea circa medium, & progrediens sub retina scandit partem gibbam vitrei, ut sese affigat, in formam zonulæ ipsi lenti. Inter hanc & limbum lentis est annulus Petitianus. Quæso an in adhæSIONE hujus coronæ ad centrum, ubi zonulam

nulam format, ibi dicenda sit zona ciliaris, non vero ea, quam paulo ante descripsi, & dixi adhærere confiniis scleroticæ cum cornea.

Gratias summas ago de methodo injectionum. Hac methodo utar, & habebis quid contigerit, ut errores emendare possis. Cum publicam anatomem tradidero, quod mense proximo fiet, respondebo D. Le Cat. Verum opus est, ut mittas ejus Physiologiam, nonnullis abhinc annis impressam; ibi enim vult meninges sentire, & oscillare, cerebrum vero insensile esse juxta mentem Pacchioni atque Baglivii. Exorat amicus Fontana, qui nunc Romæ est, ut mihi inscribas exemplaria ejus epistolæ, atque ea omnia, quæ ad eum mittere placet. Potes sic inscripta ad Somisium mittere.

Dabam Bononiæ d. 11. Dec. 1759.

99.

DE LA CHENAL.

PRo plantis, quas misisti, summas Tibi refero gratias. Plurimæ ex illis nondum inter meas erant, ad centum fere & ultra. Eo gratiores sunt, quod maxima ex parte Helveticæ sint imprimis alpinæ. Sequentes duas ex iis in autoribus non reperio 1°. Thysselinum latifolium. An Selinum 2. Enum. Helv. an 3tium? sed hoc angustifolium vocant. 2°. Viscaginem alpi-

alpinam petalis quadrifidis, quæ ad Saponarias videtur pertinere.

Inspiciendam nuper misit Cl. Respingerus pulcherrimam Tuam Orchidei generis elaborationem, & ut mendarum typographicarum correctionem in me susciperem rogavit, quod lubentissime faciam. Cum impressio ejus ob alia, quas typographus sub manibus nunc habet, negotia non nisi initio insequentis anni incipietur, si quid adhuc monendum haberes, commodè facere poteris.

Trifolium ex Linnæo nominavi, quod non aliud tunc nomen constabat. Sed videtur plane mihi esse Melilotus Pariiensis humifusa; foliis ferratis glabris Vaill. Par. Tab. XXIt. fig. 1. Icon certe apprime convenit, & dolendum, quod in textu omissum sit. Descriptionem ejus aliqualem actis Helv. inferam, unice ut Botanicis accuratius in hanc plantam inquirendi ansam præbeam. Valde mihi vicinum videtur Trifolio repenti albo,

Quod ad Sisymbrium Tuum Erucae folio aspero flore luteo attinet, id quidem, Vir Illustrissime minime diversum mihi videtur ab eo, quod heic vulgatissimum est. Eadem est in utroque, calycis structura, eadem florum & siliquarum. Folia quidem amplitudine & pinnarum figura aliquatenus recedunt, sed magnitudo foliorum etiam nostris in speciminibus valde diversa est, nunc major nunc minor, mox pinnæ regulares & concinnæ, mox variæ & irregulares

Flo-

Florum colorem flavum in stirpibus in agris Neudorfensibus crescentibus sæpissime observavi, ut omnino a foli pinguedine ortum trahere videatur, cum specimina in arenosis fluviorum littoribus lecta, tantum non semper pallidis floribus instructa sint.

Perhonorificum dissertationis meæ in Nov. Litterar. Götting. recensionem maximopere me Tibi obstrinxisti. Differentiæ inter Alysson & Sisymbria palustria brevibus siliquis certiores & evidentiores notas in Act. Helv. tradere annitar. Salix, cujus characterem dedi, utique est Salix folio tenuiore fragilis J. B.

Vale Vir Illustrissime & favere perge.

Dabam Basil. d. 22. Dec. 1759.

100.

CASPAR FRIDERICUS WOLF.

AUdeo Tibi mittere meam dissertationem inauguralem, theoriam generationis exponentem; licet enim Te summum harum rerum judicem & acutissimum habeam, singularis tamen Tua humanitas, qua etiam eorum labores suscipis, qui aliquid præstare sincere saltem conantur. sperare simul me jubet, fore, ut & meis conatibus æqui bonique consulas.

Neque hoc me terret, Vir perillustis, quod contrariam meæ theoriæ sententiam perillustri
Tuo

Tuo nomine atque auctoritate nuper dignatus fueris; non solum enim de sincero illo amore, quo veritatem, quam tetigisse credo, prosequeris, & quem totus eruditorum orbis in Te veneratur, persuasus fui dudum; verum nec ita se habent ea, quæ in acceptissimis experimentis, circa ova incubata institutis, proposita sunt, ut omnem spem de veritate meæ theoriæ, quæ, cum primum experimenta legerem, absoluta fere erat, abjicere debuissim. Itæ nimirum Vir perillustis, verba Tua audiunt, Part. II. p. 172. Je propose l'opinion contraire; qui *commence* a me *paraître* la plus probable. Le poulet m'a fourni des raisons en faveur du développement, Quid igitur obstat, quo minus perfecerim meum opusculum, & submittam id nunc, tanquam rationes, pro altera parte pugnantes, iterum perspicacissimo Tuo judicio?

Si hac qualicunque mea elaboratione aliquomodo Tibi, Vir perillustis, placere possem; & fatis me felicem existimarem, & securus tunc essem de reliquorum approbatione; Tuum enim solidissimum judicium instar omnium mihi fuit hactenus, & semper mihi erit. Si erraverim aut Tuo ingenio haud satisfecerim, Tua correctione, quomodocunque hanc instituere Tibi placeat, noli me dedignari; quin potius ut isto favore, cui omnes Tuos discipulos commendatos habere soles, etiam me gaudere concedas, enixe Te rogem.

Ego per omnem vitam deditissimus Tibi ero.

Berolini d. 23. Dec. 1759.

C A L D A N U S.

ACcepi a communi amico Somisio partem librorum, quos perhumaniter misisti. Neque enim Gallus Tabellarius omnia secum afferre poterat. Quæ attulit huc spectant. Nempe Tom. II. Physiologiæ: Tom. de irritabilitate, collect. Lausannensis. Præfationem contra Buffonium. Epistolam Meckelii de vasis lymphaticis, & de glandulis conglobatis; & dissertationem Sprœgeli pro Cl. Algarotto. Pollicitus est ipse Algarottus Meckelio scribere, ut dissertationem mittat de quinto pari nervorum: quare ne sis quæso, de hac re sollicitus.

Satis recte intellexi, quæ doces egregie de zona ciliari. Error irrepsit, quia Zinnii opus Florentiæ nam est apud Cocchii filium, qui ut illud opus commodarem, semel atque iterum exoravit, pollicitus reddere ad herum suum. Ipse Cocchius instituit experimenta de insensitivitate; sed quoniam errores in experiendo irrepsērunt, ex me quærit hodie methodum exactissimam & tutissimam.

Somisio scribo ut curet physiologiam Cl. Le Catii, atque, ut spero, ad me perveniet. Die Jovis proxime elapso cathedram conscendi, ut de anatome publice disputarem. Resonat theatrum omnia, singulo die, Halleri præstantissimi nomen. Plurima argumenta publice adtulerunt

runt Laghius, Balbus aliqua, qui Bononiæ contra me pugnant; sed adhuc, ut spero, rationes pro me stant, & simul experimenta, sic auditores omnes manibus pedibusque plaudentes, veritatem amantes, Te habeant ducem, & protectorem.

Injectiones in renes factæ repleverunt substantiam renum corticalem, pyramides, pupillas, & tubulos in pelvim desinentes. In ipsam cerebri substantiam corticalem vascula quædam injecta viam demonstraverunt vasorum ipsæ substantiæ componentium, cum universum caput ceracea materia replerem. Solutus ab anatome ad injectiones redibo. Tu interim vale, Vir præstantissime, & fave homini, qui Te sincere amat & ex corde; neque minus colit ac veneratur.

Bonon. d. 15. Januar. 1760.

102.

CALDANUS.

Complevi Anatomen publicam, in qua disputatum est de sententiis Tuis, ut dici solet, usque ad mortem. Quo successu id evenerit, & quomodo adversariorum difficultatibus responderim, meum non est definire. Epistola ad *le Cat* quam nunc scribo, adversarios ad verum depinget, & responsiones publice datas
ite-

iterum publicas, mediis typis faciam. Utinam fileant qui contradicunt absque eo, quod vel pericula fecerint, vel quid in rem nostram legerint.

Legi dissertationem Cl. Sprægelii, de qua summas refert gratias amicus Algarottus, & qui adjungit epistolam, conscriptam forte ut gratias ipse reddat, ob id etiam quod in Tom. IV. collection. de irritabilit. quid tribuis auctoritati tanti amici. Legi inquam Sprægelii dissertationem, quæ valde mihi placuit: doleo tantum, quod discipuli Tui, Vir Clarissime, dicant interdum nervos esse irritabiles, quandoque autem irritabilitatem cum sensitivitate confundunt. Hæc atque alia faciunt, ut in nova Tua sententia adversarii quid inveniant, quod opponant. Lætor tamen Te virum præstantissimum, satis aperte mentem Tuam declarasse; atque hoc satis est, ut sententiam Tuam tueamur. Legi insuper præfationem ad Buffonum, quæ certe organicarum particularum systema penitus evertit. Hoc erat a summo Halleri ingenio, utque ab ejus doctrina summa certissime expectandum, & eventus expectationi profecto par fuit. Vale Physicorum decus, & ama Tui devotissimum.

Dabam Bononiæ die 11. Februarii 1760.

DE LA CHENAL.

CUM ab amiciss. Miëgio acceperin, Alyssum Allionii novam Tibi, Vir Illustrissime, nunc videri esse plantæ speciem; quales de illa Tuæ sint cogitationes scire valdopere desiderarem, antequam descriptionem ejus actis Helv. inferam. A Sisymbriis certe aquaticis, quæ raphani aquatici veteribus audiunt, manifesto mihi differre videtur caule erecto, foliis tenuissime divisis, pinnulis integris, succulentis, filiquis demum fere inanibus paucissimis certe seminibus foëtis; loco demum natali, habitu toto &c. Sed & Raphanus aquaticus foliis in profundas lacinias divisis C. B. qualis quidem heic vulgaris est, (aliud enim non novi) a Raphano aquatico altero C. B. vcre diversus est, caule inferne minime repente, flore calyce minore, minimo, qualem Vaillantius optime describit sub nomine Sisymbrii palustris repentis parvo flore. Bot. p. 186. pro nova planta. Sed pluribus importunus Tibi esse nolo.

Dabam Basil. d. 20. Febr. 1760,

C A L D A N U S.

ADversarios meos in patria ut spero, superavi, certe si non omnes saltem plurimos. Doleo tamen quum lego amicos nostros nonnulla interdum proferre, quæ non videntur firmo stare talo. Ill. D. Houffet, postquam dixit cutim esse semper & perpetuo sensilem in summo gradu, in progressu de tanta sensilitate aperte dubitat. Meditullium sensile, ut mihi videtur, facit semper. Intestina moveri magis intra corpus quam extra pro tuto statuit. Id tamen est contra observationem. Casus nonnulli possunt aliquando imponere, & certe mihi ipsi imposuissent nisi pluries id viderim. Etiam postremis diebus hinc, in vitulis duobus id observavi, nempe intestina magis agitari mortuo animali quam viventi, & adversarius meus Vandellius in secunda epistola idem asserere coactus fuit. Hæc atque alia adversariorum animos dubitantes faciunt, & amicis nostris opus esset omnia legere quæ, scripta fuerunt, ne in contradictiones inter nos incidamus.

Lætor de præclarissimis observatis Tuis in cerebro avium. Prodibunt ut spero in immortalis Tuæ physiologia.

Doleo de difficultate in obtinendis exemplaribus pro amico Fontana. Ille Te veneratur & amat, Vir satis est doctus ac promptus; atque
ut

ut mihi videtur, in ratiocinando subtilis. Fere semper ægrotat ex colica, & tamen ægrotus fere semper anatomicis meis sectionibus perpetuo interfuit cum Bononiæ esset, & didicit.

Vale Vir summe & me ut soles ama.

Bonon. die

1760.

105.

MORGAGNUS.

QUas ante finem Octobris litteras perbenigne ad me dederas, Illustris Hallere, illas quidem justo tempore accepi, sed quæ Tigurum jam tum abs Te missa pro me esse, significabas, ea vero cum intra unum, aut alterum, aut sequentem deinceps mensem expectarentur, ut continuo rescriberem me accepisse, non ante hesternum denique diem ad meas pervenerunt manus. Itaque statim certiore te facio, intactum hac vice fasciculum accepisse, & quas par est, maximas videlicet gratias ago liberalitati erga me Tuæ, & benevolentiae insuper, quam amica Tua de mea valetudine sollicitudo illis iisdem litteris testabatur. Quid quæris? Deus me O. M, incolumem adhuc, & parum consuetum laboribus servat; ut quæ restant de suscepto opere describenda, intra hunc fortasse annum me descripturum non desperem. Inte-

rea gratulor Tibi, & nostræ facultati, quod physiologiæ Tuæ laudata volumina in annos singulos crescant & quod secessus iste Tuam alat valetudinem securam odii, in quod indicabas Te immerito incidisse; conscientia fretum, ut sapientem hominem decet, servati officii orando amicos, non modo nihil de eorum laudibus detrahendo. Quod reliquum est, quædam interea apud nos edita, quorum novissimum propediem habebo, tanto libentius, citiusque ad Te mittam, quod cum iis duæ erunt Jani Planci obsignatæ epistolæ, quas ipsi dudum pollicitus sum in meo primo ad Te fasciculo me inclusurum. Deus Te, Illustris Hallere, & Tuæ, & medicæ reipublicæ, quarum utramque strenue juves, quam diutissime conservet.

D. Patavii 26. Martii die 1760.

106.

DE LA CHENAL.

Nuper duas Ornithogali lutei species reperi vere diversas, quarum prima unicum ex bulbo folium proferebat ad semi pedem & integrum longum, a 4. lineis ad semi pollicem latum obtusum. Scapus folio radicali multo brevior diphyllus erit, foliis paulo quam radicale, angustioribus, brevioribus, acutis, valde inæqualibus subhirsutis; umbella florum simplex
ex

ex 3. ad 6. & 8. floribus usque constans. Pedunculi subhirsuti, valde inæquales; petala elliptica obtusa. In altera specie duo ex radice prodibant folia longissima, angustissima, vix ultra lineam lata, semitriquetra, carinata, Scapus humilior præcedenti. Umbella plus minus, semper tamen ramosa. Folia pedunculis subiecta radicalibus duplo & triplo latiora, itidem inæqualia. Pedunculi villosi inæquales. Petala lanceolato-lineararia, acutissima, extus subhirsuta. Tota planta hirsutior est præcedenti. Ad di potest locus natalis, cum hanc nonnisi in segetibus legerim versus Holée, circa Gundeldingen inter Muttentz & Prattelen, illam vero in sylvula, quæ Wiefam inter & Neuhaus jacet, nec non sylvam trans pontam Wiefæ sub arboribus cum Ranunculo nemoroso luteo reperim. Speciem ramosam etiam cum bulbillis in foliorum alis legi. In eadem specie (uti jam annotavit Dillenius) non raro numerus petalorum, staminum &c. duplus est, nonnunquam 8. adsunt petala, totidem stamina, fructus tetragonus, tubæ tetragonæ, stigmaque quadrifidum. Hæc omnia satis superque sufficere mihi videntur ad hæc plantas specie distinguendas, cum constantissimæ sint hæ differentiæ. uti in plusquam 100. speciminibus vidi.

Galium montan. altissimum, foliis angustis &c. Rupp. frequentissimum est in agris nostris *enobrychide* confitis, versus Moenchenstein, Gundeldingen, *auf dem Birsfeld* &c. in catalogo, tibi olim transmissio, ni fallor, omisi. Plantas,

quas dudum jam, ut hoc vere Tibi, Vir Illustrissime transmittam, desiderasti, an recentes an ficas intelligis? *Tithymalus myrsinites* fructu verrucoso vulgatissimus heic brevi florebit, nec non alius multo rarior, *Tithymalus* nempe Enum. Helv. quam magna copia, sed flore jam delapso, prægresso autumno legi in lapidosis & sterilibus agris ad Rhenum in Klein Hüningen, eodem fere loco, ubi J. Bauh. suum olim legerat. *Alfinem* vernam glabram nondum reperire potui. *Tithymalus myrsinites*, uti ex speciminibus brevi transmittendis videbis, abunde differt & ab *Arvensi* German. & a montano non acri.

Dabam Basilea d. 12. Aprilis 1760.

107.

JOHANNES GESNERUS.

NUper anomalam admodum vasorum infantis recens nati conformationem professor anatomes D. Burckardus mihi examinandam exhibuit. Arteria pulmonalis ad pulmones nonnisi parvum ramum emittebat, ipsa vero in aortam descendentem tota mutata est, in exortu ex corde recepit ductum, ex sinu venoso dextro infra aortam decurrentem. Ipsa aorta angustior nonnisi tres ramos ascendentes emittebat sub claviam & carotidem sinistras, itemque innomina-

na-

natum truncum. Ab arteriæ subclaviæ sinistrae trunco canalis arteriosus ad pulmonalem (quæ hic aorta descendens erat) ferebatur. Ratio insolitæ structuræ forte non difficulter in nimia ad pulmones resistantia invenitur. Dolebam vero mihi copiam totum cadaver examinandi defuisse. Accuratam vero cordis & ejus vasorum delineationem fieri curavi, quam si velis, lubens communicabo.

Vale Vir Illustris & amicissime, ac me ut soles amare perge.

Turici ad d. 25. Apr. MDCCLX.

108.

BERDOT FILIUS,

ADversa quæ parentes sororemque per aliquot menses preffit valetudo, quominus in plantis vernalibus legendis frequentior forem, hactenus impedimento fuit, ut paucæ sint quas habeo novas.

1. Helleborus hyemalis Linn, copiose contre la haye des champs au-dessus du cimetière des Pestiferès. Planta hæc a nemine ibi colitur vel culta fuisse videtur, ut pro indigena haberi possit.

2. Anblatum Cordi copiose in montis Bard umbrosis.

3. Myofurus inter segetes ad pagum Danemariæ, Alfatiæ superioris inter Montbelgardum & Mulhusiam.

4. Cornus mas in sylvis circa Mandeure ait. Montb. copiosa.

Si defunt quæ scribam botanica, non injucunda fore observata quædam anatomica practica duco. Hydrocephalus est internus, facatus, isque triennis in puero octenni mense proxime elapso, demortuo.

Brevis Historia morbi.

Quinquennis puerulus grandiori a natura donatus capite, corporeque paulo minus pro ætate agili & expedito, animo autem promptiori, scabie capitis ulcerosa ab aliquot hebdomadibus laborabat. Hæc ab ancilla inungitur ita, ut subito fere retropulsa fuerit. Abinde dolere cœpit caput, moleque sensim augeri doloribus rarioribus factis, illibata facie. In dies motus incapaciores facti artus inferiores, tandem immobiles, sensu tamen præditi, aliquantum cum ipso pene semper rigeabant. Superiores artus, motus paulo tenaciores, tandem aliqua paralyfis, non sine sensu affecit. Alvus tardescere cœpit, clysteribus & mitioribus laxantibus vix solvenda, fortioribus tandem ægerri-me respondens, subinde tamen incocta, dura subinde scybala infcio, ut plurimum, sub finem præsertim exonerabantur ægrotulo. Urina matulam primis annis requirebat, ultimo
autem

autem non confcio mingeatur puerulo. Lo-
quela tardior sensim fiebat, ut maximum tan-
dem & ingratum inter quamlibet syllabam in-
tercederet intervallum.

Appetitus per totum morbum vegetus, sæpe
urgens. Respiratio pulsusque integri manserunt.
Interni externique sensus hactenus acutissimi
omnes.

Elapsis autem, a primo ut videtur insultu,
mensibus circiter XVIII. lumine orbus factus
est dexter oculus, sinistro, aliquot post men-
sibus in mali consortium tracto, pupillis mi-
rum dilatatis: ut cæcus decumberet supinus,
immotus, & aliquantum rigidus puerulus, ani-
mo ad mortem usque hilari & jocosus, ceteris-
que sensibus integerrimis. Grandescibat interim
caput, sensimque dehiscabant futuræ, sagit-
talis ad nasum descendens, coronalis, lamb-
doidea, recedebantque aliquantum a parietali-
bus ossa temporum. Premens futurarum inter-
media digitus nullum movebat dolorem, nul-
lam percipiebat fluctuationem, mollitiem ali-
quam, ceterum dura & renitentia in externo
capite omnia. Mors tandem ultimo mense Apri-
li vitæ finem fecit, elapsis jam a primo insultu
tribus, & quod excurrit, annis. Nihil per to-
tum morbi decursum, puerulum excruciauit,
præter insignes subinde capitis dolores. spasti-
ca aliqua artuum rigiditate in consensum ducta
(a futurarum forte dehiscencia). Ultimo vitæ
anno lipothymia aliquot, pulsu non percipien-
do,

do, respiratione vix sensibili, artubus frigidis, mortis simulacra dederunt.

Nil varia profuerunt, in usum, sed serius vocata remedia interna externave, aperientia varii generis, laxantia, hydragoga, cephalica, volatilia, fetacea, fomenta, cucuphæ &c, Calvariæ terebratio nimis anceps visa est auxilium, sola quæ vitæ finem fecit mors, miseriis clausulam imposuit.

Observat. anatomic. XII. incirca post mortem horis.

1. Statura pueri erat 3. pedum Parisinorum.
2. Capitis peripheria, ducto nimirum filo a regione supraorbitali posteriora versus paulo supra occiput, erat 24. pollicum.
3. Ab una aure ad alteram aurem, ducto supra verticem filo, pollices erant 17. lin. 2. Denudato cranio, in conspectum venerunt
4. Sutura sagittalis ad nasum descendens, & coronalis. Utrarumque dehiscentia erat 2. pollicum, minor erat lambdoideæ. Cartilago ossium marginibus intermedia erat, jam offescens, denticulisque suturarum admodum prolongatis & tenuibus, utrique firmiter adnexa.
5. Maxima ossium perietalium & frontis crassities duabus lineis æqualis, sed occipitis, linea non major erat.
6. Dura mater cartilaginibus ossa suturarum loco jungentibus firmitus adhærebat, cerebro ut vulgo solet superducta,

7. Piæ matris loco meræ fibræ aderant duriores, in pectinis modum hinc inde cerebro superstratæ.

8. Cerebrum, primo intuitu, nihil præter naturam, si molem exceperis & lobos indistinctos, præ se ferebat, sed quicquid de ipso erat, in mollissimam pultem albidam, diffluentem resolutum erat, ita quidem ut quid cortex cerebri, quid proprie sic dicta ejus substantia fuerit, dici vix potuisset. Adeo tenuis erat hæcce cerebri massa, ut maxima ejus crassities tribus lineis major non fuerit Pondus unc. xxxviij. æquale.

9. Digni apice divisa puls ista cerebri, apparuit vesica vel & saccus turgidus, antè duræ matri basi calvariæ superdata, orbitis nempe & sellæ equinæ incumbens, postèr tentorio cerebelli. Saccus hicce a cerebri pul- te ista, quasi a cortice, superne & a lateribus eximis involvebatur; aperto sacco effluerunt aquæ limpidæ subglutinosa lb. ix. unc. ij. sacci parietes crassitie duræ matri non multum cedebant.

10. Sub hocce sacco conspicui erant nervi optici, pro parte, sed toti diffuentes, complanati, cerebro molliores. ne cremoris quidem consistentia induti.

In ceteras cerebri partes, medullam oblongatam &c. inquirere per diffluentem cerebri molliem non licuit. Puls erat tota massa cerebri, tres lineas crassa, saccum aqua turgentem corticis instar recludens.

Ce-

Cerebellum.

11. Dexter cerebelli lobus, scirrhus non minus durum erat, saccus tamen erat, steatomatis instar, aderat nimirum involucrum fere corneum, lineam crassum, in quo materies spissa teræ instar argillaceæ, cerebelli corticem colore referens, occludebatur. Lobus iste ponderis erat unc. vj. f.

12. Sinistri lobi præcedenti multo minoris aliquam, sed eam minimam partem efficiebat, pulicula cerebri substantiæ satis similis, quod vero reliquum & majus erat, simile lobo dextro fuit. Totius autem lobi pondus unc. ij. majus non fuit.

Quid cum medulla spinali actum fuerit, per parentum &c. luctum perscrutari non licuit. Sed eandem pessime etiam habuisse in tanta cerebri exundantione ejus & cerebelli &c. depravata consistentia videtur.

Qui tamdiu cum tanta cerebri cerebelli &c. labe, vitam sensibus illibatis trahere potuerit puerulum? ægre dicitur: plurimum fecisse videntur, molliora adhucdum ossa & cedentes futuræ.

Qui vitalitatis origo a cerebello, cum tanta ejus induratione &c. consistere potest? sola fere animalitas ut ita dicam, labefactata fuit.

An absque irritabilitate, cordis motus in tanta originis nervorum labe sospes & incolumis superesse potuisset?

Indu-

Induratum primo cerebellum hydropi forte aniam dedit.

Ne male habeas, Vir excellentissime, si nonnulla addam de ingenti adipis mole in Satrapa nostro ante aliquot menses morbo acuto demortuo. Vix aliquantum movebat corpus quia instare videretur suffocatio, stans, sedens, inter cibos, & amicos, ut plurimum dormitabat cum molestissimo roncho. Abdominis post mortem mensura capta 5. cum semis pedum erat, sub cute adeps, hinc 3. hinc. 4. tranversorum digitorum crassitiem habuit: abdominales musculi tenuissimi. Omentum 3, fere transversos digitos crassum. Hepar ingentis molis, parcam bilem habebat, vesicula felleis concrementa vero aliquot biliosa. Ventriculus miræ capicitatis. Coli adiposæ appendices ovo non multo minores erant pleræque. Renum mollissimæ; carni ingens vis adipis undique incumbibat, ut non sine molestia oculis cipi potuerint. Tumidum ponderosissimumque lienem infarciebat sanguis ater, spissus, pultis ad instar. Parcissimus in totius corporis vasis aderat sanguis, isque spissus, atram pultem referebat. Pericardium præ adipe pollicem crassum erat. Pulmones atrofusci sanguine farti. Mediastinum, maxime superius 2 pollic. crassitie æquale. Basin cordis ingens tegebat vis adipis, similis aortam, venam cavam, vasaque pulmonalia & asperam arteriam involvebat. Caro cordis mollis admodum, ejusque ventriculi atro grumoso sanguine referti, Crurum mensura ad furas instituta,

2. & semi pedum erat. Sub cate 2. pollic. ad-
eps non minor erat. Ætas nobilissimi Viri erat
annor: 35.

Vale Vir Illustrissime, excellentissime & fa-
vere perge.

Scribebam Montbelgardi d. 16. Maij 1760.

109.

DE LA CHENAL.

QUam mihi offers pecuniæ summam, suf-
ficiens omnino mihi videtur, imprimis cum
præter necessarium haud quidquam desiderem,
ut ab hac parte iter ne minimum quidem diffi-
cultatis patiatur. Sed aliæ mihi sunt rationes
æque non debiles, quæ supplicem Te rogare
me cogunt, ut si quidem commode fieri potest,
in sequentem annum illud differre me permit-
tas, quod eo facilius a Te impetraturum spero,
cum ipse Vir Illustrissime, vel hoc vel etiam
anno 1761. hocce iter suscipiendum mihi pro-
posueris. Ne vero absque necessitate huic itineri
moram me interponere arbitreris, rationum
maximam addam, vsletudinem nimirum a sat
longo jam tempore satis debilem, matris morte
mihi tristissima ita labefactatam, ut ad eam re-
stituendam medicorum suasu, aeris mutatio-
nem, usumque aquarum medicatarum adhi-
bere animus sit, ita tamen, ut, quantum abs-
que

que ulteriori sanitatis detrimento fieri poterit, excursibus in vicina loca institutis, botanica studia continuabo rem, & hoc quidem modo eatenus sanitatem corpori meo restituere conabor, ut insequenti anno eo alacrius alpinum iter suscipere possim. Iterum igitur iterumque Te rogo, Vir celeberrime, ut in sequentem annum iter prorogare me patiaris, cum, ut verum fatear, ægerrime ferrem, si alii hoc munus conferres, & hanc quidem permissionem pro summæ erga me Tuæ benevolentiae testimonio gratissimus agnoscam.

Ornithogala vere mihi differre videntur. Sed quam difficillimum sæpe est, species a varietatibus separare.

Tithymalus, quem myrsinitem fructu verrucoso esse puto, ubique nunc floret; per cespites nascitur, innumeris sæpe ex una radice prodeuntibus caulibus: folia hirsuta, glauca, elliptica, obtusa, minute ferrata. Umbella primo quinquefida, dein trifida & tandem dichotoma; involucrum primum quinque folium, foliis ovato-lanceolatis obtusis. Secundum triphyllum, foliis obovatis, basi angusti. Tertium bifolium, foliis similibus. Petala transversim elliptica lutea, uti tota umbella cum suis involueris flava est. Caulis præterea ex quavis fere folii ala ramosus est.

Ab hoc vere differt Tithymalus montanus non acris C. B. foliis minus hirsutis, caulibus simplicissimis, minimeque per cespites nascentibus. Umbella quinquefida & dichotoma, minime

nime vero trifida, petalis orbiculato reniformibus, obsolete rufescentibus, ad basin purpureis. Involucris partialibus cordatis, magnis, basi latissima, umbella tota viridi.

Sed aliam etiam Tithymali speciem legi in agris sterilibus ad Rhenum infra Klein Huningen, maxima copia. Caules ex una radice lignosa perenni plurimi pedales &c. erecti. Folia numerosa, alterna, lineari lanceolata, in brevem spinulam terminata, valde glauca, integerri-
ma, glabra, in inferiore caulis parte angustissima, sensim latiora fiunt, ut tandem superne ad 2. & 3. lineas latefcant, & ovato lanceolata fiant. Brevia hæc sunt, vix ultra semi pollicem longa. Ea vero, quæ caules steriles æstate, ex radice prorumpentes, vestiunt, copiosissima sunt, duplo longiora, paulo angustiora. Umbella multifida, non ampla; involucris primariis ovato lanceolatis ad 8. & 10. foliis, secundariis vero cordatis. Et folia & involucra brevi spinula terminantur, ceterum mollia sunt, & semipatentia, vel etiam in ramis sterilibus retrorsum imbricata. Petala quasi truncata, minime bicornia, flava. Tubæ 3. vel 4. reflexæ. Fructus obtuse trigonus, levis. Tota umbella cum suis involucris, ex viridi flavescit. Caules plerumque simplices sunt, sterilibus exceptis, quibus haud raro unus alterve ramus est.

Veronicam procumbentem Riv. ubique fere in sylvosis umbrosis humidisque frequentem reperio.

Nupera

Nupera herbatione publica in prato paludoso ad Rhenum prope pagum Mert Polemonii unicum sed pulcherrimum legimus specimen. Rara planta, quam vix circa Basileam quæres. In Insula Rheni multum erat Thalictri majoris, florum staminibus purpurascentibus C. B. Thalictri 7. Enum. Helv. Cum hanc plantam copiosissime etiam repererim ad rivulum retro novam domum, eodem loco, ubi C. Bauhinus Thalictrum majus siliqua angulosa & striata indicat, fere inducor ut credam, ultimum C. B. posterius synonymon ad primam plantam, Thalictrum nempe 7. Enum. debere referri. Legimus etiam in colle versus Wyl cum Ornithopodio &c. Phalangium non ramosum, & in agris lapidosis ibidem magnam vim Knawel perennis majori flore &c.

Copiosissimam etiam nuper legi Nissoliam, inter segetes montanas *auf der Rutihardt*, prope Muttentz, cum Lathyro fil. hirsuta, Aphaca, Lathyro arv. rep. tub. Sedo arvensi flore rubente aliisque. Sedum dictum nondum floret.

Vale Vir Illustrissime & fave.

Dabam Basileæ d. 20. Maij 1760.

P. S. Quo magis de itinere Alpino cogito, eo majus in me exoritur desiderium illud hac æstate adhuc suscipiendi, licet sanitas mea vix illud permittere videatur. Si tamen Vir, Illustrissime putes, absque ulteriori sanitatis detrimento me illud instituere posse, omni tem-

Tom. IV.

T

pore

pore & die ad illud faciendum paratus ero. Affectibus vero imprimis hypochondriacis excrucior, suspirio, vertigine &c. quæ forsan omnia hoc itinere melius, quam ullis aliis remediis debellare possem. Tuam de hisce litteris sententiam, ut quam primum poteris, perscribas, etiam atque etiam rogo.

IIO.

CALDANUS.

Nunc Venetiis sum; at sub initio mensis proxime iterum ad . . . revertar, quam, ob ingratum in me animum, fere omnino reliqui; & parum abfuit, quin Venetiis domicilium quærerem praxi medicæ solummodo addictus.

Morgagnum Cl. his vidi. Sanus est, & videtur potius iterum adolescere quam consenescere. Quærebat ex me de valetudine Tua, Vir præstantissime: cum iter ad patriam suscepero denuo videbo eum; eaque occasione quare Tecum sileat sciscitabor. In opere suo conscribendo adhuc laborat; neque tam cito laboribus suis finis erit, cum adhuc centum folia & amplius sint conscribenda, priusquam prelo committatur. Forte silentii ratio hæc est. Te valde amat, & veneratur: sed quamvis moneat in nota quæstione de sensitiv. & irritab. se nihil velle definire, tamen in colloquiis novam
sen-

sententiam parum sibi placere si non aperte, certe, quantum fatis est, non indubie fateatur. Ignoscendum homini, cui dolet diu cum aliis in eadem navi fuisse; ægre tamen fero, quod quasi adstipuletur Taurinensi Blanco, aperte moneat experimenta in animalibus instituta nihil probare, quoniam loqui nesciunt. Sed hæc nihil faciunt contra nos. Quamvis extra patriam sim, tamen laboro in epistola contra le Cat, quam tamen complere adhuc non possum, nisi prius ex Geneva adveniat opusculum suum, cui titulus *Traité des sens*. Somisius illud expectat ut statim mittat.

In patriam reversus pericula faciam de cerebri sede, qua læsa convulsiones oriuntur.

Tu iterum vale præstantissimorum hominum decus, & reipublicæ anatomicæ, medicæ, botanices ornamentum, & mihi semper ut soles, & obsecro, fave.

Dabam Venetiis die 24. Maij 1760.

III.

ACHILLES MIEG.

QUum pauca nova, quæ tua attentione digna viderentur, hætenus haberem, prætereaque scirem, Dn. De la Chenal Tibi omnia diligenter retulisse, quæ circa nostras plantas noscere Tua interest, malui differre litteras,

T 2

quam

quam inanibus Tibi molestus esse, quem alioquin gravioribus rebus tempus destinasse scivi. Nunc vero, illo profecto, officia mea denuo offero, si etiam quoad plantas quædam Tibi præstare posse videar: licet adeo promptam diligentiam vix pollicere possim, qualem in D. De la Chenal expertus es; quum, etiamsi voluntas minime desit, alia negotia & practica in dies aucta, nunc plus, quam olim, temporis consumant, ut tamen non plane nullum botanicæ supersit, quam subcisivo tempore semper adhuc in deliciis habeo. Exequar itaque illa industria, quam circumstantiæ permittent, ejusmodi mandata, si quæ per amici absentiam mihi dare Tibi placuerit. Ille nempe heri Montbelgardum profectus est, unde circa finem, ni fallor, Junii mensis, aut initio Julii, cum Dn. Chatelain, iter alpinum a Te præscriptum aggredietur. Vix dici potest, quanto ille cum gaudio nuncium ab illustri Viro exceperit, de amico itineris socio sibi adsumto; quod tantum effecit, ut hypochondriacas molestius ex mœrore nupera matris & aviæ morte accitas, non amplius metuat, quæ alias a tali itinere, si solus id suscipere debuisset, ipsum pene absteruissent. Virum fane ad ejusmodi propositum aptiorem eligere vix potuisses, quum neminem adhuc viderim, majori industria ne dicam furore, plantas persequentem, cui non levis præterea eruditio juncta est, & in mandatis curandis sincera industria; ut adeo non dubitem, quin tam observationibus exactis, quam ipsa-

ipsarum plantarum egregie siccatarum melle ,
plane Tibi sit satisfactorius.

In loco , ubi C. B. indicat *Thalictrum majus*
siliqua striata , scilicet ad rivulum inter novam
domum & parvam Hüningam, tum & in In-
sula Rheni versus pagum Marchionatus
Mark, in herbatione publica, nuper reperimus
Thalictrum Aquilegiæ foliis , *florum staminibus*
albis Tournef. idemque *staminibus* & *petalis*
purpurascentibus (En. Helv. n. 7.) & in ea-
dem porro herbatione, in prato udo juxta
Rhenum supra modo dictum pagum. *Pole-*
monium flore albo ; quæ ambæ plantæ inter
Basileenses hactenus nondum enumeratæ fue-
runt.

Phalaridem Oryzoidem Linn. quam olim cum
descriptione transmissi, in quarto actor. Helv.
volumine sub *Homalocencri* nomine descripsi,
addita icone floris characteristica. Ille tomus,
quem historia tua plant. Orchidearum egregie
ornat, hactenus a Tab. Meteorologicis retar-
datus fuit; proxime tamen nunc lucem videbit.

Pro honorifica mei nominis citatione in
Tract. de irritabilitate & auctario ad Enum.
Stirp. Helv. debitas ago grates.

Vale Vir perillustis, diuque adhuc prospe-
rime vive, mihi que porro fave.

D. Basileæ d. 31. Maij 1760.

C A L D A N U S.

EXpectabam observationem factam in dura meninge virginis illius, de qua alias mentionem fecisti, ut eam una cum iis, quæ a Molinellio nostro fuerunt institutæ typis ederem, tum cum respondebo D. le Cat. Nunc ex Te quæro Vir præstantissime, an adhuc expectare debeam, an iis tantummodo utendum mihi sit, quæ Molinellus instituit? Una cum thesibus, quas humanissime polliceris, expecto femina plantarum quarundam rariorum Helvetiarum, ut gratum faciam Cl. Viris Botanicis Patavino & Bononiensi. Obiit circa finem mensis proxime elapsi amicus Pujattus Practicus Patavinus satis clarus.

In responsione ad D. le Cat etiam nunc laboro: responsioni autem nonnulla addere vellem, quæ ad rem nostram non pertinent: verum anatomica sunt, & ad aurem spectant. Addere tamen non possum, nisi prius duo ex Te quæram: nempe primo, ubinam vel Zinnius, vel Meckelius auris descriptionem dederint exactissimam. Video Te in responsione universali ad objectiones, mentionem facere de hac re; sed nemo quod sciam, in Italia dissertationem, seu opusculum illud vidit. Moneas itaque quæso, an legi hæc possint in Actis Academiæ cujusdam, an alicubi impressa sint: quod si apud Te exemplar

emplar aliquod extaret, gratissimum faceres si statim mitteres: 2°. an aliquis dixerit, quid ingreditur maculam illam triangularem vestibulo insculptam; de qua mentionem facit Morgagnus, quamvis fateatur usum ignorare. Ego enim constanter video portionem duram nervi acoustici proxime ad eam maculam dividi in partes duas, quarum altera aquæductus Fallopii, altera maculam illam subit, & vestibulum ingreditur. Postremo loco exoro ut protector mihi sis, quod aliquam Academiam sic ut socium me ipsum adjungat. Non alia ratione id peto, nisi ut honor aliquem fructum mihi comparet, cum ad cathedram aliquam obtinendam aspiro.

Dabam Bononiæ 7. Julii 1760.

113.

DE LA CHENAL:

Felix faustumque fuit iter hucusque, ubi a D. Brunnero gratiosissime excepti sumus. Plantas in alpibus perpulchras legimus, novas nullas, si forsan aliquot Hieracia exceperis, quæ librorum defectu nondum determinare possum. Myrrhides tres distinxisse me credo, latifol. palustrem, eam, quæ in Ruppio picta est, tertiamque in montanis saltem provenientem, foliis petalisque ora villosis s. ciliatis diversam.

fam. In Transalpina vero Helvetia quasdam novas cives detexi, Genistam scopariam frequentissimam ab Ayrolo Mendrisium usque; Spergulam faginoidem Linn. Flaminulam rectam, Oxyn luteam, Galium purpureum, Plantaginem angustissimo folio, diversam ab Holotheo alpino nigricante; Fumariam luteam. Hasce & omnes plantas, quas in itinere nostro hucusque collegimus, diligenterque & quantum fieri potuit pulchras conservavimus, Basileam cras mittam, occasione, quæ sese obtulit commoda, ut inde a fratre meo per Dnum. Zeerlederum Tibi mittantur. Alsines species multas legimus, Gentianas, Pediculares &c. perpulchras, etiam Rapunculum i. En. Helv. Cytisum heic & Bellinzonæ atque prope Zollbrücke frequentissimum. Rulci aculeati maxima hic occurrit copia. Novos plantarum rarior. locos natales plurimos Tibi Illustrissime Vir! suppeditare possumus. Cras montem Generosum ascendemus: plenum, communi hic locorum fama, pulcherrimis stirpibus, Pœonia, Mandragora &c. Reditum juxta voluntatem Tuam per Rhætiam instituemus perque locos a Te indicatos. Inter alia, quæ sumtus auxerunt, acceperunt pluviae continuæ, quæ nos per triduum in pago Wafen commorari coegerunt. Persuasum vero Te vellem Vir Illustrissime! præter necessaria nos nihil desiderare.

Jac.

Jacea cum squamis ciliis instar pilosis J. B. ab Ayrolo hucusque in omnibus pratis, & ad vias frequentissima est, ut sit, quod valde pere mirer, illam Genistam scopariam, Cytisum & Rapunculum i. prætervidisse. Mirum est Jaceam nigram vulg. latif. hic loci, ubi altera provenit, nullibi occurrere.

Cum fratre meo nuper mandaverim, ut si quid necessarii mihi præscribendum haberet, litteras saltem Tua cum inscriptione, Rupem mitteret, Te rogo Vir Illustriss. ut eas Fratri meo Pharmacopolæ Basilæam remittas.

Epistolæ hujus valde festinanter conscriptæ stylum parum latinum excuses.

Vale Vir Illustrissime! & me, ut hactenus fecisti, favore Tuo porro amplectere.

Dabam Mendrisii d. 21. Julii 1760.

Salutem plurimam Tibi dicit Am. Chatelain.

114.

DE LA CHENAL.

Feliciter tandem ad finem perductum est iter nostrum, neque reditus plane absque fructu fuit, testibus Galio atropurpureo, Galio tinctorio? Linn. Inula hirta Ejusd. Thy-
me-

melæa folio lini? Cisto femina salviæ foliis, Lychnide parva flore rubello ex viscaginum genere hactenus mihi ignota, Celti australi, Altragalo, quem olim J. Gesnerus versus Curiam reperit &c. M. Bernardinum non condescendimus, nimis a nostra via remotum. Speluga M. plenus est pulcherrimis plantis. Sibbaldia, Linnæa &c. Mandragora omnino provenit in M. Generoso, licet talibus in locis, quorum aditus harum viarum infuetis nimis periculosus est. Fructum tamen recentem vidimus inde allatum. Pœonia femina ibi in pascuis vulgaris est. Mendrisiana regio pauperima est stirpium, quod mirabar. Plures proveniunt circa Chiavenna, ab aliis tamen jam ex parte detectæ. Phytolacca ibi in ruderosis valde frequens est.

Cras plantæ Tiguro adveniunt, quas statim Rupem mittam, una cum observationibus & amplo catalogo. Pleræque pulcherrime siccatae sunt, ut fere pro recentibus haberi & examinari possint. Novas igitur cives fere 12. ad 15. deteximus, minor copia, quam sperabam, minime tamen nostra culpa.

Dabam Basileæ d. 13. Aug. 1760.

ACHILLES MIEG.

INvisenti, elapso M. Julio, aliquot ægrotos, qui ruri se continebant, occasio se obtulit, diversos montes ditionis nostræ perreptandi, præcipue montem Dornacensem, viciniam M. Wasserfall, & oppiduli Wallenburg; in quibus excursibus primo observaveram, plantas a Bauh. in M. Wasserfall indicatas, pleraque etiam in aliis altioribus ditionis nostræ montibus reperiri, plusculas porro pro rarioribus habitas satis communes esse, & civibus tandem territorii Basileensis aliquot adhuc novas addi posse. Earum itaque, quæ pro nostra ditione rariores vulgo habentur, loca natalia, quod Viro perillustri non ingratum fore credidi, hic subnecto, nempe

Spondylium alp. glabrum. C. B. fere cum solis adhuc feminibus, abunde a me repertum fuit in dumetis & pascuis inter casae Ullmatt & Bürden, montibus Ramstein & Vogelberg interjectas.

Trifolium lagopoides flore subluteo Tourn. à D. de la Chenal descriptum, in pascuo declivi descendendo ex M. Vogelberg versus Wasserfall.

Orchis palmata batrachites C. B. in eodem loco, tum in pascuo inter casae Ullmatt & Bür-

Bürden, flore viridescente & purpurascente
varians.

Chamæmespilus Cordi C. B. ad rupes M.
Dornacensis, arcis Ramstein, easque quæ ad
sinistram oppiduli Wallenburg sitæ sunt.

Alni effigie lanato folio minor. C. B. iisdem
locis.

Frangula ora folii serrata En. Helv. iisdem
omnibus locis, fere semper ad rupes.

Hesperidi alpina murarieve similis furrecta &
magna J. B. n. 881. supra arcem Ramstein,
tum inter arcem Wallenburg, ad rupem jux-
ta superiorem fontem; eadem crevit supra
murm juxta superius Collegium urbis nostræ,
ubi muro renovato, nunc destructa est.

Arabis I. En. Helv. p. 561. *variet*
Sub naturali antro fornicato jurisdictionis
Wallenburgensis, quod, ob novem scaturi-
gines vulgo ibi prodeuntes, *zu den neun*
Brunnen vocatur; sed & Ejusd. Var. 6. a D.
Prof. Rud. Stæhelino in ditione nostra re-
pertam fuisse memini.

Sorbus aucuparia J. B. non valde rara est
in montibus circa Wasserfall; eam fructican-
tem tantum reperi; foliis averfa parte sæpe
hirsutis.

Crista galli angustifolia montana C. B. in
pascuo, per quod via regia supra Wallen-
burg relicta ad dextram, ascenditur ad ca-
sam Schönthal.

Chamrhubus saxatilis in montosis saxosis
circa Wallenburg & Schönthal.

Pim-

Pimpinella saxifraga major umbella rubente
C. B. in prato supra Wallenburg.

Buphthalmum 2. En. Helv. p. 711. *Conyza major altera* Thalii Hercyn. ic. II. copiose in pascuo ad latus oppiduli ad Wallenburg retro molendinum.

Cotyledon media foliis oblongis serratis C. B. in rupibus ad sinistram ejusdem oppiduli, ubi & foliis brevioribus rotundioribusque variat.

Euphrasia tenuissime dissecto folio, angusto. Boccone Mus. di piante T. 60. in pascuo acclivi infra eandem rupes.

Polypodium 8. En. Helv. p. 140. ex fissuris earundem rupium.

Buxus foliis rotundioribus C. B. ibidem, & juxta viam ad introitum pagi Niederdorf.

Colutea siliginosa minor C. B. in prædictis rupibus, & in saxosis juxta viam inter pagum Höllstein & Liechstall, tum prope Schonthal.

Gramen avenaceum montanum panicula angusta e dilutissimo fusco albicante & papposa Scheuchz. Agrost. p. 507. En. Helv. p. 222. in monte, cui arx Wallenburg superstructa est.

Duas etiam plantas apud nos raras a pecuario arcis Ramstein accepi, nempe

Chamaecerasum alpinum fructu nigro gemino C. B. alicubi circa Ramstein, & *Pinguiculam* iam En. Helv. p. 624. in udo loco M. Wafferfall lectam.

Aparinem semine leviori Vaill. Bot. p. 14. Tom. IV. f. 3. non valde raram in nostris fegetibus esse observo v. gr. versus Brüglingen, circa Gruth &c.

Porro supra rupes M. Dornacensis & ad introitum antri *zu den neun Brunnen* dicti, copiosius vero ad rupes, quibus arx Walenburg insidet, satis pulchrum. Hieracium reperi, quod videtur esse 10. in *En. Helv. p. 745. Var. Ec.* Pedale est & sesquipedale, superne brachiatum & multiflorum, totum a pilis glutiniferis, obscure flavescens, viscidum & subasperum, albis vero longisque pilis, solam caulis basin obtegentibus. Folia radicalia elliptica, plerumque acuta & pedunculata, caulina semiamplexicaulia, cordato - acuminata, omnia raris, acutis & triangularibus dentibus magis minusve profunde incisa, supremis exceptis, quæ sæpe integra sunt. Floris majusculi, calyx laxus nigricans, brevibus pilis hirtus, cujus squamæ aliquot ordinum fere æquales sunt, & post Semina delapsa reflectuntur; Petala utrinque flava; semina ex fusco nigricant, longiuscula; recta, splendentia, striata, cum pappo firmulo obscurius albente. Placenta (uti in Intybo Enum. Götting) alveolata & subtiliter pilosa. Non recedit Icon. Plukn. sub titulo *Hieracii alpini humilis Dornici facie* Phyt. Tab. CXCIV. f. 1.

Quum nuper Tithymalos meos examinarem, visus mihi sum dubiam enodare posse, quod
in

In En. Helv. p. 192. ed. n. 8. indicasti: nempe post D. de la Chenal (quem feliciter iter suum perfecisse sine dubio jam nosti) pulchram *Tithymali* speciem copiosissime crescentem reperi in agris sterilibus aridis juxta Rhenum infra parvam Hünningen, e regione pagi Neudorf, tum in insula Rheni magis inferius sita, in qua maximos cespites facit, ad cubitum usque excrescit; eundem prædictus amicus infra Michelfeldam repertum aliquando meum communicavit. Adeoque tam ex loco natali, quam descriptionibus, iconibus, & comparatione denique cum *Tithymalo* quem sub *maritimi* titulo olim transmisti, nullum plane dubium superest, eum esse *Tithymalum Linariae folio* C. B. seu *Paralium* vulgo dictum, sub N°. 10. p. 192. in En. Helv. recensitum. Cum vero Job. Bauhinus plantam, quam vocat *Tithymalum cyparissia similem*, *Pithyusam multis* T. III p. 665. referat, abunde se reperisse Basileæ ad Rhenum versus Haltigen, qui locus plane convenit cum supra indicato, vix inde, tum & ex ipsa descriptione, dubito, quin vera illa sit suspicio, quam *Rajus* olim habuit Hist. p. 867. plantam sub dicto titulo a J. Bauh. non diversam intelligi a *Tithymalo Paralio*. Ab hoc tamen vere differre ex ultimo *Esulam minorem Dodonæi* Pempt. p. 374. cujus descriptioni & iconi convenientem plantam Trajecti ad Mosam ad hujus fluvii ripam lectam, possideo, a *Tithymalo Paralio* diversam, foliis

liis rarioribus, vagis, patulis, longioribus, in medio magis latefcentibus, inde lentius decrefcentibus, magis venosis & viridioribus, floribus porro crebrius per caulem sparsis, involucris universalibus angustioribus & acutioribus, particularibus magis cordatis, petalis tandem lunatis & subacutis. An idem forte est *Tithymalus foliis linearibus obtusis, petalis, emarginatis* Enum. Götting. p. 35?

Scribis Vir amplissime, gratum Tibi fore, si dissertationes Basileenses tui saporis, i. e. bonas, subinde pro Te colligerem, quod equidem officium lubenter, si modo tales dantur, præstabo Tibi vero non ignotum forte est, vix 4. seu 5. dissertationes medicas annuatim hic edi, & inter eas rarissime bonam. Si itaque solas eas intelligas, quæ ab hoc demum tempore sunt prodituræ, eas quidem colligam & datis occasionibus mittam, vel omnes, vel si ita cupis, tantum selectas, sed facile ex prædictis perspicias, Te raro aliquid esse accepturum. Si vero etiam desideras alias priorum annorum, poteris eas, quem Dn. de la Chenal tradam, cum prius descripto Hieracio, ut suis plantis, nisi eas jam transmiserit, addat; illas dein, quamprimum a me collectæ sunt, ad Te curabo.

Vale, Vir perillustri meque benevolentia Tua amplecti perge.

D. Basileæ d. 16. Augusti 1760.

W. DE LA CHENAL.

Missas hodie ad Zerlederum plantas cum catalogo brevi Te accepturum esse spero. Catalogum juxta ordinem enumerationis Helvetiæ disposui, non tamen absque festinatione, unde forsan factum, ut hinc inde, sed rarius, loca natalia omiserim, quæ tamen si monere placebit, perscribere potero; numeros ibi præfixi, qui iidem etiam in dorso chartarum plantas indicatas continentium, notati sunt, ut eo facilius videas, ubi in nominibus peccavi. Plantas non omnes siccavi, quæ in catalogo recensentur, cum ex parte vulgatiores sint & nimium negotii id fuisset. Raras tamen nunquam omisi. Characteres non plurimos consignavi, neque observationes ceteræ valdæ copiosæ sunt, cum libris in itinere destitutus plerumque ignorarem, quid de quaque planta sciendum adhuc superesset. Omnium vero repertarum stirpium characteres exarare neque otium permisisset neque valetudo. Miror certe me tantum iter, æstum validissimum, subitasque in montibus istis aeris mutationes absque magno incommodo perferre potuisse. Colica tamen satis atroci per aliquot dies afficiebar, eo tempore, quo Spelugam conscendimus, quæ impediebat, quominus & Bernardinum M. satis præterea a via

nostra distantem, adirem. Plantas multas in catalogo cum dubio recensui, aliquas etiam absque nomine, cum libris botanicis & horto sicco caream, quæ omnia Montbelgardi habeo, ubi proximam hyemem & insequentem æstatem praxis exercendæ causa transigere animus est.

Alpes, quas perlustravimus, nimis jam ab aliis sunt aditæ, quam ut fere novi quid ibi detegi possit. Helvetia vero transalpina omnino non iter meretur, sed moram & quietam rusticationem, ut ipsissimis Tuis verbis utar, præprimis loca lacui Luganensi adjacentia, mons Generosus, Clavennensis ditio, ubi quidem omnia tam exusta erant calore prægresso, ut exigua superfuerit rariorum plantarum copia. Rhætia etiam plantarum rariorum fertilissima esse videtur. Mendrisiana regio paucas plantas alit, cum præter agros vineasque fere nihil sit.

Tantam ex hoc itinere cepi voluptatem, ut quovis tempore tale iterum instituere paratus sim, & forsan secundum iter utilius foret primo: cum majorem nunc partem alpinarum stirpium cognitam habeam, ut eo facilius in incognitas inquirere liceret. Majorem tamen, ut verum fatear, industriam adhibeo in planitie vel etiam in montibus humilioribus, quam quidem in alpibus, ubi nimis hypochondriaris affectibus torqueor, ab aeris, ut videtur levitate.

Si placeret Vir Illustrissime plantarum, quas absque nomine, vel cum dubio recensui, vera nomina perscribere, rem faceres mihi acceptissimam.

Plantas etiam promissas gratissimus accipiam.

Am. Chatelain gratus mihi fuit itineris comes.

Iterum Vale & mihi porro fave.

Itineris descriptionem, quam petis, alia vice mittam, cum nondum in ordinem digesta sit. Hieracii 10. En. H. specimina a Dn. Mieg missa plantis addere oblitus sum, catalogum vero differt. Basil. hisce litteris jungam.

Scriptum 1. d. Aug. 1760.

117.

CALDANUS.

VEnetiis sum, vocatus ad nobilem ægram acuta dysenteria laborantem; quamprimum vero in patriam redibo.

Accepi semen arboris Indicæ cujus nomen non bene intellexi: deprecor itaque ut moneas iterum quemadmodum deprecor ut, quod attinet ad opera Tua celeberrima mecum

V 2

aperte

aperte loquaris. Si recte litteras Tuas intellexi hæc habes: *Plantis vehementer delector, curdque ut enumeratio mea quam plenissima possit recudi, Si quid potes eo ornamenti conferre, facies perhumaniter.* Ex Te peto igitur qua ratione ornamentum conferre possim. Redux in patriam renovabo observationes circa aures, nempe circa nervum durum vestibulum, ut mihi videtur, subeuntem per peculiarem ac constantem maculam triangularem, innumeris foraminulis pertusam. Confirmata observatione quid agendum pro ipsa adornanda, ut perhumaniter mones.

Vale Vir celeberrime, & amice illustrissime; & fac, ut quando Te a me amari putas, me a Te amari sciam.

Dabam Venetiis d. 30. Aug. 1760.

118.

W. DE LA CHENAL.

GAudeo plantas feliciter advenisse. Quod non valde numerosæ sint, non mirandum est, si difficultates perpenduntur, quæ in longis illis itineribus occurrunt, quarum & aliæ nobis accesserunt. Ob anni enim præcocitatem, uti ubique, ita & in alpibus præprimis meridiem versus, haud paucae stirpes jam defloruerant & præterea in planioribus Italiæ vicinis locis

locis ita omnia summo aeris æstu erant adusta ut vix dimidia stirpium vulgo ibi nascentium pars oculis nostris sese obtulerit. Optassem plures reperire, & omnino plures reperissemus, nisi dictæ difficultates impediissent. Vix maiorem potuissem adhibere industriam, quam quidem adhibui, ut scopum itineris attingerem.

Amicissimus Chatelain ut ab amico Neostadiensi accepi, nunc domi morbo affligitur. Cum ad 4. meas litteras nullam hactenus ab ipso acceperim responsionem, de ejus præsentē statu nihil afferere possum, quem tamen ex silentio ejus satis tristem esse concludo.

Iter vel rusticatio in Valle Tellina &c. gratissima esset & sperarem, lætiorem ibi Tibique forsan magis satisfaciētem messem esse collecturum, imprimis cum amicos ibi habeam, qui & idoneos viæ duces, & alia quæcunque commoda lubentissime procurarent. Quando vtro scripsi, me alpihus planitiem præferre, ea non ita intellecta velim, ac si plane alpes conscendere respuerem.

Si velles Vir Illustrissime! earum stirpium, quarum maiorem copiam desiderares, catalogum mittere, earum ea mitterem specimina, quæ Tua cum permissione Cl. Gesnero communicare animus erat.

Catalogum dissertationum Cl. Miegio com-

municabo, ut quantum fieri poterit, eas Tibi procuret.

Aretiam, quam in M. Speluga legimus, nunc video esse Allionianam.

Alfines speciem a nobis in summo Gottardo lectam foliis rotundis absque acumine puto esse Alfinem alpinam anagallidis folio Zanoni Tab. X. f. 1. Edit. Mont. eamque ipsam, quam pro varietate alpinæ serpillifollæ ex M. Bernardi accepisti.

Plantæ, quarum fasciculum promittis, gratissime erunt.

Proxima hyeme muscos colligam & fungos, in quibus nec non in graminibus parum adhuc versatus sum.

Vale, Vir Illustrissime & favore Tuo porro amplectere.

Dabam Montbelgardi die 31. Aug. 1760.

119.

BERDOT FILIUS.

HAbeo sane quod gaudeam injucundam Tibi non fuisse hydrocephali historiam & incisionem, estque ut Te male non habiturum putem, si his quæ jam scripsi, nonnulla sim additurus. Nimirum per totum pueri nostri morbum non secus incrementum sumsit corpus, dentiumque peracta est renovatio, ac si omnia
nia

nia sana fuissent & optime constituta. Nulla in dorso, lumbis, coxendice &c. erosio vel excoriatio, in tam longo decubitu supino observata fuit, quod quidem munditie magnam partem videtur deberi, cujus studiosissimi fuerunt parentes, non omnino tamen, cum obtusiori nervorum sensationi aliquid, idque plurimum dandum esse autumem. Stupidi fere omnes capitis hydrope laborantes auctoribus audiunt, illibatis fuit nostro sensibus, visu per tempus excepto. Annon huc aliquid fecit aquarum in vesica incarceration, qua magis æquali facta pressione ossibus simul futurisque cedentibus, impeditum fuit, quominus factæ sui juris aquæ, hanc vel illam cerebri partem huic vel illi sensui potissimum famulantem, vel omnes simul, quocunque modo destruxerint vel ad agendum plane ineptos reddiderint. Pessime ideo habuisse nervos opticos non dubitandum, quod duris nec cedentibus incumbentes ossibus omnem pressionis vim experti fuerint. Annon ideo læsus primo fuit dexter oculus, quod dextri lobi cerebelli moles & induratio in idem cerebri latus, protruso cerebelli tentorio, maxime & primo aquas impulerit?

Quid autem de vulgo receptis apoplexiæ causis statuendum? Parcissimæ non raro vi sanguinis vel lymphæ sub cranio quocunque loco effusæ vel & vasis tantum cerebri &c. dilatatis & obstructis mors tribuitur apoplecticorum; sed magna aquarum moles cerebrum

in nostro casu exundavit vita superstita, nec pressio nulla fuisse videtur, cum cerebri crassities tres lineas non superaverit: aliquid sane dandum calvariæ dilatationi in adulto vix expectandæ, hæc enim vim pressionis minorem fecisse non tamen plane, nullam videtur.

In comitatu Burgundico ubi præterita hebdomade ad ægrotam vocatus fueram, puerulum biennem videre licuit, ab anno hydrope capitis interno laborantem. Capitis peripheria 23 & semi pollicum Parisin. Erat, ab una aure ad alteram, ducta supra verticem mensura, pollices numeravi 19. ad 9. lin. Utriusque oculi cornea tela crassiori obducta erat ut coecus plane fuerit puerulus; largior lymphæ sanguinisque copia ex utroque oculo stillaverat ante natam hanc telam. Auditus integer est & appetitus, macies ceterum summa & uberior scabies.

Ex La Chenale, cui non omnino adversa fuit Flora Italica, audio, Tibi per epistolarum & chartarum molem non occurrere observationem. Quam præterito anno de tendine scripseram; hæc, ni fallor, ita habebat.

J'ai vu à Hericourt une femme âgée de 80. & quelques années, aveugle depuis longtems, qui avoit un ulcère gangréné à la partie inférieure du tibia. Cet ulcère avoit découvert le tendon de l'extenseur propre du peroné de la largeur de quatre travers de doigts. J'irritai ce tendon avec l'extrémité la plus pointuë d'un fuscau, qui se-trouvoit à
por-

portée, en priant la bonne vielle de me dire, si je lui cansois de la douleur; elle me répondit qu'elle sentoît bien que je touchois la playe mais que je ne lui occasionnois aucune douleur. Ayant réitéré l'expérience sans la prévenir, je ne remarquai chez-elle aucun signe de sentiment ni de douleur.

Ægre cum valetudine utcunque integra in gratiam redeo; febre tertiana intermittente laboravi, nec aliquot ejus recidivas, per plurimos quos habuimus ægrotos, dysentericos, febribus continuis biliosis &c. intermittentibus inter quos pater fuit, laborantes, vitare potui.

Plantas legi aliquas, harum cum largior erit messis mittam catalogum. Vale.

*Scribeb. Montbelgardi d. 31. Augusti
1760,*

120.

W. DE LA CHENAL.

PPlantas quas uberius desideras, quotquot potero, prima oblata occasione mittam. Sed cum meo catalogo non iidem sint numeri præfixi. de sequentibus certiora nomina desiderarem.

Alfine 74.

Sedum 87. & 88.

Gentiana 135.

Cirsium 227.

Hieracium 294.

Sileris aquilegiæ folio nullum mihi superest exemplum, neque pro meo quidem Herbario.

Ericæ etiam (quæ forsan Erica scoparia est) unicum possideo specimen, cum vix plura legere licuerit in rupe inaccessibili, licet copiose ibi crescat.

Rhapontici integri folii argenteo calyce, cum paucissima jam cum flore invenerimus, specimina capitulis inapertis mittam. De Celti pauca saltem folia decerpfi, frutice ibi humiliori & floribus & fructu tunc destituto.

Addam dictis plantis alias olim jam a Te desideratas, Nissoliam, Ornithogala duo lutea, Tithymalum myrsiniten & duos alios, Petasiten album &c.

In Lychnide noctiflora nuper hic a me lecta petalorum bractæas constanter semibifidas reperio.

Am. Chatelain tandem, quod gaudeo, in morbo acuto, quo per mensis spatium non absque vitæ periculo detentus fuit, feliciter liberatus est.

Muscos & Lichenes in itinere alpino frequentis anni majori cum cura colligam, hac hyeme iis sedulo operam daturus, ut pleniorum earum conciliem notitiam.

Rapunculus alpinus petreus coeruleus &c. & Rapunculus alpinus corniculatus &c. Scheuchz. It. VI. p. 460. & 461. omnino di-

distincta planta est a Rapunculo spica orbiculari, ut intuenti facile patet. In hoc enim folia caulina sensim minora fiunt, lata tamen basi ad caulem sessilia, subhirsuta, pallidiora, folia capitulis subjecta multo minora. capitula compactiora, calyci segmentis brevibus, latioribus. Illi vero folia caulina radicalibus longitudine haud inferiora, ad basin angustissima, ut fere petiolata appellari mercantur, ferrata vel non ferrata, glaberrima (uti tota planta) splendentia, rariora; quæ capitulis susternuntur, ea inæqualis sunt longitudinis, unciam & duas quandoque longa; capitula rariora, minora, calycis segmenta valde angusta, longa &c. Adde altitudinem totius plantæ vix pedem attingentem. Sed hæc omnia facile in sicca adhuc planta apparent.

In enodandis nunc stirpibus meis alpinis verfor, quo in negotio Joh. Bauhini Hist. plant. ægerrime careo, quam, omni licet data opere, nondum mihi procurare potui.

Reperi nuper heic Ranunculum aquaticum in Mappio pictum & in Ruppio recensitum. Singularis planta est a reliquis Ranunculis aquaticis diversissima. Centunculum in agris humidis inter stipulas ubique reperio, plantam etiam in Helvetia, ut nullus dubito, ubique vulgarem ob parvitatem suam oculos quærentium facile fugientem. Sedum tetrapetalum rarius esse videtur, hætenus mihi incognitum.

An Astragalus ochroleucus circa Curiam a nobis lectus erit Cicer montanum lanugi-

nosum erectum C. B. Prodr. 148. Descriptio certe non recedit.

Vale, Vir Illustrissime & fave.

Dabam Montbelgardi d. 7. Oct. 1760.

121.

L U D W I G.

Filius natus minor his ipsis diebus gravi variolarum morbo tentutus fuit, nunc demum cum hæc scribo mihi redditus. Inoculationem & in nostris felicem fore cognosco, sed timidæ matres contradicunt, licet aliarum exemplo invitari possent, Deus vero cum Tuis Te servet & animi corporisque vires constanter permittat, quo nos qui eruditis curis inhærere non possumus, ex Tuis solatium percipiamus. Ita vale & me ut soles ama.

Dabam Lipsiæ d. 14. Oct. 1760.

122.

J O. A N T. S C O P O L I.

En floram meam, celeberrime Vir, quæ perfectior prodiisset, ni festinare jussisset Ill. a Swieten, iisque præsiis caruissem, ad talia opera

opera necessariis. Occasio mihi deest, non voluntas; mæcenatem Botanices in austria non habet; hinc post Clusium, usque ad nostra tempora, amœnissimi studii cultor nullus apparuit. Kramerus in Austria, ego in Carniola tentavi quædam: uterque iisdem fatis. Plurimas tamen stirpes reperi novis itineribus, quæ in hoc catalogo non recensentur, quem doleo noviter, tot erroribus fœdatum, correctoris malitia, aut negligentia. Hanc, aliaque facile me monebunt, ut novam, auctam, & emendatam moliar editionem, si typographus adesset, qui eam in se suscipere voluerit. Inter hæc, si quas stirpes optas, Virorum sapientissime, eas omnes D. Popovio Viennam mittere non solum non gravabor, sed summæ mihi gloriæ ducam, ei viro famulandi, quem in anatomicis & botanicis rebus principem, Europa tota merito veneratur. In prioribus litteris meis dixi, delevisse me, in notis emendatoriis genus Asclepiadis; volui dicere, Serapiadis, cujus species, Te duce, ad Ophridem retuli, ob stamina cucullis membranacea minime tecta. Si nova prodierit editio enumerationis Tuxæ Helveticæ, eam mihi protinus comparabo, ubi novero locum, in quo lucem adspexit. Scripta enim Tua, omni auro prætiosiora veneror; Tibi vero pro datis ad me litteris manum venerabundus exosculor & ut bono litterarum, propitium numen, diu servet incolumem, sinceris votis adprecor. Vale.]

Dabam Idriæ 17. Oct. 1760.

GOTTL. EM. HALLER A. FILIUS.

Sicuti felicissimum iter, Vefuntionem exper-
tus, ita inde postquam vehiculis celerrimis
iter coepi, nullis vexatus morbis Lutetiæ ad-
puli. Lutetiam ipsam paulo tardius intravi, cum
ob Delphini iter forte, bellaque mihi subsi-
stendum fuerit. Non possum tamen de mora
queri, quum mihi contigerit, quod erat au-
spicatissimum, paucissimis sumptibus velocis-
sime iter meum perficere. Jam vero octavus
agitur dies, quo Parisiis dego, citius nolui
scribere, quum domicilium ut ajunt, desi-
gnare non potuerim, nec hucusque id mihi
licet, cum Herrnschwandius olim noster ad-
huc dum tale quærat, quo & ipsi & regiæ
Bibliothecæ, propior sim. Nolui tamen, quod
impium fuisset, longius morari, adventus mei
Te certiore facienda, ut eo citius, mandata
Tua, si quæ sunt, exequi possim. Poteris ve-
ro litteras dirigere, chez M. Herrnschwand,
Grand-Juge des Gardes Suisses, à l'Hôtel de
Zurlauben, rue neuve de Luxembourg, qui
illas mihi reddet; nunc vero & eruditos &
Bibliothecas excutio, quod magis ac magis ne-
cessarium intelligo, multa enim inde discere
potero. Omnes vero eruditos, in ea Tui ad-
miratione, quam de orbe litterato mereris,
inveni, adii Senacum, qui summa cum co-
mitate

mitate me recepit, per bihorium mecum collocutus est, imprimis de Te ipso, familia, & scriptis. Litteras ille mihi dedit systaticas ad Sallierium Abbatem, cui summa bibliothecæ regiae cura mandata est. Thierryum quoque in-visi, & fidum ipse jam expertus sum amicum. Me jam repetitis vicibus adiit, & de salute Tua, meaque, sermonem habuit. Adiit & ille me-cum Falconetium, senem nonagenarium sed robustissimum; gaudet & ille bibliotheca selecta multorum millium voluminum, cujus liberri-mum mihi concessit usum; & ibi multus de Te ser-mo, est enim Falconetio maxima Tui admira-tio. Gaudio exsiluit, cum norit Tibi tantum 52. annorum ætatem esse. Felicem exclamavit orbem litterarium, qui tanto homine diu frui poterit; in summa, verbis exprimere non pos-sum, quanti Tuum nomen in Gallia valeat, quantusque inde mihi accedat honos, atque lucrum. Adii ædes quasdam insignes & pulcher-rimas, ut le Louvre, les Tuilleries, la place de Vendôme, la place des Victoires, le pont neuf &c. Adii & comædos Italos, actores, op-timos, imprimis Favartia, cui plurimum est & actionis, & gratiarum: saltatores vero modici, ita ut saltatores Ackermannianos, quos Bernæ habuimus, certe non superent. Non est jam quod addam, vale cum dulcissima matre & fa-milia mihi que fave.

Dab. Lutetiæ die 29. Octobris 1760.

GOTTL. EM. HALLER

Officii mei esse duxi, Te progressuum meorum, quoad litteras, certiore facere; adii comitem de Caylus, D. le Beau, Secretar. Academiæ inscriptionum, & in primis Abbatum Salierum; his auxiliis fesus, bibliothecam ipsam adii regiam, & liber ejus mihi fui concessus usus, ita ut manuscripta domi legere possim, quo fit, ut tanto major mihi inde utilitas accedere possit. Librarios etiam inquirō & pulcherrimos inveni libros, quorum tamen paucos, nec nisi rarissimos emo, ita Guichenonii historiam genealog. Sabaudiaē emi vilissimo pretio, cum rarissimum, mihiq̃ue utilissimum opus sit.

Dab. Lutetiis die 3. Novembris 1760.

GOTTL. EM. HALLER FILIUS.

ADil quoque D. de Milsonneau, maximo Tui amore imbutum; est ipsi pulcherrima & insignis librorum suppellex, imprimis rerum helveticarum, quorum mihi liberrimum concessit usum. Est Lutetiæ homo quidam Eli dictus,

tus, qui surditatem curare audet, dummodo malum non a paralyfi nervi septimi paris oriatur. En vero ejus methodus. Timpanum excindit & suppositium inmittit. Fecit experimenta quædam, quæ satis bene ipsi cesserunt, sed operationem hancce multis doloribus comitari non negat. Novi feminam Fallavelliam Laufanensem, quæ furda est, atque maxime optaret isto malo liberari. Prona satis experimentum Elianum sustinere, averet prius, Tuam de hac methodo sententiam nosse, est enim huic feminæ maxima Tui admiratio, si ergo velles precibus ejus annuere maximo illam beares gaudio. Malletum Professore Coppenhagensem hic vidi; Genevam petit, ibi commoraturus, ut valetudini suæ consulere possit, Ceterum quod addam non habeo, vale mihi que fave.

Dab. Lutetiæ die 12. Novembris 1760.

126.

GOTTL. EM. HALLER.

QUod sæpius litteras non dem, causam habes, quod nimis earum sumtibus Tibi molestus esse nolim. Interim officii mei duxi esse, progressuum meorum rationem reddere. Vehementem in modo vivendi mutationem coactus fui incipere. Vegetabilium enim usus rarissimus

Tom. IV.

X

hic

hic est, lactis nullus. Variæ carniū species aromatibus, onustæ, victum constituunt unice. Indigestiones inde passus sum nonnullas, ita ut tandem coactus fuerim, unicum prandium quotidie sumere absque cœna, & ab eo tempore optima utor valetudine. Aqua pessima & laxativa, mihi vero emetica est; hinc illam coqui jubeo, & cortice aurantiorum tingi, ita ut illa ptisanæ specie utar, qua Gœttingæ per tot annos usi sumus. Thierrium & Herrnschwandium optimos amicos experior, & satis frequenter adeo. Vidi quoque Boccagiam, pulcherrimam feminam & doctissimam. Blæse paulum loquitur, sed amœne. Gavisa valde fuit litteras a Te accipiendo, me ipsum invisit, & die Dominica prandium apud ipsam sumsi. Incredibile est dictu, quanta Tui hic existimatio sit, medici ob medicinam, omnes ob poesin, ita ut nullam bibliothecam videre possis, cui poemata Tua deficiant, feminis ipsis non exceptis, litteras ceterum non amantibus. Plurima invenio in Regia & privatis bibliothecis manuscripta, res Helveticas illustrantia, illa avide lego, & quæ notatu digna videntur, in adversaria mea refero. Liberrimus enim illorum mihi patet usus. Zurlaubenii domum frequenter adeo, etsi antiqui moris. Jussit expressis verbis Zurlaubenia Te suo nomine salutare, & ob poemata eximia, quibus Tu orbem ornasti, gratias agere. Adstiti his diebus publico Academiæ Inscriptionum conventui. Inceptum Schmidium nostrum quarta vice coronando, successit elogium laboriosissimi

mi illius rerum Gallicarum scrutatoris Abbatis
le Bœuf. Lecta dein dissertatio, qua Brunehaul-
tia omnium criminum rea probatur, contra nu-
perum ejus defenforem. Finis impositus legendo
diss. de comoedia media (moyenne) antiquo-
rum, cujus exemplum exhibet Plutus Aristo-
phanis. Mimos aliquando adeo; placent impri-
mis Galli, minus Itali, displicet *Opera* ut
aiunt, ridiculum certe tragoediam cantando ex-
hibere. Vale cum dulcissima matre, mihi que
fave. Dab. Lutetiæ die 21. Novembris 1760.

Addo litteras Boccagiæ quas heri tradidit.

127.

GOTTL. EM. HALLER:

GAudeo eruditos adire plurimos, maxima Tui
veneratione refertos, Abbatem Barthelemy,
Abbatem Trublet & Arnauld, Comitem de Cay-
lus & Marchionem de Turbilly hodie adii.
Primus dissertationibus suis me ornavit de pa-
vimento Palmyreno, & de nummis quibusdam
Poeniciorum, ultimus opere suo des defriche-
mens. Idem Turbillius plurimum Te saluta-
tum jubet, & enixe rogat, velis ipsi per me
catalogum mittere operum Suecorum, qui de
re œconomica agunt, cum Tuis judiciis. Est
enim ipsi animus rem agrariam probe excolen-
di, & optat optimos Suecorum labores, in

linguam Gallicam verti curare. Sane dignus homo, cui illum laborem non deneges.

Hæc scribenda duxi, & si heri tantum literas miserim. Vale cum dulcissima matre & familia, mihi que fave.

Dab. Lutetiæ die 25. Nov. 1760.

128.

GOTTL. EM. HALLER.

V Ereor certe, ne nimis Tibi frequentia litterarum mearum molestus sim. Sed impium duxi gratias non agere pro novo beneficio, a Te mihi illato. Insigne certe illud & gratissimum, ita ut experimere nequeam, quantum Tibi debeam. En vero de quo agitur. Academia Regia scientiarum me inscio concessit mihi benigniter aditum ad conventus privatos, qui bini sunt per septimanam. Optimo seni Mairanio illud debeo, Aditum mihi concesserunt cum *filiis suis Academia*, Tibi ergo illum unice debeo. Tibi debeo omnes honores, quibus Lutetiæ & alibi ornor. Usus sum privilegio concesso die 26. Nov. [Obstupui eruditos videre primi ordinis plurimos & uno loco congregatos. Morandium, qui mihi libros dabit Tibi mittendos, Mairanium qui Te plurimum salutat, Malouinium, quem ter adii sed incassum, cum ob vehementem & lethalem ducis Burgundiæ morbum, fere,

fere semper Versaliis sit, d'Alembertum, Ferreinium, Buffonium, Clairautium, Cassinium, Maraldium, le Monnierium, Condaminium, du Hamelium, Nolletium, Jussievios, de l'Islium, D'Aubentonium, Adansonium, Tennenium &c. Omnes maximos Tui admiratores. Nec minor est eruditorum numerus in Academia Inscriptionum, & eadem Tui admiratio. Vidi ipse comitem de Caylus, d'Anvillium maximum Geographum. Racinium, le Beau, Abbatem Bellay, Barthelemy, Sallier, aliosque. Adii quoque Arnaudium autorem du Journal étranger, & Freronium, qui perhonorifice de Tuis poematibus locutus est in libro suo année littéraire. Rarum enim ipsi est, aliquem laudare. Carpit omnes potius.

Historia litteraria ficcum illud & ingratum studium, in quo tot horas perdidi, mihi hic multos parat amicos. Ita ex. gr. du Hamelius me in Academia de arboribus quibusdam Helveticis allocutus est, ipsum non novi, sed ex hoc ipso, quod de arboribus loquebatur, conclusi du Hamelium esse; videbatur ipsi gratissimum fuisse, me illum ex opere suo cognovisse. Idem mihi accidit cum Jussievio, Clairautio, la Condaminio & aliis. Idem olim contigit Caramueli, Tacito & Plinio. In illo Academiae congressu lectæ sunt observationes variae astronomicæ circa nuperam Lunæ eclipsim, circa Veneris cum sole junctionem futuram, circa terræ motus in Archipelago, & inprimis observationes Petiti variae, circa pericardium cordi

adnatum & palpitationem ut credit lethalem inde ortam: sed plurimas hæc observationes excitarunt disputationes, inter Morandium inprimis & Petitum, cum prior effectum lethalem negaret, credens palpitationem aliis ex causis ortam fuisse. Exhibita quoque est nova inventio pisces plantasque exsiccandi, absque ulla vel corporis, vel coloris diminutione. Satis bene illud cedere videtur. Buffonius & Jussievius inventum examinant, sententiamque referent. Distributa quoque est prima tabula gigantei operis ab Academia suscepti, Dictionarii nempe artium omnium. Prima hæc tabula artem carbonariam exhibet, cum fusissima descriptione. Optant valde academici relationem habere de puerpura nostra novem annorum; aliquam dedi quantum memoria concesserat, jusserunt fusio-rem. Scripsi Bernam ut illam haberem, & Te exoro velis, quæ de hoc phænomeno Tibi innotuerunt mecum communicare, additis cogitatis Tuis & corollariis. Forſan poſſem honorem adipiſci aliquem, ut nempe in numerum illorum referar, quibus cum Academia litterarum commercium eſt. Sunt quæ illud credere & ſperare jubent. Plurimos his diebus vidi eruditos viros, omnes Tui admiratores. Miſſam veterem illum amicum Gœttingenſem, Abbatem Arnuld, qui plurimum cupit Tuo uti commercio litterario, omniaque offert officia præſtanda. Clairautium, Condaminum, qui die Saturni elapſa inter ſocios academix Gallicæ receptus fuit. Du Hamelium, inſigni collectione præditum

teſta-

testaceorum, madreporarum, milleporarum, echinitarum, coralliorum &c. eximiae raritatis & magnitudinis. Jussievium Tuum olim amicum & talem se adhuc præstare cupientem. Varius cum illo de botanicis rebus sermo. Dixit inter alia, Halleriam in horto Regio apprime vegetare; tempore verno floret, & fructus fert maturos. Linnæus illam male inter pentandrias retulit, cum affirmante Jussievio tantum quatuor stamina habeat. Plurimum ille infensus est Linnæo, & ejus methodum plane rejicit. Favet plurimum systemati ab habitu sumto. Cupit auctaria Tua ad Enum. Stirp. Helvet. habere, quæ fortassis data occasione mittere posses. Mittunt enim Bernenses sæpiusculæ libros, ut Tscharnerus, societas œconomica & alii. Vidi quoque Tenonium chirurgum, Adansonium, magnum illum Senegaliæ descriptorem, Marchionem da Turbilly, Thierrium, Bocceagiam, cui poemata tradidi, D'Argenvilium cui insignis minerarum collectio est, imprimis ex Russia & Hungaria, Joluym præfectum collectioni iconum regiae, ubi innumeræ plantarum figuræ conservantur, Duvoisinium & la Broue, verbi Divini apud oratorem Belgam ministros. Adire quoque volui Morandium, Malouinium, Ferreinium & veterem Tuum præceptorem le Dran, sed domi non inveni, & le Dran extra urbem habitat prope St. Cloud.

Vale cum dulcissima matre ac familia.

D. Lutetiæ d. 1. Decemb. 1760.

ACHILLES MIEG.

CUm adeo & plantas perquirere, measque, circa illas, animadversiones, quod facere alias solitus sum, judicio Tuo subjicere, eadem me obstacula prohiberent, illarum loco Historiam singularis *Epilepsiae hystericae*, aut quocunque demum nomine hunc morbum designare malis, ex diario meo excerpere, atque, ceu casum Tanti Viri attentione haud plane indignum, nunc offerre visum est.

Puella nempe undecim annorum, spectabilis familiae progenies, corpore æque ac animo valde mobili prædita, initio hujus anni leviori febre continua tentabatur, cum pectoris aliqua angustia, dolore sinistri lateris punitivo, & cæbro vomitu. His duo medici qui illius curam gesserunt, miliarem forte morbum, vel etiam pleuritidem tunc temporis epidemicam subesse rati, remedia pro re nata varia opposuerunt; unde post aliquot septimanas mitigata quidem fuerunt memorata symptomata; succedente tamen, vespertinis horis, alio tristiori, manuum scilicet pedumque convulsivo motu. Itaque, relicto morborum prædictorum metu, tæniam suspicari coeperunt, tandemque naturæ nîsus ad mensium fluxum jam suscitandum; a quibus tamen affectibus indicata remedia nihil contra morbum præstiterunt. Immo vero continuo

augmentum capientes, & mox per integrum corpus sparsi, convulsionum paroxysmi, cætenus sensim increverunt, ut qui primo & altero mense per horæ spatium quotidie solummodo duraverant, Aprili jam ad quatuor, & initio Maij ad quinque demum horas extenderentur, regulari suo reditu intermittentem febrem egregie imitantes, cæterumque plane admirabilibus phænomenis stipati.

Ægrotam nimirum quoridie illi invaserant primo circa horam septimam vespertinam, deinde prout duratione increverant, sensim citius, tandem hora quarta, & prius jam inciperent, præcesserunt illos primum quædam tristitia, & mingendi cupido, redditæque urinae, bene coloratæ & pellucidæ, rarissime turbidæ, parca plerumque copia, accessit stimuli ingrati sensus circa præcordia continuo ingruentis paroxysmi nuncius; siquidem mox sensu illo per collum surgente fereatumque citante, sedens in lecto puella, omni fusu illico privata, cum impetu & clamore retrorsum in pulvinar fuit rejecta, convulsivis deinde motibus aliisque phænomenis eo modo alternantibus, quem jam referam.

Frequentissimam integri paroxysmi idemque præ aliis terrificum symptoma, constitit in violentis vibrationibus, quibus truncus cum capite antrorsum in torale retrorsumque in pulvinum alternatim sex, octo, aut pluribus vicibus continuis agitabatur; quo tempore ægra, pollicibus plerumque manibus inclusis (alias per paroxysmum fere libe-

ris) ambobus brachiis alternatim torale pulvinumque vehementer feriit, edito simul ad singulas vibrationes suspirioso clamore. Et harum quidem accessiones ipsa præsens vi-
sa est, licet suæ mentis non esset, quum prompte, si forte obambulare, iis instantibus in lectum insiliret, potumque, ubi talem prius assumptum adhuc in ore tenebat, illico exspueret, ne scilicet in asperam arteriam is incideret; nam sine dubio deglutitio a spasmis impedita & ægra magna anxietate affecta tunc fuit, quæ sæpe, iis instantibus & evanescentibus, pectus pugnis verberavit; & his etiam, vel plana solummodo manu, dum summum caput concuteret, easdem vibrationes aliquoties subito ipsam accersisse vidi. Illæ cæterum sexaginta & pluribus sæpe vicibus per singula accessionum spatia redibant, atque in recentiore adhuc morbo fere continuæ fuisse dicuntur, quo etiam tempore semper quoties illæ cessarunt, ægram totam rigidam, cum oculis torvis oreque aperto, per dimidium circiter minutum super dorso cubasse relatum est. Prolongatis vero paroxysmis eadem primis horis magis a se invicem remotæ apparuerunt, ac versus finem ipsorum demum frequentiores fereque iterum continuæ. Et in universum vehementiores quicunque motus in recentiori morbo fuerunt, quam ubi ejusdem paroxysmi magis erant prolongati; quasi natura, per vim morbi defatigata, idem partitis magis viribus
tunc

tunc experiri voluisset, quod prius vividioribus crebrioribusque motibus frustra tentaverat.

Inter prædictas vibrationum accessiones ægram primis mensibus sæpe aliquantum ad se rediisse dixerunt, atque tunc questam esse de ingrata quadam re in fauces surgente, quam magno nisu excreare molita est, ut tamen, respiratione inde prius per unum sæpe alterumve minutum remorata, nihil unquam præter tantillum muci prodiret; & aliquoties etiam linguæ in ore duplicatæ apicem in fauces, horrendo spectaculo, plus uno minuto intrusum mansisse.

Ista vero, posteaquam paroxysmi magis essent prolongati, majoraque inter vibrationes spatia interposita, vix amplius contigerunt. Plerumque tunc in illis succussuum intervallis e lecto surrexit ægra, & mentis suæ nunquam plane compos, varia egit & locuta est, quæ rarius terrentia fuerunt, sæpius vero risum adstantibus moverunt: scilicet modo faciem & oculos diversimode distorsit, modo ipsa in cachinnos incidit, aliena multa locuta est, frequenter ex uno conclavi in alterum obambulavit, aliquando saltavit, imo ad rhombum fila duxit selem multum ab ipsa amatam, statim ac eam viderat, arripuit, cumque illa, & sæpius etiam cum crepundiis, lusit; atque in genere, veluti somnians multa egit, cujusmodi a somnambulis peragi observantur. Inter hæc subinde, quasi mali impa-

patiens, caput suum pugnis concussit, & aliquoties mentis, ut ita dicam, semicompos, in ipso paroxysmo retulit, se motus nescio quos perplexos in cerebro sentire, quos manibus varie complicatis exprimere tentavit, ipsaque lapsui, in caput olim facto, attribuit; narratum sibi fuisse addens, se sanatum iri, dummodo proprio sanguine id illiniret, quapropter sæpe digitos mordere affectabat, quod cum aliquando, non satis cito ab adstantibus impedita, aliquatenus efficeret, statim, lætitia quasi inde perfusa, altera manu tantillam sanguinis guttulam excepit, capitique affricuit, curatam nunc se esse adjungens; sicuti revera posthæc ex columbæ longitudinaliter dissectæ applicatione tepida aliquod levamen sensisse visa est. Cæterum vix unquam in ipso paroxysmo de alio incommodo illam queri audiui. Atque etiam quo magis sensim ex remediorum usu vehementia & duratio paroxysmorum diminuta fuit, eo plus ipsa mens per eorum decursum sanæ & vigilantiori propinquior evasit; sic ut tunc magis rationalia loqueretur, & aliquando mentis fere compos videretur, dum ad quæstiones subinde apte respondebat, adstantes pedetentim melius noscebat, & denique, quod tamen diu facere noluit, propriis nominibus appellabat. Secure etiam tunc per scalam aliquoties in hortum descendebat, pullastris escam distribuens. ubique tamen a ministra comitata, ne forte caderet accedentibus vibrationibus, quæ aliquan-

quando in via ipsam corripuerunt. Imo versus finem morbi plus aliquando, quam a sana mente expectares, agere visa est, dum aliquoties, paroxysmo jam correpta, hujus finem fere ad minutum prædixerat, ipsamque ultimam accessionem jam aliquot diebus prius indicaverat.

Pulsus in paroxysmis naturalis sæpe æqualis, alias celerior & cum tendinum subsultibus junctus, fuit repertus. Illi porro fortiores semper apparuerunt, quando ventriculum prius nimium repleverat ægra; atque a terrore aliave animi commotione citius aliquoties accersiti fuerunt. Potum in ipso paroxysmo, cum morbus jam declinaret, sæpe assumsit. quem mixturæ titulo petere solebat, nunquam autem solidum cibum, tantillo excepto, quo tempore morbus jam valde mitis fini suo appropinquabat.

Denique eodem fere modo paroxysmi finiebant, quo inceperant: ægra nimirum matulæ ad exhibitum ab ipsa signum porrectæ. aliquandiu insidens urina plerumque limpida de-nuo excreta, post creberrimas validasque vibrationes, atque scretuum frustraneos fere nisus, ore tandem flatum emisit, quasi calidum refrigerare cibum voluisset, & eodem, quo id fecit, momento, ad se rediit, vix de alia re ut plurimum querens, nisi de faucium siccitate, quas statim potu humectavit. Morbo tamen jam ad finem properante aliquoties vibrationes post sufflationem iterum redierunt, post repetitos demum flatus

integre cessantes, quo tempore, cum post singulos illos flatus mens aliquantum rediisset, ægra de sensu titillationis ad ventriculum, ei simili, quem ante paroxysmum habere consueverat, quæta est, & postea etiam de irrito vomendi conatu, quæ vero incommoda ab una alterave gutta olei cajeput cum saccharo data, superassumto Theæ haustu, illico disparuisse vidi; sic ut, quando hæc statim post primam illam sufflationem propinabantur, omnis ulterior motus emaneret, mensque etiam constare pergeret. Cæterum finito paroxysmo, nullarum plane rerum in illo a se gestarum reminiscebatur ægrota, & semper affirmabat, se per totum illud tempus dormivisse, quin etiam offensa fuit, dum varias illas actiones ipsi narraverunt, quasi nempe in somno sic ineptire posset. Mox etiam cum sensu hilaritas in animum rediit, & paulo post hæc cum magno ut plurimum appetitu cœnavit.

Tempore a paroxysmis hætenus descriptis, vacuo & corpore fere sana videbatur puella, atque hilaris plerumque tempus in lecto ludis trivit. Pulsus raro non naturalis fuit, & pleræque functiones bonæ, quin ipse appetitus fere modum excedens, ut sæpe a stomacho nimium repleto gravaretur, Neque etiam vires ad morbi finem usque valde debilitatæ fuerunt, ut facile rhedæ motum toleraret, quo aliquoties hoc intercalari tempore, Medicis suadentibus, usa est. Ipsam etiam ambu-

bulationem vires omnino permisissent, nisi aliud incommodum illam tunc impedivisset, ægramque in lecto retinuiisset: passim scilicet in sinistro latere, specificatim ad thoracem, sub axilla, & sub poplite, de aliquo dolore quæsta est, tære solum quidem ad tactum, ubi cæterum nullus rubor, aut tumor, nec aliud vitium externe apparuit; atque inde cum brachii absoluta elevatio, tum imprimis pedis illius motus impeditus fuit, quem omni tempore intercalari in genu contractum habuit. Istud vero incommodum in ipso paroxysmo, quod diu nobis mirum est visum, penitus disparuit, adeo ut liberrimus esset pedis motus, eam solum forte ob rationem, quod ægra, tunc sensu privata, dolorem ab extensione haud perciperet. Præter hæc etiam in capitis illo loco, qui paulo ante verticem est, & cujus percussione ægram in paroxysmo aliquoties vibrationes excitasse prius dixi, levem solummodo dolorem sensit, ad tactum auctum, quo tamen ipso nullum aliud vitium detegere potui; & quidem caput, jam longo ante morbum tempore, in lapsu ex humili carru haud equidem valde gravi, ibi inpegisse tum demum ad repetitus meas inquisitiones facta est puella, cum morbus jam in summo gradu versaretur; licet jam ex eo propemodum tempore, quo se lapsam esse retulit, pectinis rudiorum at-tactum in dicto loco ipsam vix fèrre potuisse tunc reminiscerentur parentes, quos tamen ille casus hætenus latuerat.

Hæc

Hæc itaque, quæ hætenus narravi, primaria hujus phœnomena fuerunt, quæ cum per urbem nostram multum innotuissent, adeo singularia omnibus sunt visa, ut multi non dubitarent insolitæ etiam causæ morbum tribuere, sicuti fere in ejusmodi casibus moris est. Scilicet, priusquam id dixero, facile divinabis, Vir Illustris, plerisque in eo consensisse, quod morbus incantamento originem debuerit; hancque sententiam insolitis illis gesticulationibus, sermonibus plane alienis, ipsisque adeo vaticiniis, tum eo imprimis fulciri crediderunt; quod ægrota sæpe in ipso paroxysmo foeminam quandam, ab aliquibus pro saga habitam, ut morbi causam accusasset, qua cum nempe prius conversata est, quamque etiam ob factam offensionem in ipsam iratam fuisse, & minas jactasse, & aliquid porro edendum cattillanti, ut infantes solent, dedisse, tandemque jam multum progresso ipso morbo jactitasse, puellam vix ab alio homine quam a se sola curatum iri, retulerunt, ad quæ id etiam accessit, quod ægra in ultimo paroxysmo perinde se gesserit, ac si cum præsentem, mihi tamen aliisque adstantibus invisibili, saga verbis pugnisque vehementer certasset, quin imo fenestras aperiri jussisset, ut a se depulsa venefica per eas evolare posset. Alii spiritum, nescio quem, accusarunt, qui puellam quotidiana visitatione ita torqueret. Sed missas facio ejusmodi nugas, quæ si præpositum Kembergianum sui descriptorem habuissent, hunc morbum forsan æque celebrem

brems atque Lohmannianum illum reddere potuissent. Siquidem diversæ illæ gesticulationes ac agitationes non adeo insolitæ videbuntur medicis aliisque, quibus convulsivos morbos frequentius observare contigit; neque etiam rarum est, mente alienatos atque delirantes aliena loqui. Quod vero sermones in paroxysmo de saga habitos attinet, potuit forte ægra, somniantium instar, eorum aliquando in paroxysmo reminisci, quæ sæpe vigilans suos rationari audiverat; namque in multis somniantes atque somnambulos illam imitatam esse supra retuli, & simili denique rationi prædictiones de accessionum finibus adscribenda videntur, quas una fere horæ quadrante decrescere cum observassent adstantes, sæpeque ægræ, quo tempore suæ mentis erat, narrassent, hæc in ultimis paroxysmis mentis tunc jam propemodum compos, ipsa forte computare voluit.

Quam vero prudentiorem de hoc morbo ideam duo medici, qui ante meam vocationem ægræ curam adhibuerant, sibi formarint, jam supra retuli; quorum etiam ipsorum ratiocinationem, huicque superfundatam methodum, cum eventum speratum non haberet, non parum contribuisse profiteor, ut veriore causam facilius detegere, adeoque & efficaciorē medelam feligere, potuerim. Nimirum præcipuam hujus affectus usque ad-

huc adeo rebellis causam, in dispositione hysterica exquisita quærendum esse, tam ex ipsis phænomenis, quam ex quorundam remediorum, præcipue purgantium antehac nocentium indole, concluderam; ac quendam porro morbi fomitem, eumque ipsum quod prius jam adhibitis purgantibus non auscultaverit, valde tenacem, in primis viis hæerere, evacuantibus tamen, quæ fortius stimulent genusque nervosum adhuc magis debilitent, non extirpandum) paroxysmorum recursus simili modo periodici, ac in certis febribus, sæpeque etiam in hemicrania, esse solent, indicare videbantur; in quibus scilicet ægritudinibus primas vias vix non semper morbofo fomite inquinatas esse, nec ideo roborantem corticem satis tuto adhiberi, nisi ille prius correctus aut eliminatus sit, practicum observationes complures docuerunt: & denique lapsum olim in caput factum aliquam in convulsivos illos motus influentiam habere, ex sensu in eo loco continuo, inque ipso etiam paroxysmo molesto, vibrationibusque ex ejusdem percussione suscitatis, apparuit.

Hinc, si modo superabilis esset morbus, id illum fore ab ejusmodi remediis conjeci, quæ sat validum, & absque nimio tamen stimulo, resolventem vim habeant, ac nervosum genus robovent, simulque tamen vermibus, si forte in tenaci nido tales laterent, sint ini-

inimica, non neglecto porro ejus generis medicamine topico, quod capiti læso prodesse observatum fuit. Et quidem, tametsi diuturna morbi duratio, & celebrium medicorum, qui cum scientia tum experientia me longe superant, frustanea hactenus cura, spem angustam relinquerent, aliquam tamen aluit felix analogi morbi convulsivi in puero curatio, in quo haud diu antea, in cassum primo adhibitis anthelminticis, tum agitatis aliquantum convulsivis motibus per pilulas foetidas, peruviano tandem cortice sagam penitus depuleram; cujus nobilis itaque remedii virtutem in gravissimis nervorum morbis a Cel. Tissot, felicissimo Lausannensi practico, optimo cum fundamento denuo prædicatum fuisse, hinc didiceram. Neque certe illam spem eventus fefellit; siquidem curæ, quam d. 13. Maij incepti, divinum numen & summa ægræ, ob prius dicti morbi felicem curationem, erga me fiducia, hincque natum in assumendis remediis, satis licet ingratis, facile obsequium, adeo faverunt, ut post octodecim dies convulsivi motus jam omnes evanuissent.

Illæ vero remedia fuerunt pilulæ ex Galbano, assa foetida, extracto corticis peruviani, ac tantillo camphoræ & moschi compositæ, quibus ægra haustum vini superbibebat cum radicibus Pæoniæ, Valerianæ Sylvestris, foliis Chamædryos, Marrubii albi, Salviæ, cortici-

bus Chinæ Chinæ & Citri infusi, ac demum vertici capitis raso applicati facculi cephalici ex vino rubro cocti. Atqui paroxysmos, tam quoad vehementiam quam durationem, sensim decrevisse observavi, cum ex illorum remedium usu pulsus tantillum fortior & celerior evaderet, tenacisque demum mucii satis notabilis quantitas, nullis tamen unquam vermibus admixtis, quotidie bis, ter, & quater, per alvum ejiceretur, quod ultimis etiam diebus, cum magis aquosa & aliquando indigesta tunc sequerentur, non sine aliquibus torminibus est factum. Neque porro id reticendum est, cum forte ad plenam morbi solutionem aliquid contribuerit, in fine morbi, & aliquamdiu post eum, plussculas accessisse, semper tamen cum euphoria, easque præcedentis cephalalgiae diminutione, leviores narium hæmorrhagias, sanguine nunquam non pulchre rubente, statimque coagulato,

Pedis contracturæ, brachiique difficilis motus post convulsionum emanationem adhuc perdurantes, balneis cum herbis nervinis paratis, & oleorum nervinorum inunctionibus incassum prius adhibitis, tandem ex frequenter admissio vapore aquæ, cum similibus herbis & formicarum nido coctæ, sensim abiverunt.

In fine primarii illius morbi, & aliquamdiu adhuc post eum, de odontalgia in ipsam aurem

rem affecti lateris propagata, atque sæpius porro, quam antea, de incommodo quodam sensu in cardiæ regione, frequenti nempe hystericarum symptomate, juncto etiam irrito vomendi conatu, conquesta est ægra; & his subinde tormina indigestorumque ciborum dejectiones, tum plussculæ, uti supra jam dixi, narium hæmorrhagiæ, post fortiolem præcipue corporis motionem, accesserunt. Quæ equidem partim residuæ systematis nervosi nimie mobilitati, partim solidarum partium laxitati, partim denique villorum nerveorum in primis viis, a defendente muco per dejectiones illas forte nimium denudatorum, majori sensibilitati, adscribenda videbantur. Ille vero cardiæ sensus cum nausea junctus, plerumque illico pro aliquo tempore ex olei cajeput una alterave guttula cum tantillo aquæ Menthæ assumpta, hacque etiam aliquando sola, dispulsus fuit, & ab ipso cibo potuve sæpe evanuit; reliqua etiam per varia topica etiam mitigata; quæ tandem omnia magis magisque cesserunt usui syrupi ex Kinkina: limatura martis & tantillo Cinnamomi, cum vino rhenano parati, & corporis motionibus frictionibusque sensim adauctis.

Neque tamen hæc incommoda plane disparuerunt, nisi postquam per aliquod tempus ruri fuisset ægra; ubi quidem ab initio, cum jam a sex circiter septimanis a prædicto morbo liberata esset, ex iracundia, & nimia ovorum, cum butyro frixorum, tum aliorum difficilis dige-

stionis, in gravem febrem stomachico-biliosam incidit; qua tamen superata corpus adeo firmatum fuit, ut ab eo tempore neque adhuc vix quicquam amplius esset quæta.

Quæ hætenus de morbo ejusque symptomatibus retuli, magnam quidem partem satis singularia sunt; sed magis tamen mirabilia Viro Illustri videbantur illa, quæ adhuc addenda habeo. Cum nempe hancce puellam tractarem, atque paroxysmi ex prædictis remediis per octo circiter dies tunc jam assumtis, tam quoad durationem quam vehementiam jam equidem tantillum minui inciperent, in mentem incidit experimentum valde singulare in Italia captum, & excerptis litterariis Bernensibus insertum (*) circa magnetis, externe solummodo applicati, virtutem in convulsionibus sopiendis, quam itaque hac etiam commodissima occasione experiri statim in animum induxi.

Adhibui autem ad istud experimentum Magnetem artificialem, cujusmodi eximius noster mechanicus, beatus Dietricus, sub forma ferri equini fecit, quem nudum puellæ in manum dedi. Et summe cum adstantibus attonitus vidi, motuum vehementiam fere penitus inde fuisse sopitam. Id vero imprimis observatu notabile fuit in alternis illis corporis vibrationibus, quas supra descripsi: Istæ nimirum non

(*) Exc. totius Helvet. & Ital. litteraturæ, 1759. T. I. p. 247.

solum rariores aliquantum, sed & mitissimæ solummodo accefferunt, si prius jam magnetem in manu tenebat puella, quæ tunc simul loco clamoris suppressa tantum voce gemitabat; sicuti campanarum sonum quasi suppressi videmus, si molli corpore tanguntur vel obteguntur. Quando vero tunc magnes fortuito de manu excidebat, vibrationes eo ipso momento ex suppressis vehementes evadebant, & alto cum clamore junctæ, talesque semper accedebant, quamdiu magnetem non tenebat, illico iterum suppressæ, quoties ille denuo applicaretur. Atque tunc sæpe, quasi mens plane rediisset, ipsa ægra retulit, miram esse rem, quod somno expergefieret, statim ac ferrum illud prehenderet, namque existimaverat, se tunc dormivisse, uti per integrum paroxysmum id a se factum esse post singulorum cessationem contenderat. Eo mens certe minus alienata esse visa est, quamdiu sic magnetem in manu gerebat. Sed istius tamen virtute paroxysmorum durationem non eadem ratione, uti eorundem vehementiam imminui exinde apparuit, quod, si circa finem eorum vibrationem vehementia sic supprimeretur, illi potius prolongarentur; quam ob rem, cum ipsi illi frequentiores fortioresque succussus ad paroxysmum citius finiendum necessarii viderentur, magnes e manibus puellæ tunc semper ablatu fuit.

Singularem ergo hanc magnetis efficaciam, cum jam repetitis vicibus summa cum animi oblectatione animadvertissem. diu mihi temperare non potui, quominus aliis & imprimis eximio mathematico atque physico, Dn. Prof. Danieli Bernoulli, ingenuo meo patrono, id miraculum narrarem; qui, uti nimirum cautos decet physicos, non ita credulus, ut statim omnia, quæ ipsi narrantur, absque ullo examine credat, primo suspicatus est, aliquam subesse puellæ simulationem, & præterea monuit, ut adverterem, num forte metalli frigus, simplexve cutis attactus, aut certe manus flexio, ad eam rem aliquid etiam contribuat, priusquam solis magneticis effluviis id adscriberem.

Itaque experimentum sæpius adhuc, & diversis quidem cum cautelis, repetii, aliquoties præsentibus mecumque hanc rem admirantibus aliis medicis, nec ullam certe, quoad ejus effectum, simulationem, caute licet animum huic rei adverterem, in ægra detegere potui. Et porro magnetis frigus, certamve manus in eoprehendendo flexionem, nihil ad rem facere ex eo vidi, quod in alterius manu prius calefactus, & papiro etiam involutus, & denique soli manus dorso applicatus, eundem effectum ederet. Neque tandem ea impressio, quam simplex hujuscunque demum corporis attactus in sensibile ejusmodi subjectum facere

facere potuisset, in mitigandis convulsionibus aliquid valuit; siquidem diversa alia corpora, ex parte magnete æque dura, vti mox narrabo, nihil effecerunt, atque tam motus quam clamores aucti fuerunt, quando ægra vibrationum tempore nuda alterius manu tangebatur.

Verum tamen experimenta, quæ posthac in eadem ægrota cum aliis diversæ indolis corporis adhuc institui, me etiam convincebant, mirabile illud phænomenon non solis quidem magnetis effluviis deberi; licet revera hujus efficacia illam reliquorum corporum superaret. Ecce adeo illa, Vir Illustris, ex quibus cum summa admiratione similem effectum animadverti: erant nimirum 1°. Lapis Hæmatites; 2°. Chalybis frustum; jam pluries post calefactionem in aqua extinctum, qua nempe ægra pro potu ordinario usa est; 3°. Pila ex succino facta, scipioni ex arundine indica affixa; quæ ipsa vero arundo nihil effecit, ut nec alius baculus vernice obductus; 4°. Sulphur; 5°. Clavis ferrea. 6°. Cera sigillaris rubra; & denique, 7°. Cylindrus solidus ex vitro viridi factus. Ex his tamen corporibus alia aliis efficaciora deprehendi, eo fere, ut mihi visum est, ordine, quo illa recensui; sic lapis Hæmatites magnetem virtute propemodum æquavit, vitri autem effectus vix sensibilis fuit. Quod si etiam ægrota in una manu magnetem, in altera vero hæmatitem tenuit, effectus adhuc evidentior

tior visus. Atque idem lapis, tum chalybs & sulphur, cum papiro etiam involuta adhiberentur, effectum ostenderunt, non equidem tantum uti nuda; cum contra magnetis efficacia a circumdata papiro vix imminuta esse videretur.

Sequentia vero corpora, simili modo applicata, nihil omnino præstiterunt; scilicet 1°. vasculum argenteum; 2°. Scipionis pila ex cupro deaurato; 3°. Varii generis ligna; & 4°. Silex. Lubenter experimentum cum aliis adhuc corporibus cepissem, a quibus autem morbi cessatio me impedivit.

Sed vererer fane, Vir celeberrime, ne longa hac epistola molestus Tibi evadam, nisi materiam adeo curiosam contineret. Id enim, uti spero, tædium, alias inde oriturum, diminuet; namque non una tantum vice expertus sum, & id procul dubio ipse quam pluries perceperis, vix ulla re magis delectari eos homines, qui in naturæ operibus indagandis sibi placent, ac dum vident audiuntve mirabilia ejusmodi novaque phœnomena! Qui etenim darentur effectus in corpus nostrum miratu digniores, magisque incomprehensibiles, quam illi superius memorati? Nonne iidem nos docent, haud plane forsan contemnenda esse certa amuleta in aliquibus nervorum morbis, cum imprimis ejusmodi subjecta afficiunt, qui habitum corporis valde sensibilem habent? etenim ex prius observatis concludere nollem, me-

memorata corpora eundem effectum In omni convulsionum genere & quibuscunque hominibus esse editura.

Verum enim vero hæc tandem omnia Tuis reflexionibus, utpote maturioribus relinquo, quibus, si me erudire velis, pergratam rem facies.

Vale, Vir Illustris, atque præclari nominis Tui sincero cultori porro, ut soles fave.

D. Bileæ d. 6. Decembris 1760.

130.

GOTTL. EM. HALLER.

Litteras inclusas Thierrio optimo meo amico tradidi, qui Te plurimum salutat. Quis sit D. de Milsonneau, quæris. Fuit olim Secretarius famosi illius Bernard, nummularii regii; jam tranquille degit, octogenarius & ultra. Insignis est ipsi bibliotheca, & manuscripta Helvetica nonnulla curiosa. Officiosus homo, cum quo & ejus libris plurimas horas per septimanam tero.

Quid in rem tuam Parisiis prodeat, faciam uti mature scias, & Thierrium in auxilium ducam. Est ipsi maxima cum Des Caunetio lis, qui injurioso libello, opus Thierrii de balneis in Bagneres aggressus est, instigatus a quodam
Bor-

Bordeu Medico Parisiensi. Plagii & mendaciorum reum illum accusat, sed meritas jam-luit poenas, cum Dux Richelius Gubernator Burdigalensis, Des Caunetium in carceres con-jici jufferit. Ego & omnes Thierrii amici ipsi suaserunt ne respondeat, nisi quod plagium spec-tat, & paucissimis quidem verbis, posset enim Senacii iram sibi conciliare, qui Bordevii pro-rector est. Tradidit Malouinius tertium tomum des Memoires présentés à l'Academie des Scien-ces, & Academia mihi misit descriptionem ar-tium & scientiarum (operis nempe illius par-tem de quo nuper egi) ut tibi traderem. Ma-louinius quoque & Thierrius suo tempore pa-rabunt, quæ mecum ferre possim. Quod de Acad. Reg. Scient. nuper scripsi, factum est. Jam enim a Thenonio Chirurgo insigni & Tui admiratore me infcio propositus sum, ille & Bern. a Jusseu Commissarii secundum leges electi, ad examinandam rem & primis diebus futuri mensis decidetur an recipiendus sim nec ne. Plurimo me favore prosequitur magnus ille Mathematicus Clairaut, cujus cura de la Lan-dium, d'Aubentonium, de Montucla, aliosque vidi eruditos viros. Marchioni quoque de Tur-billy plurima debeo, qui in domos quasdam insignes me introduxit. Boccagiae & Zurlau-beniae salutem tuam dixi, illa versionem suam conjurationis Valsteinianæ Italicam mihi dono dedit, fragmentum est operis Sarrazinii affecti. Brevibus ut omnia complectar, audeo dicere,
om-

omnia mihi ampliter subsidia esse, quibus utile
dulci miscere possim. Vale optime parens cum
dulcissima matre & familia, mihi que fave.

Dabam Lutetiis die 15. Decemb. 1760.

131.

GOTTL. EM. HALLER.

TUrbillyus plurimas Tibi pro consilio gra-
tias agit, neque tibi molestum esse cupit;
Boccagiæ carmina tua tradidi, perhonorifice de
illis agitur in Censeur Hebdomadaire 1760.
N°. 44. quam partem curiositatis gratia, ad-
jeci duobus operibus. Arnaudius gratissimum
nuncium læto animo accepit, promisit litteras
continuo mittere, nescio an fatis cito, ut his
addere possim. Vidi optimum Le Dran 78. an-
nos agentem, vigentem & fortem; me his
diebus invisit, plurimamque Tibi salutem ius-
sit. Magna hic inter eruditos lis est. de Fonte-
nellii meritis. Leonem aggrediuntur mortuum.
Nescio an Gautierii novum opus nosti, Intro-
duction à la connoissance des plantes. Paris
1760. in 12. 200. paginar. Mirabeau amicus
hominum, nuper opus publicavit, audaci &
forti stylo conceptum la Theorie de l'Impôt.
Tanta scripsit audacia, ut liber continuo sup-
pressus, autorque in carceres Vincennenses mis-
sus fuerit.

Natura ut videtur hoc seculo sibi plurimum placet, mirifica quædam producere. Habemus in Helvetia puerperam octo amorum. Habemus Lutetiæ nobilem Polonum, Josephum Borwsleski, qui Comitissam de Miecka comitatur. Homo 23. annorum, vix dum 28. pollices altus. Artus omnes in optima proportione, neque defiguratum quid videre licet. Ingenii summi & vivacissimi, ita ut tum ob ingenii doctes, tum ob staturam omnium admirationem mereatur & obtineat. En quæ scribenda duxi, non habeo quæ addam. Vale mihi que fave.

Die 24. Decembr. 1760.

132.

JOH. ANT. SCOPOLI.

SPero redditam Tibi fuisse Floram meam, Vir Illustrissime, quam Domino Popovio elapso mense miseram. Hic acriter mecum, conquestus est, quod misso eo libro honori suo minime confu-
luerim; coactus sum itaque desideratas a Te plantas nostrarum alpium, mittere D. Baronii de Senkenberg aulæ Cæsareæ a consiliis.

Jam

Jam vero, concede quæso, celeberrime Vir, ut oraculum Tuum consulere valeam, super aliqua, quæ me agitant, dabilia. 1°. Quis fructus Aretix Tuæ secundæ? 2°. An Aretix Tuæ sexta lacteo flore. vere differt ab ea, quam carneam Androsacen Linnæus appellat? 3°. An Sanicula montana rotundifolia C. B. sit Saxifraga Enum. Zinn. vel Stellaris ejusdem 4°. An Nasturtium pumilum vernum D. Bauh. vere diversum sit a Lepidio Tuo 5. Enum. Helv. 5°. Papaver Tuum alpinum, estne radice uniflora, aut multiflora 6°. Arundo calamagrostis Linn. ex culmo ramofo an bene determinata, & distincta ab Epigeios ejusdem.

Alio anno, Deo volente, in Italiam & Tridentinas alpes, iter instituem, unde aliquot centurias rariorum stirpium ad Te mittem. Faciam id, meis sumptibus Viennam usque, imo etiam Bernam, si modum scirem. An non tutior & commodior esset via in Helvetiam per Tyrolensem finitimum comitatum, ex via, quæ a Valle Venusta usque ad Athesis originem, vel, quæ ab urbe Rhenipontana per Rheni tractum, usque ad ejus scaturiginem, ad Helvetos ducit.

Moneas itaque, Virorum sapientissime, qua via tutius & facilius meas stirpes ad Te mittere

tere possim; nihil enim magis opto, quam ab ejus nutu pendere, quem bono litterarum a Deo datum fatentur, diuque incolumem mecum optant eruditi.

Vale itaque, Vir Illustrissime meque Tuis favoribus, commendatum esse sinas.

Dab. Idriæ 26. Decembris 1760.

Finis Tomi IV.

Scala

| Thermom.
REAUMU-
RIANI. | Gradus
in
Micheliano. |
|-------------------------------|-----------------------------|
| Aq. ebulliens. | 105 $\frac{1}{2}$ |
| | 100 |
| | 94 $\frac{1}{5}$ |
| | 83 $\frac{2}{3}$ |
| | 73 $\frac{1}{8}$ |
| | 62 $\frac{2}{3}$ |
| | 52 $\frac{1}{4}$ |
| | 41 $\frac{3}{4}$ |
| | 31 $\frac{1}{2}$ |
| | 20 $\frac{2}{3}$ |
| | 10 $\frac{1}{6}$ |
| 10 $\frac{1}{4}$ Temperies 0 | |
| 0 Congelatio 10 $\frac{3}{4}$ | |
| 10 | 21 $\frac{1}{4}$ |
| 20 | 31 $\frac{5}{6}$ |
| 30 | 43 |

THERMOMETRUM Michelianum. ex Spiritu Vini rectific.

| | Gr ^o | 1 | Minuta | Diff.
1 & 11 |
|-----|-----------------|----|--------|-----------------|
| 100 | 100 | 55 | 44 | 456 |
| 90 | 92 | 24 | 50 | 56 |
| 80 | 84 | 16 | 45 | 36 |
| 70 | 75 | 36 | 39 | 84 |
| 60 | 66 | 24 | 34 | 00 |
| 50 | 56 | 40 | 27 | 84 |
| 40 | 46 | 24 | 21 | 36 |
| 30 | 35 | 36 | 14 | 56 |
| 20 | 24 | 16 | 7 | 44 |
| 10 | 12 | 24 | 0 | |
| 0 | 0 | 0 | 0 | |
| 10 | 12 | 56 | | |
| 20 | 26 | 24 | | |
| 30 | 40 | 24 | | |
| 40 | 54 | 56 | | |
| 50 | 70 | — | | |

Thermometri

FARENHEIT Mercurialis Spiritus Vini
partium aqua- partium aqua- 100 partium
lium 24 a fri- lium 100 aquarum
gore artificiali a Temperie ad a Temper.
cum sale ammon. calorem Aquae ad Aq. ebull.
ad aq. ebull. ebullient. f.
Michelianum

| | Aqua
ebull. | 100 | 100 |
|--|------------------|------------------|-----|
| 214 | | | |
| 210 | 97 $\frac{1}{2}$ | 96 $\frac{3}{4}$ | |
| 200 | 91 $\frac{1}{4}$ | 88 $\frac{2}{8}$ | |
| 190 | 85 | 80 $\frac{7}{8}$ | |
| 180 | 78 $\frac{3}{4}$ | 73 $\frac{1}{2}$ | |
| 170 | 72 $\frac{1}{2}$ | 66 $\frac{2}{3}$ | |
| 166 | 66 | 60 | |
| 150 | 60 | 53 $\frac{1}{2}$ | |
| 140 | 53 $\frac{3}{4}$ | 47 $\frac{1}{8}$ | |
| 130 | 47 $\frac{1}{2}$ | 41 $\frac{1}{7}$ | |
| 120 | 41 $\frac{1}{2}$ | 35 $\frac{1}{4}$ | |
| 110 | 35 $\frac{1}{3}$ | 29 $\frac{1}{2}$ | |
| 100 | 28 $\frac{7}{8}$ | 23 $\frac{7}{8}$ | |
| 90 | 22 $\frac{2}{3}$ | 18 $\frac{1}{2}$ | |
| 80 | 16 $\frac{2}{3}$ | 13 $\frac{1}{4}$ | |
| 70 | 10 $\frac{1}{6}$ | 8 | |
| 60 | 3 $\frac{7}{8}$ | 3 | |
| 53 $\frac{3}{4}$ vel 54 ^o Temperies 0 | | | |
| 50 | 2 ³ | 2 | |
| 40 | 8 $\frac{5}{8}$ | 6 $\frac{5}{6}$ | |
| 30 | 14 $\frac{5}{6}$ | 11 $\frac{5}{8}$ | |
| 20 | 21 $\frac{1}{6}$ | 16 $\frac{1}{5}$ | |
| 10 | 27 $\frac{3}{8}$ | 20 $\frac{7}{8}$ | |
| 0 | 33 $\frac{5}{8}$ | 25 $\frac{1}{4}$ | |
| 10 | 39 $\frac{7}{8}$ | 29 $\frac{3}{4}$ | |
| 20 | 46 $\frac{1}{8}$ | 34 $\frac{1}{8}$ | |
| 30 | 52 $\frac{3}{8}$ | 38 $\frac{3}{8}$ | |
| 40 | 58 $\frac{5}{8}$ | 42 $\frac{5}{8}$ | |
| 50 | 65 q. pr. | 46 $\frac{5}{6}$ | |

